

BIDRAG
TILL
SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK.

K) HÄLSO- OCH SJUKVÅRDEN. I.

Ny följd. 43.

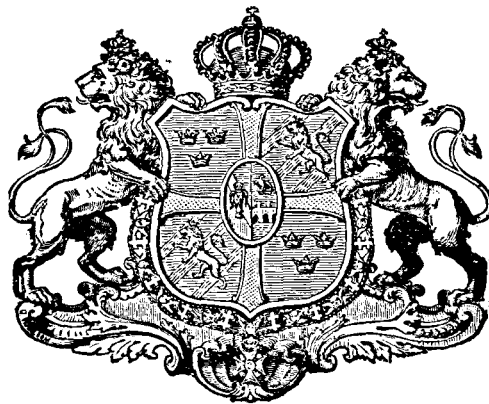

MEDICINALSTYRELSENS

UNDERDÅNIGA BERÄTTELSE

FÖR ÅR

1903.

STOCKHOLM
KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER
1905.

INLEDNING

TILL

Bidrag till Sveriges officiella statistik. K, Hälso- och sjukvården. 1, Sundhetskollégii underdåniga berättelse för år ... – Stockholm : P.A. Norstedt & söner, 1864-1912.

Täckningsår: 1861-1910 = Ny följd 1-50.

Sundhetskollégium ersattes 1879 av Medicinalstyrelsen.

Den underdåniga berättelsen innefattar särskilda redogörelser för:

1. Civila sjukvården.
2. Besiktningar å bevaringsmanskabet.
3. Arméns och flottans sjukvård.
4. Barnmorskeväsendet.
5. Skyddskoppypningen.
6. Medico-legalaförrättningar.
7. Apoteksväsendet.
8. Veterinärväsendet.
9. Understöd för vetenskapliga utrikes resor.
10. Sundhetskollégii ämbetsverksamhet och en jämförande översikt av sjukvårdspersonalen och anstalterna i riket.
11. *Bihang*: Dödsorsakerna i rikets städer enligt intyg av läkare.

Civila sjukvården beskriver topografi och endemiska sjukdomar, sammandrag av läkares ämbetsberättelser om under året gängse sjukdomar, m. m., samt väderlek, vattenstånd och skörd.

Årsberättelsen 1861 innehåller: Översigt af helso- och sjukvården i Sverige under tioårsperioden 1851-1860, efter Kongl. Sundhets-collegiiiii uppdrag utarbetad af dess ledamot A. Timoleon Wistrand.

Föregångare:

Sundhets-collegii underdåniga berättelse om medicinalverket i riket. – Stockholm : P.A. Norstedt & söner, 1853-1862.

Täckningsår: Årg. 1(1851)-10(1860).

Efterföljare:

Allmän hälso- och sjukvård / av Kungl. Medicinalstyrelsen. – Stockholm : P. A. Norstedt & söner, 1913-1982. – (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1911-1979.

Det civila veterinärväsendet / av Kungl. Medicinalstyrelsen. - Stockholm : P. A. Norstedt & söner, 1918-1951. - (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1916-1949.

Dödsorsaker / av Kungl. Statistiska centralbyrån. – Stockholm : P. A. Norstedt & söner, 1915-1998. – (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1911-1996.

Hälso- och sjukvård vid armén / av Kungl. Arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse. – Stockholm : Palmquist, 1912-1931. – (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1911-1930.

1911-1913 med titeln: Arméförvaltningens sjukvårdsstyrelsens underdåniga berättelse.

Hälso- och sjukvården vid marinen / av marinöverläkaren. – Stockholm : P. A. Norstedt & söner, 1912-1943. – (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1911/12-1942.

Översiktspublikationer:

Historisk statistik för Sverige. D. 2, Väderlek, lantmäteri, jordbruk, skogsbruk, fiske t.o.m. år 1955. – Stockholm : Statistiska centralbyrån, 1959.

BISOS K1 digitaliserad av Statistiska centralbyrån (SCB) med stöd från Riksbankens Jubileumsfond, 2008

urn:nbn:se:scb-bi-k1-0301_

BIDRAG
TILL
SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK.

K) HÄLSO- OCH SJUKVÅRDEN. I.

Ny följd. 43.

MEDICINALSTYRELSENS

UNDERDÅNIGA BERÄTTELSE

FÖR ÅR

1903.

STOCKHOLM
KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER
1905.

Innehållsförteckning.

A. Underdånig berättelse med i texten införda tabeller.

1. Den allmänna hälsovården		Sid. 1.
Tab. Lit. A.	Öfversikt af hälsovårdsförhållandena i rikets städer och med dem i hälsovårdshänseende likställda samhällen	3.
>	>	>
	B. Sammanställning af uppgifter från hälsovårdsnämnderna angående vattenledningar	8.
	C. Sammanställning af uppgifter från hälsovårdsnämnderna ang. afledning af spill- och grundvatten	10.
	D. Skyddskoppypningen i riket	12.
	E.1. Redogörelse från Medicinalstyrelsens vaccinationskontor	13.
	E.2. Redogörelse från vaccinationskontoren i landsorten	13.
2. Dödligheten i rikets städer		12.
>	>	>
	F. Öfversikt öfver dödligheten ‰ i några af de viktigaste sjukdomarna i städer med öfver 10,000 invånare	14.
3. De viktigaste sjukdomarnas förekomst äfvensom sjukvården utom sjukhusen		13.
Tab. Litt. G.	Öfversikt öfver antalet spetälska i riket	15.
>	>	>
	H. Öfversikt öfver de af landstingen anställda sjuksköterskornas verksamhet	15.
4. Medicinalstyrelsens verksamhet, de civila läkarbefattningarna samt utfövarna af läkarkonsten		16.
Tab. Litt. I.	Summarisk uppgift å af Medicinalstyrelsen handlagda mål	16.
>	>	>
	K. Summarisk redogörelse för de till Medicinalstyrelsens disposition ställda medel	16.
5. Besiktningen af värnpliktige samt hälso- och sjukvården vid hären och flottan		18.
Tab. Litt. L.	Å garnisonssjukhusen vårdade sjuka	19.
>	>	>
	M. Å garnisonssjukhusen vårdade sjukdomar	20.
>	>	>
	N. Operationer utförda å patienter intagna å garnisonssjukhusen	22.
>	>	>
	O. Döda och dödsorsaker å garnisonsorter samt under vapenöfningar	23.
>	>	>
	P. De dödas ålder och tjänsteställning	24.
>	>	>
	Q. Sammandrag af rapporter rörande revaccination af nyförvärfvadt manskap vid hären och flottan	24.
>	>	>
	R. Omsättning i militärläkarbefattningar	24.
6. Sinnessjukvården		25.
7. Sjukvården vid civila sjukvårdsinrättningar		25.
Tab. Litt. S.	Öfversikt öfver omsättningen å civila sjukvårdsinrättningar	29.
>	>	>
	T. Öfversikt öfver inkomster och utgifter vid lasarett, sjukstugor, epidemisjukhus samt statens anstalter för sinnessjuka	30.

B. Tabellbilagor.

Tab. N:o 1.	Sammanställning af hälsovårdsnämndernas uppgifter ang. dödsorsakerna i rikets städer	Sid. II.
>	>	>
	2. Sammanställning af hälsovårdsnämndernas uppgifter om antalet döda i rikets städer med fördelning efter ålder och kön	VI.
>	>	>
	3. Öfversikt öfver dödsorsakerna i rikets städer enligt hälsovårdsnämndernas uppgifter	VIII.
>	>	>
	4. Öfversikt öfver några af de viktigaste dödsorsakerna i rikets städer med fördelning på månader enligt hälsovårdsnämndernas uppgifter	IX.
>	>	>
	5. Öfversikt öfver sjukdomsfall i infektionssjukdomar m. m.	IX.
>	>	>
	6. Af vederbörande läkare verkställda ämbetsresor för farsoters och smittosamma sjukdomars hämmande m. m. samt utgifter för allmän hälso- och sjukvård	XV.
>	>	>
	7. Provinsial-, extra provinsial-, stads- och stadsdistrikts- samt andra praktiserande läkare, tandläkare, barnmorskor och af kommun eller landsting anställda sjuksköterskor inom hvarje län	XVI.
>	>	>
	8. Sammandrag af rapporterna om läkarbesiktningarna å värnpliktige	XXI.
>	>	>
	9 a). Kassationsorsakerna hos 21-åriga	XXII.
>	>	>
	9 b). Kassationsorsakerna hos öfveråriga	XXIII.
>	>	>
	10. Inskrifningsområdenas ordningsföljd med hänsyn till antalet på grund af kroppsfel eller sjukdom frikallade värnpliktige	XXIV.
>	>	>
	11. Sammandrag af rapporterna öfver ändringar i förut inskrifnas värnpliktsförhållanden	XXV.
>	>	>
	12. Kassationsorsakerna hos förut inskrifna värnpliktige	XXV.
>	>	>
	13. Öfversikt af de viktigaste sjukdomarna vid hären	XXVI.
>	>	>
	14. Sjukligheten inom arméns truppförband	XXIX.
>	>	>
	15. Sammanställning af uppgifterna från lasarettens angående intagna, döda, underhållsdagar samt utrymme	XXXI.
>	>	>
	16. Öfversikt öfver antalet intagna, döda, underhållsdagar samt utrymme å de särskilda lasarettens olika afdelningar samt å upptagningsanstalterna för sinnessjuka	XXXII.
>	>	>
	17. Sammanställning af uppgifterna angående lasarettens inkomster	XXXVI.
>	>	>
	18. Sammanställning af uppgifterna angående lasarettens utgifter	XXXVII.
>	>	>
	19. Sammanställning af uppgifterna från sjukstugorna angående intagna, döda, underhållsdagar, utrymme samt inkomster och utgifter	XL.
>	>	>
	20. Sammanställning af uppgifterna från epidemisjukhusen angående intagna, döda, underhållsdagar, utrymme samt inkomster och utgifter	XLII.
>	>	>
	21. Sammanställning af uppgifter från enskilda sjukhus, barnsjukhus m. fl. sjukvårdsanstalter angående antalet intagna, underhållsdagar och utrymme	XLVI.
>	>	>
	22 A. Å lasarett, sjukstugor och epidemisjukhus intagna sjukdomsfall äfvensom döda	XLVIII.

8. Hälsobrunnar, badinrättningar och andra dylika kuranstalter		Sid. 31.		
9. Rättsmedicinen		31.		
10. Veterinärväsendet		32.		
Tab. Litt. U.	Öfversikt öfver antalet djur, som af veterinärer behandlats för sjukdom, kastrerats eller för olika ändamål besiktigats	33.		
› › V.	Sammandrag af veterinärernas uppgifter öfver antalet sjuka husdjur	35.		
› › W.	Mjältbrandens förekomst i olika län	36.		
› › X.	Mjältbrandens och mjältbrandsemfysemets förekomst under olika månader	36.		
› › Y.	Förekomst af mjältbrandsemfysem inom de olika länen	37.		
› › Z.	Sveriges import och export af kreatur	39.		
› › AA.	Sjukdomsfall bland arméns hästar	40.		
11. Apoteksväsendet		39.		
› › BB.	Farmaceutisk personal	40.		
› › CC.	Timade förändringar i apotekens antal och tillstånd	40.		
12. Barnmorskeväsendet		41.		
› › DD.	Sammandrag af inkomna berättelser om af barnmorskor verkställda instrumentförlossningar	41.		
13. Tandläkar- och sjukgymnastväsendet		41.		
› › EE.	Antalet behandlade patienter vid sjukgymnastiska institut	41.		
	Tab. N:o 22 B. Å		enskilda sjukhus och barnsjukhus intagna sjukdomsfall äfvensom döda	Sid. LI.
› ›	22 C. Å		sjukhus vid försörjningsinrättningar samt vårdanstalter för obotligt sjuka intagna sjukdomsfall äfvensom döda	LIII.
› ›	23 A.		Öfversikt öfver de å lasaretten för veneriska sjukdomar intagna, med hänsyn till den landsdel, inom hvilken smittan ådragits	LIV.
› ›	23 B.		Öfversikt öfver de å lasaretten för veneriska sjukdomar intagna, med hänsyn till ålder, kön, civilstånd samt sättet för smittans öfverförande	LIV.
› ›	24.		Öfversikt öfver operationer utförda å patienter intagna å civila sjukhus	LV.
› ›	25 A.		Öfversikt öfver å lasarett och sjukstugor intagna fall af skador och förgifningar, med hänsyn till skadans natur och påföljd	LVII.
› ›	25 B.		Öfversikt öfver å lasarett och sjukstugor intagna fall af skador och förgifningar fördelade efter skadans tillkomstsätt	LVIII.
› ›	26.		Antal kurgäster vid hälsobrunnar och badanstalter	LIX.
› ›	27.		Öfversikt öfver de till Medicinalstyrelsen från läkarna i riket inkomna ämbetsberättelser om medikolegala förrättningar	LX.
› ›	28.		Veterinärernas antal och fördelning inom hvarje län	LXI.
› ›	29.		Af veterinärer verkställda tjänsteresor för hämmande af sjukdomar bland husdjuren	LXI.
› ›	30.		Öfversikt öfver apotekens antal och natur inom hvarje län	LXII.

Table des matières.

A. Rapport de 1902, avec tableaux statistiques insérés dans le texte.	B. Tableaux annexes.
<p style="text-align: center;">1. Service sanitaire général . . . . . Pag. 1</p> <p>Tab. Litt. A. Service sanitaire des villes du pays et des agglomérations communales y assimilées . . . . . » 3.</p> <p>» » B. Relevé des rapports des commissions sanitaires concernant les conduites d'eau . . . . . » 8.</p> <p>» » C. Relevé des rapports des commissions sanitaires concernant l'écoulement des eaux ménagères et des nappes d'eau souterraines . . . . . » 10.</p> <p>» » D. La vaccine dans le pays . . . . . » 12.</p> <p>» » E:1 Vaccin délivré du dépôt central . . . . . » 13.</p> <p>» » E:2 Vaccin délivré der dépôts dans les central provinces » 13.</p> <p style="text-align: center;">2. Mortalité dans les villes . . . . . » 12.</p> <p>» » F. Aperçu général de la proportion ‰ de la léthalité dans quelques-unes des maladies les plus importantes des villes ayant plus de 10,000 habitants . . » 14.</p> <p style="text-align: center;">3. Les maladies les plus importantes et le service sanitaire en dehors des hôpitaux . . . . . » 13.</p> <p>Tab. Litt. G. La léprosié . . . . . » 15.</p> <p>» » H. Infirmières au service des conseils provinciaux . . . » 15.</p> <p style="text-align: center;">4. Administration médicale . . . . . » 16.</p> <p>Tab. Litt. I. Résumé sommaire des affaires portées devant l'Administration médicale . . . . . » 16.</p> <p>» » K. Compte sommaire des deniers à la disposition de l'Administration médicale . . . . . » 16.</p> <p style="text-align: center;">5. Inspection sanitaire des milices. Service sanitaire de l'armée et de la marine . . . . . » 18.</p> <p>Tab. Litt. L. Malades soignés aux hôpitaux militaires . . . . . » 19.</p> <p>» » M. Maladies traitées aux hôpitaux militaires . . . . . » 20.</p> <p>» » N. Opérations effectuées aux hôpitaux militaires . . . . . » 22.</p> <p>» » O. Décès et leurs causes dans les localités avec garnisons et pendant les exercices militaires . . . . . » 23.</p> <p>» » P. Relevé de l'âge des décédés . . . . . » 24.</p> <p>» » Q. Relevé des rapports concernant la revaccination des conscrits de l'armée et de la marine . . . . . » 24.</p> <p>» » R. Mouvement des médecins militaires . . . . . » 24.</p> <p style="text-align: center;">6. Service des aliénés . . . . . » 25.</p> <p style="text-align: center;">7. Service des hôpitaux civils . . . . . » 25.</p> <p>» » S. Relevé du mouvement des hôpitaux civils . . . . . » 29.</p> <p>» » T. Relevé des recettes et des dépenses des hôpitaux gouvernementaux, des hôpitaux de district et des hôpitaux épidémiques . . . . . » 30.</p>	<p>Tab. N:o 1. Relevé des rapports des commissions sanitaires concernant les causes de décès dans les villes Pag. II.</p> <p>» » 2. Relevé des rapports des commissions sanitaires sur le nombre des décès dans les villes, avec répartition par âge et par sexe . . . . . » VI.</p> <p>» » 3. Récapitulation des causes de décès dans les villes d'après les rapports des commissions sanitaires . . . . . » VIII.</p> <p>» » 4. Relevé de quelques-unes des principales causes de décès dans les villes, avec leur répartition par mois, d'après les rapports des commissions sanitaires . . . . . » IX.</p> <p>» » 5. Relevé des cas de maladies infectieuses etc. . . » IX.</p> <p>» » 6. Voyages d'office des médecins publics pour épidémies et maladies infectieuses etc., et dépenses afférentes au service sanitaire public . . . . » XV.</p> <p>» » 7. Nombre des médecins de district (circonscription) ordinaires et extraordinaires, des médecins de ville et de districts urbains, ainsi que d'autres médecins praticants, des sages-femmes et des infirmières au service des communes et des conseils provinciaux, avec répartition par gouvernement (département) . . . . . » XVI.</p> <p style="text-align: center;">-----</p> <p>» » 8. Relevé des rapports des inspections médicales des milices . . . . . » XXI.</p> <p>» » 9a). Causes de réforme dans la classe de 21 ans . . » XXII.</p> <p>» » 9b). Causes de réforme dans les classes antérieures . » XXIII.</p> <p>» » 10. Les circonscriptions de milice classées d'après le nombre des défauts corporels ou des maladies des miliciens exemptés . . . . . » XXIV.</p> <p>» » 11. Relevé des rapports concernant les modifications survenues dans l'obligation du service militaire des miliciens antérieurement admis . . » XXV.</p> <p>» » 12. Causes de réforme de miliciens antérieurement admis au service . . . . . » XXV.</p> <p>» » 13. Relevé des maladies les plus importantes dans l'armée . . . . . » XXVI.</p> <p>» » 14. État sanitaire dans l'armée . . . . . » XXIX.</p> <p style="text-align: center;">-----</p> <p>» » 15. Relevé des rapports des hôpitaux gouvernementaux sur les entrées et les décès, les journées d'entretien et les lits disponibles . . . . . » XXXI.</p> <p>» » 16. Relevé du nombre des entrées, des décès, des journées d'entretien et des lits disponibles dans les différentes divisions hospitalières et dans les classes d'admission transitoire d'aliénés . . » XXXII.</p> <p>» » 17. Recettes des hôpitaux gouvernementaux . . . . » XXXVI.</p> <p>» » 18. Dépenses des hôpitaux gouvernementaux . . . . » XXXVII.</p> <p>» » 19. Relevé des rapports des hôpitaux de district concernant les admissions, les décès, les journées d'entretien, les lits disponibles ainsi que les recettes et les dépenses . . . . . » XL.</p> <p>» » 20. Relevé des rapports des hôpitaux épidémiques sur les entrées, les décès, les journées d'entretien, les lits disponibles ainsi que les recettes et les dépenses . . . . . » XLII.</p> <p>» » 21. Résumé des rapports des hôpitaux privés et d'autres établissements hospitaliers sur le nombre des admissions, les journées d'entretien et les lits disponibles . . . . . » XLVI.</p> <p>» » 22 A. Maladies et décès dans les hôpitaux gouvernementaux, les hôpitaux de district et les hôpitaux épidémiques . . . . . » XLVIII.</p>

S. Places d'eaux minérales, stations balnéaires et autres établissements pareils		Pag. 31.		
	9. Médecine légale	31.		
	10. Service vétérinaire	32.		
Tab. Litt. U.	Nombre d'animaux traités pour maladies par des vétérinaires, castrés, ou visités pour différents buts	33.		
› ›	V. Relevé des rapports des médecins vétérinaires sur le nombre des animaux domestiques malades	35.		
› ›	W. Fréquence du charbon (typhus charbonneux) et de l'emphysème du charbon par gouvernement	36.		
› ›	X. Le typhus charbonneux et l'emphysème du charbon, répartis par mois	36.		
› ›	Y. Fréquence de l'emphysème du charbon par gouvernement	37.		
› ›	Z. Importations et exportations d'animaux en 1901 . .	39.		
› ›	AA. Maladies parmi les chevaux de l'armée	40.		
	11. Service pharmaceutique	39.		
› ›	BB. Personnel des pharmacies	40.		
› ›	CC. Modifications survenues dans le nombre et l'état des pharmacies	40.		
	12. Sages-femmes	41.		
› ›	DD. Résumé des rapports parvenus à l'Administration médicale sur les accouchements effectués avec instruments	41.		
	13. Médecins dentistes et gymnastes médicaux	41.		
› ›	EE. Nombre des malades traités aux instituts de gymnastique médicale	41.		
	Tab. N:o 22 B. Maladies et décès dans les établissements hospitaliers privés	Pag. LI.		
› ›	22 C. Maladies et décès aux infirmeries des hospices pour les pauvres et des hospices d'incurables	LIII.		
› ›	23 A. Relevé des admissions pour maladies vénériennes aux hôpitaux gouvernementaux, avec indication des gouvernements où l'infection a été contractée	LIV.		
› ›	23 B. Relevé des admissions aux hôpitaux gouvernementaux pour les vénériens, avec répartition d'après l'âge, le sexe, l'état-civil et la manière dont l'infection a été communiquée	LIV.		
› ›	24. Opérations effectuées aux hôpitaux civils	LV.		
› ›	25 A. Cas admis, aux hôpitaux gouvernementaux et aux hôpitaux de district, de lésions corporelles et d'empoisonnements, avec indication de la nature et des suites de l'accident	LVII.		
› ›	25 B. Cas de lésions corporelles et d'empoisonnements admis aux hôpitaux gouvernementaux et aux hôpitaux de district, avec répartition d'après l'origine de l'accident	LVIII.		
› ›	26. Nombre des personnes traitées aux établissements hydrothérapiques et balnéaires	LIX.		
› ›	27. Relevé des rapports médico-légaux envoyés à l'Administration médicale par les médecins du Royaume	LX.		
› ›	28. Nombre et répartition des médecins vétérinaires par gouvernement	LXI.		
› ›	29. Voyages d'office effectués par les médecins vétérinaires pour cause d'épizooties parmi les animaux domestiques	LXI.		
› ›	30. Nombre et condition des pharmacies par gouvernement	LXII.		

T I L L K O N U N G E N .

Den underdåniga berättelse om hälso- och sjukvården i riket för år 1903, hvilken härmed till Eders Kungl. Maj:t öfverlämnas, är uppställd på samma sätt som föregående årets berättelse och innehåller särskilda redogörelser för:

1. Den allmänna hälsovården.
2. Dödligheten i rikets städer.
3. De viktigaste sjukdomarnas förekomst äfvensom sjukvården utom sjukhusen.
4. Medicinalstyrelsens verksamhet, de civila läkarebefattningarna samt utöfvarna af läkarkonsten.
5. Besiktningen af värnpliktige samt hälso- och sjukvården vid hären.
6. Sinnessjukvården. Berättelsen härom utgifves särskildt. Se Bidrag till Sveriges officiella statistik: K) Hälso- och sjukvården II, Berättelse angående sinnessjukvården i riket.
7. Sjukvården vid civila sjukvårdsanstalter.
8. Hälso- och sjukvården vid kuranstalter.

Kungl. Medicinalstyrelsens berättelse för år 1903.

9. Rättsmedicinen.
10. Veterinärväsendet.
11. Apoteksväsendet.
12. Barnmorskeväsendet.
13. Tandläkar- och sjukgymnastväsendet.

1. Den allmänna hälsovården.¹⁾

I likhet med föregående år meddelas i en särskild tabell (Tab. Litt. A) en sammanställning af uppgifter från *samhället med hälsovårdsnämnd*. Likaledes äro uppgifter angående vattenledningar och underjordiska afloppsledningar sammanställda i särskilda tabeller (Tab. Litt. B och Tab. Litt. C).

¹⁾ Styrelsens statistiker: Professor J. E. Johansson.

Städerna.

En öfersikt öfver tillökningen i vatten- och afloppsledningarnas sammanlagda längd äfvensom öfver kostnaderna för utvidgningar och anläggningar under året meddelas i följande tablå:

	Antal städer. ¹⁾	Tillökning, km.	Kostnad, mill. kr.
Vattenledningar	61	100	²⁾ 3.6
Afloppsledningar	79	66	³⁾ 0.9

Följande städer hafva under året erhållit vattenledning: Karlshamn, Sala, Söderhamn och Hudiksvall. Ronneby har erhållit ny vattenledning i stället för den gamla. Vattenledning är under anläggning i Åmål. Arbetena å Stockholms stads vattenverk vid Norsborg hafva fortgått under året.

I följande tablå lämnas en öfersikt öfver den omfattning, i hvilken de bebyggda tomterna inom städerna vid 1903 års slut voro försedda med vattenledning:

Antal städer	Af hela antalet med boningshus bebyggda tomter är vatten inledt i						Summa
	0—50 %	50—60 %	60—70 %	70—80 %	80—90 %	90—100 %	
12	2	7	5	11	24	61	
Motsv. inv.-antal i proc. af samtl. städers inv.	7.9	2.0	2.5	4.3	7.8	66.9	91.4

En öfersikt öfver vattenförbrukningen pr individ och dygn under år 1903 innehålles i följande tablå:

Antal städer	under 25 lit.	25—50 lit.	50—75 lit.	75—100 lit.	100—125 lit.	öfver 125 lit.	ej upp-gifven.
1	5	13	10	5	5	22	

Anmärknningar mot vattenledningsvattnets beskaffenhet hafva förekommit i Södertälje, Linköping, Mariestad, Karlstad, Nora, Västerås och Umeå. Vattentillgången har varit knapp i Jönköping, hvarför man inpumpat ofiltrerad vatten från Vättern i ledningen.

Klagomål öfver att *brunnar och källor* befinna sig i otillfredsställande skick anföras från 12 städer, som icke hafva vattenledning.

I följande tablå lämnas en öfersikt öfver den omfattning, i hvilken de bebyggda tomterna inom städerna vid 1902 års slut voro försedda med *underjordiska afloppsledningar*:

Antal städer	Af hela antalet med boningshus bebyggda tomter förefunnos underjordiska afloppsledningar inom										Summa
	0—10 %	10—20 %	20—30 %	30—40 %	40—50 %	50—60 %	60—70 %	70—80 %	80—90 %	90—100 %	
3; 1; 4; 1; 5; 2; 10; 9; 11; 30;	3	1	4	1	5	2	10	9	11	30	⁴⁾ 76
Motsv. inv.-antal i proc. af samtl. städers inv.	0.4;	0.2;	0.6;	0.1;	5.0;	2.4;	6.4;	4.5;	8.5;	65.9;	94.0

Planmässigt afloppssystem har blifvit genomfördt i följande städer: Ronneby, Karlshamn, Sala, Söderhamn och Hudiksvall. Ombyggnad af afloppsledningarna pågår i Linköping, Helsingborg och Åmål.

Klagomål öfver stadsgrundens förorening genom otillfredsställande aflopp anföras från 13 städer.

Renhållningsstadga har under året antagits i Karlshamn och Trelleborg samt blifvit fastställd i Eksjö. *Renhållningsverk* har inrättats i Trelleborg.

¹⁾ Lysekil har under året inträdd bland städerna. — ²⁾ Från Ronneby, Örebro och Söderhamn saknas uppgifter. — ³⁾ Från Örebro och Söderhamn saknas uppgifter. — ⁴⁾ Uppgift saknas från Torshälla, Örebro, Åmål.

Anmärknningar mot afträdesrenhållningen hafva förekommit i 4 städer och mot renhållningen i öfrigt i 9 städer.

Tillsyningsman för hälsovården finnes, förutom i de i föregående års berättelser omnämnda städerna, i Mariefred, Vänersborg och Umeå.

Med städerna i hälsovårdshänseende likställda samhällen.

Af de *köpingar, fiskelägen, stations- och municipalsamhällen*, inom hvilka hälsovårdsstadgan för rikets städer tillämpas, hafva berättelser ingått från 120. Sammanlagda invånarantalet i dessa torde uppgå till 175,000.

Under 1903 har genom särskilda nådiga bref förordnats, att hälsovårdsstadgan för rikets städer skall tillämpas inom följande samhällen:

Inom Stockholms län: <i>Djursholms köping</i>	10/7	1903.
» » » <i>Dufbo municipalsamhälle</i>	3/7	1903.
» » » <i>Nya Hafvudsta</i> »	16/10	1903.
» Södermanlands » <i>Vingåkers</i> »	4/4	1903.
» Östergötlands » <i>Tranås kvarn</i>	17/6	1903.
» Göteborgs » <i>Bovallstrands fiskläge</i>	27/11	1903.
» » » <i>Hunnebostrands</i> »	6/2	1903.
Desutom har området för <i>Hvilans municipalsamhälle</i> (Kristianstads län) utvidgats	21/7	1903.

Under året har *vattenledning* tillkommit i Malmköping (Söderm. l.), Bjuf (Malm l.), Kil (Värm. l.), samt *afloppsledning* i Svedala (Malm. l.), Tidaholm (Skarab. l.), Kil (Värm. l.).

Klagomål öfver att *brunnar och källor* befinna sig i otillfredsställande skick anföras från 19 samhällen samt öfver bristfälliga *aflopp för spillvatten* inom 12 samhällen.

Entreprenör för *renhållningen* har antagits i 4 samhällen. Anmärkningar beträffande renhållningen anföras från 14 samhällen. Särskild tillsyningsman för hälsovården (*hålsopolis*) finnes förutom i de i föregående års berättelser omnämnda samhällen i Djursholm (Stockh. l.), Nyfors (Söderm. l.), Smögen (Göteb. l.), Seffle (Värm. l.), Strömssund (Jämtl. l.), Vännäs (Västerb. l.).

Särskild *renhållningsstadga* har antagits i Åtvidaberg (Österg. l.), Arlöf, Kjefflinge och Limhamn (Malm. l.), Tidaholm (Skarab. l.),

Tillsyn öfver födoämnen.¹⁾

Offentliga slakthus äro under byggnad i Malmö och Göteborg. Frågan om en dylik anstalts uppbyggande är under utredning i Stockholm, Uppsala och Västerås. I Karlstad hafva ritningar till ett offentligt slakthus blifvit anskaffade; platsen har emellertid icke kunnat bestämmas.

Stadsfullmäktige i Stockholm hafva under år 1903 beviljat en summa af 90,000 kronor till en *destruktionsanstalt* för af hålsopolisen anhållna köttvaror samt för oskadliggörande af själfödda djur m. m.

(Forts å sid 12).

¹⁾ Referent: Medicinalrådet Kjerrulf.

Tab. Litt. A. Öfversikt af hälsovårdsförhållandena inom rikets städer och med dem i hälsovårdshänseende likställda samhällen enligt hälsovårdsnämndernas och förste provinsialläkarnas årsberättelser för år 1903.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Län, stad, municipalsamhälle.	Antal invånare den 31 dec. 1902.	Antal med boningshus bebyggda tomter vid årets slut.	Vatten-tillgång.	Afledning af spill- och grundvatten.	Afträdesrenhållning.	Renhållning af gård och gata, stall o. d.	Kontroll öfver födoämnen.	Epidemi-sjukhus.
Stockholms stad	1305,115	5,000 (omkr.)	vatt:led.	und. afl.	renh:verk.	renh:verk.	friv. †)	finnes
Stockholms län:								
Södertälje	8,551	320	vatt:led.	und. afl.	delv. entrp.	entrp.	friv.	finnes
Vaxholm	2,147	284	— †)	delv. und. afl.	—	—	friv. fl.	prov.
Norrstälje	3,398	367	—	—	—	delv. entrp.	tills.	finnes
Östhammar	790	136	—	— †)	—	—	friv.	prov.
Öregrund	1,099	160	— †)	— †)	delv. entrp.	delv. entrp.	tills.	—
Sigtuna	540	92	—	— †)	entrp.	—	delv. tills.	—
Djursholms köp.	2,349	?	vatt:led.	und. afl.	delv. entrp.	delv. entrp.	—	—
Hagalunds mun.	4,138	210	—	delv. und. afl.	entrp.	entrp.	—	—
Stocksunds mun.	264	45	—	—	—	—	—	—
Sundbybergs köp.	2,659	200	—	delv. und. afl.	entrp.	entrp.	—	finnes
Uppsala län:								
Uppsala	23,803	777	vatt:led.	und. afl.	*)delv.entrp.	*)delv.entrp.	friv.	*) finnes
Enköping	4,395	100	delv. vatt:led.	delv. und. afl.	—	—	—	*) prov.
Tierps stat.	?	?	—	*) — †)	— †)	— †)	—	—
Södermanlands län:								
Nyköping	7,681	417	vatt:led.	und. afl.	renh:verk.	renh. verk.	friv.	finnes
Eskilstuna	13,622	476	delv. vatt:led.	delv. und. afl.	—	—	—	—
Torshälla	1,809	185	— †)	— †)	entrp.	entrp.	tills.	—
Strängnäs	2,428	172	delv. vatt:led.	delv. und. afl.	delv. entrp.	—	friv.	prov.
Mariefred	1,180	93	—	—	—	delv. entrp.	tills.	—
Trosa	797	106	—	—	entrp.	—	friv. †)	—
Flens mun.	1,102	124	*) —	*) —	—	—	—	finnes
Gnesta stat.	933	124	delv. vatt:led.	delv. und. afl.	entrp.	entrp.	friv.	*) prov.
Katrineholms stat	3,007	240	— †)	und. afl.	—	—	tills. †)	finnes
Malmköpings köp.	581	80	delv. vatt:led.	delv. und. afl.	—	—	friv.	*) —
Nyfors mun.	6,061	137	vatt:led.	und. afl.	entrp.	entrp.	tills.	—
Oxelösunds stat.	1,593	97	vatt:led.	—	delv. entrp.	delv. entrp.	—	**) —
Vingåkers mun.	—	—	—	delv. und. afl.	entrp.	entrp.	—	—
Östergötlands län:								
Linköping	14,793	2) 543	vatt:led.	**) und. afl.	*)delv.entrp.	*)delv.entrp.	*) friv.	finnes
Norrköping	42,033	1,105	**) vatt:led.	—	—	—	friv.	—
Söderköping	1,917	147	—	—	delv. entrp.	delv. entrp.	*) tills.	*) —
Motala	2,944	189	vatt:led.	—	—	—	friv.	—
Vadstena	2,378	190	delv. vatt:led.	delv. und. afl.	—	—	—	—
Skeninge	1,353	133	—	—	—	—	tills.	**) —
Borgs villastad, mun.	502	41	vatt:led.	und. afl.	vattenklos.	entrp.	—	finnes
Mjölby mun.	2,671	252	delv. vatt:led.	delv. und. afl.	—	—	tills.	prov.
Norrköpings norra förstäder mun.	5,000	186	—	—	—	—	—	finnes
S:t Lars socken (vissa delar) mun	?	?	— †)	— †)	—	—	—	—
Valdemarsviks köp.	?	91	—	—	—	—	tills.	prov.
Åtvidabergs mun.	1,542	145	—	—	entrp.	entrp.	friv.	finnes
Jönköpings län:								
Jönköping	23,151	2) 700	*) vatt:led.	delv. und. afl.	delv. entrp.	—	{ obl. fl. friv. k.	finnes
Eksjö	3,840	179	delv. vatt:led.	und. afl.	—	— †)	friv.	—
Grenna	1,167	194	— †)	— †)	—	—	—	—
Forserums mun.	1,579	130	—	—	—	— †)	tills.	—
Hvetlanda mun.	1,784	154	—	delv. und. afl.	—	—	—	finnes
Nässjö mun.	2,629	149	—	—	—	—	friv.	—
Säfsjö	1,218	152	— †)	—	—	—	—	—
Tranås köp.	1,875	130	— †)	—	—	—	friv.	finnes
Värnamo	1,045	93	—	—	—	—	—	—
Kronobergs län:								
Växjö	7,528	2) 250	vatt:led.	und. afl. †)	—	—	friv. fl.	finnes

1) Stockholm: Enl. 1903 års mantalslängder. — 2) Förstäder inräknade. — 3) Inom stadsplanen. — 4) Norrköping: Vattenklosetter i omkr. 40 % af egendomarna.

Tab. Litt. A. (Forts.) Öfversikt af hälsovårdsförhållandena inom rikets städer och med dem i hälsovårdshänseende likställda samhällen enligt hälsovårdsnämndernas och förste provinsialläkarnas årsberättelser för år 1903.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Län, stad, municipalsamhälle.	Antal invånare den 31 dec. 1902.	Antal med boningshus bebyggda tomter vid årets slut.	Vatten-tillgång.	Afledning af spill- och grundvatten.	Afträdes renhållning.	Renhållning af gård och gata, stall o. d.	Kontroll öfver födoämnen.	Epidemi-sjukhus.
Alfvestads mun.	1,010	101	—	*) delv. und. af.	—	—	— †)	— †)
Elmhults köp.	948	103	—	*) >	—	— †)	***) friv. fl.	prov. finnes
Ljungby >	860	81	—	*) >	—	—	***) —	finnes
Kalmar län:								
Kalmar	13,256	1,237	delv. vatt:led.	delv. und. af.	—	—	friv. obl. fl.	finnes
Oskarshamn	7,360	529	—	>	—	— †)	friv.	>
Västervik	8,734	494	*) —	*) —	—	— †)	friv.	>
Vimmerby	2,274	123	*) —	*) —	—	— †)	—	>
Borgholm	984	208	— †)	— †)	— †)	— †)	friv.	>
Egeholms köp.	375	72	—	—	— †)	— †)	—	—
Gamleby mun.	373	38	—	delv. und. af.	entrp.	—	obl. fl.	finnes
Mönsterås köp.	1,287	128	—	—	—	—	—	—
Mörbylånga >	198	48	—	—	— †)	— †)	—	—
Nybro >	811	86	—	—	— †)	— †)	tills.	—
Gottlands län:								
Visby	8,620	900	—	und. af.	—	—	friv.	finnes
Hemse mun.	448	76	—	—	—	—	—	finnes
Blekinge län:								
Karlskrona	25,442	1,201	delv. vatt:led.	delv. und. af.	delv. rh.bolag	—	friv.	finnes
Ronneby >	3,197	335	>	>	—	—	>	>
Karlshamn	7,106	540	>	>	—	—	k:b tvång	>
Sölvesborg.	2,151	245	—	>	—	—	tills.	>
Kristianstads län:								
Kristianstad	10,514	302	vatt:led.	und. af. †)	renh.-bolag	renh.-bolag	friv.	finnes
Simrishamn	2,050	264	—	delv. und. af.	delv. entrp.	delv. entrp.	>	>
Ängelholm	3,129	183	*) — †)	und. af. †)	>	>	k:b tvång	prov.
Båstads köp.	562	115	—	delv. und. af.	—	—	obl. fl.	—
Hessleholms >	2,328	241	—	>	—	—	friv.	prov.
Hvilans mun.	723	36	—	—	—	—	—	—
Hvitemölla fiskl.	457	100	—	—	—	—	—	—
Skillinge >	700	179	—	—	entrp.	entrp.	—	—
Tomelilla stat.	1,166	156	—	—	delv. entrp.	delv. entrp.	obl. fl.	—
Åhus mun.	1,702	307	—	delv. und. af.	entrp. †)	entrp. †)	tills.	prov.
Malmöhus län:								
Malmö	64,653	1)2,050	vatt:led.	und. af.	renh. verk.	renh. verk.	***) —	finnes
Lund	17,141	1,134	>	>	>	>	friv.	>
Landskrona	14,846	900	delv. vatt:led.	delv. und. af. †)	delv. r.h.-bol.	delv. r.h.-bol.	obl. fl.	>
Helsingborg	25,667	1,108	vatt:led.	und. af.	*) delv. entrp.	delv. entrp.	>	>
Ystad	10,044	857	— †)	delv. und. af.	>	>	friv.	>
Trelleborg	3,048	325	— †)	und. af.	renh. verk.	renh. verk.	>	>
Skanör med Falsterbo	923	?	— †)	—	—	— †)	—	—
Arlöfs mun.	2,710	190	—	*) —	—	—	—	—
Bjuvs >	?	208	delv. vatt:led. †)	delv. und. af.	—	—	friv.	finnes
Eslöfs köp.	2,062	208	—	>	delv. r.h.verk.	delv. r.h.verk.	>	>
Furulunds mun.	1,131	134	—	—	>	>	—	>
Helsingborgs landsförs. mun.	?	120	—	—	entrp.	entrp.	—	>
Höganäs bruksförs.	4,482	?	delv. vatt:led. †)	und. af.	2) renh.verk.	2) renh.verk.	friv.	>
Höganäs mun.	?	?	>	delv. und. af.	—	—	—	>
Hörs >	936	165	—	—	—	—	—	>
Hörby köp.	1,406	163	—	delv. und. af. †)	—	—	tills.	—
Kjefinge mun.	?	202	—	>	entrp.	entrp.	—	finnes
Köpinge-Ramlösa brunns mun.	318	?	—	>	—	—	—	>
Limhamns mun.	6,930	786	—	>	renh. verk.	renh. verk.	—	finnes
Lomma >	2,693	350	—	—	—	—	—	>
Löberöds >	590	97	—	delv. und. af.	entrp.	entrp.	—	—

1) Malmö: 1901 års uppgift. — 2) Höganäs: Renhållningen ombesörjes af bolaget.

Tab. Litt. A. (Forts.) Öfersikt af hälsovårdsförhållandena inom rikets städer och med dem i hälsovårdshänseende likställda samhällen enligt hälsovårdsnämndernas och förste provinsialläkarnas årsberättelser för år 1903.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Län, stad, municipalsamhälle.	Antal invånare den 31 dec. 1902.	Antal med boningshus bebyggda tomter vid årets slut.	Vatten-tillgång.	Afledning af spill- och grundvatten.	Afträdesrenhållning.	Renhållning af gård och gata, stall o. d.	Kontroll öfver födoämnen.	Epidemi-sjukhus.
Raus plantering	2,758	?	— †)	delv. und. af.	entrp.	entrp.	—	—
Råå mun.	2,074	?	— †)	*) —	delv. entrp.	delv. entrp.	—	—
Västra Sallerups mun.	1,679	218	—	delv. und. af.	—	—	—	—
Sjöbo >	914	153	—	>	—	—	—	—
Skurups >	1,093	192	—	>	entrp.	entrp.	—	—
Sofielundshusens >	3,744	344	—	und. af.	>	>	—	—
Svedala >	1,315	127	—	>	>	>	—	finnes
Hallands län:								
Halmstad	15,903	681	delv. vatt:led.	delv. und. af.	—	—	obl. fl.	*) finnes
Laholm	1,799	126	—	>	—	—	>	>
Falkenberg	2,702	134	delv. vatt:led.	>	—	—	tills.	>
Varberg	6,253	235	>	und. af.	—	—	>	>
Kungsbacka	1,001	78	>	delv. und. af.	—	—	>	*) >
Göteborgs och Bohus län:								
Göteborg	133,625	3,200	vatt:led.	und. af.	delv. r.h.verk	delv. r.h.verk	**) obl. fl.	finnes
Kungälv	1,201	132	delv. vatt:led.	delv. und. af.	delv. entrp.	delv. entrp.	—	prov.
Marstrand	1,596	165	—	und. af.	>	>	tills.	finnes
Lysekil	3,284	460	delv. vatt:led.	delv. und. af.	entrp.	entrp.	—	>
Uddevalla	10,172	628	>	>	— †)	— †)	friv.	>
Strömstad	2,866	240	—	—	delv. entrp.	—	>	>
Björneröds och Krokens mun.	1,183	138	—	—	—	—	—	—
Ellös mun.	296	66	—	—	—	—	—	—
Fiskebäckskils fiskl.	653	183	—	—	—	—	—	—
Fjällbacka mun.	1,215	177	—	—	—	—	—	—
Grafvarnes och Bäckeviks mun.	1,218	219	—	—	—	—	—	—
Grebbestads mun.	1,121	148	—	—	—	—	—	—
Grundsund fiskl.	1,040	230	—	—	—	—	—	—
Gullholmens mun.	657	169	—	—	delv. r.h.verk	—	—	—
Gårda mun. 1) ?	86	86	vatt:led.	und. af.	—	—	—	prov.
Hasselösunds mun.	169	37	—	—	—	—	—	—
Hällevikstrands fiskl.	384	99	—	—	—	—	—	—
Hofvenäs Näs mun.	408	83	—	—	—	—	—	—
Klädesholmens och Koholmens fiskl.	839	175	—	—	—	—	—	—
Kroksläts mun. 1) ?	177	177	delv. vatt:led.	delv. und. af.	—	—	—	prov.
Kyrkesunds och Björkholmens mun.	505	117	—	—	—	—	—	—
Käringöns fiskl.	592	166	—	—	—	—	—	—
Lundby socken. 2) 10,463	460	460	— †)	delv. und. af.	—	—	—	prov.
Lundens mun. 1) ?	135	135	delv. vatt:led.	— †)	—	—	—	>
Malmöns > 2) 1,247	169	169	—	—	—	—	—	—
Mollösunds fiskl.	1,006	209	—	—	entrp.	—	—	—
Skärhamns >	579	143	—	—	—	—	—	—
Smögens >	1,169	205	—	—	—	—	—	—
Tjörnekalfs >	274	70	—	—	—	—	—	—
Tångens >	358	70	—	—	—	—	—	—
Åstols >	345	72	—	—	—	—	—	—
Älfsborgs län:								
Vänersborg	6,836	372	vatt:led.	und. af.	delv. entrp.	delv. entrp.	friv.	finnes
Alingsås	3,500	?	>	>	—	—	>	>
Borås	16,383	1,370	>	delv. und. af.	—	—	>	>
Ulricehamn	1,520	100	delv. vatt:led.	>	—	—	>	>
Åmål	3,565	270	**) —	**) —	—	—	>	>
Lilla Edet	?	200	—	delv. und. af.	—	—	tills.	—
Trollhättan	6,075	490	*) — †)	*) > †)	—	—	friv.	finnes
Skaraborgs län:								
Mariestad	3,853	127	delv. vatt:led.	delv. und. af.	*) — †)	*) — †)	friv. †)	finnes
Lidköping	5,500	342	vatt:led.	und. af.	—	—	> †)	>
Skara	4,630	249	delv. vatt:led.	delv. und. af.	—	—	tills.	>
Sköfde	4,946	182	vatt:led.	und. af.	—	—	friv.	>
Hjo	1,752	200	*) delv. vatt:led.	*) —	—	—	friv.	>
Falköping	3,237	232	>	delv. und. af.	— †)	—	—	>

1) Gårda, Lundens och Kroksläts municipalsamhälle äro belägna inom Örgryte församling, hvares hela invånareantal uppgår till 14,319. — 2) Lundby: Uppgiften afser hela socknen, ej municipalsamhället. — 3) Malmö: Uppgiften afser hela Malmö.

Tab. Litt. A. (Forts.) Öfversikt af hälsovårdsförhållandena inom rikets städer och med dem i hälsovårdshänseende likställda samhällen enligt hälsovårdsnämndernas och förste provinsläkarnas årsberättelser för år 1903.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Län, stad, municipalsamhälle.	Antal invånare den 31 dec. 1902.	Antal med boningshus bebyggda tomter vid årets slut.	Vattentillgång.	Afledning af spill- och grundvatten.	Afträdesrenhållning.	Renhållning af gård och gata, stall o. d.	Kontroll öfver födoämnen.	Epidemi-sjukhus.
Axvalls stat.	254	41	—	—	—	—	—	—
Grästorps köp.	481	83	— †)	— †)	— †)	—	—	—
Tidaholms	4,289	1) 62	—	delv. und. af.	—	— †)	tills.	*) prov.
Töreboda mun.	754	67	— †)	„	—	— †)	„	„
Vara köp.	719	91	—	„	— †)	— †)	—	—
Värmlands län:								
Karlstad	12,807	621	delv. vatt:led.	delv. und. af.	renh.-bolag	renh.-bolag	obl. fl.	finnes
Kristinehamn	7,050	233	*) —	*) —	—	delv. entrp.	friv.	„
Filipstad	3,724	150	vatt:led.	und. af.	—	—	—	„
Arvika köp.	3,517	250	delv. vatt:led.	delv. und. af.	—	—	friv.	finnes
Kils mun.	343	23	„	„	—	—	—	—
Säffe köp.	1,582	121	— †)	„	delv. entrp.	delv. entrp.	—	prov.
Örebro län:								
Örebro	23,500	865	*) vatt:led.	*) delv. und. af.	*) delv. entrp.	*) delv. entrp.	{ obl. fl. friv. k.	finnes
Askersund	1,764	128	delv. vatt:led.	„	„	„	friv.	„
Nora	1,658	?	„	*)	„	„	„	prov.
Lindesberg	2,049	142	*) —	„	„	„	„	finnes
Hallsbergs mun.	1,570	125	—	— †)	— †)	— †)	—	—
Karlskoga	1,976	242	delv. vatt:led.	delv. und. af.	— †)	— †)	—	prov.
Kumla	763	112	—	—	—	—	tills.	—
Nya Kopparbergs mun.	1,565	140	delv. vatt:led. †)	*) —	— †)	— †)	—	finnes
Västmanlands län:								
Västerås	12,592	454	vatt:led.	und. af.	renh:verk.	renh:verk.	friv.	finnes
Sala	7,043	251	delv. vatt:led.	delv. und. af.	delv. entrp.	delv. entrp.	„	„
Köping	4,694	196	—	„	entrp.	entrp.	„	*)
Arboga	5,217	164	vatt:led.	und. af.	renh:verk.	renh:verk.	„	„
Norbergs mun.	484	60	—	delv. und. af.	—	—	tills.	finnes
Kopparbergs län:								
Falun	10,478	850	delv. vatt:led.	delv. und. af.	*) delv. entrp.	*) delv. entrp.	tills.	finnes
Säter	718	82	„	—	—	—	—	—
Hedemora	1,890	138	„	delv. und. af.	—	—	obl. fl.	finnes
Avesta stat.	2,337	212	—	—	*) —	*) —	tills.	finnes
Borlänge köp.	1,173	101	*) — †)	delv. und. af.	—	—	—	prov.
Ludvika mun.	1,644	173	— †)	—	—	—	—	finnes
Mora strand	1,024	158	delv. vatt:led.	„	—	—	—	„
Smedjebackens mun.	1,680	130	„	„	—	—	—	*) —
Gäffleborgs län:								
Gäffe	30,540	1,402	delv. vatt:led.	delv. und. af.	delv. entrp.	delv. entrp.	obl. fl.	finnes
Söderhamn	11,460	470	„	„	delv. renh:v.	delv. renh:verk.	tills.	„
Hudiksvall	4,852	447	„	„	delv. entrp.	delv. entrp.	„	„
Västernorrlands län:								
Hernösand	8,246	388	delv. vatt:led.	delv. und. af.	—	—	tills.	finnes
Sundsvall	15,671	810	„	„	delv. renh:verk.	delv. renh:verk.	friv.	„
Örnsköldsvik	2,729	145	„	„	— †)	— †)	—	„

1) Tidaholm: Utom planlagda området 255.

Tab. Litt. B. (Forts.) Sammanställning af uppgifter från hälsövardsnämnderna angående vattenledningar år 1903.

1	2	3				4		5	6	7	8	9	1	2	3				4		5	6	7	8	9		
		Vattenverkets utvidgning under året.				Vattenförbrukning									Vatten-tillgången och vattnets beskaffenhet.	Vattenverkets utvidgning under året.				Vattenförbrukning						Vatten-tillgången och vattnets beskaffenhet.	
		Nya ledningar inom rörnätet.	Antal hus, i hvilka vatten under året blifvit inledt.	Större anläggningar.	Kostnader.	total.	per individ och dygn.									Nya ledningar inom rörnätet.	Antal hus, i hvilka vatten under året blifvit inledt.	Större anläggningar.	Kostnader.	total.							per individ och dygn.
%	m.		kr.	1000 m ³ .	liter.		%	m.		kr.	1000 m ³ .	liter.															
Örebro län:												Gäddleborgs län:															
Örebro	90	1,138	24	—	?	406	54	tillr., god	Gäddle	80	151	25	—	2,014	1,542	138	tillr., utmärkt	Söderhamn *)	37	9,840	161	—	?	?	?	d:o	
Askersund	65	294	2	—	1,656	?	?	d:o	Hudiksvall *)	60	12,250	—	—	259,000	?	?	d:o	Västernorrlands län:									
Nora	80	?	4	—	?	?	100 (omkr.)	tillr., täml. god	Hernösand						72	80	11	¹³⁾	9,100	mätas ej	?	tillr., god					
Västmanlands län:												Sundsvall															
Västerås	99	460	22	—	5,711	350	88	tillr., mindre god	Örnsköldsvik	67	—	—	—	—	60	59	d:o	Jämtlands län:									
Sala *)	57	9,300	—	—	280,000 (omkr.)	?	?	d:o	Östersund						¹⁴⁾ 99	243	5	¹⁵⁾	5,000	243	95	tillr., god					
Arboga	92	—	4	—	—	42	57	d:o	Västerbottens län:						Umeå												
Kopparbergs län:												Skelletteå															
Falun	84	—	12	—	2,803	194	51	tillr., utmärkt	Umeå						60	207	24	—	1,584	153	91	tillr., ¹⁶⁾					
Säter ¹¹⁾	25	—	1	—	—	?	?	tillr., utmärkt	mätas ej						tillr., utmärkt.												
Hedemora	84	—	6	—	1,376	31	52	tillr., utmärkt	Från Djursholm och Saltsjöbaden hafva ej några uppgifter ingått.																		
Mora Strand (tillh. ensk. bol.)	25	—	—	—	—	?	?																				
Smedjebacken ¹²⁾	10	139	2	—	520	?	?																				

*) Vattenledningen öppnad under året. — **) Vattenledning under anläggning.

¹⁾ Se föreg. års berättelse. — ²⁾ Eskilstuna: Tillsammans med Nyfors. — ³⁾ Norrköping: Nytt filter och saml. brunn m. m. — ⁴⁾ Mjölby: Ofiltrerad åvatten. — ⁵⁾ Jönköping: Under sommarmånaderna har vid vissa tillfällen ofiltrerad vatten från Vättern inpumpats i ledningen. — ⁶⁾ Eksjö: Däraf utom stadsplanen 450 m. resp. till 6 egendomar. — ⁷⁾ Malmö: Vattentorn m. m. — ⁸⁾ Landskrona: Ny brunn, vattentorn och pumphus under utförande. — ⁹⁾ Skövde, Falköping: Kostnaden för utvidgning af kloaknätet inräknad. — ¹⁰⁾ Karlstad: 1 aflagringsbassäng och 1 lägreservoar för kontinuerlig filtrering. — ¹¹⁾ Säter: En enskild källvattenledning. — ¹²⁾ Smedjebacken: Enskilda källvattenledningar. — ¹³⁾ Hernösand: Kraftledningen till pumphuset ombyggt; anordningar till erhållande af reservkraft (för pumparnas drifvande) från elektricitetsverket (å Kronholmen) vidtagna. — ¹⁴⁾ Östersund: I de utom stadsplanen belägna: 60 %. — ¹⁵⁾ Insättning af centrifugalpumpar för elektrisk drift. — ¹⁶⁾ Umeå: Tidvals har vattnet ett gulaktigt utseende och kärsmak.

Tab. Litt. C. (Forts.) Sammanställning af uppgifter från hälsovårdsnämnderna angående aflledning af spill- och grundvatten år 1903.

1							2							3								
Under året utförda							Under året utförda							Under året utförda								
Stad, köping, municipalsamhälle.		underjordiska aflöpsledningar.		Andra anmärkningsvärda gärdslöpp inom antal egendomar. öfriga åtgärder.	Anmärkningsvärda gärdslöpp inom antal egendomar. öfriga åtgärder.	Andra anmärkningsvärda gärdslöpp inom antal egendomar. öfriga åtgärder.	Stad, köping, municipalsamhälle.		underjordiska aflöpsledningar.		Andra anmärkningsvärda gärdslöpp inom antal egendomar. öfriga åtgärder.	Anmärkningsvärda gärdslöpp inom antal egendomar. öfriga åtgärder.	Andra anmärkningsvärda gärdslöpp inom antal egendomar. öfriga åtgärder.	Stad, köping, municipalsamhälle.		underjordiska aflöpsledningar.		Andra anmärkningsvärda gärdslöpp inom antal egendomar. öfriga åtgärder.	Anmärkningsvärda gärdslöpp inom antal egendomar. öfriga åtgärder.			
Procent egendomar med underjordiska gärdslöpp vid 1903 års slutt.	Längd.	Kostnad.	Längd.				Kostnad.	Längd.	Kostnad.	Längd.				Kostnad.	Längd.	Kostnad.						
Lysekil	40	—	—	12	Värmlands län:							Kopparbergs län:										
Uddevalla	85	90	480	—	Karlstad	47	2,660	83,704	—	33	Falun	84	58	469	—	12	Hedemora	73	157	?	—	6
Strömstad	2 & 3	—	—	—	Filipstad	95	331	2,291	—	12 ¹⁶⁾	Ludvika	?	462	?	—	4	Mora strand	35	150	460	—	?
Gårda	98	?	?	3	Arvika	84	210	Se Tab. Litt. B	—	9	Smedjebacken	2	119	520	—	4	Gäflleborgs län:					
Lundby socken	?	1,331 privat	1,862	16	Kil	64	1,400 (omkr.)	?	—	18	Gäflle	80	191	5,640	—	24	Söderhamn *)	53	9,135	?	—	47
Älfsborgs län:					Säffle	41	193	3,050	—	7	Hudiksvall *)	60	10,554	91,000	—	?	Västernorrlands län:					
Vänernborg	99	—	—	5	Örebro län:						Hallsberg	25	?	?	19)	?	Härnösand	72	235	1,500	—	3
Alingsås	100	—	—	—	Örebro	?	493	?	—	24	Karlskoga	30	35	96	—	1	Sundsvall	53	241	2,116	—	6
Borås	82	—	—	20	Askersund	60	386	2,253	—	2	Nya Kopparberg	11	725	?	—	12	Örnsköldsvik	74	—	—	—	—
Ulricehamn	28	—	—	—	Nora	85	150	?	—	2	Västmanlands län:						Jämtlands län:					
Åmål **)	?	—	—	—	Lindesberg	68	246	1,450	—	4	Västerås	99	390	12,642	20)	22	Östersund	22) 99	348	1,969	22)	5
Lilla Edet	25	—	—	8	Hallsberg	25	?	?	19)	?	Sala *)	60	8,200	107,000	21)	?	Köping	77	120	701	—	3
Trollhättan 14)	?	—	—	—	Karlskoga	30	35	96	—	1	Köping	77	120	701	—	3	Arboga	92	—	—	—	4
Skaraborgs län:					Nya Kopparberg	11	725	?	—	12	Norberg	?	50	enskild	—	?	Umeå	60	761	6,057	—	24
Mariestad	80	134	120	4	Västmanlands län:						Västerbottens län:						Skellefteå	97	—	—	—	5
Lidköping	99	52	328	11	Västerås	99	390	12,642	20)	22	Umeå	60	761	6,057	—	24						
Skara	15) 65	73	300	10	Sala *)	60	8,200	107,000	21)	?												
Skövde	97	80	Se Tab. Litt. B	8	Köping	77	120	701	—	3												
Falköping	67	400	Se Tab. Litt. B	10	Arboga	92	—	—	—	4												
Tidaholm	34	890	6,500	21	Norberg	?	50	enskild	—	?												
Töreboda	71	315	560	5																		
Vara	?	20	80	2																		

Anm. I Tab. Litt. C upptagas endast samhällen med underjordiska aflöpsledningar.

*) Anläggningen af aflöpsledningen avslutad under året.

**) Ny aflöpsledning anläggs i st. f. den gamla.

†) Ledningarna ej planmässigt anlagda.

1) Nyköping: En större aflöpskulvert; kostnaden ingår i summan i kol. 4. — 2) Torshälla: Flere ledningar utmynna tätt invid åstranden. — 3) Vingåker: Hela ledningen 3,481 kr. — 4) Söderköping: Åarne uppensade för 467 kr. Dessutom 125 m. nya enskilda ledningar. — 5) Jönköping: Beslut om uppgörande af förslag till aflöpsledning inom östra stadsdelen. — 6) Hvetlanda: Arbeten för utdikning af närbelägen mosse. — 7) Växjö: I vissa delar af staden äro aflöpsledningen otillfredsställande. En allvarsam olägenhet är att aflöpsledningen utmynnar direkt i Växjö-sjön. — 8) Visby: Dessutom 5 % af de utom stadsmuren belägna egendomarna. — 9) Kristianstad: Kloakerna delvis för tränga. — 10) Angelholm: Stank under sommaren från kloakbrunnar. — 11) Landskrona: Ledningarna till stor del otillfredsställande. — 12) Höganäs: Stora aflöpsledningen omlagd. — 13) Skurup: För små kloakrör, lutningen för svag. — 14) Trollhättan: Beslut fattadt att anlägga aflöpsledning jämte vattenledning. — 15) Skara: Uppgiften föregående år afsåg hus inom vattenledningsområdet. — 16) Filipstad: Ledningen i Vikgatan ej fullt frostfri. — 17) Örebro: Ledningarna i allmänhet af för små dimensioner, hvarigenom lågt belägna källare besväras af öfversvämningar. — 18) Askersund: Fullständig plan för aflöpsledning för ännu odränerade tomter under utarbetning. — 19) Hallsberg: En större kanal upprädd för aflledning af öfversvämningar. — 20) Västerås: En kulvert under Lillån; kostnaden upptagen i kol. 5. — 21) Sala: Den beräknade kostnaden; densamma anses icke kumma att öfverskridas. — 22) Östersund: I de utom stadsplanen belägna: 60 %. — 23) Torrläggning af myrmarker öster om staden pågår.

Obligatorisk kött- och fläskbesiktning, ordnad i öfverensstämmelse med lagen om köttbesiktning och slakthus den 22 december 1897, finnes för närvarande införd endast i städerna Engelholm och Karlshamn.

Frivillig s. k. »trikimbesiktning» af fläsk har under året införts i Vaxholm och Östhammar.

Ordningsstadgar för utöfvande af slakteri- eller korffabriksrörelse hafva under året antagits i städerna Sigtuna och Härnösand samt i följande municipalsamhällen: Hesselholm (Krist.l.) Arlöf, Höganäs bruksf., Höganäs mun., Kjeflinge (Malm. l.); dessutom i följande landskommuner: Vårdinge, Riala och Skederid i Stockholms län; Västra Ryds, Kalmar, Öfver Gran, Ytter Gran, Häggeby, Håtuna, Veckholm, Torsvi, Kungs-Husby, Herkeberga, Litslena, Villberga, Svinnegarn, Vårfrukyrka, Långtora, Nysätra, Fröjeslunda, Giresta, Kulla, Börje, Vänge, Junkils, Bälunge, Vaksala, Danmark, Rasbo, Rasbokils, Vendels, Tierps, Söderfors, Tolfta, Skepshammars, Ekeby, Alunda, Morkarla, Öster Löfsta, Hållnäs, Tegelsmora, Björklinge, Vesslands, Stafby, Löts, Arnö, Tillinge och Biskopskulla i Uppsala län; Bergs, Dagsbergs, Tingstads och Ö. Eneby socknar i Östergötlands län. Berg, Björskog, Bro, Enåker, Fläckebo, Frösthult, Haraker, Harbo, Irsta, Karbenning, Kolbäck, Kung Karl, Kärrbo, Lundby, Malma, Medåker, Munktorp, Möklinta, Nora, Norberg, Norrby, Odensvi, Ramnäs, Sala landsf., Simtuna, Skinnskatteberg, Skedvi, Säby, Tortuna, Vittinge, Västanfors, Väster-Löfsta, Västerås-Bäckarö, Österunda och Östervåla, i Västmanlands län.

Slakterierna på landsbygden i närheten af Halmstad och Varberg inspekteras, sedan K. bef. i Hallands län därtill gifvit tillstånd, genom af dessa samhällen antagna tillsyningsmän.

Stadgar för matvaruhandeln under året antagna i följande städer: Vänersborg (stadga för mjölkförsäljningen), Halmstad och Hernösand (stadga för bagerier och konditorier).

Hälsovårdsnämnden i Sigtuna har för att underlätta kontrollen öfver det inom staden tillsaluhållna köttet föreskrifvit att all handel med kött skall under månaderna juni—september ske på Stora torget.

Särskild lokal för köttbesiktningen är under inredning i Tranås. I Kristianstad har köttbesiktningsbyrån erhållit nya, lämpliga lokaler.

Skyddskoppymningen.

En redogörelse för ymningens omfång äfvensom vaccinationsprocenten inom de olika länen meddelas i Tab. Litt. D. Tab. Litt E: 1 o. 2 innehåller redogörelser från Medicinalstyrelsens vaccinationkontor samt från vaccinationsdepoterna i landsorten.

Af styrelsens kamrer har lämnats följande redogörelse för vaccinationsfondens inkomster och utgifter under året.

Behållning från år 1902	35,179: 66	
Statsanslag	10,500: —	
Därutöfver påfördt	819: 19	46,498: 85
Arfvoden	4,100: —	
Belöningar (för två år):		
Medaljer	45: 75	
Vaccinationsinstrument	650: —	
Pänningar	1,240: —	
Understöd åt behöfvande vaccinatörer	300: —	
Diverse utgifter	2,228: 80	
Behållning till år 1904	37,934: 30	46,498: 85

2. Dödligheten i rikets städer.

Se Tab. 1—4 och Tab. Litt. F.

Dödsorsakerna hafva registrerats på samma sätt som föregående år. De registrerade dödsorsakerna uppgå till 14·23 på 1,000 invånare, samma tal som föregående år.

Tab. Litt. D.

Skyddskoppymningen i riket år 1903.

L ä n .	Antal lefvande födda år 1902.	Antal med framgång vaccinerade år 1903.	Procent med framgång vaccinerade.	L ä n .	Antal lefvande födda år 1902.	Antal med framgång vaccinerade år 1903.	Procent med framgång vaccinerade.
Stockholms stad	7,467	4,926	65·97	Göteborgs och Bohus län	9,434	6,407	67·91
» län	4,668	3,679	78·81	Älfsborgs d:o	6,414	5,875	91·60
Uppsala d:o	2,890	2,435	84·25	Skaraborgs d:o	5,368	4,521	84·22
Södermanlands d:o	4,190	3,353	80·02	Värmlands d:o	6,189	5,502	88·90
Östergötlands d:o	7,274	5,433	74·69	Örebro d:o	4,894	4,263	87·11
Jönköpings d:o	5,048	4,637	91·86	Västmanlands d:o	3,869	3,180	82·19
Kronobergs d:o	3,791	3,332	87·89	Kopparbergs d:o	5,798	4,710	81·23
Kalmar d:o	5,411	4,807	88·84	Gäflleborgs d:o	6,953	5,726	82·35
Gottlands d:o	1,182	1,011	85·53	Västernorrlands d:o	7,226	5,797	80·22
Blekinge d:o	4,009	3,027	75·51	Jämtlands d:o	3,096	2,839	91·70
Kristianstads d:o	5,205	4,247	81·59	Västerbottens d:o	4,932	3,741	75·85
Malmöhus d:o	10,926	8,404	76·91	Norrbottnens	5,315	4,540	85·42
Hallands d:o	3,637	3,331	91·59	Summa	135,186	109,723	81·16

Tab. Litt. E: 1.

Redogörelse från Medicinalstyrelsens vaccinationskontor, år 1903.

Antal vacciportioner,	Jan.	Febr.	Mars.	April.	Maj.	Juni.	Juli.	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Summa portioner humaniserad vaccin.	Summa portioner animal vaccin.
inlämnade från Stockholms stads fyra vaccindepoter	19	20	15	49	80	428	205	—	36	30	39	52	973	—
inköpta från Stockholms hälsovårdsnämnd	60	65	258	701	467	767	512	278	52	41	216	217	—	3,634
Summa	79	85	273	750	547	1,195	717	278	88	71	255	269	973	3,634
utlämnade till vaccinatorer och läkare	40	40	175	597	317	462	350	216	38	45	206	197	483	2,190
» » vaccindepoterna i landsorten	20	25	85	134	183	514	336	55	45	—	20	20	30	1,407
Summa	60	65	260	731	500	976	686	271	83	45	226	217	513	3,597

Tab. Litt. E: 2. Redogörelse från vaccindepoterna i landsorten år 1903.

Antal vaccinportioner utlämnade från depoten i	Jan.	Febr.	Mars.	April.	Maj.	Juni.	Juli.	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Summa
Norrköping	—	—	—	—	8	92	112	60	4	2	—	—	278
Jönköping	—	—	—	—	—	83	60	25	7	—	—	—	175
Visby	—	—	—	—	10	33	48	15	1	—	—	—	107
Karlskrona	—	—	—	—	23	80	38	26	9	1	1	—	178
Malmö	—	—	13	27	32	159	51	14	2	5	—	—	303
Göteborg	—	—	5	4	38	137	206	65	7	4	2	—	468
Örebro	—	—	—	—	16	55	91	63	13	—	—	—	238
Gäffe	—	2	—	—	17	69	56	12	3	9	—	—	168
Hernösand	—	—	—	—	2	25	17	13	3	—	2	—	62
Östersund	—	—	—	—	2	39	13	5	4	—	4	2	69
Umeå	12	12	20	37	62	43	82	132	32	10	20	6	468
Luleå	—	1	8	12	17	6	10	10	9	3	1	—	77
Summa	12	15	46	80	227	821	784	440	94	34	30	8	2,591

3. De viktigaste sjukdomarnas förekomst äfvensom sjukvården utom sjukhusen.¹

Enligt den öfversikt öfver sjukdomsfall i infektionssjukdomar m. fl. sjukdomar, som meddelas i Tab. Nr 5, hafva af vederbörande läkare anmälts 124,776 fall af ifrågavarande sjukdomar mot 119,407 under föregående år. Difteri, scharlakansfeber och tarntyfus hafva som förut uppträdt i samtliga län, difteri med något mindre antal fall, 13,933 mot 14,993 år 1902, scharlakansfeber med 7,081 mot 9,180. Särskildt inom Gäflebors och Västernorrlands län har *difteri* förekommit särdeles talrikt, ehuru hvad Västernorrlands län angår sjukdomens förekomst minskats mot föregående år. Af *tarntyfus* har ungefär lika stort antal sjukdomsfall som året förut uppträdt, mestadels i spridda fall eller smärre lokala epidemier. *Rödsot* har liksom under flera föregående år i anmärkningsvärdt hög grad uppträdt i Västerbottens län (i synnerhet i Lycksele, Degerfors och Norsjö distrikt men äfven i Burträsk och Löfångers). Till Burträsk, där sjukdomen varit gängse endast i början af året, läser den hafva öfverförts af en gårdfarihandlande från Degerfors. Sjukdomen uppgifves i allmänhet hafva haft ett mildt förlopp.

¹) Referent: Medicinalrådet Petersson.

Af *fläcktyfus* hafva två fall ett i Östergötlands län (en sjöman å ångaren »Göta», som trafikerar Stockholm—Kalmar, inremitterad till Norrköpings epidemisjukhus) och ett i Malmö stad förekommit.

Anmärkningsvärdt är det relativt höga antalet *barnsängsfeber* i de skånska länen.

Märkligare epidemier under året.

Smittkoppor hafva förekommit i Västerbottens län med 30 fall, af hvilka 19 i Skellefteå och 11 i Umeå distrikt. I Skellefteå distrikt uppträdde sjukdomen under mars och april månader i de intill hvarandra liggande byarne Långviken, Östra Fahlmark och Sjöbotten, omkring 2 mil söder om Skellefteå stad. Sjukdomsfallen voro i allmänhet af jämförelsevis godartad beskaffenhet; två dock mycket svårartade och några ganska svårartade. Intet dödsfall. Af de insjuknade var en 1-årig gosse ovaccinerad. Denne var ganska svårt angripen. Svårt insjuknade voro tvenne personer på 38 och 53 år. De insjuknades ålder varierade emellan 1 och 67 år. Smittan synes med all sannolikhet hafva blifvit öfverförd genom en sjöman, som den 18 febr. återkommit till sitt hem i Långviken från England, där han den 12 i samma månad afmönstrat, efter det han besökt flere spanska och engelska hamnstäder. Han insjuknade lindrigt i smittkoppor den 26 febr. Efter honom insjuknade 5 personer i Långviken, innan provinsialläkaren tillkallades och konstaterade sjukdomen. Första läkarebesöket skedde den 27 mars. Under det långa dröjsmålet med att tillkalla läkare hade sjukdomen genom befolkningens nyfikna besök i de smittade familjernas hem fått tillfälle att sprida sig. Extra läkare förordnades och ankom till Långviken den 23 april, men sjukdomen var då genom redan företagna åtgärder till dess hämmande i själfva verket tämligen begränsad. Hans arbete visade sig emellertid mycket betydelsefullt, emedan isolering och smittrening m. m. kunde blifva mycket grundliga, då han uteslutande fick ägna sig däråt. Endast få nya fall inträffade efter hans ankomst. Den 26 maj upphörde hans verksamhet, och har därefter icke vidare något fall af smittkoppor förekommit å denna ort.

Inom Umeå distrikt inträffade alla sjukdomsfallen på idiotanstalten å Backen, 1/2 mil väster om Umeå stad. Det första fallet var en 9-årig gosse från byn Ragvaldsträsk i Skellefteå socken. Han intogs å anstalten den 4 juli och insjuknade den 6 i samma månad. Ragvaldsträsk ligger ej mera än omkring

1 mil från den trakt af Skellefteå socken, som förut under året hemsökts af smittkoppor. Antagligen har smittan här haft sitt ursprung, men huru den öfverförts har ej blifvit utredt. Efter vidtagande af vanliga åtgärder blef sjukdomen i början af augusti begränsad. Det sista sjukdomsfallet inträffade den 4 augusti. Samtliga sjukdomsfallen voro af lindrig art.

En epidemi af större intresse är äfven den *nervefeber (tarmtyfus)-epidemi*, som i början af året hemsökte Höganäs bruksförsamling i Malmöhus län. Epidemien kan betecknas som ganska häftig. Inalles inträffade 84 fall med 8 dödsfall, således ungefär 9,5 % mortalitet. Därjämte var sjukdomsförloppet hos många patienter långt och svårartadt. Första fallet inträffade redan i slutet af december 1902. Därefter uppträdde under första veckan af januari 2 fall, men från och med den 7 januari blefvo sjukdomsfallen allt tätare, så att den 15 och 16 i samma månad anmäldes icke mindre än 7 sjukdomsfall för hvar och en af dessa dagar. Smittan synes på grund af flera omständigheter med ganska stor sannolikhet kunna anses hafva förmedlats genom vattnet från bruksförsamlingens vattenledning, som hämtar sitt vatten från kolgrufvorna. Föreningen af vattnet lär hafva skett genom dejektioner från en på annat håll smittad kolhuggare, som före sitt insjuknande arbetat i kolgrufvan i en s. k. våtort och som själf uppgifvit, att han förrättat sina behof i

grufvorna, hvilket bland grufarbetarne icke vore någonting ovanligt. Sedan vattnet afstängts från det schakt i kolgrufvorna, som var misstänkt för att vara infekteradt, åtgärder vidtagits för förbättrad filtrering af vattenledningsvattnet, sträng tillsägelse utfärdats till arbetarne i grufvorna att iakttaga den noggrannaste renlighet, och allmänheten genom kungörelse allvarligen uppmanats att icke förtära vattenledningsvattnet förrän det blifvit uppkokadt, de sjuke isolerats m. m., sjuksköterskor anskaffats, aftog epidemien och upphörde snart. Då extra läkare, som af Medicinalstyrelsen förordnats den 19 januari, inträdde i tjänstgöring, vore redan åtgärder vidtagna till hämmande af sjukdomens ytterligare spridning, så att han huvudsakligen fick ägna sig åt vården af de insjuknade. Hans tjänstgöring upphörde den 23 februari.

Emellertid anmärker bemälda extra läkare i sin till Medicinalstyrelsen ingifna rapport, som det synes med allt fog, att så länge vattenledningsvattnet tages från grufvorna, där stora möjligheter för dess infekterande förefinnas, alltjämt faran för nya epidemier finnes kvar och att det därför synes vara en uppgift af alla största betydelse för samhället i fråga att förvärfa ett bättre dricksvatten, äfven om detta skulle vara förenadt med stora pekuniära uppoffringar.

Tab. Litt. F. Öfversikt öfver dödligheten (‰) i några af de viktigaste sjukdomarna i städer med öfver 10,000 invånare år 1903.

S t a d.	Invånare- antal vid årets början.	Ålderoms- sjukdomar.	Mässling.	Scharlaks- feber.	Tranlyfus.	Inhemsk kolera, barkolera.	Kikhosta.	Epidemisk influenza.	Difteri och strypsjuka.	Lungrot.	Luftförinfam- nation, akut och kronisk.	Lunginfam- nation.	Akut infamma- tion i magen och tarmarna.	Kräfta.	Olycksbändelas och vrida.	Sjålfmord.	Samtliga dödsorsaker.
Stockholm	305,115	0.76	0.15	0.03	0.02	0.30	0.12	0.03	0.22	2.16	0.53	1.51	0.83	1.16	0.42	0.32	14.45
Uppsala	23,803	0.92	0.29	—	—	0.04	0.29	0.13	—	2.10	0.46	1.39	0.63	1.18	0.13	0.13	14.16
Eskilstuna	13,622	0.73	0.22	—	—	0.07	—	—	—	2.64	0.22	1.39	0.29	0.81	0.37	0.22	12.48
Linköping	14,793	1.60	—	0.20	—	0.14	0.34	0.14	0.14	2.16	0.34	1.69	0.74	1.28	0.14	0.20	15.00
Norrköping	42,033	1.52	0.36	0.02	0.07	0.48	0.81	0.05	0.33	2.14	0.33	1.38	0.36	1.34	0.21	0.07	15.39
Jönköping	23,151	1.08	—	0.43	0.09	0.09	0.13	—	0.13	2.25	1.12	1.94	0.65	1.38	0.39	0.13	16.02
Kalmar	13,256	1.51	—	—	0.08	—	0.15	0.23	0.15	1.51	1.28	0.63	0.15	0.98	0.22	—	13.35
Karlskrona	25,442	0.90	—	0.04	0.04	—	—	0.04	0.08	2.28	0.39	0.94	0.43	0.98	0.55	0.04	11.48
Kristianstad	10,514	1.71	—	—	0.38	—	—	—	0.29	2.28	1.05	1.05	0.95	1.14	0.67	0.48	14.74
Malmö	64,653	0.70	—	—	—	0.09	0.17	0.05	0.40	2.37	1.45	1.24	1.05	0.74	0.28	0.09	14.34
Lund	17,141	1.69	—	—	—	—	0.23	0.06	0.35	1.92	0.70	0.99	1.28	0.93	0.23	0.12	14.29
Landskrona	14,846	1.28	—	—	0.07	—	0.07	—	0.27	1.62	0.47	0.61	0.47	1.21	0.34	0.40	11.25
Helsingborg	25,667	1.17	—	—	0.19	0.12	0.08	—	0.16	1.36	1.21	0.86	0.62	0.82	0.23	—	11.14
Ystad	10,044	2.49	—	—	0.20	—	0.10	—	0.30	1.79	1.49	0.60	0.40	0.70	0.30	0.10	12.74
Halmstad	15,903	1.13	—	0.25	0.06	—	0.19	0.13	0.31	2.14	1.19	0.75	0.31	0.69	0.44	0.13	14.02
Göteborg	133,625	1.67	1.37	0.25	0.10	0.09	0.09	0.01	0.10	2.87	0.75	0.82	0.70	1.05	0.63	0.08	16.40
Uddevalla	10,172	1.77	0.20	0.20	—	—	—	—	0.88	2.75	0.49	1.67	0.69	0.20	0.20	0.10	16.02
Borås	16,383	0.79	—	0.12	—	—	0.12	—	0.37	2.01	0.73	1.10	0.61	0.61	0.31	0.12	11.96
Karlstad	12,807	1.02	0.08	—	—	—	0.08	0.08	—	1.80	0.47	1.56	0.55	0.78	0.16	0.16	12.26
Örebro	23,500	0.60	—	—	0.04	0.17	0.26	0.17	—	1.53	0.60	0.89	0.60	1.11	0.34	0.30	11.50
Västerås	12,592	0.64	0.08	—	—	0.24	—	—	0.32	2.22	0.56	0.87	0.64	1.19	0.24	—	12.55
Falun	10,478	1.43	0.19	—	0.10	—	—	0.29	0.10	1.91	0.95	1.34	0.29	0.76	0.57	—	12.69
Gäffe	30,540	1.05	—	—	—	0.49	0.20	0.03	—	2.26	0.46	1.21	0.72	1.28	0.36	0.16	13.36
Söderhamn	11,460	0.35	0.09	—	—	—	0.44	—	0.44	2.09	0.70	0.79	0.79	0.79	0.35	0.09	12.04
Sundsvall	15,671	0.45	0.06	—	0.06	—	—	—	0.70	1.98	0.45	1.28	0.57	1.02	0.32	0.26	12.98
Samtliga städer	1,138,013	1.14	0.28	0.07	0.05	0.17	0.16	0.04	0.21	2.14	0.70	1.24	0.64	1.07	0.39	0.18	14.23

I årsberättelsen från Kristianstads län meddelas redogörelse för en nervfeber-epidemi, hufvudsakligen inom Vä socken, hvilken epidemi synes vara af ett visst intresse såväl därigenom, att

man i flertalet fall kunde spåra de sannolika sätten och vägarna för smittans öfverförande, som ock särskildt därför att detta upprepade gånger synes hafva förmedlats genom bröd från bageri.

Tab. Litt. G. Öfversikt öfver antalet spetälska i riket.

Hemort. (Län, stad, socken.)	Tillkomna (nyupptäckta fall).	Afidna		Vid årets slut befintliga		
		hemorten.	å Järfso sjukhus.	hemorten.	å Järfso sjukhus.	å annan vårdbesort.
Stockholms stad	—	—	—	—	2	—
Stockholms län:						
Gräsö socken	1	—	—	—	1	—
Uppsala län:						
Älfkarleby socken	—	—	—	—	1	—
Kalmar län:						
Kalmar stad	1	—	—	—	1	—
Gottlands län:						
Klinte socken	—	—	—	—	1	—
Stenkumla »	—	—	—	—	1	—
Västerhejde »	—	—	—	—	2	—
Göteborgs och Bohus län:						
Strömstad	—	—	—	—	1	—
Kville socken	—	—	—	—	1	—
Värmlands län:						
Gräsmarks socken	—	—	—	—	1	—
Ekhärads »	—	—	—	—	1	—
Kopparbergs län:						
Grytnäs socken	—	—	—	—	2	—
Järna »	—	—	—	—	1	—
Leksands »	—	—	—	—	1	—
Mora »	—	—	—	—	5	—
Ore »	—	—	—	—	2	—
Orsa »	—	—	—	—	1	—
Vämhus »	—	—	—	—	1	—
Älfdalens »	—	—	—	—	1	—
Gälfborgs län:						
Gäffe stad	—	—	—	—	1	—
Alfta socken	—	—	—	—	2	—
Arbrå »	—	—	—	—	1	—
Bergsjö »	—	—	—	—	1	—
Bollnäs »	—	—	—	—	2	—
Delsbo »	—	—	—	—	2	—
Enångers »	—	—	—	—	2	—
Färila »	—	—	—	—	3	—
Harmångers »	1	—	—	—	1	—
Järfso »	—	—	—	—	5	—
Ljusdals »	1	—	—	—	3	—
Moo »	—	—	—	—	1	—
Ramsjö »	—	—	—	—	2	—
Skogs »	—	—	—	—	1	—
Söderala »	—	—	—	—	1	—
Västernorrlands län:						
Sundsvalls stad	—	—	—	—	1	—
Häfverö socken	—	—	—	—	1	—
Nora »	—	—	—	—	1	—
Nordingrå »	—	—	—	—	1	—
Stigsjö »	—	—	—	—	1	—
Jämtlands län:						
Fors socken	—	—	—	—	2	—
Nyhems »	—	—	—	—	1	—
Summa	4	—	3	29	41	—

¹⁾ Dessutom 5 för spetälska misstänkta.

Spetälska. En öfversikt öfver antalet spetälska meddelas i Tab. Litt. G., hvilken tabell uppgjorts af läkaren vid sjukhuset i Järfso på grund af uppgifterna från första provfinsialläkarna.

Epidemisjuksköterskor. En öfversikt af de af landstingen anställda sjuksköterskornas verksamhet meddelas i Tab. Litt. H. I årsberättelserna lofordas alltjämt det stora gagn för epidemisjuksvården å landsbygden, som anställandet af dylika sköterskor haft med sig, och framhålles det stigande förtroende, som de tillvunnit sig hos allmänheten.

Ämbetsresor. Se Tab. N:r 6.

För sjukmottagningar m. m. i afägset liggande bygd hafva 19 tjänsteresor företagits, nämligen:

- Åf provinsialläkaren i Pajala 3 gånger till Muonionalusta,
- » » » Vittangi 3 » » Karesuando,
- » ext. provinsialläkare i Öfver-Torneå 2 gånger till Pello, Aapua och Olkamangi,

Tab. Litt. H. Öfversikt öfver de af landstingen anställda sjuksköterskornas verksamhet.

L ä n.	Antal sköterskor.	Tjänstgöringsdagar.		Antalet vårdade.	Anslag af landsting till lön. Kr.
		Summa.	Däraf för smittosamma sjukdomar.		
Stockholms	10	1,793	863	?	3,500
Uppsala	4	?	330	?	2,000
Södermanlands	5	442	319	?	?
Östergötlands	11	2,320	1,545	361	6,000
Jönköpings	—	—	—	—	—
Kronobergs	4	745	?	267	?
Kalmar	11	?	?	?	?
Gottlands	3	677	458	?	?
Blekinge	5	?	?	295	?
Kristianstads	8	1,924	?	?	4,800
Malmöhus	¹⁾ 17	2,570	1,157	372	?
Hallands	²⁾ 8	?	?	?	?
Göteborgs och Bohus	9	1,361	772	272	?
Älfsborgs	³⁾ 14	2,772	?	434	?
Skaraborgs	—	—	—	—	—
Värmlands	10	?	?	?	5,000
Örebro	1	229	172	—	—
Västmanlands	6	1,088	1,038	?	?
Kopparbergs	6	1,091	728	131	?
Gälfborgs	6	1,275	528	293	3,600
Västernorrlands	—	—	—	—	—
Jämtlands	2	518	405	60	575
Västerbottens	—	—	—	—	—
Norrbottens	6	1,319	197	199	?

¹⁾ Dessutom 11 sköterskor anställda af kommuner, och af industriella verk. — ²⁾ Dessutom 5. — ³⁾ Dessutom 6.

Af ext. provinsialläkare i Dorotea	2 gånger till Risbäck,
» » » » Sorsele	2 » » Ammarnäs,
» » » » Vilhelmina	2 » » Dikanäs,
» » » » Frostviken	2 » » Fattmomakke,
» » » » Sjongdnäset.	1 » » Ankarede,

Sjukhusförhållandena i fängelserna. Se K. Fångvårdsstyrelsens berättelse år 1903: Bidrag till Sveriges officiella statistik, G) Fångvården.

4. Medicinalstyrelsens verksamhet, de civila läkarbefattningarna samt utöfvarna af läkar-konsten.¹⁾

Medicinalstyrelsens organisation och verksamhet.

Sedan Kungl. Maj:t genom nåd. bref den 14 mars 1903 på Medicinalstyrelsens hemställdan uppdragit åt styrelsen att för utförande, enligt af styrelsen godkänd plan, af undersökningar rörande förhållandet mellan människotuberkulos och kreaturstuberkulos tillsätta en kommitté af två läkare och en veterinär samt Kungl. Maj:t tillika anslagit högst 13,500 kronor till bestridande af kommitténs omkostnader under 1903, har styrelsen till ledamöter i denna kommitté utsett professorn vid Karolinska

¹⁾ Styrelsens sekreterare A. Holmberg.

Tab. Litt. I.

Summarisk uppgift å de af Medicinalstyrelsen handlagda mål år 1903.

I n k o m n a m å l.					U t g å n g n a e x p e d i t i o n e r.				
Kungl. Bref, Generalorder m. m. från Statsdepartementen.	Kungl. remisser.	Hospitals-mål.	Allmänna mål.	Summa.	Till Kungl. Maj:t underd. utlåtauden och framställningar i administrativa ärenden.	Till Kungl. Maj:ts Högsta Domstol samt civila och militära öfver- och underrätter uti därifrån till Styrelsens yttrande remitterade mediko-legala mål.	Till Kungl. Maj:ts Befallningshafvande och andra ämbetsmyndigheter samt enskilda personer uti allmänna mål.	Kungörelser och cirkulär.	Summa.
448	218	1,861	11,067	13,594	404	66	4,802	11	5,283 ¹⁾

¹⁾ Den betydande minskningen af antalet utgångna expeditioner (hvilket 1902 utgjorde 6,062) är hufvudsakligen beroende på det, enligt styrelsens beslut den 31 december 1902, förenklade sättet för expediering af styrelsens beslut ang. ansökningar om hospitalsvård.

Tab. Litt. K.

Summarisk redogörelse för de till Medicinalstyrelsens disposition

I n k o m s t e r.					U t g å n g n a e x p e d i t i o n e r.									
Behållning jämte oredovisade förskott från 1901.	Uppburna medel från Kungl. Statskontoret och Arméförvaltningen.		Inkomster i öfrigt.	Summa tillgång.	Utbetalda löner m. m.			Till åtskilliga						
	Löner m. m. åt Medicinalstyrelsen.	Till åtskilliga andra ändamål på olika hufvudtitlar.			* Medicinalstyrelsen och föresändaren för elektriska inrättningen.	Barnmorskendervisningsanstalten i Stockholm.	Barnmorskendervisningsanstalten i Göteborg.	Kostnader för allmän hälso- och sjukvård.	Vaccinationens befrämjande.	Svenska Läkarsällskapet.	Resestipendier åt lasarettsläkare, andra civila läkare.	Skriftmaterialer och expenser.	Dyrtidstillägg åt Medicinalstyrelsen.	
59,477 56	103,058 33	¹⁾ 455,119 99	²⁾ 9,318 87	626,974 75	101,658 33	7,725 —	7,425 —	³⁾ 196,935 80	8,564 55	3,000 —	⁴⁾ 5,750 —	20,450 62	6,039 99	
					* 865 26									

¹⁾ Till medikolegala besiktningar 22,000; inrättningen för sjukas behandling med electricitet 750; dyrtidstillägg åt Medicinalstyrelsen 6,039-99; resestipendier 20-100; arvode för granskning af hospitalsräkenskaperna 1,200; Järfö sjukhus för spetalska 13,000; barnbördshuset och barnmorskeundervisningsanstalten i Stockholm 35,475; stipendier 1,600; dyrtidstillägg för år 1903 åt d:o 160; för diverse särskilda ändamål anvisade medel 55,970; stipendier åt fältläkarkåren och fältveterinärstaten 27,000; böter, återburna förskott m. m. 617-32. — ²⁾ Provinsialläkares resekostnad m. m. 146,540-40 däraf för sinnessjukvården 40,371-36; biträdande provinsialläkare 15,991-85; dyrtidstillägg 173-33. — ³⁾ Veterinärers resekostnad m. m. 17,394-07; ersättning för dödade kreatur 10,865-22; div. kostnader, 25,187-16. — ⁴⁾ Stipendier 1,600; dyrtids-

mediko-kirurgiska institutet *S. E. Henschen* och docenten vid samma institut *I. Jundell* samt professorn vid veterinärinstitutet i Stockholm *J. Svensson*.

För ordnande af styrelsens arkiv, hvartill af Kungl. Maj:t 1901 beviljades 3,000 kronor, har på styrelsens begäran ett ytterligare belopp af 750 kronor anvisats.

Omfattningen af styrelsens ämbetsverksamhet under året framgår af Tab. Litt I., upptagande såväl inkomna mål som utgångna expeditioner.

Bland dessa expeditioner förekomma följande *kungörelser och cirkulär*:

af den 2 januari ang. de ställen i riket, till hvilka införsel sjöledes af idisslande djur, svinkreatur samt djur, hörande till hästsläktet, må äga rum;

af den 5 januari ang. ändrade formulär för de statistiska uppgifter, som skola åtfölja öfverläkarnes vid rikets hospital och asylers årsberättelser;

af den 11 februari ang. förste provinsial-, provinsial-, extra provinsial- och stadsläkarnes årliga redogörelser för sinnessjuka och idioter;

af den 13 maj ang. indragning af ett parti antidifteriserum; af den 1 juli med infordrande från lasarettsläkarne af uppgift å lupuspatienter;

af den 15 juli ang. användningen af Kochs medel mot tuberkulos hos människor;

af den 27 juli med infordrande från läkarna i riket — särskildt vid epidemisjukhusen — af uppgift å eventuella fall af genom nattvardsvinet förmedlad smitta;

af den 29 juli ang. det pris, som tillsvidare skall gälla vid värdering af nötkreatur, hvilka på grund af jufvertuberkulos skola mot ersättning af statsmedel nedslaktas;

af den 25 september ang. indragning af ett parti antidifteriserum;

af den 12 oktober ang. d:o af d:o;

af den 23 december ang. ändringar i gällande medicinaltaxa.

Resestipendier och reseunderstöd.

Resestipendier och reseunderstöd hafva af Kungl. Maj:t på styrelsens förslag under året tilldelats följande personer och institutioner med nedanstående belopp:

Veterinären *A. M. Bergman* högst 400 kronor för studier af en å Vidtsköffe i Kristianstads län uppträdande farsotartad sjukdom hos kor (Nåd. bref den 23 januari 1903);

Lasarettsläkarne *J. L. Borelius*, *S. A. Pfannenstill* och *K. G. Söderlund* hvar och en 500 kronor, utgörande 1903 års s. k. lasarettsläkarstipendier (Nåd. bref den 30 januari 1903);

Länsveterinären *G. E. P. Heurgren* 800 kronor för vissa veterinära studier i Danmark och Tyskland (Nåd. bref den 6 mars 1903);

E. o. professorn m. m. *C. Wallis* och lektorn *P. P. Waldenström* hvardera 400 kronor för deltagande såsom ombud för Sverige i den nionde internationella kongressen mot missbruk af spritdrycker (Bremen April 1903) (Ämbetsskr. från Civildep. den 14 mars 1903);

E. o. professorn *J. G. Edgren* 650 kronor för deltagande i ett extra sammanträde med ledamöterna i den internationella centralbyrån för tuberkulosens bekämpande (Paris maj 1903) (Ämbetsskr. från Civildep. den 1 maj 1903);

E. o. professorn m. m. *C. Wallis* 700 kronor för deltagande såsom ombud för Sverige i den tredje internationella kongressen för läkare, anställda vid liförsäkringsbolag (Paris maj 1903) (Ämbetsskr. från Civildep. den 15 maj 1903);

ställda medel år 1903 (enligt kassakontot i 1902 års hufvudbok).

15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28
g ————— i ————— f ————— t ————— e ————— r.													
a n d r a ä n d a m å l p å o l i k a h u f v u d t i t l a r.													
Af besparingarna eller andra särskildt anvisade medel.	Stipendier å fullläkarkären och veterinärstaten samt dyrtidstillägg för år 1901.	Järtsö sjukhus för apotiska.	Medikolegala besikningar och * öfverlevering för näst ård föregående år.	Förekommande och hämmande af smittsamma sjukdomar bland husdjuren.	Arfviden å civila veterinärstipendier och dyrtidstillägg å dem 1901 och 1902.	Allmänna Barnbördshuset.	Barnbördshuset Pro Patria.	Barnmorskeundervisningsanstalten i Göteborg.	Repetitionskurser för barnmorskor.	Arfvide för granskning af hospitalens räkenskaper.	Besparingar m. m. för sistlidet år.	Behållning och oredovisade förskott för innevarande år.	Summa utgift.
53,214 80	5) 25,940 —	18,000 —	20,023 21	*) 33,446 45	7) 1,760 —	27,540 —	90 —	2,432 74	2,000 —	1,200 —	*) 2,376 78	79,638 75	626,974 75
			* 397 43										

Lasarettsläkare och andra civila läkare 5,000; kostnader för allmän hälso- och sjukvård 200,000; Svenska Läkaresällskapet 3,000; vaccinationens befrämjande 10,500; expenser barnbördshuset i Göteborg 10,025; repetitionskurser för barnmorskor 2,000; förekommande af smittsamma sjukdomar bland husdjuren 36,000; arfviden å civila veterinär-dyrtidstillägg å d:o d:o för 1903 300. — *) Medikolegala ersättningsmedel från länen 3,135 91; innehållna andelar af provinsialläkares aflöning 5,450 40; rättemedel 115 20; tillförordnade och extra provinsialläkare 25,448 15; diverse kostnader 8,955 40. — *) Till ordinarie lasarettsläkare 1,750; andra civila läkare 4,000. — *) Stipendier 25,766 67; tillägg 160. — *) Å div. anslag därpå till arméförvaltningen 411 66; omföring 20 83.

Medicinalrådet m. m. *R. A. Wawrinsky* och Professorn m. m. *E. B. Almquist* vardera 400 kronor för deltagande såsom ombud för Sverige i den elfte internationella kongressen för hygien och demografi (Bryssel september 1903) (Ämbetsskrifvelser från Civildep. den 22 maj och den 24 juli 1903);

Professorn m. m. *E. B. Almquist* 400 kronor för deltagande såsom ombud för Sverige i den första internationella kongressen för skolhygien (Nürnberg april 1904) (Ämbetsskr. från Ecklesiastikdep. den 23 oktober 1903);

Regementsläkaren m. m. *A. H. Christenson* 900 kronor, bataljonsläkarna *O. V. von Essen* och *B. C. Fristedt* vardera 700 kronor samt t. f. regementsläkaren *C. A. Söderberg* 400 kronor, allt utgörande reseunderstöd från reservationsanslaget till resestipendier åt militärläkare (Ämbetsskr. från Landtförvarsdep. den 13 november 1903);

T. f. asylläkaren *D. A. Petré* 2,000 kronor, utgörande det större af 1904 års för civila läkare bestämda, riksstatens resestipendier, och andre sjukhusläkaren *G. Wennerström* 1,500 kronor, utgörande det mindre af nämnda stipendier (Ämbetsskr. från Civildep. den 20 november 1903); och

Svenska veterinärläkareföreningen 1,000 kronor för fortsatt utgifvande under år 1904 af »Svensk Veterinärtidskrift» (Ämbetsskr. från Jordbrnsdep. den 27 november 1903).

Sedan 1903 års Riksdag, med bifall till Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning, under anslaget till Medicinalstyrelsen med dithörande stater uppfört ett reservationsanslag af 2,500 kronor att användas till *resestipendier åt förste provinsialläkare, provinsialläkare, extra provinsialläkare, biträdande provinsialläkare och stadsläkare*, har Kungl. Maj:t i nåd. bref den 10 september 1903 meddelat närmare bestämmelser att lända till efter rättelse i afseende å ifrågavarande stipendier.

Civila läkarbefattningar.

Af extra provinsialläkardistrikt hafva under år 1903 följande erhållit förlängning på 5 år af rätten för sin läkare till tjänstårsberäkning lika med civila läkare i statens tjänst: *Ålfalden, Hjortkvarn, Glafva, Teckomatorp, Arbrå, Fellingsbro, Kinna, Tidaholm, Enånger* och *Trollhättan* (en andre extra prov.-läkare).

Följande hafva fått sådan förlängning af rätten ej blott till tjänstårsberäkning utan äfven till statsbidrag för läkarens aflöning: *Mulseryd, Kungsör* (höjdt statsbidrag), *Bjurholm, Elmhult* och *Ed*.

Ett nytt extra provinsialläkardistrikt med såväl tjänstårsberäkning som statsbidrag har bildats i *Kiruna*.

Rätt till *tjänstårsberäkning* lika med civila läkare i statens tjänst har af Kungl. Maj:t medgifvits *två stadsdistriktsläkare i Jönköping* i stället för en förutvarande andre stadsläkare.

Kungl. Maj:t har genom nåd. kungörelse den 6 november 1903 förordnat att ogift *kvinnlig läkare må kunna antagas till vissa läkarbefattningar* i statens eller kommunens tjänst.

Civila sjukvårdsinrättningar.

Sedan Riksdagen, i enlighet med hvad Kungl. Maj:t föreslagit, godkänt vissa hufvudgrunder för en anstalt, afsedd att

bereda *pension åt lasarettsläkare* och benämnd lasarettsläkarnes pensionskassa, har Kungl. Maj:t den 13 november 1903 fastställt reglemente för lasarettsläkarnes pensionskassa, hvilken skall förvaltas af direktionen öfver folkskolelärnarnes pensionsinrättning.

I sammanhang härmed har Kungl. Maj:t samma dag utfärdat kungörelse ang. rätt till pension för vissa lasarettsläkare, som icke äro delägare i lasarettsläkarnes pensionskassa.

Rätt till *tjänstårsberäkning* lika med civila läkare i statens tjänst har af Kungl. Maj:t medgifvits dels *läkaren vid »hemmet för lungotssjuke i Göteborg»*, dels *en vid Stockholms stads allmänna försörjningsinrättning anställd läkareamanuens*, dels *underläkaren vid provisoriska sjukhuset vid Åsögatan i Stockholm*.

Sedan styrelsen för Allmänna och Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg — med hänsyn till den föreskrift i nådiga kungörelsen den 30 december 1901 ang. statsbidrag till pensionering af sjuksköterskor, enligt hvilken endast den, som genomgått vid sjukvårdsanstalt särskildt inrättad, af Kungl. Maj:t godkänd sjuksköterskeskola, vore berättigad till statsbidrag för sin pensionering — hos Kungl. Maj:t anhållit om godkännande af den utbildning, som erhöles vid en å sjukhuset anordnad kurs för sköterskor, har Kungl. Maj:t genom nåd. bref den 30 januari 1903 funnit godt *godkänna den vid Allmänna och Sahlgrenska sjukhuset inrättade sjuksköterskeskola*.

Genom nåd. bref den 15 maj 1903 har Kungl. Maj:t i berörda afseende äfvenledes *godkänt den vid Diakonissanstaltens sjukhus i Stockholm anordnade sjuksköterskeskola*.

Kontroll öfver läkemedel.

Den, på grund af nåd. kungörelsen den 1 november 1901, af Medicinalstyrelsen antagne kontrollanten öfver antidifteriserum har under år 1903 tre gånger gjort anmälan till styrelsen att han funnit sådant serum underhaltigt; och har med anledning af sådan anmälan Medicinalstyrelsen i cirkulär till samtliga apotek i riket den 13 maj, den 25 september och den 12 oktober förordnat om indragning af allt då kvarvarande antidifteriserum af viss tillverkning och kontrolldatum. Indragningen har härvid två gånger afsett medicine doktorn *E. Selanders* och en gång tyske fabrikanter *E. Mercks* tillverkning.

5. Besiktningen af värnpliktige samt hälso- och sjukvården vid hären.¹⁾

Besiktningen af värnpliktige.

I Medicinalstyrelsen utarbetade sammandrag af vederbörande inskrifningsläkares rapporter utvisa, att af 1882 års åldersklass 31,693 ynglingar pröfvats vid innevarande års inskrifningsförrättningar. Af dessa hafva 5,906 eller 18 $\frac{6}{100}$ % förklarats på grund af kroppsfel eller sjukdom till krigstjänst odugliga. Någon frikallelse på grund af förlust af medborgerligt förtroende (Vpl.

¹⁾ Referent: Öfverfältläkaren Dunér.

§ 10) har däremot bland de inskrifningsskyldige af 1882 års klass icke förekommit. Uppskof med inskrifningen erhöles 976 eller 3·1 %. Till tjänst vid hären eller flottan inskrefvos alltså 24,811 eller 78·3 %.

Af öfveråriga pröfvades 3,184, af hvilka 825 eller 25·9 % frikallades på grund af kroppsfel eller sjukdom. På grund af förlust af medborgerligt förtroende frikallades ytterligare 4 eller 0·1 % och uppskof med inskrifningen beviljades åt 179 eller 5·6 %. Inskrifna blefvo således 2,170 eller 68·2 %.

Af underåriga (födda 1883 eller senare) blefvo 3,146 ynglingar inskrifna.

Minsta kassationsprocenten inom 1882 års åldersklass hade Gottlands inskrifningsområde med 7·58 samt Uppsala inskrifningsområde den högsta med 29·46. Motsvarande siffror för äldre årsklasser äro 15·70 och 46·97 inom resp. Blekinge och Södermanlands inskrifningsområden.

Beträffande frekvensen af de särskilda kroppsfel och sjukdomar, hvilka föranledt kassation hos 1882 års åldersklass, komma i främsta rummet cirkulationsorganens sjukdomar med 39·1 ‰ af samtliga pröfvade; därefter bensystemets och rörelseorganens sjukdomar med 37·5 ‰ o. s. v.

Hos äldre årsklasser hafva de vanligaste kassationsorsakerna utgjorts af cirkulationsorganens sjukdomar med 51·2 ‰, bensystemets och rörelseorganens sjukdomar med 46·5 ‰ samt fortvarande allmän svaghet med 36·4 ‰.

Den minst ofta förekommande kassationsorsaken utgjordes hos 1882 års åldersklass af svulster, hvarför 11 eller 0·3 ‰ kasserades, samt kroniska infektionssjukdomar (utom tuberkelsjukdom) med 0·5 ‰; bland äldre årsklasser blef ingen kasserad för svulstbildning, 3 eller 0·9 ‰ för konstitutionella sjukdomar samt 4 eller 1·3 ‰ för kroniska infektionssjukdomar (utom tuberkelsjukdom). Tuberkelsjukdom föranledde frikallelse hos resp. 399 och 72 eller 12·6 och 22·6 ‰.

Hvad angår de ändringar i förut inskrifnas värnpliktsförhållanden, som beslutats vid årets inskrifningsförrättningar, upplyser det häröfver gjorda sammandraget, att 2,341 förut inskrifna, däraf 1,699, som inskrifvits år 1902, blifvit från värnpliktens vidare fullgörande frikallade på grund af kroppsfel eller sjukdom. De vanligaste orsakerna voro cirkulationsorganens sjukdomar, bensystemets och rörelseorganens sjukdomar, tuberkelsjukdom, fortvarande allmän svaghet o. s. v.

Till annan tjänst än vapentjänst öfverfördes 1,186 förut inskrifna.

Sjukvården vid hären.

Redogörelsen för härens sjukvård omfattar:

1) härens garnisonerade truppförband, icke garnisonerade arméns vapenöfningar samt särskilda utbildningskurser och skolor,

2) dödlighet och dödsorsaker,

3) revaccination m. m.

Sjukligheten vid truppförbanden. Enligt Tab. N:r 14 utgjorde styrkan af all i tjänst varande personal, inberäknadt officerare och underofficerare med vederlikar, i medeltal för hvarje dag under hela året 25,333 man. Högsta på en gång i tjänst varande styrkan utgjorde under årets andra kvartal (strax efter inryckningen till bevärningsrekrytskolorna vid infanteriet, fästningsartilleriet, fästningsingenjörtrupperna och trängen) 40,558 man samt under tredje kvartalet (pågående regementsöfningar) 58,256 man. Under året insjuknade 37,451 eller i förhållande till förstnämnda medelstyrkesiffror 1,478·4 ‰. Bland dem, som varit för sjukdom vårdade, afskedades på grund af invaliditet 838¹ och afledo 58. Till sistnämnda tal böra läggas 13 dödsfall på grund af olycksfall eller af hastigt påkommen sjukdom, hvadan hela antalet i rapporterna redovisade dödsfall utgör 71, hvilket i förhållande till den förutnämnda medelstyrkesiffran motsvarar en dödlighet af 2·8 ‰.

Den relativa sjuksiffran vid de olika truppförbanden o. s. v. är ganska växlande (Tab. N:r 14), högst vid Kalmar regemente och Södermanlands regemente med resp. 3,102·5 ‰ och 2,895·5 ‰, lägst vid Kronprinsens husarregemente och Vendes artilleriregemente med resp. 371·3 ‰ och 463·4 ‰.

Bortåt $\frac{2}{3}$ af de insjuknade tillhöra åldersgruppen 21—25 år, hvilket i betraktande däraf, att större delen af det värnpliktiga manskapet tillhör denna åldersgrupp, är helt naturligt. Vid vissa af de garnisonerade kavalleri- och artilleritruppförbanden är emellertid åldersgruppen under 21 år starkast representerad bland de insjuknade.

Största antalet insjuknade kommer på tredje kvartalet och därefter på det andra, ett förhållande, som till fullo förklaras af de betydande olikheterna uti den i tjänst varande persona-

¹ Utom dessa hafva ett stort antal värnpliktige hemförlofvats såsom krigstjänstodugliga utan att redovisas i sjukrapporterna, då de ej varit sjukskrifna. Den exakta siffran öfver dessa erhålles ur redogörelsen för följande års inskrifningsförrättningar.

Tab. Litt. L.

Å garnisonssjukhusen (Stockholm och Karlsborg) vårdade sjuka år 1903.

S j u k h u s .	Kvarliggande från 1902.	Inkomna.	Summa vårdade. ¹⁾	Friska och förbättrade.	Afsked på grund af invaliditet.	Afpolletterade till civilt sjukhus.	Döda.	Kvarliggande till 1904.	Underhållsdagar		
									för hela antalet.	i medeltal för hvarje sjuk.	
Allm. Garnisonssjukhuset i Stockholm	officerare	2	23	25	22	—	—	1	2	613	24·5
	underofficerare	54	1,753	1,807	1,711	5	5	18	68	35,126	19·4
	manskap	—	1	1	1	—	—	—	—	36	36·0
Garnisonssjukhuset å Karlsborg	officerare	—	11	11	11	—	—	—	—	152	13·8
	underofficerare	3	564	567	554	8	—	1	4	6,650	11·7
Summa	59	2,352	2,411	2,299	13	5	20	74	42,577	18·5	

¹⁾ Sjuka värnpliktiga och manskap från främmande kårer medräknade.

lens styrka under de olika kvartalen (se styrkeuppgifterna ofvan!).

Bland mera gängse sjukdomar (Tab. N:r 13) märkas akuta infektionssjukdomar med 4,884 fall och bland dessa 1,094 influensa, 827 påssjuka, 519 mässling, 466 difteri och 428 gonorrhé.

Bland kroniska infektionssjukdomar märkas tuberkulos med 185 fall (däraf i lungorna 165) och syfilis med 45 fall (recidiven visa sig svåra att afskilja, hvadan det verkliga antalet i denna sjukdom nyinsjuknade sannolikt är lägre). De flesta lungtuberkulosfallen komma på Hallands regemente och Upplands regemente, resp. 21 och 14.

Af de veneriska sjukdomarna hafva förekommit 428 fall af gonorrhé, 35 af chancre och 45 af syfilis. Det största antalet af fallen kommer på de i hufvudstaden förlagda truppförbanden.

Kronisk alkoholsjukdom förekom i 20 fall.

Relativt största frekvensen räkna matsmältningsorganens sjukdomar, därefter yttre skador; i tredje rummet komma rörelseorganens och bensystemets sjukdomar.

Å de båda större garnisonssjukhusen (Stockholm och Karlsborg) vårdades under 1903 2,411 sjuka personer, däri inberäknadt personal från Flottans station i Stockholm och från främmande kårer. Antalet underhållsdagar för hvarje vårdad sjuk uppgick i medeltal till 18,5 (Tab. Litt. L). Uppgifter öfver å dessa sjukhus vårdade sjukdomar meddelas i Tab. Litt. M.

Å samma sjukhus utfördes 219 operationer, af hvilka 210 med god och 2 med dödlig utgång. Bland operationerna märkas 16 amputationer och exarticulationer, 6 repositioner, 43 exstirpationer af lymfkörtlar och tumörer, 8 radikaloperationer för bräck o. s. v. Båda dödsfallen inträffade efter resektioner för empyem, och var i båda dessa fall empyemet en lokalisering af pyämi.

Dödligheten. Antalet dödsfall inom hären är detsamma som under år 1902 eller 71 (Tab. Litt. O.). Andningsorganens sjukdomar (utom lungtuberkulos) är den oftast förekommande dödsorsaken med 16 fall, därefter lungtuberkulos med 15 fall. Vådadödsfallen uppgingo till 10. Intet fall af själfmord finnes i årets rapporter upptaget. Tab. Litt. P. utvisar dödsfallens fördelning med hänsyn till de aflidnes tjänsteställning och lefnadsålder.

Sjukvårdssoldatskolor hafva under året hållits vid flertalet regementen och kårer med undantag af dem, som tillhöra Stockholms garnison, för hvilka gemensamma sjukvårdssoldatskolor voro anordnade vid Allm. garnisonssjukhuset i Stockholm samt vid lasarettet i Norrköping. För trängkårens fast anställda sjukvårdsmanskap äfvensom för *sjukvårdskorpralskolornas* elever hafva utbildningskurser varit anordnade vid Allmänna garnisonssjukhuset i Stockholm, garnisonssjukhuset å Karlsborg och lasarettet i Norrköping. Trängkårens värnpliktiga sjukvårdsmanskap erhöi sin sjukhusutbildning dels å dessa sistnämnda sjukvårdsinrättningar, dels vid sjukhusen å landsortsregementenas öfnings- och förlägningsorter.

Tab. Litt. M.

Å garnisonssjukhusen (Stockholm och

Sjukhus.	Chancre med följdsjukdomar.		Varfeber.		Ros.		Difteri.		Influensa.		Påssjuka.		Tarmlyftus.		Febriental.		Rash.		Scharlakansfeber.		Mässling.		Vattenkoppor.		Blåmingsfeber och medfödda sjukdomar.			
	Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.		
Allm. Garnisonssjukhuset i Stockholm	1	—	2	—	95	—	1	—	17	—	10	—	1	—	87	—	16	—	3	—	19	—	2	—	2	—	30	—
Garnisonssjukhuset å Karlsborg	1	—	1	—	40	—	2	—	—	—	23	—	4	—	50	—	—	—	29	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	2	—	3	—	135	—	3	—	17	—	33	—	5	—	137	—	16	—	32	—	19	—	2	—	2	—	30	—

Tab. Litt. M. (Forts.).

Å garnisonssjukhusen (Stockholm och

Sjukhus.	Öfriga sjukdomar i urin- och könsorganen.		Njurinflammation.		Sjukdomar i lever och gallvägar.		Bakterieinflammation.		Masksjukdom.		Tarmbräck.		Kroniska mag- och tarm-sjukdomar.		Öfriga akuta mag- och tarm-sjukdomar.		Blindtarmsinflammation.		Akuta mag- och tarmkatarrher.		Magsår.		Sjukdomar i munhåla och svalg.		Öfriga sjukdomar i andningsorganen.					
	Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.	Vårdade.	Döda.				
Allm. Garnisonssjukhuset i Stockholm	11	1	49	—	6	—	23	—	21	—	6	—	29	—	11	—	7	—	1	—	1	—	5	—	6	—	1	—	38	—
Garnisonssjukhuset å Karlsborg	1	—	118	—	—	—	33	—	6	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	4	—	3	—	—	—	6	—
Summa	12	1	167	—	6	—	56	—	27	—	6	—	30	—	11	—	8	—	1	—	1	—	9	—	9	—	1	—	44	—

Större fälttjänstöfningar hafva under året icke ägt rum.

Revaccinationer (Tab. Litt. Q.) hafva utförts till ett antal af 3,840 och hufvudsakligen med animal vaccin. Resultatet utföll gynnsamt i 66,8 %.

Omsättningen i militärläkarbeställningar framgår af Tab. Litt. R.

För öfrigt må ur vederbörande läkarrapporter meddelas följande angående å garnisonsorter och öfningsplatser vidtagna ändringar, nybyggnader m. m.

I. arméfördelningen. Lägerhyddor hafva uppförts vid Kronobergs regemente samt Norra och Södra Skånska infanteriregementena. Från Skånska husarregementet klagas öfver, att truppen under regementsöfningarna fortfarande till stor del måste vara förlagd i tält.

Hälsotillståndet inom arméfördelningen har under året varit godt.

II. arméfördelningen. Lägerhyddor hafva uppförts vid arméfördelningens samtliga infanteriregementen och matsalsbyggnader vid båda lifgrenadjärregementena. Vid Jönköpings regementes öfningsplats har anlagts en aflopsledning, hvarjämte regementets sjukhus erhållit en tillbyggnad, innehållande expeditionlokaler och en isoleringsafdelning. Vid Andra Göta artilleriregementes skjutfält har fortfarande under regementsöfningarna en stor del af manskapet måst förläggas i tält, hvilket varit förenadt med åtskilliga olägenheter. Öfver otillräcklig vattentillgång uti den för Jönköpings regementes läger och

Skillingaryds skjutfält gemensamma vattenledningen klagas äfven i år, särskildt som vattnet, då tillgången tryter, äfven till sin beskaffenhet försämrar. Den vid förstnämnda regementes beväringsskolora tjänstgörande läkaren anser sagda omständighet vara orsaken till det i synnerhet under maj månad påfallande stora antalet fall af akuta mag- och tarmkatarrer bland skolans personal.

Från Kalmar regemente rapporteras en mer än vanligt stor sjuklighet, särskildt under regementsöfningarna, samt ej mindre än 5 dödsfall, samtliga under beväringsskolora.

III. arméfördelningen. Äfven vid denna arméfördelningens samtliga infanteriregementen hafva uppförts nya lägerhyddor.

Hälsotillståndet vid arméfördelningens samtliga truppförband har under året varit tillfredsställande med undantag däraf, att under juli månad en difteriepidemi om tillsammans 28 fall utbröt vid Första Göta trängkår.

IV. arméfördelningen. Vid Södermanlands regemente har uppställts en desinfektionsugn, hvarjämte ny utredning för regementets sjukhus anskaffats. Från samma regemente anföras klagomål öfver kokhusens otillräcklighet och från Lifregementet till fot däröfver, att Lifregementets husarers arrestlokaler fortfarande äro inrymda å sjukhusets vind, hvilken också delvis är upplåten till förvaringsrum för husarofficerarnes möbler.

Vid Första Svea trängkår hafva förekommit ej mindre än 114 fall af difteri, hufvudsakligen under årets andra kvartal. Från Göta lifgarde anmäles, att sjukligheten varit anmärknings-

Karlsborg) vårdade sjukdomar år 1903.

Droppel med följande sjukdomar.	Epid. hjärnfeber.	Lungtuberkulos.	Tuberkulos i öfriga organ.	Sytifis.	Frossa.	Kronisk alkoholförgifning.	Sinnesjukdom.	Nervsystemets sjukdomar.	Sjukdomar i syn- och hörförganen.	Sjukdomar i hjärta och blodkärl.	Sjukdomar i lymfkärlsystemet.	Katarh i struphufvud och luftrör.	Lungplöjdning.		Lung- och lungsjucksinflammation.
													Vårdade.	Döda.	
288	4	46	20	45	1	19	5	24	38	69	23	157	2	13	187
8	3	2	—	—	—	1	—	8	5	2	10	63	—	—	17
296	7	48	20	45	1	20	5	32	43	71	33	220	2	13	204

Karlsborg) vårdade sjukdomar år 1903.

Muskelreumatism.	Ledgångsreumatism.	Annat sjukdom i ledgångarna.	Sjukdomar i ben, benhinnor, senor.	Parasitär hudsjukdom.	Annat hudsjukdom.	Bulnader och röisar.	Inväxt nagel.	Svulster.	Banhrott.	Distorsioner och luxationer.	Konfusioner.	Friska sår.	Brännskada.	Kylskada.	Andra genom våld och olycksbändelse uppkomna skador.	Akuta förgifningar.	
																Vårdade.	Döda.
30	76	29	44	35	52	60	19	27	27	26	22	49	3	—	3	4	
8	15	11	8	5	11	15	8	2	1	10	11	20	1	—	1	—	
38	91	40	52	40	63	75	27	29	28	36	33	69	4	—	4	4	

Tab. Litt. N.

Operationer, utförda år 1903 å patienter, intagna å garnisonssjukhusen (Stockholm och Karlsborg).

Operation.	Antal.	Sjukdom.	Den sjukes ålder.			Operationens utgång.			Anmärkingar.
			Under 15 år.	15—55 år.	Öfver 55 år.	God.	Mindre god.	Dödlig.	
I. Operationer å ben.									
1. Amputation: a) å öfverarm	1	Vulnus laceratum	—	1	—	1	—	—	{ Sarkomet recidiverade 7 månader efter operationen.
› c) å lår	1	Sarcoma fibulae	—	1	—	—	1	—	
› e) å fingrar och tår	5	Tuberculosis genu	—	1	—	1	—	—	
	1	Vulnera contusa & lacerata	—	5	—	5	—	—	
	1	Periostitis	—	1	—	1	—	—	
	1	Contractura	—	1	—	1	—	—	
2. Resektion: d) å skulderblad	1	Vulnus sclopet	—	1	—	1	—	—	
4. Sekvestrotomi	1	Osteitis alveolaris	—	1	—	1	—	—	
II. Operationer å ledgångar, senor och senskidor.									
10. Exartikulation: g) i tå- och fingerleder	4	Laceratio	—	4	—	4	—	—	{ Fallet gick till amputation på grund af sjukdomens spridning.
	1	Anchyllosis	—	1	—	1	—	—	
	1	Luxatio	—	1	—	1	—	—	
11. Resektion: d) i höftled	1	Coxitis tuberculosa	—	1	—	1	—	—	
› e) i knäled	1	Gonitis tuberculosa	—	1	—	—	1	—	
12. Artrotomi och ledpunktion	3	Synovitis genu	—	3	—	3	—	—	
	1	Fractura interarticul. genu	—	1	—	1	—	—	
	1	Arthritis deformans	—	1	—	1	—	—	
	1	Tuberculosis synchondrosis sacroiliacæ	—	1	—	1	—	—	
13. Reposition af luxationer	4	Luxatio axillaris	—	4	—	4	—	—	
	2	Luxatio cubiti	—	2	—	2	—	—	
14. Sensöm	1	Vulnus	—	1	—	1	—	—	
17. Operation för tendovaginitis	4	Tendovaginitis	—	4	—	2	1) 2	—	
18. › › bursitis eller hygrom	1	Bursitis carpal. sept.	—	1	—	1	—	—	
	2	› præpatellaris	—	2	—	2	—	—	
	3	› tuberculosa	—	3	—	3	—	—	
	10	Hygroma	—	10	—	10	—	—	
III. Operationer å kärl- och nervsystemet.									
21. Operation för varicer	11	Varices cruris & anticruris	—	11	—	11	—	—	
IV. Plastiska operationer.									
33. Excisio	1	Crispatura tendinum	—	—	1	—	1	—	Recidiv.
Operation för fistula cong. colli	1	Fistula congenita colli	—	1	—	1	—	—	
V. Exstirpation af lymfkörtlar och tumörer.									
34. Exstirpation af lymfkörtlar	15	Lymphadenitis tuberculosa vel lymphomata	—	15	—	15	—	—	
35. › › c) cysta	12	Cysta	—	12	—	12	—	—	
› › e) angiom	1	Atheroma faciei	—	1	—	1	—	—	
› › h) fibrom	5	Angioma	—	1	—	1	—	—	
› › i) lipom	3	Fibroma	—	5	—	5	—	—	
› › k) osteom	5	Lipoma	—	3	—	3	—	—	
› › l) andra svulster	1	Osteoma	—	5	—	5	—	—	
		Keloid. cervical	—	1	—	1	—	—	
VI. Operationer å hufvud och hals.									
37. Tonsillotomia	3	Hypertrophia	—	3	—	3	—	—	
40. Operation för näspolys	2	Polypi nasi	—	2	—	2	—	—	
52. › › tandfistel	1	Fistula dentalis	—	1	—	1	—	—	
› › sinusempyem	1	Empyema sinus frontalis	—	1	—	1	—	—	
VII. Operationer å bröst och buk.									
54. Torakocentes	1	Pleuritis exsudativa	—	1	—	—	1	—	Operationens utgång oviss. 2) Kroniskt empyem. Patienten erhöill vid utskrifningen afsked. 3) I båda dessa fall utgjorde empyemet en lokalisation af pyämi.
55. Torakotomi	7	Empyema	—	7	—	4	2) 1	3) 2	
71. Operation för perityphlitis	3	Perityphlitis	—	3	—	3	—	—	
76. Radikaloperation för bräck	6	Hernia inguinalis mobilis	—	6	—	6	—	—	
	1	› › incarcerata	—	1	—	1	—	—	
	1	› › ventralis	—	1	—	1	—	—	
Transport	135	Transport	—	134	1	126	7	2	

värdt hög, men i öfrigt synes hälsotillståndet inom arméfördelningens truppförband hafva varit tillfredsställande.

V. arméfördelningen. Vid Upplands regemente och Dalregementet hafva uppförts lägerhyddor, och vid Lifregementets dragoner har tillkommit en ny köksafdelning, bestående af kök, rymligt diskrum samt en matsal, i hvilken regementets hela manskapspersonal kan samtidigt intaga sina måltider.

De i fjolårets berättelse anmärkta förläggningssvårigheterna under regementsöfningarna vid sistnämnda regemente hafva i år kunnat undvikas, därigenom att vindarna till ett par nyuppförda stallbyggnader upplåtits till logement för de båda skvadroner, för hvilka utrymme ännu saknas i regementets kasärner.

Hälsotillståndet har vid arméfördelningens icke garnisonerade regementen varit godt, under det att däremot från Andra

Tab. Litt. N. Operationer, utförda år 1903 å patienter, intagna å Garnisonssjukhusen (Stockholm och Karlsborg) (forts.).

Operation.	Antal.	Sjukdom.	Den sjukes ålder.			Operationens utgång.			Anmärkningar.
			Under 15 år.	15—55 år.	Öfver 55 år.	God.	Mindre god.	Dödlig.	
Transport	135	Transport	—	134	1	126	7	2	
VIII. Operationer å bäckenorganen och manliga genitalia.									
78. Operation för fistula ani	4	Fistula ani vel periproctitis . .	—	4	—	4	—	—	
79. » » hemorrhoidaltumörer . .	12	Varices hæmorrhoidales	—	12	—	12	—	—	
89. Dilatation af urinröret	1	Strictura urethræ	—	1	—	1	—	—	
91. Operation för phimosis	5	Phimosis	—	5	—	5	—	—	
92. » » hydrocele	3	Hydrocele	—	3	—	3	—	—	
94. Exstirpatio testis	2	Tuberculosis testis	—	2	—	2	—	—	
95. Exsision af initialscleros	1	Syphilis acquisita	—	1	—	—	1	—	{Sekundärsymptom inställde sig på vanligt sätt.
X. Ögonoperationer.									
125. Bowmans operation	2	Strictura canalis lacrymalis . .	—	2	—	2	—	—	
127. Operation för chalazion	3	Chalazion	—	3	—	3	—	—	
XI. Öronoperationer.									
151. Paracentes af trumhinnan	9	Otitis media purulenta	—	9	—	9	—	—	
153. Öppnande af cellulæ mastoideæ	2	Otitis med. purul. cum osteitide processus mastoidei	—	2	—	2	—	—	
154. Radikaloperation enl. Schwartz	2	Osteitis temporalis	—	2	—	2	—	—	
XII. Andra operationer.									
Operation för inväxt nagel	16	Incarnatio unguis	—	16	—	16	—	—	
» » buboner	7	Bubones	—	7	—	7	—	—	
» » yttre skador	9	Vulnera	—	9	—	9	—	—	
	7	Corpora aliena ⁴⁾	—	7	—	7	—	—	{ ⁴⁾ dessa utgjordes i 5 fall af träsplittror från förladdningar till exercispatroner.
Summa	220	Summa	—	219	1	210	8	2	

Tab. Litt. O. Döda och dödsorsaker å garnisonsorter samt under vapenöfningarna år 1903.

	Dödsorsaker.																Summa.					
	Scharlakansfeber.	Tarmtyfus.	Pyämisk hjärnfeber.	Difteri.	Ros.	Septikæmi, pyæmi.	Stelkramp.	Lungtuberkulos.	Andra tuberkulösa sjukdomar.	Konstitutionella sjukdomar.	Kronisk alkoholförgifning.	Hjärnblödning.	Varig hjärnhinneinflammation.	Öriga sjukdomar i nervsystemet.	Hjärtsjukdomar.	Sjukdomar i andredragsorganen.		Akuta inflammationer i bukinnan och bukorganen.	Maligna svulster.	Andra svulster.	Olyckshändelse.	Självmord.
Garnisonerade trupper	—	—	1	—	—	3	—	14	2	1	—	1	1	—	2	3	3	—	1	7	—	44
Icke garnisonerade arméns utbildningsskolor för fast anställda	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	3	1	—	—	—	—	6
Icke garnisonerade arméns beväringsskolor, regements- och repetitionsöfningar	—	—	4	—	1	—	—	1	1	—	1	1	1	1	—	5	2	—	—	3	—	21
Summa	—	—	6	—	1	3	—	15	3	1	1	2	3	1	2	16	6	—	1	10	—	71

Svea artilleriregemente rapporteras en mer än vanligt stor sjuklighet under året. Vid sistnämnda regemente har bristen på desinfektionsugn vållat åtskillig olägenhet.

VI. arméfördelningen. Lägerhyddor hafva blifvit uppförda vid Hälsinge och Västernorrlands regementen. Ett Sollefteå kommun tillhörigt skolhus, beläget inom området för sistnämnda regementes etablissement, har inköpts och förändrats till musikasärn. Vid Jämtlands fältjägarregemente har en läsestuga för truppen blifvit uppförd.

Från Västernorrlands regemente anmärkes behovet af ännu en sjukpaviljong vid regementets sjukhus, i det att utrymmet i detta på grund af den vid regementet särskildt under beväringsskolan rådande betydliga sjukligheten visat sig otillräckligt. Därjämte påpekas från detta regemente behovet af en förlängning af den förra året anlagda afloppsledningen, enär det genom

denna bortledda spillvattnet nu bildar en stinkande vattensamling på ett afstånd af blott 250 meter från regementssjukhuset. Vid Norrlands artilleriregemente har äfvenledes sjukafdelningen visat sig äga otillräckligt utrymme.

Utom vid Västernorrlands regemente har en större sjuklighet varit rådande vid Norrbottens regemente, orsakad sannolikt af den tränga förläggningen. I öfrigt har hälsotillståndet vid arméfördelningens truppförband varit godt, vid Norrlands trängkår t. o. m. bättre än något föregående år efter kårens förflyttning till sin nuvarande förläggningssort.

Tab. Litt. R. Omsättning i militärläkarbeställningar vid hären år 1903.

Beställningar.	Lediga vid årets början.	Ledigblifna genom			Tillkomna.	Summa.	Återbesattn.	Indragna.	Lediga vid årets slut.
		dödsfall.	afsked.	transport eller befördran.					
Fördelningsläkartjänster . . .	1	—	—	—	—	1	1	—	—
Regementläkartjänster . . .	2	2	2	1	—	7	5	—	2
Bataljonsläkartjänster . . .	4	—	—	10	¹⁾ 1	15	11	—	4
Stipendiatbeställningar . . .	—	—	11	4	—	15	14	—	1
Summa	7	2	13	15	1	38	31	—	7

¹⁾ Vid Boden-Karlsborgs artilleriregemente.

Tab. Litt. P. De dödas ålder och tjänsteställning.

Ålder.	Officerare.	Underofficerare.	Fast anställdt manskap.	Värnpliktigt manskap.	Summa.
Under 21 år	—	—	19	7	26
21—25 år	—	—	22	13	35
Öfver 25 år	1	5	4	—	10
Summa	1	5	45	20	71

Tab. Litt. Q. Sammandrag af rapporter rörande revaccination af nyanställdt manskap vid hären år 1903.

Truppförband.	Antal revaccinerade.	Resultat.			Truppförband.	Antal revaccinerade.	Resultat.		
		Godt.	Osäkert.	Intet.			Godt.	Osäkert.	Intet.
Karlskrona grenadjärregemente	23	3	3	17	Transport	1,590	984	131	475
Kronobergs regemente	8	7	—	1	Lifregementet till fot	4	3	1	—
Hallands	4	1	1	2	Södermanlands regemente	21	13	—	8
Norra Skånska infanteriregementet	6	3	1	2	Vaxholms grenadjärregemente	—	—	—	—
Södra	3	—	—	3	Lifgardet till häst	154	154	—	—
Skånska husarregementet	167	101	—	66	Första Svea artilleriregemente	103	94	—	9
» dragonregementet	69	41	6	22	Svea ingenjörkår	85	74	—	11
Kronprinsens husarregemente	86	54	30	2	Fältelegrafkåren	39	34	—	5
Vendes artilleriregemente	133	96	11	26	Första Svea trängkår	23	11	4	8
» trängkår	74	60	—	14	Andra	20	18	—	2
Volontärskolan i Varberg	82	39	6	37	Volontärskolan i Stockholm	144	107	—	37
Första lifgrenadjärregementet	—	—	—	—	Upplands regemente	682	517	—	165
Andra	—	—	—	—	Dalregementet	7	—	—	7
Jönköpings regemente	2	2	—	—	Västmanlands regemente	—	—	—	—
Kalmar	17	17	—	—	Värmlands	9	1	—	8
Smålands husarregemente	1	1	—	—	Lifregementets dragoner	52	36	3	13
Andra Göta artilleriregemente	95	73	17	5	Andra Svea artilleriregemente	81	22	16	43
Volontärskolan i Norrköping	118	42	22	54	Volontärskolan i Gäfve	78	60	2	16
Västgöta regemente	4	3	1	—	Hälsinge regemente	—	—	—	—
Skaraborgs	5	5	—	—	Norrbottens	110	44	31	35
Älfsborgs	1	—	—	1	Västerbottens	140	92	5	43
Bohusläns	28	21	3	4	Jämtlands fältjägarregemente	4	4	—	—
Lifregementets husarer	2	—	—	2	Västernorrlands regemente	147	131	2	14
Första Göta artilleriregemente	116	105	—	11	Norrlands dragonregemente	54	39	4	11
Boden-Karlsborgs	47	36	2	9	» artilleriregemente	118	44	22	52
Göta ingenjörkår	95	67	3	25	» trängkår	17	—	—	17
Första Göta trängkår	30	29	—	1	Volontärskolan i Umeå	85	49	8	28
Svea lifgarde	156	51	14	91	Gottlands infanteriregemente	43	21	—	22
Göta	218	127	11	80	» artillerikår	30	13	—	17
Transport	1,590	984	131	475	Summa	3,840	2,565	229	1,046

Gottlands trupper. En läsestuga har uppförts å Visborgs slätt. Arbetena för dränering af hela det å Gottlands infanteriregemente upplåtne området hafva fortskridit så långt, att hufvudafloppsledningen blifvit färdig, och har denna visat sig fungera väl.

Vid infanteriregementets å Visborgs slätt förlagda skolor uppträdde vid årets början en synnerligen häftig difterieepidemi, som angrep ej mindre än 36 % af manskapet. Under hösten yppade sig en epidemi af samma sjukdom vid artillerikåren. Vid båda truppförbanden uppgår antalet difterifall under året till 106. I öfrigt har sjukligheten vid desamma icke visat sig anmärkningsvärdt hög.

Angående hälsa och sjukvårdsförhållandena inom flottan hänvisas till den af marinöfverläkaren särskildt utgifna tryckta berättelsen.

6. Sinnessjukvården.

Berättelsen härom utgifves särskildt: Bihang till Sveriges officiella statistik: K) Hälsa- och sjukvården. II.

7. Sjukvården vid civila sjukvårdsinrättningar.

Nybyggnader och större förändringar af lasarett.¹⁾

Löwenströmska lasarettet.

En tillbyggnad och omändring har skett under åren 1901 och 1902 och blef färdig d. 1 september 1903. Tillbyggnaden, uppförd af tegel, är hopbyggd och direkt förenad med det gamla lasarettet, så att båda byggnaderna bilda rät vinkel mot hvarandra. Nybyggnaden är 21 meter lång, 15,5 meter bred och 16 meter hög och har 3 våningar förutom källarvåning. Långsidorna vetta mot sydsydost och nordnordväst; å den förra sidan ligga alla sjukrummen med undantag af ett enskildt rum; å den motsatta sidan ligga operationssalarna, sköterskerummen, snyggningsrummen, linneförrådet och arbetsrummet samt ett enskildt rum. Gamla och nya byggnaderna kommunicera med hvarandra genom öppna hvalf, slagna i gamla sjukhusets angränsande vägg. I gamla byggnaden är den gemensamma, 2 meter breda trappuppgången till mellanvåningen förlagd.

I nybyggnadens alla våningar går en tre meter bred korridor genom husets hela längd. Vid entrén möter en 4 meter bred korridor; motsvarande denna finnes i mellanvåningen ett dagrum. I hvarje våning finns ett rymligt snyggningsrum med tvättställ.

Alla golf äro af betonghvalf mellan järnbalkar samt därofvån på ett cementlager. Öfverallt i nybyggnadens 3:ne våningar äro linoleum-(»granit»-)mattor inlagda. Operationssalarnas och förbandsrummets golf äro belagda med cementmosaik; snyggningsrummen och nya badrummet hafva asfaltgolf. Alla innertrappor med sina af-

satser äro af cementmosaik. Väggar, golf och tak öfvergå i hvarandra i jämna afrundningar. Å allt snickeriarbete äro, så vidt möjligt, kanter, hörn och inskärningar afrundade.

Sjukrum och korridorer äro oljemålade till 1,80 meters höjd, därefter vidtager limfärg. Operationssalarna, bandagerummet, läkarens rum, laboratoriet och sköterskerummet äro helt och hållet oljemålade.

För nybyggnadens uppvärmning användes varmluftssystemet »Eminent». I hela sjukhuset är acetylgasbelysning anordnad.

I källarvåningen finnes — utom värmeugnarna — matkällare, kolkällare, tvättstuga med sköljbassäng, mangel- och strykrum samt förrådsrum.

I bottenvåningen, hvars takhöjd är 3,25 meter, finnes närmast entrén läkarens mottagningsrum samt innanför detta laboratoriet och mörkrummet, det senare med särskild ingång. Dessutom ligga i denna våning en sjuksal för 8 patienter, ett enskildt rum, sköterskerum, poliklinisk-septisk operationssal, tekök och snyggningsrum.

Våningen en trappa upp, hvars takhöjd är 3,30 meter, innehåller en sjuksal, liknande den på nedra botten, en annan sjuksal för 6 patienter, en operationssal (aseptisk) med bandage-(»anrättnings»-)rum, sköterskerum, snyggningsrum samt det ofvannämnda dagrummet.

Vindsvåningen har också en sjuksal med 8 sängar samt dessutom 2 isoleringsrum med 2 sängar i hvarje, ett enskildt rum, sköterskerum (för 2 undersköterskor), snyggningsrum, linneförråd samt arbetsrum. Särskild klosett finnes för isoleringsrummen.

I gamla sjukhusbyggnaden hafva följande förändringar vidtagits: Å nedra botten har det gamla expeditionsrummet apterats till väntrum och ny dörr upptagits till nya korridoren. Det gamla operationsrummet har förändrats till direktions- och sysslomansrum och har försetts med särskild ingång. Ett sjukrum för 3 patienter har på grund af sitt läge intill köket upplåtits till matsal åt personalen. Det gamla linneförrådet, som utgjordes af en afbalkning af nedra korridoren, har borttagits, så att denna nu blifvit ljusare och rymligare. Köket har betydligt förstörats, fått nytt skafferier, ny stor spis med varmvattencistern och värmeskåp, helt och hållet ny inredning, ny ingång från norra gafveln samt särskild nedgång till källaren under nybyggnaden.

I öfre våningen ha flera nya fönster och dörrar upptagits i stället för sådana, som måst igensättas i följd af nybyggnadens läge intill gamla sjukhuset. Ett af sjukrummen har ändrats till badrum. Korridorens golf har omlagts och försetts med ny lino eummatta. Hela gamla lasarettet har blifvit ommåladt med oljefärg invändigt och vattrifvits utvändigt. Golfven i sjukrummen ha ombonats. Nya golf ha inlagts där så varit behöfligt. I de 3 rum, som numera användas för de sjuka, finnas 6 sängar i hvardera. I hela gamla lasarettet vårdas således endast 18 patienter (emot 29 före tillbyggnaden). Då i nybyggnaden finnas 36 sängar, utgör hela sängantalet numera 54. Däraf komma 48 på allmänna sjuksalarna, 4 på isoleringsrummen och 2 på enskilda rummen.

Visby lasarett.

I Visby har det nya lasarettet under året blifvit färdigt. Lasarettstomten utgör ett tämligen kvadratisk område af omkring 2 har, 60 ar och är belägen utanför norra sidan af Visby ringmur, helt nära Östersjön. Afståndet från stadens centrum är ungefär 15 minuters väg att gå. Grunden består af sandgrus med därpå hvilande, tunt lager af matjord.

Sjukhusbyggnaderna. Dessa äro två till antalet, nämligen den egentliga lasarettbyggnaden med plats för 94 sjuksängar samt ekonomibyggnaden. De äro genom en korridor förenade med hvarandra. Vidare finnas å lasarettstomten följande byggnader: sysslomansbostad, vaktmästarebostad, likbod samt en uthuslänga och ett vädringssskjul. Alla byggnaderna utom likboden, vädringssskjulet och uthuslängan, hvilka äro af trä, målade i rödt med hvita knutar och fönsterramar, äro uppförda af rödt fasadtegel med cementstrukna fogar.

¹ Referent: Medicinalrådet Wawrinsky.

Lasaretsbyggnaden går med sin längdriktning mellan nord-nordost och sydsydväst och består af ett mellanparti, som utom hufvudingång och trappor innehåller ett antal rum, hvilka ligga framför en längs bakre (östra) långsidan gående korridor. Vid hvardera gafveln vidgår sig byggnaden till en flygel dels genom en obetydlig utbyggnad bakåt, men dels ock mest genom ett rätt afsevärdt framom främre (sydvästra) långsidan utskjutande parti. Dessa flygelpartier innehålla dagrum, bestående af fortsättningen på den något utvidgade korridoren, samt framför dessa de stora allmänna sjuksalarna. Från midten af baksidan utskjuter en byggnad, som inrymmer mottagnings- och operationsafdelningar, röntgenrum samt å vindsvåningen en afdelning för veneriska sjukdomar. På midten af framsidan finnes en mindre utbyggnad för hufvudingången.

Källarvåningen innehåller värmekamrarna och friskluftskamrarna, en större badafdelning, badrummet för nyintagna patienter samt ett större serveringsrum. Serveringsrummet sammanhänger omedelbart med en s. k. passage, ett rymligt rum, från hvilket flera dörrar leda till omgifvande större eller mindre rum. Genom passagen är nämligen ingång till tvenne matrum, det ena afsedt för sköterskorna, det andra för betjäningen, vidare till två förrådsrum för kökets behof samt till en större källare, afsedd för förvaring af mjölk och smör.

Bottenvåningen och andra våningen äro ungefär lika. Från hufvudingången leda trappor, förutom den redan omnämnda till källarvåningen, till bottenvåningen, andra våningen samt vindsvåningen. En halftrappa skiljer hufvudingången från bottenvåningens trappan. Ifrån detta finnas två ingångar, nämligen en rakt fram i korridoren och en till höger till afdelningssköterskans rum. Bottenvåningen i sin helhet utgör en afdelning för sig, uteslutande begagnad af manliga patienter. Andra våningen bildar likaledes en afskild sjukafdelning och är endast använd af kvinnliga patienter. Från korridoren leda två utgångar ut till den grusade gårdsplanen på byggnadens baksida, den ena utgången befinner sig norr, den andra söder om mottagnings- och operationsafdelningen. På sistnämnda afdelnings södra sida finnes en från gårdsplanen ledande särskild ingång till vänt- och mottagningsrummen, belägna i operationsafdelningens bottenvåning. I midtelpartiet framför korridoren finnas, till vänster från trappuppgången räknadt, tre rum och ett förråd, till höger från densamma fyra rum. De tre rummen till vänster utgöras af (längst mot norr) tekök, sedan en mindre sjuksal, afsedd för fyra sjuksängar, men redan upptagen af sex, samt ett litet rum, till hvilket från hufvudkorridoren en kort sidokorridor leder in. De fyra rummen, som ligga till höger från trappuppgången räknadt, bestå af ett sköterskerum, två rum för tvenne patienter (halfenskilda) samt afdelningens badrum. Dagrum och sjuksal bilda byggnadens flygelparti. I den stora, hvälfda öppningen i väggen mellan dessa båda rum finnes ingen afstängning, utan rummen stå i fri förbindelse med hvarandra. Mellan midtelpartiet och hvarje stor sjuksal löper från korridoren vinkelrätt in en passage, genom hvilken man kan komma dels in i sjuksalen, dels rakt fram in i toalett- eller snyggingsrummet. Detta fortsätter i det förut omnämnda utsprånget mellan midtelpartiet och flygelbyggnaden och är medelst en trävägg skildt från de tvenne klosetterna, som äro belägna framför detsamma och i samma utsprång. Således kan man från sjuksalen komma ut i korridor, toaletterum och klosett, utan att gå igenom dagrummet.

Hufvuduppgången fortsätter direkt upp till vindsvåningen och mynnar ut i ett halliknande, stort rum, hvilket omedelbart öfvergår i korridoren. Denna är belägen på samma sätt som i de nedra våningarna, men är smalare. Vindsvåningen bildar en särskild sjukafdelning och innehåller salar för manliga patienter och sådana för kvinnliga sjuklingar. I midtelpartiet framför korridoren finnas till vänster, från trappuppgången räknadt, tre rum, till höger från densamma likaledes tre rum. De tre rummen till vänster utgöras af (längst mot norr) sköterskerum, rum för patienternas kläder samt rum för en patient. Detta senare har måst tagas till bostad för två sköterskebiträden. Af de tre rummen, som ligga till höger från trappuppgången, vordo de tvenne närmast denna ursprungligen afsedda till bostad åt underläkaren. Det tredje är rum för patienternas kläder. Som de båda förstnämnda äro rätt låga och dystra (de erhålla sin

belysning genom fönster i vindskupor) och belägna det ena innanför det andra med ingång från hallen endast till det yttre, ansågos de synnerligen olämpliga för sitt ändamål. Äfven de hafva blifvit använda som bostad åt betjäningen, för hvilken utrymme inom lasarettet varit alldeles för litet tillgodosedt.

Från hvardera ändan af korridoren inkommer man genom en vanlig dörr i det rum, som i de nedra våningarna motsvarar dagrummet. Detta rum har plats för tre patienter och står icke i förbindelse med något annat rum. Det norra af dessa båda rum var afsedt för betjäningen, men har apterats till sjukrum. Genom passagen, som, i likhet med förhållandet i de tvenne nedra våningarna, löper vinkelrätt från korridoren in mellan mittel- och flygelpartiet, kommer man dels rakt fram in i ett toaletterum med klosett, dels in i den del af vindsvåningen, som ligger ofvan de stora sjuksalarna. Det södra partiet har iordningställt till bostad åt underläkaren, den norra belägges med sjuklingar, lidande af septiska åkommor eller i behof af isolering. Ofvanpå operationsafdelningen ligga de rum, som användas till kurhus. Från korridoren leda till kurhusafdelningen fyra dörrar. De båda yttre äro ingångar till hvar sitt fullständigt isolerade badrum. De två inre leda hvardera till en passage, från hvilken man dels rakt fram inkommer i ett isolerat rum för tre patienter, dels in i en klosett, belägen mellan detta rum och badrummet.

Mottagnings- och operationsafdelningen är, som redan nämnt, belägen i den bakre utbyggnaden. Genom den förut omtalade ingången på dennas södra sida inkommer man genom en liten förstuga i väntrummet; utanför detta ligger läkarens expeditjonsrum och jämsides med detta operationssalen för septiska fall. Från operationssalen leder bredvid väntrummet en passage till korridoren. I den andra våningen finnes den aseptiska operationsafdelningen. I passagen hafva uppställts två kopparcyllindrar, afsedda till beredning af sterilt vatten och steril fysiologisk koksaltlösning. Passagen leder till det s. k. anrättningsrummet, hvilket begagnas till tvättrum för operationerna. Bredvid detta ligger operationssalen för aseptiska operationer.

Den aseptiska operationssalen upplyses af två fönster, det norra och det östra, hvardera 3 m. högt, 2,85 m. bredt. Belysningen åstadkommes i båda operationssalarna af fem elektriska glödlampor. Golfven utgöras i öfre operationssalen af s. k. cementmosaik, i den nedre af s. k. marmorputs och ha lutning åt ena sidan till golfbrunn. Väggarna äro med omsorg spaclade, slipstrukna och målade med emaljfärg. Båda operationsrummen hafva kranar med tillbehör för spolning med kallt och varmt vatten. I aseptiska operationssalen finnes i en af väggarna inredt ett skåp för instrumenter.

Tak och väggar i sjukhuset äro i enlighet med de fordringar, som ställas på ett modernt sjukhus. Hörn och vinklar äro afrundade, mellan väggar och golf finnas hålkål af puts. Väggarna äro gjorda så jämna som möjligt, oljemålade i ljusa, behagliga färger, i en del rum i ljust grönt, i andra ljust gult med ornering af bårder längs taken.

Ekonomibyggnaden består af bottenvåning, andra våning och vindsvåning. Källarvåning finnes icke; endast under köket med nedgång från detta finnes en mindre källare, hufvudsakligen använd till förvaring af rotfrukter. I bottenvåningen äro följande rum inredda: ångpannerum, sal för elektrisk belysning, två rum för desinfektionsugnen, tvättstuga, kök, skafferier, diskrum, inrymdt i korridoren till lasaretsbyggnaden, och två därefter med särskild förstuga. Andra våningen innehåller: tre rum för äldre och drängar, stryknings- och mangelrum med torkinrättning, lagningsrum, rum för ackumulatorsbatterierna, ett rum för köksföreståndarinnan, ett för tvättpigor, ett för kökspigor samt tvenne korridorer och en förstuga med dörr till plattformen ofvan sammanbindningskorridoren till lasaretsbyggnaden. I vindsvåningen finnes: tvättförestånderskans rum med stor förstuga; maskinistens bostad, bestående af ett rum, kök och tvenne rumliknande garderober jämte tambur; två vindskontor och en större vind. Trappuppgången från vindsvåningen fortsätter upp i ekonomibyggnadens torn, som innehåller den 32,000 liter rymmande vattenledningscisternen.

Alla lokaler inom lasarettet och ekonomihuset uppvärmas genom den i ångpannorna alstrade ångan. Inom den förra byggnaden sker uppvärmningen huvudsakligen genom varmluftskanaler från värmekamrar, till en mindre del genom värmeelement, i den senare utslutande genom värmeelement.

Evakueringen försiggår likaledes medelst i väggarna murade kanaler, försedda i hvarje rum, hvarifrån de utgå, med två, en vid golf och en vid tak, genom luckor reglerbara ventiler. Kanalerna sammandragas i ett stort antal murade lufttrummor, ofvan vattentaket försedda med hufvar. Evakuationskanalerna från vattentoiletterna hafva särskild mynning ofvan taket.

Belysningen försiggår öfverallt inom lasarettets- och ekonomibyggnaden med elektriskt ljus, som erhålles från lasarettets egen elektricitetsanläggning.

Vattenledningen. Man hade först tänkt, att den för denna erforderliga vattenmängden skulle kunna erhållas från en å lasarettstomten upptagen borrhunn. Sedan lasarettet tagits i bruk, visade sig vattnet ur denna borrhunn vid fortsatt pumpning salthaltigt och desslikes otillräckligt. Men 600 m. norr om lasarettet togs en ny borrhunn upp, hvilken för närvarande förser sjukhuset med dess behof af vatten. Ifrån denna brunn dels suges, dels tryckes vattnet genom en i ångpannerummet placerad, kombinerad sug- och tryckpump upp i behållaren i vattentornet, hvilken, som nämnt, rymmer 32,000 liter.

I ett för allt har detta nya lasarett kostat 469,882 kronor 61 öre.

Västerås lasarett

har utvidgats med en ny paviljong, hvilken 1 augusti togs i bruk. Byggnaden är uppförd af tegel, i omedelbart samband med operationspaviljongen, och sträcker sig först som en 17,7 m. lång och 8,6 m. bred fortsättning af denna mot söder, hvarpå den öfvergår i en, mot densamma vinkelrät afdelning med längdriktning alltså från öster till väster, i längd 16,8 m., i bredd 11,8 m. Den innefattar utom viid två våningar, en öfre i samma plan som operationsafdelningen, och en undre i jämnhöjd med köksafdelningen. Den förra, afsedd för sjuka, har sin hufvudingång på västra sidan närmast operationspaviljongen. Från en bred yttertrappa kommer man in i ett litet förrum, hvilket midt emot ingången leder in till det i operationspaviljongens midt belägna väntrummet, åt söder åter till en, efter nybyggnadens västra sida fortlöpande 2 $\frac{1}{2}$ m. bred korridor, hvilkens södra ända mynnar ut i en mot densamma vinkelrät, lika bred korridor, som sträcker sig genom den del af byggnaden, hvars längdriktning går i öster och väster. Efter först nämnda korridor ligga, från norr räknadt, tekök, läkemedelsrum, 2 halfensilda rum och ett sköterskerum, efter den sist nämnda 2 enskilda rum och 2 allmänna för 3 pat. hvardera (fönstren åt söder) samt toaletterum med klosetter, förrådsrum och den, våningarna sins emellan och med vinden förenande, rakarmade trappan.

Väggarna äro oljemålade i rummen i sin helhet, i korridorerna till 2 meters höjd. Golfven äro belagda med engelsk linoleummatta på stålslipadt cementunderlag. Vid väggen sluter sig mattan tätt till en låg hålkål af cement. I tekök, läkemedelsrum och toaletterum äro golfven af viktoriafplattor. Uppvärmningen sker efter Recks system, installeradt af Atlas och inkoppladt på lasarettets förut befintliga lågtryckspannor. Friskluftsintag äro anbringade bakom värmeelementen. Den förbrukade luften afföres genom murade kanaler med öppningar vid golf och tak, liksom friskluftsmynningarna försedda med reglerbara spjäll. Från klosettorna utsugas gaserna genom murad trumma med ångelement, matadt medelst särskild ledning från ångpannan.

Belysningen sker med elektricitet från stadens nät. Ringledning finns från sjukrummen till sköterskans rum, dit ock genom telefonförbindelse finns från läkarens expedition.

I läkemedelsrum, tekök och toaletterum finnes ledning för varmt och kallt vatten, i korridoren dricksfontän och brandpost.

Nedre våningen omfattar utom toaletterum med klosett och serveringsrum med mathiss till öfre våningen 9 rum för betjäning.

Nödiga ringledningar äro indragna och till öfversköterskans rum telefonledning från läkarens expedition och nedre våningen i lasarettets hufvudbyggnad.

Mellan lasarettets hufvudbyggnad och operationspaviljongen samt den dessa hus förenande sammanbindningsgången har genom schaktning vunnits plats för en kokskällare. Den är genom hängbana förbunden med det intill liggande ångpannerummet.

Kostnaden för dessa arbeten uppgår till nära 64,000 kronor.

Nybyggnader och större förändringar af epidemisjukhus.

Köping.

Af sparsamhetsskäl äro sjukafdelningarna förlagda till en gemensam byggnad, ett tvåvånings stenhus, men med skilda ingångar och i öfrigt strängt genomförd isolering. Hvarje sjukafdelning består af trenne sjuksalar, en för 10 sängar, en för 6, ett mindre rum för 2 sängar, dagrum, badrum, sköterskerum, sköljrum, klosett och förråd samt ett s. k. tekök, som tillika tjänstgör som operationsrum.

I ena dörren till dagrummet finnes en falllucka för samtal vid besök, i dörren till teköket finnes en lucka för matens inlämning. I öfre våningen har läkaren sitt arbetsrum, hvilket i den nedre motsvaras af observationsrum. Den nedre stora sjuksalen är försedd med särskild ingång för att kunna vid behof afskiljas. Å vinden är meningen att iordningställa tvenne sjukrum jämte ett sköterskerum.

Sjukhuset rymmer 40 sängar, men antalet kan vid behof ökas afsevärdt.

Alla hörn och kanter äro afrundade, väggar och tak oljemålade, dörrfoder, dörrar etc. utan skarpa kanter och utsprång. Mellan rummen i de olika sjukafdelningarna finnas inga trösklar. Alla värme-, vatten- och aflöpsledningar ligga fritt, men dragna så långt från väggarna, att de med lätthet äro åtkomliga för rengöring.

Golfven äro belagda med parkettputs.

Elektrisk belysning är öfverallt införd.

Emellan de skilda afdelningarna, vaktmästarebostaden, köksafdelning samt läkarens rum finnes själfkopplande lokaltelefon.

Vatten fås från lasarettets pump. Därifrån uppfordras det till en cistern på sjukhusets vind, hvarifrån det ledes till alla rum, utom sköterskerummen, i sjukhuset, vaktmästarbostaden och köksafdelning samt till desinfektionslokalen och tvättstugan.

Totalkostnaden, utom inredningen af vindsrummen, hvilken beräknats till 1,800 kronor, har belöpt sig till 69,552 kronor 70 öre, d. v. s. 1,700 kronor per säng.

Norberg.

Tomten, som skänkts af Norbergs kommun, är belägen några få stenkast från Norbergs lasarett och utgör 22,38 ar.

Såväl själfva epidemisjukstugan som den därtill hörande uthusbyggnaden äro uppförda af trä. Utvändigt äro bägge byggnaderna rödfärgade med ljusare färg på knutar och fönster.

Epidemisjukstugan består af bottenvåning och vindsvåning. Bottenvåningen, under hvilken finnes en källare, består i hufvudsak af en sjuksal med 6 och en dylik för 4 sängplatser, ett för bägge dessa sjuksalar gemensamt dagrum med ett mindre förrådsrum, observationsrum, sköterskerum, kök med förrådsrum samt badrum. På väggen emellan köket och dagrummet finnes en lucka för maten. Likaså finnes en matlucka på väggen emellan köket och den förstuga, från hvilken trappan till vindsvåningen leder. I vindsvåningen finnes för närvarande endast ett sjukrum med 5 sängplatser och ett förrådsrum, men det finnes ytterligare utrymme till inredning bland annat för en sjuksal med 6 sängplatser.

Uthusbyggnaden innehåller tvättstuga, desinfektionsrum, klosett- rum, likrum och vedbod.

Alla rum i epidemisjukstugan hafva rappade, slätputsade och oljemålade väggar och tak. Golfven äro af trä och fernissade utom

i badrum och klosettrum, där de äro af cement. Cementgolf finnes dessutom i uthusbyggnaden och tvättstugan.

Vatten erhålles från en rikt gifvande brunn å öfre delen af sjukstugutomten. Från denna brunn kan medelst en ledning vattnet pumpas upp i en behållare på sjukstugans vind. Från behållaren finnes vattenledning till badkaminen i badrummet, till ett tvättställ i dagrummet samt till köket. Den tryck- och sugpump, hvarigenom vattnet uppfordras från brunnen till behållaren på vinden, är belägen i den förstuga, från hvilken trappan till vinden leder.

Näsby.

Tomten är af ungefär kvadratisk form och omkring 1 hektars yttinnehåll.

Sjukstugubyggnaden är uppförd i en våning. På sockel af granit hvilat väggarna af resvirke, klädt med asfaltpapp och ohyflade, rödfärgade bräder; knutar, fönsterfoder och takbräder äro målade i hvit oljefärg; taket är af brunmålad järnplåt.

I hvardera ändan af huset ligger en sjuksal, gående genom hela dess bredd, under det att midpartiet upptages af förstuga och badrum åt norr samt kök och sköterskerum åt söder.

Från förstugan leda tre dörrar: en åt höger in i tamburen till västra sjuksalen, en åt vänster till badrummet, en rakt fram till köket. Från badrummet leder en dörr in i östra sjuksalen; från köket en in i sköterskerummet och från detta en in i östra sjuksalen.

Med underlag af förhydningspapp äro alla innerväggar klädda med pärlade boaseringsbräder, likaså taken, utom i sköterskerummet; alla golf af smal granplank, utom i badrummet; alla vinklar afrundade med hålkål. Allt nu nämndt trävirke oljadt och fernissadt. Fönster- och dörrfoder hafva rundade, släta ytor och äro ljusst oljemålade, liksom dörrarna, som ock äro af enkel konstruktion för att undvika dammgömmor.

Sjuksalarna innehålla hvardera fem sängar, placerade på yttre långväggen.

Belysningen sker om dagen medelst 2 trekopplade fönster, ett på hvardera kortväggen, om natten medelst 2 takfotogenlampor; sammanlagda fönsterglasytans förhållande till golfytan är 1 : 6,7.

Uppvärmning åstadkommes genom en stor, midt på inre långväggen placerad kakelugn med släta ytor och en smal slät fris upp till; den mot taket vettande ytan är plan med glattslipad cement; mellanrummet mellan kakelugnen och väggen har släta, oljemålade ytor.

En uthusbyggnad ligger några meter nordost om sjukstugan och är uppförd af ett stolpskelett med lika yttre beklädnad som å sjukstugan.

Den rymmer en tvättstuga med inmurad järngryta, ett lik- och obduktionsrum samt ett afträde och en stor vedbod.

Bland öfriga nybyggnader eller förbättringar under året vid de civila sjukvårdsinrättningarna må särskildt nämnas: att ett konvalescenthem, »Dannströmska konvalescenthemmet», öppnats vid *Sabbatsbergs sjukhus*; att tvättanstalten vid *S:t Görans* i Stockholm tillbyggt för en kostnad af 19,000 kronor; att ny lokal, belägen vid *Åsögatan* i Stockholm, anskaffats för *Katarina sjukhus*, hvilken lokal finnes närmare beskrifven i hälsovårdsnämndens årsberättelse för år 1903; att *Löwenströmska lasarettet* om- och tillbyggt, så att det numera rymmer 54 sängar; att en särskild sommarpaviljong anskaffats vid *Linköpings läns lasarett* för en kostnad af närmare 5,900 kronor; att rätt betydande operationer företagits vid *Ljungby lasarett*; samt att lasarett i *Västerås* och *Hudiksvall* äfvenledes tillbyggt och utvidgats under året.

Omsättningen å de civila sjukhusen m. m.

Från epidemisjukhusen äfvensom från enskilda m. fl. sjukhus hafva fullständigare uppgifter inkommit detta år. Till

följd häraf hafva Tab. N:r 20 och N:r 21 blifvit mera omfattande.

I Tab. N:r 22 A ingå uppgifterna från epidemisjukhusen tillsammans med uppgifterna från lasarett och sjukstugor. För några af de viktigare sjukdomarna meddelas här uppgifter för epidemisjukhusen ensamt.

	Intagna.		Döda.	
	m.	kv.	m.	kv.
Morbilli	48	49	1	2
Scarlatina	1,013	1,142	32	35
Typhus exanthematicus	1	—	—	—
Febris typhoides	173	151	17	16
Diphtheria. Croup.	1,886	2,058	124	105
Dysenteria	2	12	—	—
Angina tonsillaris	557	437	—	—
Tubercularis	76	55	11	14

Kostnaden för underhållsdag med frånräkning af utgifterna för större reparationer och nybyggnader har vid de särskilda lasarett uppgått till följande belopp:

Stockholms stad:	Kr.	Kronobergs län:	Kr.
Kungl. Serafimerlasarettet	246	Ljungby lasarett	180
Sabbatsbergs sjukhus	218	Värjö »	182
Sjukhuset S:t Görans	262		
Maria sjukhus	253	Kalmar län:	
Provisoriska sjukhuset	379	Borgholms lasarett	168
Stockholms stads och läns kurhus	147	Kalmar »	166
		Oskarshamn »	201
Stockholms län:		Västerviks »	146
Löwenströmska lasarettet	171		
Norrälja lasarett	203	Gottlands län:	
Södertälje »	200	Visby lasarett	213
Östhammars »	186		
		Blekinge län:	
Uppsala län:		Karlshamns lasarett	161
Akademiska sjukhuset i Uppsala	201	Karlskrona »	205
Södermanlands län:		Kristianstads län:	
Eskilstuna lasarett	163	Kristianstads lasarett	200
Flens »	153	Simrishamn »	245
Nyköpings »	178	Ängelholms »	226
Strängnäs »	204		
Upptagningsanst. i Nyköping	177	Malmöhus län:	
		Helsingborgs lasarett	213
Östergötlands län:		Hörby »	268
Finspångs lasarett	162	Jandskrona »	256
Kisa »	175	Lunds »	
Linköpings »	164	Trelleborgs »	360
Norrköpings »	255	Ystads »	226
Söderköpings »	172		
Vadstena »	217	Malmö stad:	
		Allmänna sjukhuset	258
Jönköpings län:		Hallands län:	
Jönköpings lasarett	229	Halmstads lasarett	256
Ulfsparré-Hägerflychtiska lasarettet i Eksjö	252	Varbergs »	218

Göteborgs och Bohus län:		Göteborgs stad:		Älfsborgs län:		Skaraborgs län:	
Kungälfvs lasarett	1·74	Allmänna och Sahlgrenska sjukhuset	2·18	Borås lasarett	1·93	Falköpings lasarett	2·25
Strömstads »	2·94	Holtermannska sjukhuset	2·65	Vänersborgs »	2·40	Lidköpings »	1·86
Uddevalla »	2·08					Mariestads »	2·38

Tab. Litt. S.

Öfversikt öfver omsättningen å civila sjukvårdsinrättningar under år 1903.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
	Intagna.	Döda.	Döda, proc. af intagna.	Underhållsdagar.	Medeltal vårdade för dag.	Medellängd af sjukhusvistelsen, dagar.	Sjuk-sängar.	Antal anstalter.
Lasarett (Tab. N:r 15) ¹⁾	66,524	3,622	5·44	2,173,045	5,954	32·7	7,888	76
Lasarettssafdelningar ²⁾ (Tab. N:r 16 A)	61,801	3,597	5·82	1,971,799	5,402	31·9	6,669	76
Afdelningar för sinnessjuka (Tab. N:r 16 B)	961	50	5·20	143,633	394	149·5	686	41
» » » däraf särskilda upptagningsanstalter ³⁾	522	35	6·70	76,124	209	145·8	438	7
» » » veneriskt sjuka (Tab. N:r 16 C)	3,689	13	0·35	123,004	337	33·3	924	46
Sjukstugor (Tab. N:r 19) ⁴⁾	8,452	410	4·85	213,060	584	25·2	867	64
Lasarett och sjukstugor ⁵⁾	74,992	4,032	5·38	2,393,422	6,557	31·9	8,775	140
Lasarettssafdelningar och sjukstugor ⁶⁾	70,253	4,007	5·70	2,184,859	5,986	31·1	7,536	140
Epidemisjukhus (Tab. N:r 20) ⁷⁾	8,018	392	4·89	180,021	493	22·5	2,847	136
däraf tillh. kommun eller landsting ⁸⁾	7,623	385	5·07	174,794	478	22·9	2,677	123
Lasarett, sjukstugor och epidemisjukhus ⁹⁾	82,324	4,423	5·37	2,564,755	7,027	31·2	11,566	274
Enskilda sjukhus ¹⁰⁾	3,397	*)86	2·71	74,162	203	23·7	361	16
Barnsjukhus ¹⁰⁾	2,536	192	7·57	182,263	499	71·9	647	8
Barnbördshus ¹⁰⁾	5,771	27	0·47	55,765	153	9·7	224	7
Sjukhus vid försörjningsinrättningar ¹⁰⁾	3,984	*)1,086	27·8	544,910	1,493	136·8	1,493	14
Sjukhem ¹⁰⁾	108	74	68·4	166,290	456	4·2 år	482	10
Lungotsanatorier	926	11	1·19	119,480	327	129·0	320	3
Tuberkulohem ¹¹⁾	397	148	37·3	54,688	—	—	194	4
Asyl för spetälska	10	3	30·0	14,519	41	4·1 år	50	1
Alkoholisthem	45	—	—	7,682	21	171·0	29	2
Samtliga civila sjukvårdsinrättningar ¹²⁾	99,776	5,987	6·0	3,923,912	10,750	—	15,693	339
Statens anstalter för sinnessjuka	647	185	28·6	1,856,011	5,083	7·9 år	5,063	12
Samtliga anstalter (civila) för sjukvård ¹³⁾	100,423	6,172	—	5,779,923	15,833	—	20,756	348
Sjukvårdsanstalter tillh. staten, landstingen och kommuner ¹⁴⁾	92,643	5,756	—	5,219,324	14,297	—	18,711	296
Sjukvårdsanstalter tillh. stiftelser ¹⁵⁾	5,907	401	—	531,820	1,457	—	1,732	28
Sjukvårdsanstalter vid bruk och industriella verk samt tillh. enskilda personer ¹⁶⁾	1,873	15	0·7	28,779	79	—	313	24

*) Uppgifterna om antalet döda saknas för en del anstalter; vid beräkningen af dödsprocenten äro dessa ej medtagna.

¹⁾ Uppgifterna från de under året tillkomna konvalescentafdelningarna vid Sabbatsberg och Sahlgrenska sjukhuset äro medräknade (sjuksängar och underhållsdagar). I sängantalet äro ej medräknade 48 sängar i evakuationspaviljonger och isoleringsrum vid Sabbatsbergs sjukhus. Upptagningsanstalterna i Nyköping, Lund, Kristinehamn och Hernösand äro ej medtagna. Barnbördsafdelningarna i Uppsala och Lund samt afdelningen för smittosjuka vid lasarettet i Gäfle äro medtagna. — ²⁾ Barnbördsafdelningarna i Uppsala och Lund samt afd. f. smittosjuka vid Gäfle lasarett äro ej medräknade. Frånräknas äfven tuberkulosafdelningen å S:t Görans samt konvalescentafd. vid Sabbatsberg och vid Sahlgrenska sjukhuset, blir dödsprocenten 5·68; medellängden af sjukhusvistelsen 31·3 dagar och sängantalet 6,438. — ³⁾ Upptagningsanstalterna i Stockholm, Nyköping, Lund, Göteborg, Kristinehamn och Hernösand — ⁴⁾ Upptagningsanstalten i Falkenberg ej inräknad. — ⁵⁾ Upptagningsanstalten i Falkenberg inräknad. — ⁶⁾ Se not 2 och 4. Frånräknas tuberkulosafd. å S:t Görans samt konvalescentafd. vid Sabbatsberg och Sahlgrenska sjukhuset blir dödsprocenten 5·62, medellängden af sjukhusvistelsen 30·7 samt sängantalet 7,305. — ⁷⁾ Uppgifter om sängantalet saknas för 4 i Tab. 20 upptagna epidemisjukstugor. Frånräknas allm. barnhuset isoleringspaviljong samt afd. för smittosjuka vid Gäfle lasarett, hvilka äro förenade med andra anstalter, uppgår antalet epidemisjukhus till 134 med 2,809 sängar. Det torde emellertid finnas ännu några epidemisjukstugor tillhöriga enskilda bruksbolag, för hvilka uppgifter ej ingått. — ⁸⁾ För år 1902: 7,861 intagna, 354 döda, 4·50 dödsprocent, 177,450 underhållsdagar, 486 medeltal vårdade för dag, 22·6 dagar medellängd af sjukhusvistelse, 2,470 sjuksängar, 118 antal anstalter. — ⁹⁾ Uppgifterna omfatta samma anstalter, hvilka ingå å Tab. N:r 22 A, således: lasarettet med undantag af barnbördsafdelningarna i Uppsala och Lund; sjukstugorna, upptagningsanstalten i Falkenberg inräknad; epidemisjukhusen med undantag af Allm. barnhusets isoleringspaviljong. Afdelningen för smittosjuka vid Gäfle lasarett är ej upptagen för sig utan räknad till lasarettet. Upptagningsanst. för sinnessjuka vid försörjningsinrättningar i Stockholm och Göteborg räknas till sjukhusen vid dessa inrättningar; upptagningsanstalten i Nyköping räknas tills. med Nyköpings lasarett; diakonissanstaltens sjukhus och sjukhem äro räknade som en anstalt. Tuberkulosafdelningen vid S:t Görans räknas till detta sjukhus. — ¹⁰⁾ Uppgifterna omfatta endast anstalter, från hvilka berättelser ingått. — ¹¹⁾ Utom de å Tab. N:r 21 upptagna tuberkulohemmen upptages här tuberkulosafdelningen å S:t Görans. — ¹²⁾ Uppgifterna omfatta alla anstalter, som äro upptagna i Tab. N:r 15, 16, 19, 20, 21. Härvid är att märka, att barnbördshusen i Uppsala och Lund äro räknade som afdelningar af lasarettet; upptagningsanst. för sinnessjuka vid försörjningsinrättningar i Stockholm och Göteborg räknas till sjukhusen vid dessa inrättningar; upptagningsanstalten i Nyköping räknas tills. med Nyköpings lasarett; diakonissanstaltens sjukhus och sjukhem äro räknade som en anstalt. Tuberkulosafdelningen vid S:t Görans räknas till detta sjukhus. — ¹³⁾ Upptagningsanstalterna vid Lunds, Kristinehamns och Hernösands hospital äro ej räknade som särskilda anstalter. — ¹⁴⁾ Uppgifterna omfatta statens anstalter för sinnessjuka, lasarettet, sjukstugorna och en del epidemisjukhus (se ofvan), barnbördshusen med undantag af Pro Patria, sjukhusen vid försörjningsinrättningarna, asylen för spetälska, tuberkulohemmen med undantag af »Haralds minne». — ¹⁵⁾ Diakonissanstaltens sjukhus, Sofahemmet, Röda korsets sjukhem, Samarithemmen i Uppsala, Heijkensköldska sjukhuset i Arboga; samtliga barnsjukhus, barnbördshuset Pro Patria, samtliga sjukhem, lungotsanatorierna, »Haralds Minne», alkoholisthemmen.

Värmlands län:		Västernorrlands län:	
Filipstads lasarett	2:73	Backe lasarett	2:93
Karlstads >	1:64	Hernösands >	2:54
Örebro län:		Sollefteå >	
Örebro lasarett	2:06	Sundsvalls >	2:02
		Örnsköldsviks >	2:63
Västmanlands län:		Jämtlands län:	
Köpings lasarett	2:09	Östersunds lasarett	2:02
Norbergs >	1:77		
Sala >	2:09	Västerbottens län:	
Västerås >	1:80	Skellefteå lasarett	2:02
Kopparbergs län:		Umeå >	1:78
Falu lasarett	1:90		
Gäfleborgs län:		Norrbottens län:	
Gäfle och Gästriklands lasarett	2:34	Haparanda lasarett	2:41
Hudiksvalls lasarett	2:07	Luleå >	3:36
Söderhamns >	2:79	Piteå >	2:06

Barnbördshusen.

Uppgifterna om antalet *intagna, döda, underhållsdagar, sängar, inkomster* och *utgifter* för de särskilda anstalterna äro sammanställda i Tab. N:r 21.

Dödsorsakerna för de å barnbördshusen afidna kvinnorna hafva varit:

Sepsis puerperalis	3 fall
Salpingitis purulenta	1 >
Tuberculosis pulmonum	1 >
Eclampsia	11 >
Vitium org. cordis	3 >
Paralysis cordis (kloroformnarkos)	1 >
Ulcus ventriculi	1 >
Gangræna intestinorum	1 >
Nephritis	1 >
Hæmorrhagia (placenta prævia)	1 >
(för tidig aflossning af placenta)	1 >
Ruptura uteri	1 >
> symphysis pubis et synchondrosis sacro-iliaca	1 >
Summa 27 fall	

Vid fallet ruptura uteri var lifmoderbristningen inträdd redan före inkomsten å anstalten. Symfysrupturen uppstod i ett fall af trättbäcken vid försök att extrahera fosterhufvudet med Tarniers tång.

Bland de intagna kvinnorna hafva af följande *sjukdomar, samt komplikationer till hafvandeskap och förlossning* iakttagits:

Eclampsia	36 fall	Tumor	14 fall
Nephritis	45 >	Prolapsus funiculi umbil. seu extremitatum	22 >
Hydramnion	15 >	Ruptura uteri	4 >
Mola hydatidosa	3 >	Inversio uteri	— >
Placenta prævia	29 >	Atonia uteri (värk- och krystningsavaghet)	105 >
Graviditas extrauterina	1 >		
Pelvis justo minor	81 >		

Tab. Litt. T.

Öfersikt öfver inkomster och utgifter vid civila sjukvårdsanstalter år 1903.

1	2				3						4		5		6					7		8		9		10		11	
	U t g i f t e r .											I n k o m s t e r .																	
	Summa.	däraf för nybyggnader och större reparationer.	pr underhållsdag, kostnaden för nybyggn. och större reparationer		Summa.	d ä r a f g e n o m					patientafgifter.	afkastning af donationer, gåfvor m. m.	personlig sjukvårdsafgift och anslag af landsting.	anslag af kommuner.	anslag af staten.														
			inräknad.	ej inräknad.		patientafgifter.	afkastning af donationer, gåfvor m. m.	personlig sjukvårdsafgift och anslag af landsting.	anslag af kommuner.	anslag af staten.																			
Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.									
Lasarett ¹⁾	5,982,800	1,183,651	2:75	2:20	5,947,765	1,225,671	105,134	2,782,416	1,113,832	341,170																			
Sjukstugor ²⁾	461,103	21,900	2:16	2:06	454,505	146,015	5,128	252,353	49,600	—																			
Epidemisjukhus ³⁾	*)991,604	*)484,321	5:56	2:84	*)1,003,429	43,880	300	*)80,833	850,991																				
Lasarett, sjukstugor och epidemisjukhus ⁴⁾	*)7,435,507	*)1,689,872	2:89	2:23	*)7,405,689	1,415,566	110,562	*)3,115,602	2,014,423	341,170																			
Enskilda sjukhus	?	?	?	?	?	?	?	—	?	—																			
Barnsjukhus	?	?	?	?	?	?	?	—	32,400	900																			
Barnbördshus ⁵⁾	177,687	—	3:70	3:70	182,031	27,468	19,799	—	87,959	34,871																			
Sjukhus vid försörjningsinrättningar	?	?	?	?	?	?	?	—	?	—																			
Sjukhem ⁷⁾	705,799	427,060	4:44	1:75	467,743	117,917	330,913	—	150	—																			
Lungotssanatorier	353,766	13,935	2:96	2:84	363,839	179,019	171,525	—	—	—																			
Tuberkulohem	?	?	?	?	?	?	?	—	?	—																			
Asyl för spetsläske	18,328	—	1:26	1:26	18,149	—	—	—	—	18,000																			
Alkoholisthem	32,139	—	4:18	4:18	29,954	21,441	—	—	—	7,000																			
Statens anstalter för sinnessjuka	*)2,702,919	257,934	1:46	1:32	*)2,810,125	*)1,053,055	—	—	—	1,700,000																			

¹⁾ Uppagningsanstalterna i Nyköping och Hernösand äro inräknade. — ²⁾ Uppagningsanstalten för sinnessjuka i Falkenberg inräknad. — ³⁾ Bidrag af enskilda bolag omkr. 20,000 kr. Från en del hafva ej några uppgifter om inkomster och utgifter erhållits. Vid beräkning af kostnaden för underhållsdag hafva endast de sjukhus medtagits, från hvilka fullständiga uppgifter ingått. — ⁴⁾ Af denna summa voro 32,977 kr. upptagna i förra årets berättelse. — ⁵⁾ Uppagningsanstalterna för sinnessjuka i Stockholm, Lund, Göteborg och Kristinehamn samt en del epidemisjukhus, som ej lämnat uppgifter, äro här ej medräknade. — ⁶⁾ Barnbördshuset i Uppsala och Lund ingå bland lasarett. — ⁷⁾ Diakonissanstaltens sjukhem ingår ej häri. — ⁸⁾ Se Ber. om sinnessjukvården Tab. 15 och 18. — ⁹⁾ Totalinkomsterna med frändragning af inkomsterna af trädgård och jordbruk. — ¹⁰⁾ Häri ingår patientafgifter som erlagts af kommuner.

Retentio placentaë	59 fall	Phlebitis. Periphlebitis	13 fall
Hæmorrhagia [gravis] post partum	47	Mastitis	38
Ruptura perinei completa	8	Psychosis	3
Fistula urogenitalis	—		
Sepsis puerperalis	7	Syphilis	36
Parametritis. Pelveoperitonitis	18	Tuberculosis	14

Uppgifterna från de särskilda anstalterna förete en del ojämnheter. Från en anstalt hafva samtliga fall af albuminuri upptagits under rubriken *nephritis*. Från en anstalt hafva alla fall (46) med conjugata externa mindre än 18 cm. upptagits såsom fall af *bäckenförträngning* under det att å öfriga anstalter endast de verkliga fallen af bäckenförträngning upptagits. Från en anstalt hafva under rubriken tumor uppenbarligen äfven tumörfall upptagits som ej kunna betraktas som komplikationer till hafvandeskapet eller förlossningen. Dessa fall (43) hafva här ej medtagits. Den i föregående års berättelse upptagna rubriken febris resorptionis har uteslutits.

Antalet till sjukhus från barnbördshusen öfverförda kvinnor uppgår till 37.

Följande *förlossningsoperationer* hafva å barnbördshusen förekommit under år 1903:

Vändning (inre)	i 54 fall	Börning	i 10 fall	
Utdragning {	mannell	49	Styckning	7
	med krok	1	Placentaroperation	40
	tång	176	Abortoperation	131
	kranioklast	10	Framkallande af förtidig börd	72

Å anstalterna födda barn:

Lefvande födda	5,404	Dödfödda	177
däraf mankön	2,818	däraf mankön	103
kvinnkön	2,586	kvinnkön	74
ofullgångna	417	ofullgångna	80
efter vändning	41	efter vändning	13
efter instrumentförlossning	159	efter instrumentförlossning	23
Tvillingsbörd		93 fall	
Trillingsbörd		—	
Missfall		274	

Å anstalterna aflidna barn:

	Efter naturlig förlossning.	Efter vändning.	Efter tångförlossning.	S.a.
Under 1:sta lefnadsdygnet	48	2	2	52
» 2:dra »	28	—	1	29
» 3:dje »	14	—	—	14
Öfriga	43	—	1	44
Summa	133	2	4	139

Dödsorsaker:

Döda före födelsen	127
» under »	50
Missfoster och bildningsfel	12
Ofullgångenhet	22
Bristande lungutvidgning	12
Medfödd svaghet	44
Medfödd syfilis	7
Sepsis	2
Trauma	8
Andra orsaker	32
Summa	316

8. Hälsobrunnar, badinrättningar och andra dylika anstalter.¹⁾

Ur de inkomna rapporterna meddelas:

Södermanlands län. *Bie*: »Levinska badlasarettet», uppfördt af enskilda medel, skall under vintern 1903—1904 ombyggas, hvartill landstinget lämnat bidrag med 5,000 kr. Från och med detta år åtnjuter lasarettet af landstinget ett årligt anslag af 2,000 kr. för 80 friplatser för patienter från länet. (Levin.) — Jönköpings län. *Lannaskede*: Anordningar för kallvattensbehandling enligt Kneipps system hafva vidtagits. Utdikningen af brunnsområdet har under året fortgått enligt uppgjord plan. (Sundell.) — Kronobergs län. *Greunafors*: Ett kallbadhus har nybyggt. (Wällgren.) — Kalmar län. *Källvik*: På bekostnad af anstaltens fattigkassa har uppförts en villa om 6 rum och kök, i hvilken anordnats 24 sängplatser, hvilka mot en afgift af 1 kr. i veckan, som tillfaller fattigkassan, uthyras till mindre bemedlade sjuka. (Bergwall.) — Blekinge län. *Ronneby*: Anstaltens understödkassor uppgå till 53,784 kr. 61 öre. (Sjöqvist.) *Tulseboda*: En nybyggd sjukstuga, belägen helt nära varmbadhuset och innehållande 2 allmänna salar med plats för 15 eller 16 medellösa kurgäster (däraf 5 friplatser) samt 5 enskilda rum, har under sommaren tagits i bruk. (Broman.) — Hallands län. *Varberg*: Varmbadhuset och societetsbyggnaden hafva undergått genomgående reparationer och ett nytt kallbadhus uppförts. (Jacobson.) — Göteborgs och Bohus län. *Lyseskil*: Under vintern 1903—1904 har uppförts ett sjuk- och paupes-hontoux-hem »Fridhem», rymmande 16 patientrum, 1 större samlingssal, sköterskerum, betjäningsrum och kök. (Wide.) — Skaraborgs län. *Mösseberg*: Badhuset har ombyggt och utvidgats. (Odenius.) — Västmanlands län. *Sätra*: Nytt societetshus har uppförts. (Pettersson.)

9. Rättsmedicin.²⁾

Tab. Nr 27 utgör ett sammandrag af alla under året till medicinalstyrelsen inkomna *ämbetsberättelser från läkare* i riket rörande af dem på vederbörligt förordnande verkställda *medikolegala besiktningar*.

En öfersikt öfver de mål, som för afgifvande af *rättsmedicinskt utlåtande af medicinalstyrelsen* handlagts år 1903 meddelas här:

Yttrandet afgifvet	Valdsam död.	Misshandling.	Af kroppsskada orsakad oförmåge till arbete.	Fosterutveckling.	Barnuppföstringsbidrag.	Sinnesbeskaffenhet.	Summa.
Till Svea hofrätt	2	2	—	1	—	2	7
» Domkapitel	—	—	—	—	—	1	1
» Flottans krigsrätt	—	—	—	—	—	1	1
» Underdomstolar i städer	1	—	1	—	1	16	19
» » å landsbygden	8	—	—	—	1	35	44
Summa	11	2	1	1	1	55	72

¹⁾ Referent: Öfverfältläkaren Dunér.
²⁾ » Medicinalrådet Petersson.

Under år 1903 utfördes af rättskemisten 59 rättskemiska undersökningar.

Undersökningsföremålen voro i 46 fall likdelar m. m. och i 13 fall andra undersökningsföremål — ej likdelar.

1. Undersökningsföremålen ej likdelar:

- I 1 fall ett handfat jämte klädespersedlar,
- 2 » byxor,
- 1 » knif,
- 2 » patentmedicin,
- 2 » flaskor med liniment,
- 1 » slugpapper,
- 1 » färgprof,
- 1 » militärvin,
- 1 » »ätel»,
- 1 » strykninpulver.

2. Undersökningsföremålen likdelar m. m.

Resultatet af rättskemiska undersökningen blef i 19 fall negativt och i 27 fall positivt.

- I 6 fall anträffades koloxid,
- 3 » arsenik,
- 3 » fri fosfor,
- 2 » blåsyra,
- 2 » karbolsyra,
- 2 » stryknin,
- 1 » sulfonal eller trional,
- 1 » vismut och kvicksilfver,
- 1 » vismut,
- 1 » kvicksilfver,
- 1 » kromförening,
- 1 » anilin,
- 1 » alkohol,
- 1 » natronlut,
- 1 » kloral.

10. Veterinärväsendet.¹⁾

Undervisningsanstalter.

Veterinärinstitutet i Stockholm. Vid institutet har undervisningen blifvit bestridd af tio lärare, och uppgick lärjungarnes antal under året till 73 (69)²⁾ veterinärelever och 47 (34) hofslagarlärningar. Vid årets början funnos 57³⁾ (55) elever, och under årets lopp intogos 16⁴⁾ (14).

Veterinärexamen aflades af 17⁴⁾ (11) elever, hvaremot 6 (1) afgingo, så att vid årets slut 50 (57) elever funnos kvar vid läroverket. Af hofslagarlärningar funnos vid årets början 11 (14), och under året intogos 14 (10) civila och 22 (11) militära, hvaraf 23 (11) militära och 14 (10) civila utexaminerades som hofslagare, hvadan vid årets slut funnos kvar 10 (11) militära lärningar.

Examina aflades af veterinäreleverna under följande dagar. *Årsexamen* anställdes den 12 juni.

Afgångsexamen hölls den 13 juni och 14 dec.

Tab. Litt. U innehåller en öfversikt af institutets verksamhet som sjukvårdsanstalt. I öfrigt hänvisas till den af institutets föreståndare med biträde af dess lärare af trycket utgifna årsberättelsen.

Veterinärinrättningen i Skara. I likhet med föregående år har vid inrättningen utbildats hofslagare, hvarjämte därstädes underhållits en sjukvårdsanstalt för husdjur. Undervisningen har bestridits af en föreståndare (veterinär) och en instruktionsmed. Lärjungarne utgjordes af 16 (16) militära och 12 (11) civila hofslagarlärningar, af hvilka 8 (7) militära och 12 (11) civila ut-

examinerades som hofslagare, — (1) militär lärling afgick utan examen samt 8 (8) militära lärlingar kvarstodo till 1904.

Utom dessa hafva 36 (40) personer erhållit praktisk undervisning i behandling af enklare åkommor hos husdjuren.

I afseende på inrättningens verksamhet såsom sjukvårdsanstalt för husdjur hänvisas till Tab. Litt. U samt beträffande verksamheten i öfrigt till den af föreståndaren afgifna, till trycket befordrade årsberättelsen.

Författningar, kungl. bref och ämbetskrifvelser rörande veterinärväsendet.

Under året hafva utkommit följande författningar rörande veterinärväsendet.

1903	Svensk författningssamling	Bihang till Svensk författningssamling	
		N:r	sid.
Jan. 2	Medicinalstyrelsens kungörelse angående de ställen i riket, till hvilka införsel sjöledes af idisslande djur, svinkreatur samt djur, hörande till hästsläktet, må äga rum		4 1
Mars 13	Kungl. kungörelse med föreskrifter i fråga om bildande och upprätthållande af afvelscentra för nötboskap (ej utdelad af Medicinalstyrelsen)	47	1
April 17	Kungl. kungörelse angående ändrad lydelse af 5 § 10 mom. och 8 § i nädiga reglementet för den med statsmedel understödda nötboskapspremieringen inom riket den 13 nov. 1891 (ej utdelad af Med.-styr.)	43	1
Maj 1	Kungl. kungörelse angående åtgärder mot tuberkulos i jufret hos nötkreatur	71	1
» 1	Kungl. kungörelse angående ändrad lydelse af 25 § 3 mom. i nåd. kung. ang. hvad iakttagas bör till förekommande och hämmande af smittosamma sjukdomar bland husdjuren den 9 dec. 1898	71	7
Juli 29	Medicinalstyrelsens och Landtbruksstyrelsens kungörelse ang. det pris, som tills vidare skall gälla vid värdering af nötkreatur, hvilka på grund af jufvertuberkulos skola mot ersättning af statsmedel nedslaktas		67 1
Nov. 30	Kungl. kungörelse angående villkoren för erhållande af understöd vid bemödanden till förekommande och hämmande af tuberkulos inom mindre ladugårdsbesättningar	123	3
» 20	Transsumt af Kungl. Maj:ts skrifvelse till Medicinalstyrelsen och Landtbruksstyrelsen angående ändring i villkoren för erhållande af undersökning på statens bekostnad med tuberkulin af ladugårdsbesättning		101 1
Dec. 11	Medicinalstyrelsens kungörelse med råd och anvisningar för igenkännandet af jufvertuberkulos hos nötkreatur samt med föreskrifter rörande insändandet af undersökningsprof m. m. från djur, behäftade med denna sjukdom		100 1
» 23	Medicinalstyrelsens kungörelse angående ändringar i gällande medicinaltaxa		103 1
Af Medicinalstyrelsen hafva dessutom utfördats följande, veterinärväsendet angående cirkulärkrifvelser.			
Juli 10	Cirkulär till samtliga länsveterinärer med erforderligt antal exemplar af tvenne Kungl. kungörelser af den 1 maj 1903 angående åtgärder mot tuberkulos i jufret och mot mjältbrand.		
Aug. 12	Cirkulär till samtliga länsveterinärer med bifogande af visst antal exemplar af Medicinalstyrelsens och Landtbruksstyrelsens kungörelse den 29 juli 1903 angående priset å mot ersättning af statsmedel nedslaktade, med jufvertuberkulos behäftade nötkreatur.		
Dec. 11	Cirkulär till samtliga länsveterinärer med erforderligt antal exemplar af Medicinalstyrelsens kungörelse den 11 dec. 1903 beträffande råd och anvisningar för igenkännandet af jufvertuberkulos m. m.		

¹⁾ Referent: Medicinalrådet Kjerrulf.

²⁾ Siffrorna inom parentes angifva motsvarande tal för år 1902.

³⁾ Där af fem från Finland.

⁴⁾ Där af två från Finland.

Tab. Litt. U. Öfversikt öfver antalet djur, som af veterinärer behandlats för sjukdom, kastrerats eller för olika ändamål besiktigats år 1903. (Häri icke beräknade med tuberkulin undersökta djur.)

L ä n m. m.	Hästar.	Nötkreatur.	Får.	Svin.	Hundar.	S u m m a.		
						För sjukdom behandlade.	Kastrerade.	Besiktigade.
Stockholms stad	{ S ¹⁾ 8,244	537	—	12	803	9,596	33	1,804
	{ K ²⁾ 21	7	—	—	5			
	{ B ³⁾ 1,190	269	—	—	345			
Veterinärinstitutet i Stockholm	{ S 3,167	146	1	14	1,676	5,004	49	2,244
	{ K 39	2	8	—	—			
	{ B 1,536	8	—	—	700			
Stockholms län	{ S 5,789	5,562	28	814	443	12,636	329	1,488
	{ K 208	19	22	73	7			
	{ B 911	370	—	202	5			
Uppsala	{ S 4,661	2,679	15	140	232	7,727	576	1,503
	{ K 475	18	8	70	5			
	{ B 1,433	38	—	27	5			
Södermanlands	{ S 6,103	6,945	32	890	289	14,259	908	2,734
	{ K 530	124	69	167	18			
	{ B 2,486	243	—	5	—			
Östergötlands	{ S 9,372	10,464	77	627	408	20,948	2,458	5,715
	{ K 893	111	192	1,242	20			
	{ B 4,218	1,476	1	20	—			
Jönköpings	{ S 3,659	3,076	24	528	262	7,549	558	1,637
	{ K 366	87	—	97	8			
	{ B 1,417	215	1	2	2			
Kronobergs	{ S 1,982	1,972	3	192	149	4,298	151	1,993
	{ K 111	9	5	24	2			
	{ B 1,047	943	—	2	1			
Kalmar	{ S 4,303	3,610	55	388	265	8,621	1,007	1,548
	{ K 677	133	57	130	10			
	{ B 1,498	46	—	4	—			
Gottlands	{ S 1,549	1,030	35	398	41	3,053	463	567
	{ K 318	99	29	13	4			
	{ B 484	83	—	—	—			
Blekinge	{ S 1,657	1,366	4	197	173	3,397	456	1,486
	{ K 280	50	—	93	33			
	{ B 1,116	370	—	—	—			
Kristianstads	{ S 6,171	3,401	61	275	272	10,180	1,060	2,560
	{ K 922	31	14	86	7			
	{ B 2,460	98	—	2	—			
Malmöhus	{ S 15,467	7,609	218	840	670	24,804	765	10,566
	{ K 693	14	7	37	14			
	{ B 4,098	6,126	301	41	—			
Hallands	{ S 3,589	2,310	14	167	112	6,692	809	2,471
	{ K 758	5	20	14	12			
	{ B 2,005	410	—	56	—			
Göteborgs	{ S 7,184	3,585	61	333	992	12,155	723	3,098
	{ K 469	64	35	126	29			
	{ B 2,548	521	1	2	26			
Älfsborgs	{ S 4,590	3,340	26	327	227	8,510	1,020	2,399
	{ K 857	33	4	113	13			
	{ B 1,979	416	—	—	4			
Skaraborgs	{ S 7,578	5,162	36	311	118	13,205	1,425	3,100
	{ K 1,268	19	48	80	10			
	{ B 2,319	203	—	78	—			
Veterinärinrättningen i Skara	{ S 1,620	252	3	2	6	1,883	125	304
	{ K 101	12	—	12	—			
	{ B 290	14	—	—	—			
Värmlands län	{ S 5,077	3,202	9	390	185	8,863	785	2,486
	{ K 529	9	6	232	9			
	{ B 2,342	135	—	4	5			
Örebro	{ S 4,779	4,094	1	314	185	9,383	508	2,450
	{ K 484	5	8	8	3			
	{ B 2,224	195	—	31	—			
Västmanlands	{ S 6,216	3,867	30	738	252	11,103	725	2,801
	{ K 510	5	77	117	16			
	{ B 2,658	140	—	—	3			

Anm. ¹⁾ För sjukdom behandlade. — ²⁾ Kastrerade. — ³⁾ För olika ändamål besiktigade.

Utaf de veterinärväsendet rörande *Kungl. Bref och ämbets-skrifvelser från Kungl. Maj:ts kansli* — inalles 64 st. —, hvilka under år 1903 ankommit till Medicinalstyrelsen, anföras följande såsom varande af mera allmänt intresse.

Jan. 23. Angående gäldande af kostnad för anskaffande af med jufvertuberkulos behäftade nötkreatur till Veterinärinstitutet för undervisningsändamål.

Jan. 23. Ang. anslag (400 kr.) åt läraren vid Alnarp, veterinären A. M. Bergman för att studera en å egendomen Vidtsköffe i Kristianstads län uppträdande farsotartad sjukdom hos kor.

Febr. 6. Ang. utfästade af belöning för fynd af döda djur på vissa marker inom Skaraborgs län.

Mars 6. Ang. reseunderstöd (800 kr.) åt läsveterinären G. E. P. Heurgren.

Mars 14. Ang. tillsättande af en kommitté för verkställande af undersökning rörande förhållandet mellan människo- och djurtuberkulos.

Maj 1. Ang. tillstånd för Malmöhus läns hushållningssällskap att under vissa villkor införa tjurar från Ostfriesland.

Maj 1. Ang. anslag till Veterinärinstitutet i Stockholm för anställandet af fortsatta undersökningar rörande tuberkulos i jufret hos nötkreatur.

Juni 17. Ang. af Frih. T. Adelswärd sökt tillstånd att få från Allgau införa tjurar (afslag).

Juni 26. Ang. anordnande vid Veterinärinstitutet i Stockholm af en särskild undervisningskurs för äldre veterinärer i landsorten.

Juni 26. Ang. viss examensdispens för O. P. Engström.

Juli 24. Ang. viss examensdispens för A. T. Collén.

Sept. 9. Ang. ordnandet af veterinärväsendet i Kristianstads län.

Nov. 20. Ang. ändring i villkoren för erhållande af undersökning på statens bekostnad med tuberkulin af ladugårdsbesättning.

Nov. 27. Ang. anslag till Svensk veterinärtidskrift.

Dec. 4. Ang. Malmöhus läns hushållningssällskaps underdåniga ansökan om tillstånd att införa svinkreatur från Tyskland (afslag).

Dec. 11. Ang. viss examensdispens för F. T. Virén.

Dec. 18. Ang. köttbesiktningstaxa för Ängelholm.

Veterinärernas antal och verksamhet.

Veterinärernas antal uppgick vid slutet af år 1903 till 347 (336) såsom af Tab. Nr 28 närmare framgår, och voro däribland 31 (32) läsveterinärer, 3 (2) stadsveterinärer, 44 (44) militärveterinärer, 2 (2) stuteriveterinärer, 139 (137) distriktsveterinärer, 80 (72) enskilda, legitimerade veterinärer och 51 (47) privata, icke legitimerade veterinärer.

Läsveterinären i Göteborgs och Bohus län har under året erhållit nådigt afsked.

Läsveterinärerna i Västmanlands län och Härjedalens läsveterinärdistrikt hafva på grund af styrkt sjukdom varit tjänstlediga äfven under år 1903. Deras befattningar hafva uppehållits genom vikarier.

Rätt till *tjänstårsberäkning* i likhet med läsveterinärer har under året genom särskilda kungl. bref medgifvits för distriktsveterinärer med nedanstående stationer:

<i>Höganäs</i> , Malmöhus län, ...		(den 23 januari)
<i>Mörarp</i> , d:o	d:o	d:o
<i>Tågarp</i> , d:o	d:o	d:o
<i>Teckomatorp</i> , d:o	d:o	d:o

Tab. Litt. U. Öfversikt öfver antalet djur, som af veterinärer behandlats för sjukdom, kastrerats eller för olika ändamål besiktigats år 1903. (Häri icke beräknade med tuberkulin undersökta djur). (Forts.)

L ä n m. m.	Hästar.	Nötkreatur.	Får.	Svin.	Hundar.	S u m m a.		
						För sjukdom behandlade.	Kastrerade.	Besiktigade.
Kopparbergs län	S 4,873	2,969	14	513	183	8,552	260	1,982
	K 246	—	4	10	—			
	B 1,886	90	—	6	—			
Gäflleborgs »	S 4,402	2,285	11	468	340	7,506	182	3,854
	K 173	—	—	7	2			
	B 3,804	50	—	—	—			
Västernorrlands »	S 2,599	1,048	17	127	204	3,995	225	2,355
	K 141	7	5	67	5			
	B 1,031	2,064	9	249	2			
Jämtlands »	S 3,141	1,137	43	128	135	4,584	278	1,317
	K 186	2	20	66	4			
	B 1,219	82	—	2	14			
Västerbottens »	S 1,496	785	4	101	119	2,505	121	431
	K 89	1	5	23	3			
	B 411	20	—	—	—			
Norrbottens »	S 1,867	964	7	52	78	2,968	88	932
	K 52	3	—	33	—			
	B 665	245	5	15	2			
Summa	192,306	99,636	1,790	12,974	10,172	233,966	16,087	66,258
Motsvarande siffra år 1902	177,236	91,324	2,409	11,664	10,587	316,878		
						1902: 293,230		

<i>Kjeflinge</i> , Malmöhus län	(den 23 januari);
<i>Eslöf</i> , d:o	d:o
<i>Löberöd</i> , d:o	d:o
<i>Hörby</i> , d:o	d:o
<i>Staffanstorps</i> , d:o	d:o
<i>Veberöd</i> , d:o	d:o
<i>Sjöbo</i> , d:o	d:o
<i>Hvellinge</i> , d:o	d:o
<i>Seedala</i> , d:o	d:o
<i>Anderslöf</i> , d:o	d:o
<i>Skurup</i> , d:o	d:o
<i>Ystad</i> , d:o	d:o
<i>Malung</i> , Kopparbergs län, ...	d:o
<i>Transtrand</i> , d:o	(den 1 maj);
<i>Varekil</i> , Göteborgs och Bohus län, ...	(den 8 maj);
<i>Nysätra</i> , Västerbottens län, ...	(den 5 juni);
<i>Åsele</i> , d:o	d:o
<i>Nordmaling</i> , d:o	d:o
<i>Norsjö</i> , d:o	d:o
<i>Byske</i> , d:o	d:o

<i>Säfsjö</i> , Jönköpings län, ...	(den 4 sept.);
<i>Hvettlanda</i> , d:o	d:o
<i>Tranås</i> , d:o	d:o
<i>Grenna</i> , d:o	d:o
<i>Nässjö</i> , d:o	d:o
<i>Vernamo</i> , d:o	d:o
<i>Eksjö</i> , d:o	d:o

Enahanda förmån har kungl. maj:t genom nåd. bref den 8 maj 1903 medgifvit för *statens konsulent vid bekämpandet af tuberkulosen hos nötkreatur* samt genom nåd. bref af den 27 november 1903 för *direktören för det offentliga slakthuset i Göteborg*.

Fem veterinärer hafva under året affidit.

Årsberättelser hafva till Medicinalstyrelsen inkommit från Veterinärinstitutet, Veterinärinrättningen i Skara, militärveterinärerna samt 285 (280) civila veterinärer.

Enligt Tab. Litt. U, som utgör en *öfversikt öfver veterinärernas verksamhet inom de särskilda länen*, hafva af landets veterinärer fär sjukdom behandlats, kastrerats eller för olika ändamål besiktigats 316,878 djur.

Tab. Litt. V. Sammandrag af veterinärernas uppgifter öfver antalet sjuka husdjur i nedannämnda sjukdomar, år 1903.

Län m. m.	Septicæmia hæmorrhagica (Svinsjuka)	Svinspest (Diphtheritis suum).	Stråksvampsjuka (Actinomycoosis).	Stekkramp (Tetanus).	Rödsjuka (Erysipelæ malignum) och näselsjuka (Urticaria).	Rosstad indunens (Influenza erysipelatosæ).	Perricidæ avämi (Anemia perniciosa).	Langgröta (Influenza pectoralis).	Kvarla (Rhinitis streptococæa equi).	Infektiös tarmkatarr hos kalvar (Gastroenteritis infectiosa).	Farsotad mansjuka (Stomatitis pustulosa contagiosa).	Farsotad kashning (Abortus infectiosus).	Elakartad katarraltjebber (Coryza maligna bovis).	Blodstalling (Hæmoglobinuria).	Benskörhet (Cæcæria ossifraga) och bensjukhet (Osteomalacia).	Anasarka (Morbus maculosus).
	Svin.	Svin.	Nötkreatur.	Hästar.	Svin.	Hästar.	Hästar.	Hästar.	Hästar.	Kalvar.	Hästar.	Kor.	Nötkreatur.	Nötkreatur.	Nötkreatur.	Hästar.
Stockholms stad	—	—	—	11	—	1,169	—	290	117	—	2	49	3	19	3	2
Veterinärinstitutet	—	—	—	7	—	113	—	145	11	—	5	—	—	—	—	3
Stockholms län	514	—	—	7	—	1	—	140	414	10	67	30	19	203	73	2
Uppsala	—	—	—	8	—	4	—	6	423	27	—	33	23	32	72	3
Södermanlands	476	—	—	9	—	—	—	2	444	66	—	153	47	346	90	3
Östergötlands	—	—	—	14	—	204	—	—	1,072	339	—	293	67	314	156	24
Jönköpings	—	—	—	9	—	—	—	—	231	25	—	10	42	294	77	11
Kronobergs	4	—	—	1	—	—	—	—	99	8	—	15	12	120	98	—
Kalmar	4	—	—	4	—	—	—	—	245	42	—	22	12	234	102	5
Gottlands	—	—	—	5	—	—	—	—	34	8	—	4	16	38	27	—
Blekinge	—	—	—	9	—	—	—	—	65	13	—	11	4	56	4	2
Kristianstads	11	—	—	22	—	—	—	—	571	17	7	39	17	298	123	14
Malmöhus	—	—	—	33	—	3	—	—	1,958	226	—	109	29	114	245	26
Hallands	—	—	—	3	—	—	—	—	311	31	2	—	8	123	40	8
Göteborgs och Bohus	—	—	—	14	—	—	—	—	628	10	—	43	24	214	282	4
Älfsborgs	—	—	—	10	—	3	—	—	335	—	—	166	29	204	92	5
Skaraborgs	44	—	—	17	—	50	—	—	1,133	128	—	41	116	273	204	11
Veterinärinrättningen i Skara	—	—	—	1	—	—	—	—	263	—	—	—	5	6	5	6
Värmlands län	—	—	—	5	—	—	—	—	208	23	—	24	42	275	103	5
Örebro	—	—	—	9	—	—	—	—	139	5	—	122	17	178	134	6
Västmanlands	—	—	—	16	—	—	—	—	684	7	—	44	15	141	124	9
Kopparbergs	—	—	—	8	—	—	—	—	155	3	—	144	13	102	205	8
Gälleborgs	—	—	—	9	—	—	—	—	191	12	3	84	21	121	68	2
Västernorrlands	—	—	—	5	—	—	—	—	71	2	—	6	6	64	83	—
Jämtlands	—	—	—	3	—	—	—	—	30	4	—	16	3	75	98	2
Västerbottens	—	—	—	—	—	—	—	—	28	—	—	43	4	31	52	—
Norrbottnens	—	—	—	2	—	—	—	—	43	—	2	41	2	24	66	3
Summa	1,053	—	2,266	237	554	1,559	296	700	9,903	1,006	88	1,542	606	3,899	2,626	169
Motsvarande siffror år 1900	11	—	2,390	162	563	114	?	888	8,345	512	78	2,153	547	3,185	2,367	138
„ „ 1901	—	—	2,730	171	323	126	—	295	7,703	472	12	2,143	622	3,160	1,886	100
„ „ 1902	205	—	3,217	215	251	297	—	266	7,313	613	50	2,155	638	4,226	3,072	134

Fördelningen af detta antal på de särskilda kategorierna djur framgår af följande tablå:

	Hästar.	Nötkreatur.	Får.	Svin.	Hundar.
Sjuka	131,135	83,897	829	9,286	8,819
Kastrerade	11,396	869	643	2,940	239
Besiktigade	49,775	14,870	318	748	1,114
	192,806	99,636	1,790	12,974	10,172

Sjukdomar bland husdjuren.

Tab. Litt. V utgör ett sammandrag af veterinärernas uppgifter angående antalet sjuka husdjur. I denna tabell hafva äfven uppgifterna från Veterinärinstitutet och Veterinärinrättningen i Skara upptagits. Uppgifterna om tuberkulos i jufret hos nötkreatur samt mjältbrand och mjältbrandsemfysem meddelas i särskilda tabeller och äro ej upptagna i Tab. Litt. V.

Utaf de smittosamma husdjurssjukdomar, på hvilka förnyade nådiga förordningen af den 9 december 1898 angående hvad iakttagas bör till förekommande och hämmande af smittosamma sjukdomar bland husdjuren skall tillämpas, hafva under år 1903 fall förekommit af *mjältbrand*, *mjältbrandsemfysem*, *rödsjuka* och *svinsjuka* hos svin, hvaremot fall af boskapspest, elakartad lungsjuka, rots eller springorm, koppor hos får, smittosam mul- och klöfsjuka, skabb hos får, elakartad klöfsjuka hos får och getter, vattuskräck och svinpest icke förekommit.

I. Mjältbrand.

Antalet af de under år 1903 anmälda mjältbrandsfallen var något, c:a 11 %, större än under år 1902.

Tab. Litt. W. Mjältbrandens förekomst inom de olika länen.

L ä n.	Antal smittade besättningar.	Antal döda djur.	Anmärkingar.
Stockholms stad	—	—	
Stockholms län	28	29	Däraf 1 häst.
Uppsala »	4	4	D:o d:o.
Södermanlands »	12	12	Däraf 2 hästar.
Östergötlands »	15	15	
Jöeköpings »	6	6	
Kronobergs »	—	—	
Kalmar »	14	16	
Gottlands »	5	8	Däraf 4 hästar.
Blekinge »	4	9	
Kristianstads »	21	23	Däraf 1 häst och 1 svin.
Malmöhus »	12	13	Däraf 2 hästar o. 2 får.
Hallands »	13	14	
Göteborgs och Bohus län	2	2	
Älfsborgs län	28	31	
Skaraborgs »	17	19	Däraf 2 hästar.
Värmlands »	3	3	
Örebro »	11	11	D:o d:o.
Västmanlands »	5	5	Däraf 1 häst.
Kopparbergs »	3	3	
Gäflborgs »	7	10	D:o d:o.
Västernorrlands »	8	8	Däraf 2 hästar.
Jämtlands »	1	3	Däraf 1 får.
Västerbottens »	—	—	Däraf 1 häst.
Norrbottnens »	5	5	Däraf 2 hästar.
Summa	224	249	
1900	213	238	
1901	179	199	
1902	218	228	

Under år 1900 anmäldes 238 dödsfall

» » 1901	»	199	»
» » 1902	»	228	»
» » 1903	»	249	»

Af de döda djuren voro 224 nötkreatur, 19 hästar, 3 får och 3 svinkreatur.

Af tab. Litt. W framgår, att sjukdomen förekommit inom samtliga län med undantag af Kronobergs och Västerbottens län.

Sammanlagdt förekom mjältbrand inom 224 (mot 218 år 1902) besättningar. Af dessa tillhörde endast 17 (35) Skaraborgs län, hvilket utgör c:a 7,5 % (1902 = 16 %; 1901 = c:a 29 %) af samtliga smittade besättningar inom landet. Mjältbranden synes således vara stadd i ett jämnt aftagande inom detta län.

De flesta smittade besättningar finner man inom Stockholms, Älfsborgs, Kristianstads, Skaraborgs, Östergötlands, Kalmar, Hallands, Södermanlands, Malmöhus och Örebro län med respektive 28, 28, 21, 17, 15, 14, 13, 12, 12 och 11 smittade besättningar.

Af Tab. Litt. X framgår äfven, att de flesta mjältbrandsfallen inträffade under april och maj. Under hvar och en af dessa månader smittoförklarades nämligen 29 besättningar. Under oktober månad blefvo endast 8 besättningar af K. befallningshafvande förklarade smittade.

Antalet besättningar, som förklarats smittade vid

2 olika tillfällen	utgjorde	8.
3 » » »		1.
4 » » »		1.

Antalet kommuner, inom hvilka mjältbrand förekommit, var 170 (176) eller c:a 7 % af Sveriges 2,385 landskommuner.

Inom 20 (22) kommuner uppträdde sjukdomen inom 2 besättn.

» 4 (7)	»	»	»	3	»
» 1	»	»	»	4	»
» 1	»	»	»	5	»
» 1	»	»	»	7	»

Mjältbrandens utbredning under de olika kvartalerna gestaltar sig så, att under 2:a kvartalet det största antalet besättningar, eller 80 (86) var smittadt samt under 4:e, 1:a och 3:e kvartalerna resp. 48, 44 och 42 (51, 44 och 37). Under år 1903 antog mjältbranden aldrig farsots karaktär.

Tab. Litt. X. Mjältbrandens och mjältbrandsemfysemets förekomst under de olika månaderna af år 1903.

M å n a d.	Antal besättningar, smittade af mjältbrand.	Antal besättningar, smittade af mjältbrandsemfysem.
Januari	13	1
Februari	15	1
Mars	26	1
April	29	2
Maj	29	3
Juni	22	6
Juli	15	9
Augusti	17	6
September	10	3
Oktober	8	4
November	18	1
December	22	1
Summa	224	38

Af veterinärernas rapporter framgår att 21 (26) af de i mjältbrand döda djuren störtat ute på bete.

74 (54) djur hafva blifvit nedslaktade.

Inom vissa besättningar hafva upprepade fall förekommit.

Förutom ofvannämnda djur hafva 4 hundar, 1 katt och 10 höns varit af denna sjukdom angripna.

Hvad angår anledningen till mjältbrandsutbrotten, så har denna endast sällan kunnat af veterinärerna konstateras. Utfodring med råstampadt benmjöl antages i 13 (11) fall hafva varit orsak till sjukdomens utbrott. Vidare antages smittämnet hafva blifvit öfverfördt genom foderkakor och kli af utländskt, isynnerhet ryskt ursprung.

Kött efter i mjältbrand sjukt eller dött djur har i 5 (4) fall sålts till människoföda.

Enligt veterinärernas rapporter har mjältbrand i 5 (2) fall öfverförts på människor.

Följande sjukdomar, som misstänkts vara mjältbrand, hafva i nedanstående antal fall gifvit anledning till tjänsteresa af veterinär:

Förgiftning af koksalt	1 fall
» » ormbett	1 »
» » svamp (?)	1 »
Inre förblödning	4 »
Lunginflammation, akut	1 »
Tarmkatarr, akut	2 »
Olycksfall	2 »
Trumsjuka	1 »

Förteckning inom Skaraborgs län under år 1903 upphittade döda djur, för hvilka ersättning enligt kungl. brefvet den 6 februari 1903 utgått.

Månad.	Dag.	Djurslag.	Ställe, där det döda djuret upphittats.	Socken.	Diagnos.
April .	23	Rådjur.	Århult	Böja	I hög grad för-ruttnadt.
Maj . .	1	D:o	Bäckagården	Häggum	—
» . . .	4	Älg	Storhult	Hofva	—
» . . .	10	D:o	St. Bryne	Hjärpås	I hög grad för-ruttnadt.
» . . .	16	Rådjur	Stenåsen	Edåsa	—
» . . .	16	D:o	Nytorp	D:o	—
» . . .	18	Älg	Svintorp	Björnsäter	—
» . . .	24	D:o	Stjelkabo	Skärf	—
Juni . .	9	Rådjur	Dyrenäs	Lugnäs	—
» . . .	14	Älg	Ulfstorp	Sparlösa	—
» . . .	29	D:o	Varaskogen	Forshem	—
Juli . .	18	Nöt	Kongslena	Kongslena	Drunkning
» . . .	19	Rådjur	Hederne	Dimbo	I hög grad för-ruttnadt
» . . .	24	Älg	Ryfors	Nykyrka	D:o d:o
» . . .	28	D:o	Mösseberg	Marka	Drunkning
» . . .	28	Rådjur	Elstorp	S. Kedum	I hög grad för-ruttnadt
Aug. . .	22	Nöt	Ballstorp	Edsråra	Icke mjältbrand
» . . .	27	Älg	Åshida Backg.	Härja	I hög grad för-ruttnadt
» . . .	28	D:o	Skattåsen	Essunga	—
Sept. . .	9	Får	Österdrägen	Lugnäs	—
» . . .	26	Älg	Kronkvarn	Sköfde	I hög grad för-ruttnadt
Okt. . .	19	D:o	Mösseberg	Vilskelöfva	—
Nov. . .	14	Rådjur	Baltack	Holma	—

För upphittandet af dessa djur, 2 nötkreatur, 1 får, 12 älgar och 8 rådjur, hafva till dem, som gjort fynden, af förslagsanslaget till förekommande och hänvisande af smittosamma sjukdomar bland husdjuren utanordnats ett sammanlagdt belopp af 230 kronor.

II. Mjältbrandsemfysem.

Antalet anmälda fall af denna sjukdom var 39 eller fem mindre än under år 1902.

Samtliga de döda djuren voro nötkreatur. Sammanlagdt förekom sjukdomen inom 38 besättningar. Af dessa tillhörde de flesta eller 11 (7) Kalmar län, hvilket utgör c:a 29 % af samtliga smittade besättningar inom landet. Därnäst förekommo de flesta fallen inom Jönköpings och Älfsborgs län med resp. 9 och 5 fall. Se Tab. Litt. Y. Af Tab. Litt. X framgår att de flesta besättningar, nämligen 9, smittades under juli (september) månad.

Under maj månad inträffade icke något fall och endast 1 fall i hvar och en af månaderna januari, februari, mars, november och december.

Antalet kommuner, inom hvilka mjältbrandsemfysem under året förekommit, var 34 (1902: 29; 1901: 33) eller 1,4 % (1902: 1,2 %; 1901: 1,4 %) af landets kommuner.

I 3 kommuner uppträdde sjukdomen inom 2 olika besättningar; i en kommun inom 4 besättningar.

Beträffande sjukdomens utbredning under de olika kvartalen så voro under 3:e kvartalet de flesta besättningar, eller 18 (19), smittade samt under 2:a, 4:e och 1:a kvartalen resp. 11, 6 och 3 besättningar smittade.

Af mjältbrandsemfysem angripna djur hafva i 4 fall blifvit nedslaktade.

III. Rots.

Denna sjukdom har misstänkts förekomma i ett fall, som dock vid af vederbörande veterinär företagen undersökning be-fanns vara kvarka.

IV. Rödsjuka.

Af Tab. Litt. V framgår, att under år 1903 554 (251) fall af denna sjukdom och af nässelseber upptagits i veterinärernas berättelser.

Tab. Litt. Y. Förekomsten af mjältbrandsemfysem inom de olika länen år 1903.

L ä n.	Antal smittade besättningar.	Antal döda djur.
Stockholms stad	1	1
Södermanlands län	3	3
Östergötlands »	1	1
Jönköpings »	9	9
Kronobergs »	1	1
Kalmar »	11	11
Blekinge »	1	1
Kristianstads »	1	1
Hallands »	1	1
Göteborgs o. Bohus »	1	1
Älfsborgs »	5	6
Skaraborgs »	1	1
Värmlands »	1	1
Gäflborgs »	1	1
Summa	39	39
1900	51	54
1901	40	44
1902	35	44

De flesta fallen, eller 174 (42), inträffade inom Västmanlands län.

Inga fall äro anmälda från Östergötlands län.

Rödsjukan synes här i landet i regel hafva ett godartadt förlopp.

V. Svinsjuka.

Af denna sjukdom voro under året 10 (2) svinbesättningar smittade: nämligen vid Rosendal, Folingbo socken i Gottlands län, Hönjarum, Ousby socken i Kristianstads län, Älfsjö i Brännkyrka socken af Stockholms län, Kristineholm, Helgona socken, Danbyholm, Björkviks socken och Tåå, Tåå socken i Södermanlands län, Schebo, Ununge socken och Johanneshof i Brännkyrka socken af Stockholms län, Jäthsberg, Jäths socken af Kronobergs län samt Knistad, Svenstorps socken af Skaraborgs län.

Svinbesättningarna vid Hönjarum, Älfsjö, Johanneshof nedslaktades mot ersättning till djurägarna med 7,734 kr. 80 öre af allmänna medel. Ägarne af svinbesättningarna vid Rosendal, Danbyholm, Kristineholm, Tåå nedslaktade sina svinbesättningar utan att göra anspråk på ersättning af allmänna medel.

VI. Tuberkulos hos nötkreaturen.

Antalet för jufvertuberkulos nedslaktade kor inom de olika länen framgår af följande tabell:

	1898.	1899.	1900.	1901.	1902.	1903.	Summa.
Stockholms stad	—	—	—	—	—	—	—
Stockholms län	—	—	—	1	1	1	3
Uppsala »	—	—	—	—	1	—	1
Södermanlands »	1	—	—	—	—	3	4
Östergötlands »	2	1	1	1	1	1	7
Jönköpings »	—	—	—	—	—	—	—
Kronobergs »	—	—	—	—	—	—	—
Kalmar »	1	—	—	—	—	—	1
Gottlands »	—	—	—	—	—	—	—
Blekinge »	—	1	—	—	1	1	3
Kristianstads »	2	2	1	3	—	4	12
Malmöhus »	1	3	3	2	—	6	15
Hallands »	—	—	1	—	1	—	2
Göteborgs och Bohus län	1	—	—	1	—	—	2
Älfsborgs län	—	1	—	—	—	1	2
Skaraborgs »	1	3	1	—	—	2	7
Värmlands »	—	—	—	—	—	—	—
Örebro »	1	—	—	—	3	5	9
Västmanlands »	7	1	—	1	2	1	12
Kopparbergs »	—	—	—	—	—	—	—
Gäflborgs »	—	—	1	1	2	1	5
Västernorrlands »	—	—	—	—	—	1	1
Jämtlands »	—	—	—	—	—	—	—
Västerbottens »	—	—	—	—	—	—	—
Norrbottens »	—	—	—	—	—	—	—
Summa	17	12	8	10	12	27	86

Af statsmedel utbetald ersättning för dessa djur angifves i nedanstående tabell.

Å r.	Antal nedslaktade kor.	Ersättning af statsmedel för dessa. Kronor.	Medeltal per djur. Kronor.	
1898	17	2,071	121.82	
1899	12	642	53.50	
1900	8	1,020	127.50	
1901	10	1,034	103.40	
1902	12	1,029	85.76	
1903 {	Januari—Juli enl. k. kung. 15/10 97.	7	754.75	107.82
	Augusti—December enl. k. kung. 1/5 03.	20	2,084.19	104.21

Till Veterinärinstitutets bakteriologiska afdelning hafva för undersökning på tuberkelbaciller under nedannämnda år insändts följande antal prof.

Å r.	Mjolkprof.		Harpunprof.		Jufver.	
	Insända.	Tuberkelbaciller påvisade.	Insända.	Tuberkelbaciller påvisade.	Insända.	Tuberkelbaciller påvisade.
1898	37	3	2	1	7	3
1899	51	8	4	1	20	16
1900	71	9	1	—	9	6
1901	72	13	1	1	14	12
1902	69	10	—	—	10	10
1903	179	27	1 ¹	1	22	20

Streptokokker anträffades . . . . . 14 (7) gånger
 Stafylokocker » . . . . . 3 (3) »
 Strepto- och Stafylokocker anträffades . . . . . 2 (2) »
 Aktinomykom » . . . . . 1 (1) »

Kostnaderna för insändande till Veterinärinstitutet af mjölkprof och jufver för undersökning på tuberkulos uppgingo under år 1903 till kronor 92.05.

För de af statsmedel jämlikt föreskriften i § 43 mom. 4 af nåd. förordningen den 9 december 1898 ang. hvad iakttagas bör till förekommande och hämmande af smittosamma sjukdomar bland husdjuren ersatta desinfektionsmedel uppgingo kostnaderna till 2,883.50 kr.

Beträffande tuberkulosen hos nötkreatur och de åtgärder, som i öfrigt blifvit vidtagna till förekommande och hämmande af denna sjukdom, hänvisas till den af Landtbruksstyrelsen härom afgifna berättelse.

Karantänsanstalterna

för från utlandet sjöledes införda husdjur.

Jämlikt föreskrifterna i § 4 mom. 1 af kungl. kungörelsen den 9 december 1898 angående hvad iakttagas bör till förekommande af smittosamma husdjursjukdomars införande i riket utfärdade Medicinalstyrelsen den 2 januari 1904 kungörelse att

¹ Mjolkprof förut insändt.

införsel sjöledes af nötboskap, får, getter och andra idisslande djur, svinkreatur samt djur, hörande till hästsläktet, unge äga rum till följande ställen i riket, nämligen: Helsingborg, Hernösand, Landskrona, Luleå, Malmö, Stockholm, Sundsvall, Söderhamn och Umeå.

Hälsotillståndet bland arméns hästar.

Tab. Litt. AA innehåller en öfversikt öfver antalet sjukdomsfall bland arméns hästar.

II. Apoteksväsendet.¹⁾

Tab. Litt. BB redovisar för den å apoteken tjänstgörande farmaceutiska personalen. På samtliga apotek i riket funnos anställda 147 elever för att genomgå föreskrifven lärotid. Dess-

¹⁾ Referent: Medicinalrådet Wawrinsky.

Tab. Litt. Z. Sveriges import och export af kreatur under år 1903.

A. Import.

	Hästar.		Nötkreatur.				Får.		Svin.		Andra slag.
	Föl.	Hingstlar.	Tjurar.	Oxar.	Kor.	Andra slag.	Beggar.	Andra slag.	Färgalvar.	Andra slag.	
Till Haparanda . . .	—	7	102	46	—	73	—	—	3	2	10
» Luleå	—	—	33	69	—	100	—	—	—	—	—
» Piteå	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
» Umeå	—	—	1	8	—	9	—	—	—	—	—
» Hernösand	—	1	135	10	90	669	—	2	1	—	229
» Sundsvall	—	1	39	320	21	898	—	2	2	—	2
» Gäfle	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
» Stockholm	—	3	5	3	29	16	—	—	2	—	1
» Karlskrona	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
» Trelleborg	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	57
» Malmö	210	24	271	25	—	16	51	4	8	2	1
» Landskrona	—	—	—	20	—	—	—	—	—	—	—
» Helsingborg	—	2	77	20	—	121	25	—	—	—	81
» Göteborg	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	165
» Strömstad	2	—	—	—	—	1	—	—	—	—	34
» Falun	1	—	170	—	—	6	—	—	—	—	—
» Karlstad	—	5	307	1	—	9	—	—	5	—	4
» gränstullk:na mot Norge	45	38	893	13	45	268	31	71	177	3	164
Summa	258	81	2,034	535	185	2,186	107	79	198	7	445
och fördelar sig förenämnda import på följande länder:											
Från Norge	48	45	1,322	15	45	284	31	71	182	3	203
» Finland	—	9	311	456	140	1,765	—	4	8	2	241
» Ryssland	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
» Tyskland	45	14	114	20	—	—	—	—	—	—	167
» Danmark	165	10	193	21	—	121	121	3	3	—	535
» England	—	3	33	23	—	16	16	1	5	2	1

utom tjänstgjorde på apoteken 327 farmacei kandidater och 488 examinerade apotekare.

Apotekens antal och tillstånd m. m. redovisas summariskt i Tab Litt. CC.

Med anledning af därom gjorda framställningar har Kungl. Maj:t medgifvit inrättande af tre nya apotek i Göteborg samt nya apotek i Växjö, Alfvestad, Kjäflinge, Kiruna, Uppsala och Helsingborg, hvarjämte medikamentsförråden i Elmhult, Herrljunga och Fällingsbro förändrats till själfständiga apotek. Nytt medikamentsförråd har inrättats vid Ljungskile. Tiden för bibehållande af medikamentsförråden i Öster Våla, Gäddede, Ramsele och vid Ryds järnvägsstation har förlängts.

Genom nådiga resolutioner hafva privilegier å personella apotek tilldelats C. A. Leth i Växjö, H. J. O. Hill i Jockmock, A. N. Blomqvist i Stockholm (St Erik), C. F. Lundberg i Stockholm (Älgen), G. Thavenius i Ulricehamn, L. H. Esseen i Hammerdal, A. Hallinder i Stugun, A. Hollander i Växjö (Lejonet), A. E. Frykholm i Gnesta, A. G. Unger i Helsingborg (Kärnan), A. W. Fredriksson i Årjeng, S. D. Chrigström i Trollhättan, C. J. Danielsson i Alfvestad, A. G. F. Lewin i Borgholm, Th. A. Faleij i Eskilstuna (Lejonet), J. H. N. Fröberg i Kjäflinge, B. V. Hallberg i Skene, F. H. Fagerholm i Elmhult, J. A. B. Essén i Kiruna, A. G. A. Lundberg i Växjö (St Sigfrid).

Följande apotekare hafva af medicinalstyrelsen erhållit tillstånd att tillhandahålla medikamentsförråd, nämligen: S. D. Chrigström å medikamentsförrådet i Ramsele, E. A. O. Eklundh i Ljungskile, C. G. Lönnegren i Gäddede, A. Hallinder i Föllinge.

Afsynade hafva följande apoteksinrättningar blifvit under året, nämligen apoteken Leoparden i Stockholm, Lejonet i Uppsala, apoteken i Älfkarleö, Målilla, Limhamn, Fjällbacka, Lilla

B. Export.

	Hästar.		Nötkreatur.				Får.		Svin.		Andra slag.
	Föl.	Hingstlar.	Tjurar.	Oxar.	Kor.	Andra slag.	Beggar.	Andra slag.	Färgalvar.	Andra slag.	
Från Sundsvall . . .	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
» Stockholm	—	2	4	3	—	6	5	—	—	3	6
» Malmö	6	2	516	1,687	56	930	1,269	—	1,206	—	290
» Landskrona	—	—	—	—	—	—	—	—	14	—	1
» Helsingborg	—	—	183	3	—	145	226	—	536	—	728
» Göteborg	—	—	26	—	4	—	—	—	—	—	—
» Strömstad	—	—	9	553	8	1,817	71	—	821	—	—
» Karlstad	—	—	—	—	—	7	9	—	—	—	—
» Gränstullkam:na mot Norge	4	—	62	2,355	245	5,459	2,141	134	739	—	57
Summa	10	4	801	4,601	313	8,364	3,721	134	3,316	3	1,024
och fördelar sig exporten på följande länder:											
Till Norge	4	—	85	2,908	253	7,283	2,221	134	1,560	—	57
» Finland	—	2	4	3	—	6	5	—	—	2	5
» Ryssland	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
» Tyskland	2	5	—	—	—	—	—	—	—	—	1
» Danmark	4	2	707	1,690	60	1,075	1,495	—	1,756	—	1,017

Edet, Svenljunga, Molkom, Nora, Fellingsbro, Stugun, Degerfors, Byske, Norsjö, Jockmock och det från Stjärnsund flyttade medikamentsförrådet i Långshyttan.

Öfver förrättade årsvisitationer hafva från förste provinsialläkarna inkommit vederbörliga protokoll.

På uppdrag af medicinalstyrelsen hafva inspektioner blifvit verkställda under året af rättskemisten professor B. V. H. Lind-

berger å 22 apoteksinrättningar, nämligen apoteken Lejonet i Eskilstuna, i Torshälla, Vasen i Linköping, Svanen i Norrköping, i Eksjö, Mönsterås, Korpen i Göteborg, i Arvika, Kronan i Gäfle, i Storvik, Ockelbo, Bergsjö, Gysinge, Los, Härnösand och Gudmundrå samt medikamentsförråden i Flen, Säfsjö, Charlottenberg, Öster Våla, Föllinge och Rätansbyn.

Handeln med arsenik har enligt däröfver förd kontroll och i enlighet med de öfversikter af arsenikrörelsen, som från hufvudstadens apotekare och från förste provinsialläkarna i landsorten till medicinalstyrelsen insändts, visat följande förhållande:

Behållningen den 31 december

1902 utgjorde. . . . . 734 kilogr. 744 gram 12 centigr.
Tillökningen under år 1903. . . 1,788 » 536 » 68 »

Summa 2,523 kilogr. 280 gram 80 centigr.

Utlämnadt under år 1903 . . 1,751 kilogr. 595 gram 28 centigr.
Behållning till år 1904 . . . 771 » 685 » 52 »

Summa 2,523 kilogr. 280 gram 80 centigr.

I den utlämnade arseniken har här ofvan, såsom hittills skett, äfven upptagits de smärre förluster, som uppstått vid vägningen.

Största kvantiteten arseniksyrlighet, som under året tillkommit, var 1,448 kilogram å apoteket Vasen i Göteborg. Den största sammanlagda kvantiteten, som under året utlämnats, var 1,448,3 kilogram, likaledes från apoteket Vasen i Göteborg.

De största kvarliggande förråden förekommo å apoteken Enhörningen i Göteborg och apoteket Gripen i Stockholm med resp. 192,2 och 100 kilogram.

Tab. Litt. AA. Sjukdomsfall bland arméns hästar år 1903.

	Anasarka.	Kvarka.	Långrotta.	Parasitär munsjuka.	Kolik.	Rosertad influensa.
K. Lifgardet till häst	—	1	40	—	28	40
K. Lifregementets dragoner . . .	—	22	42	—	4	—
K. Lifregementets husarer . . .	—	12	—	—	6	—
K. Smålands husarregemente . . .	—	—	—	—	8	—
K. Skånska husarregementet . . .	—	55	—	—	18	—
K. Skånska dragonregementet . . .	—	84	—	—	37	—
Kronprinsens husarregemente . . .	—	4	—	—	16	—
K. Norrlands dragonregemente . . .	—	—	—	—	18	—
K. Svea artilleriregemente	—	2	19	—	18	—
K. Upplands artilleriregemente . .	—	8	—	—	4	—
K. Göta artilleriregemente	—	33	—	—	7	—
K. Smålands artilleriregemente . .	—	—	—	—	19	—
K. Vendes artilleriregemente . . .	—	3	—	—	25	—
K. Norrlands artilleriregemente . .	—	14	—	—	38	—
Gottlands artillerikår	—	—	—	—	4	—
K Svea ingenjörkår	—	—	—	—	3	—
K. Göta ingenjörkår	—	—	—	—	7	—
K. Svea trängkår	—	—	—	—	10	—
K. Göta trängkår	—	—	—	—	7	—
K. Norrlands trängkår	—	2	—	—	4	—
K. Skånska trängkåren	—	2	—	—	4	—
K. Positionsartilleriet	—	1	—	—	5	—
Summa	—	243	101	—	290	40
1901	—	133	122	—	314	131
1902	4	539	23	—	280	—

Tab. Lit. BB. Å apotek tjänstgörande farmaceutisk personal år 1903.

Elever.	Farmacie studiosi och kandidater.	Examinerade apotekare.	Summa.
147	327	488	962

Tab. Lit. CC.

Timade förändringar i apotekens antal och tillstånd m. m. år 1903.

Förut befintliga apotek och deras natur.					Under året nyanlagda.		Vid årets slut befintliga apotek och deras natur.					Af dessa kontrollerades genom			Omsättning i besittningsrätten till apotek.			Beviljade, vid årets slut ännu ofullbordade.	
Säljbara.	Personella.	Fjäll-.	Medikamentsförråd.	Summa.	Personella apotek.	Medikamentsförråd.	Säljbara.	Personella.	Fjäll-.	Medikamentsförråd.	Summa.	Årvisitation.	Afsyning.	Inspektion.	Tilldelade personella privilegier.	Stadfastelse meddelad åt s. k. säljbara.	Summa.	Förut beviljade.	Under året beviljade.
12	259 ¹⁾	8	54	333	7 ²⁾	—	12 ³⁾	266 ⁴⁾	8 ⁵⁾	49 ⁵⁾	335	324	17	22	20	—	20	3 ⁶⁾	14 ⁷⁾

¹⁾ Däri medräknadt Drottningholms slottsapotek.

²⁾ Personella apoteken i Limhamn, Molkom, Fjällbacka, Norsjö, Jockmock, Degerfors, Älfkarleö.

³⁾ Se Tab. N:o 30, kol. 2.

⁴⁾ » » » » » 3.

⁵⁾ Medikamentsförråden i Älfkarleö, Fjällbacka, Molkom, Norsjö och Degerfors hafva under året förändrats till personella apotek. Medikamentsförrådet i Stjärnsund har flyttats till Långshyttan. Se Tab. N:o 30, kol. 4.

⁶⁾ S:t Erik och Älgen i Stockholm samt Hammerdals apotek.

⁷⁾ Personella apoteken i Fellingsbro, Herrljunga, Elmhult, Kiruna, Hägern i Uppsala, Biet, Ejdern och Hvalen i Göteborg, Kjäfvinge, Hälsingborg, Alfvestad, Tomelilla och S:t Sigfrid i Växjö samt medikamentsförrådet i Ljungskile.

12. Barnmorskeväsendet.¹⁾

Under år 1903 hafva vid de tre undervisningsanstalterna för barnmorskor inalles 116 elever blifvit utexaminerade, nämligen 59 vid läroanstalten i Stockholm, 45 vid den i Göteborg och 12 vid den i Lund. Vidare hafva 107 barnmorskor, 61 i Stockholm och 46 i Göteborg, meddelats undervisning och efter anställt afgangsförhör blifvit godkända jämväl i den instrumentala förlossningskonsten.

Antalet af inträdessökande var under året 391, af hvilka 189 till vårterminen, 202 till höstterminen. Till kurserna i Stockholm hade 280 anmält sig, af hvilka 62 antogos, till dem i Göteborg blefvo 55 antagna af 94 anmälda och till dem i Lund 11 af 17.

Såsom vanligt har jämlikt föreskrifterna i nåd. kung. den 5 nov. 1880 bland eleverna antagits i Stockholm 12 och i Göteborg 6 till frielever, utvalda enligt vederbörande lärares förslag bland dem, som utmärkt sig för god fattningsgåfva och ordentlighet samt tillika visat sig vara i behof af understöd.

Repetitionskurser för äldre barnmorskor hafva varit anordnade i Stockholm med en kurs i februari månad, i hvilken 20 deltog, och en i augusti med 36 deltagarinnor samt Göteborg äfvenledes två kurser å enahanda tider med resp. 10 och 20 deltagande. Flera landsting hafva fortfarande lämnat understöd med penningbidrag till i repetitionskurs deltagande barnmorskor.

Angående barnmorskornas antal och fördelning på olika landsdelar hänvisas till Tab. N:o 7.

¹⁾ Referent: Medicinalrådet Petersson.

13. Tandläkar- och sjukgymnastväsendet.¹⁾

Tandläkare. Under år 1903 hafva 16 nya tandläkare utexaminerats och 4 med döden afgått, hvadan antalet tandläkare i riket alltså ökats med 12.

Sjukgymnaster. Antalet under år 1903 legitimerade sjukgymnaster utgör 48, hvaraf 4 manliga och 44 kvinnliga.

¹⁾ Referent: Öfverfältläkaren Dunér.

Tab. Litt. EE. Antalet behandlade patienter vid sjukgymnastiska institut.

Stad.	Institutets namn.	Antal patienter.	Däraf fri-patienter.
Stockholm	Gymnastiska Centralinstitutet	637	550
»	Gymnastiskt-ortopediska institutet	563	163
»	Dr G. Zanders Mediko-mekaniska institut	362	19
»	Med. Lic. J. Arvedssons sjukgymnastiska institut	507	497
»	Kapten A. Wemans sjukgymnastiska institut	44	—
Uppsala	Sigrid Nordlings sjukgymnastiska institut	25	2
Norrköping	Norrköpings mekaniska gymnastikinstitut	—	—
Jönköping	Gust. Björlings institut	—	—
Karlskrona	Jacob Mellins institut	109	3
Malmö	Ph. B. v. Schwerins institut	93	—
»	F. Berlings institut	93	3
Lund	Löjtnant Thulins sjukgymnastiska institut	52	7
»	Fröken Hilda Lysanders »	43	3
Landskrona	N. Samuelssons institut	28	1
Helsingborg	Helsingborgs sjukgymnastiska institut	56	—
Göteborg	Sjukgymnastiska polikliniken	—	—
»	Zanderska gymnastikinstitutet	—	—
Borås	Gunhild Svenssons sjukgymnastiska institut	50	7
Karlstad	L. Håkansons sjukgymnastiska institut	182	9
Örebro	Örebro sjukgymnastiska institut	77	—
	Summa	2,921	1,264

Tab. Lit. DD. Sammandrag af inkomna berättelser om af barnmorskor verkställda instrumentförlossningar år 1903.

	Kvinnans ålder.				Först-föderska.	Om-föderska.	Kvinnan		Barnet		Summa tång-förlossningar.	Summa förlossningar med krok.	Summa förlossningar med skarpa instrument.
	Under 25 år.	25—30 år.	31—40 år.	Öfver 40 år.			frisk.	död.	levande.	dödt.			
Förlossning med tång	70	103	137	41	229	122	341	10	308 ¹⁾	48	351	—	—
» » krok	1	—	—	—	1	—	1	—	—	1	—	1	—
» » skarpa instrument.	—	3	—	—	1	2	3	—	—	3	—	—	3 ²⁾
Summa	71	106	137	41	231	124	345	10	308	52	351	1	3
	355				355		355		360		355		

¹⁾ I fem fall tvillingbörd. — ²⁾ I två af fallen förlossningsoperationen med skarpa instrument utförd af läkare, i det ena fallet efter försök med tång såväl af barnmorska som läkare, i det andra, fall af säterbjudning, på efterkommande hufvud. Sistnämnda fall hör egentligen ej hit.

Stockholm den 30 december 1904.

Underdånigst

KLAS LINROTH.

R. A. WAWRINSKY. G. DUNÉR. GUST. KJERRULF. H. E. PETERSSON. RICHÅRD STENBECK.

Anton Holmberg.

TABELL-BILAGOR.

Tab. Nr 1. Sammanställning af hälsovårdsnämndernas

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29
Län.	Städer.	Medfödd syfilis.	Andra medfödda sjukdomar och bildningsfel.	Ålderdomssjukdomar.	Smittkoppor.	Mäsling.	Scharlakansfeber.	Plockkyfus.	Tarmtyfus.	Rödsot.	Asiatisk kolera.	Inhemsk kolera, barnkolera.	Epidemisk hjärtefeber.	Kikhosta.	Epidemisk influensa.	Difteri o. strypsjuka.	Varreber.	Barnsängsfeber.	Ros.	Stelkramp.	Andra akuta infektions-sjukdomar.	Tuberkelsjukdom.			Spektakla.	Frossa.	Andra kroniska infektions-sjukdomar.	
																						a) Lungsot.	b) Hjärntuberkulos.	c) Tuberkulos i andra organ och allmän tuberkulos.				Syfilis, förärfvad.
Stockholms stad	Stockholm	23	192	234	—	45	9	—	7	—	—	93	1	36	10	67	38	8	17	2	—	660	84	92	8	—	—	—
Stockholms . . .	Södertälje	—	12	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	1	—	—	—	—	—	19	1	1	—	—	—	—
	Vaxholm	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	1	—	—	—	—	—
	Norrstälje	—	4	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11	—	1	—	—	—	8	—	1	1	—	—	—
	Östhammar	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Uppsala	Öregrund	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	2	—	—	—	—
	Sigtuna	—	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—
	Uppsala	—	13	22	—	7	—	—	—	—	—	1	7	3	—	2	1	—	—	—	—	50	12	7	—	—	1	—
Södermanlands . . .	Enköping	—	3	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	6	—	—	—	—	—	7	—	2	—	—	—	—
	Nyköping	—	3	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	16	3	—	—	—	—	—
	Eskilstuna	—	6	10	—	3	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	36	8	4	—	—	—	—
	Torsbälla	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	—	1	—	—	—	—
	Strängnäs	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—
Östergötlands . . .	Mariefred	—	4	1	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—
	Trosa	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Linköping	—	6	23	—	—	3	—	—	—	—	2	5	2	2	2	2	1	1	—	1	32	6	1	—	—	—	—
	Norrköping	3	46	64	—	15	1	—	3	—	—	20	34	2	14	3	1	2	1	—	—	90	17	19	—	—	—	—
Jönköpings	Söderköping	—	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—
	Motala	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	8	—	3	—	—	—
	Vadstena	—	3	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
Kronobergs	Skeninge	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Jönköping	—	9	25	—	—	10	—	2	—	—	2	1	3	—	3	1	—	1	—	—	52	6	7	—	—	—	—
Kalmar	Ekejö	—	2	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	6	1	—	—	—	—	—
	Grenna	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—
Gottlands	Växjö	—	8	9	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	1	—	21	3	1	—	—	—	—
	Kalmar	—	10	20	—	—	—	—	1	—	—	—	2	3	2	—	—	—	1	—	—	20	11	3	—	—	—	—
	Oskarshamn	—	4	8	—	—	—	—	2	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	6	4	1	—	—	—	—
Blekinge	Västervik	—	7	6	—	14	—	—	—	—	—	3	10	—	1	—	—	—	—	—	—	10	5	2	—	—	—	—
	Vimmerby	—	2	6	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—
Malmöhus	Borgholm	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—
	Visby	—	10	15	—	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	1	—	—	—	—	19	3	4	—	—	—	—
	Karlskrona	—	11	23	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	1	2	2	3	1	—	—	58	10	2	1	—	—	—
Hallands	Ronneby	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	11	2	1	—	—	—	—
	Karlshamn	—	—	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20	—	4	—	—	—	—
	Sölvesborg	—	3	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	6	2	—	—	—	—	—
	Kristianstad	—	14	17	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—	—	23	3	1	—	—	—	—
Malmöhus	Simrishamn	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—
	Ängelholm	—	3	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1	1	—	—	—	—	—	7	—	1	—	—	—	—
	Malmö	3	57	45	—	—	—	—	—	—	—	6	11	3	26	4	2	3	—	—	—	153	29	21	—	—	—	—
	Lund	—	14	29	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	1	6	1	—	—	—	—	33	4	5	—	—	—	—
	Landskrona	—	7	19	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	4	2	—	—	—	—	24	9	6	—	—	—	—
	Helsingborg	—	18	30	—	—	—	—	5	—	—	3	—	2	—	4	—	—	—	—	—	35	10	6	—	—	—	—
Hallands	Ystad	—	7	25	—	—	—	—	2	—	—	—	—	1	—	3	3	—	—	—	—	18	6	—	—	—	—	—
	Trelleborg	—	1	2	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	6	1	1	—	—	—	—
Hallands	Skanör med Falsterbo	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1	—	—	—	—	—
	Halmstad	—	13	18	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	34	11	9	—	—	—	—

uppgifter om dödsorsakerna i rikets städer år 1903.

30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	1
Konstitutionella sjukdomar.	Kronisk alkoholsjukdom, fylleriensjukkap.	Andra kroniska förgiftningssjukdomar.	Sinnesjukdomar	Hjärnslag.	Soekersjuka.	Andra sjukdomar i nervsystemet; sinnesorganens sjukdomar.	Organiskt hjärtef.	Andra sjukdomar i cirkulationsorganen.	Luftförsvämning, akut och kronisk.	Lunginflammation.	Andra sjukdomar i andningsorganen.	Akut inflammation i magen och tarmarna.	Kronisk inflammation i magen och tarmarna.	Blindtarmsinflammation.	Tarmhinder och tarmbräck.	Andra sjukdomar i matsmältningsorganen.	Urinorganens sjukdomar.	Kräfta.	Svulster af andra slag.	Olyckshändelse eller våda.	Självmord.	Mord eller dråp.	Död af annan orsak.	Summa.	Städer.
51	34	1	40	153	26	95	173	337	161	461	37	225	28	38	15	89	151	354	56	127	97	7	27	4,409	Stockholm.
2	—	—	1	2	—	6	14	3	8	16	—	11	1	—	—	2	4	12	—	7	—	—	—	137	Södertälje.
1	—	—	—	2	—	3	4	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	3	1	—	—	28	Vaxholm.
—	—	—	—	1	—	2	3	3	3	7	1	—	1	1	1	1	1	4	2	1	—	—	—	61	Norrtälje.
—	—	—	—	—	—	1	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	8	Östhammar.
—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	1	14	Öregrund.
—	—	—	1	2	—	—	—	—	—	1	—	—	2	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	13	Sigtuna.
1	1	—	1	19	3	17	12	27	11	33	7	15	—	2	1	8	15	28	3	3	3	1	—	337	Uppsala.
—	—	—	—	3	—	—	6	1	5	7	2	8	—	—	2	1	1	5	—	4	—	1	—	74	Enköping.
2	—	—	—	5	3	—	1	4	6	9	5	1	1	1	3	—	7	—	—	1	2	—	—	88	Nyköping.
—	—	—	1	10	4	2	20	2	3	19	2	4	4	1	3	6	11	—	5	3	—	—	—	170	Eskilstuna.
—	—	—	—	3	—	—	2	—	1	2	—	1	—	1	—	—	2	—	—	1	—	—	—	27	Torshälla.
—	—	—	—	—	1	3	2	—	3	3	—	2	—	—	—	—	—	5	—	—	1	—	—	31	Strängnäs.
—	1	—	—	1	—	1	1	1	1	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20	Mariefred.
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	Trosa.
2	—	—	2	15	2	3	13	10	5	25	1	11	1	3	2	2	12	19	2	2	3	—	—	222	Linköping.
1	3	—	5	24	7	19	17	41	14	58	2	15	5	—	2	15	12	52	6	9	3	—	2	647	Norrköping.
—	—	—	—	1	—	2	2	1	1	3	1	1	—	—	—	—	1	2	—	1	1	—	—	24	Söderköping.
1	—	—	1	2	—	3	2	3	—	6	1	—	—	—	—	—	1	3	1	—	—	—	—	41	Motala.
—	—	—	1	3	—	2	—	—	1	3	—	2	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	1	27	Vadstena.
—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	2	—	—	1	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	10	Skeninge.
1	—	—	—	24	2	20	16	20	26	45	2	15	2	6	2	1	22	32	—	9	3	—	1	371	Jönköping.
2	1	—	—	3	1	—	2	3	1	4	—	—	—	1	—	—	—	8	—	—	—	—	—	42	Eksjö.
—	—	—	—	—	—	—	2	5	2	1	—	—	—	1	1	1	—	5	—	1	—	—	—	22	Grenna.
—	2	—	—	4	—	2	3	7	5	6	—	1	—	1	—	1	4	6	—	1	1	—	—	90	Växjö.
—	1	—	—	7	2	4	10	14	17	8	3	2	3	—	1	3	8	13	1	3	—	1	3	177	Kalmar.
2	—	—	—	6	—	5	3	2	3	9	3	2	5	—	2	2	6	4	3	—	—	—	—	84	Oskarshamn.
1	—	—	1	4	—	8	14	2	9	12	4	8	1	—	3	5	9	1	2	2	—	—	1	147	Västervik.
—	—	—	—	1	—	—	2	1	1	11	—	1	2	—	1	1	4	2	—	—	—	—	—	42	Vimmerby.
—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	Borgholm.
—	—	—	—	7	3	—	4	10	8	18	3	5	2	—	2	5	4	9	—	3	2	—	1	157	Visby.
2	2	—	—	8	2	8	15	23	10	24	4	11	5	1	4	6	9	25	1	14	1	1	—	292	Karlskrona.
—	—	—	—	3	—	3	2	2	4	1	—	1	1	—	—	—	4	8	1	—	—	—	—	48	Ronneby.
2	—	—	1	5	—	3	6	16	7	8	—	1	1	—	1	2	3	12	1	3	1	—	—	110	Karlshamn.
—	—	—	—	3	1	1	1	1	1	1	2	—	—	1	—	—	1	4	2	1	—	—	—	40	Sölvesborg.
2	—	—	1	4	1	6	9	5	10	10	3	9	—	2	2	2	2	11	—	6	4	—	—	154	Kristianstad.
1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	1	—	1	—	—	3	—	—	2	21	Simrishamn.
—	—	—	—	2	2	2	1	3	3	2	—	1	—	—	—	2	5	—	—	—	1	—	—	46	Ängelholm.
3	—	—	—	45	4	33	40	49	94	80	8	68	19	1	6	17	14	48	8	18	6	—	3	927	Malmö.
—	1	—	—	10	2	6	9	15	12	17	4	22	4	—	1	7	11	16	4	4	2	—	—	245	Lund.
4	1	—	—	6	1	1	11	5	7	9	—	7	—	2	1	4	4	18	2	5	6	—	—	167	Landskrona.
3	2	—	—	16	1	9	18	7	31	22	1	16	—	3	2	2	7	21	3	6	2	—	1	286	Helsingborg.
1	2	—	—	3	1	2	6	6	15	6	—	4	—	—	—	—	2	1	7	1	3	1	—	128	Ystad.
1	—	—	—	2	—	—	3	6	1	4	—	—	—	—	—	—	—	5	3	1	2	—	—	44	Trelleborg.
—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	2	—	1	—	—	—	18	Skanör med Falsterbo.
4	—	—	—	5	2	7	10	12	19	12	2	5	3	1	2	7	10	11	1	7	2	—	—	223	Halmstad.

uppgifter om dödsorsakerna i rikets städer år 1903.

30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	1		
Konstitutionella sjukdomar.	Kronisk alkoholsjukdom, fyllerienskap.	Andra kroniska förgiftningsjukdomar.	Sinnesjukdomar.	Hjärnslag.	Sochersjuka.	Andra sjukdomar i nervsystemet; sinnesorganens sjukdomar.	Organiskt hjärtfel.	Andra sjukdomar i cirkulationsorganen.	Luftrörsinflammation, akut och kronisk.	Lunginflammation.	Andra sjukdomar i andningsorganen.	Akut inflammation i magen och tarmarna.	Kronisk inflammation i magen och tarmarna.	Blindtarmsinflammation.	Tarmhinder och tarmbräck.	Andra sjukdomar i matsmältningsorganen.	Urinorganens sjukdomar.	Krafta.	Svulster af andra slag.	Olyckshändelse eller våda.	Själnoord.	Mord eller dråp.	Öfvermåttad eller annan orsak.	Summa.	Städer.		
—	2	—	—	—	—	—	3	—	—	2	—	—	—	—	—	1	1	1	—	1	2	—	—	28	Laholm.		
—	—	—	—	1	1	—	7	2	1	4	—	2	—	1	1	—	—	1	—	2	—	—	—	41	Falkenberg.		
—	1	—	—	4	—	5	3	3	2	6	—	1	—	—	—	1	4	2	1	1	—	1	—	65	Varberg.		
—	—	—	—	—	—	—	—	3	2	2	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	19	Kungsbacka.		
2	—	—	—	—	—	—	—	—	4	2	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	21	Kungälf.	
—	—	—	—	1	1	2	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24	Marstrand.	
—	—	—	—	1	—	—	—	3	—	2	3	1	—	—	1	—	—	6	—	1	1	—	—	—	42	Lysekil.	
—	1	—	—	5	1	8	10	7	5	17	1	7	3	—	2	7	7	2	1	2	1	—	—	—	163	Uddevalla.	
—	—	—	—	3	—	1	1	2	1	6	—	—	—	—	—	—	—	8	—	—	—	—	—	—	42	Strömstad.	
—	—	—	—	6	—	1	10	—	6	12	13	2	2	—	2	2	2	11	1	2	—	—	9	—	109	Vänernborg.	
—	—	—	—	5	—	—	3	—	1	3	—	—	—	2	—	—	1	5	—	—	—	—	3	—	41	Alingsås.	
—	2	—	—	5	2	12	11	3	12	18	2	10	1	2	—	1	6	10	—	5	2	—	11	—	196	Borås.	
—	—	—	—	1	1	—	1	1	1	—	3	—	—	—	—	—	1	5	—	—	—	—	—	—	28	Ulricehamn.	
—	—	—	—	1	2	—	7	—	1	—	—	1	2	1	1	—	1	3	—	1	—	—	—	—	28	Åmål.	
—	—	—	—	2	—	1	6	—	1	9	—	4	—	—	1	—	—	4	—	3	1	—	2	—	46	Mariestad.	
—	—	—	—	7	—	1	3	4	3	5	—	2	1	—	1	4	—	9	2	—	—	—	—	—	94	Lidköping.	
—	—	—	—	5	1	3	9	—	—	3	—	3	—	1	—	3	2	5	—	2	—	—	—	—	60	Skara.	
—	—	—	—	3	—	—	8	1	4	3	1	1	—	1	—	—	—	6	—	—	3	—	1	—	49	Sköfde.	
—	—	—	—	2	—	—	3	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	2	1	1	—	—	—	—	15	Hjo.	
—	—	—	—	2	1	—	3	4	3	3	—	—	—	1	—	—	2	4	—	—	—	—	—	—	46	Falköping.	
1	1	—	—	7	1	9	9	8	6	20	2	7	3	—	—	3	5	10	2	2	2	—	2	—	157	Karlstad.	
1	—	—	—	6	3	15	11	5	13	12	—	6	—	—	—	6	4	9	1	4	—	—	1	—	136	Kristinehamn.	
1	—	—	—	1	1	5	1	11	3	8	—	6	1	—	1	—	—	6	1	1	—	—	—	—	64	Filipstad.	
—	—	—	—	10	2	20	1	27	14	21	1	14	7	—	1	7	8	26	—	8	6	—	1	—	270	Örebro.	
—	—	—	—	5	—	—	2	2	4	5	—	—	—	—	1	1	2	1	1	1	—	—	—	—	30	Askersund.	
1	1	—	—	1	—	2	3	—	2	3	—	1	1	—	—	—	1	2	2	—	—	—	1	—	29	Nora.	
—	—	—	—	2	—	—	1	2	3	3	—	—	1	—	—	2	2	5	1	—	—	—	—	—	—	44	Lindenberg.
4	—	—	—	7	1	5	7	8	7	11	—	8	1	—	1	4	4	15	3	3	—	—	—	—	—	158	Västerås.
—	—	—	—	6	—	—	4	4	6	11	—	4	3	—	2	—	3	5	1	1	—	—	—	—	—	84	Sala.
—	—	—	—	1	—	1	—	2	3	3	—	2	—	—	1	—	3	—	3	2	1	—	—	—	—	47	Köping.
—	—	—	—	2	—	4	1	2	3	2	—	1	—	—	2	1	3	4	—	3	—	1	—	—	—	57	Arboga.
—	—	—	—	6	2	4	3	12	10	14	2	3	1	1	1	—	1	8	1	6	—	—	—	—	—	133	Falun.
—	—	—	—	1	—	—	1	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	9	Säter.
—	—	—	—	3	—	—	2	2	3	1	—	1	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	32	Hedemora.
3	—	—	—	21	4	9	22	3	14	37	4	22	6	2	3	7	9	39	4	11	5	—	10	—	—	408	Gäfle.
—	—	—	—	9	1	6	4	7	8	9	4	9	2	—	2	5	5	9	—	4	1	—	1	—	—	138	Söderhamn.
—	—	—	—	4	—	3	1	10	4	7	—	1	—	—	1	2	3	2	1	—	—	—	—	—	—	66	Hudiksvall.
1	—	—	—	3	—	2	7	2	12	12	—	7	—	1	—	1	1	12	1	7	2	—	2	—	—	138	Hernösand.
1	2	—	—	18	2	10	8	7	7	20	1	9	3	1	1	6	7	16	—	5	4	—	1	—	—	202	Sundsvall.
—	—	—	—	1	—	2	—	2	—	4	2	1	—	—	—	3	1	1	—	—	2	—	—	—	—	29	Örnsköldsvik.
—	—	—	—	2	—	—	5	2	7	5	—	6	—	1	—	2	1	3	1	3	5	—	—	—	—	83	Östersund.
—	—	—	—	2	—	—	3	2	1	9	2	—	1	—	—	1	1	—	1	1	—	—	—	—	—	45	Umeå.
—	—	—	—	2	—	1	1	—	—	1	—	2	—	—	1	—	1	—	—	2	—	—	—	—	—	15	Skellefteå.
—	—	—	—	6	—	8	6	5	8	4	—	4	3	2	1	2	2	3	—	3	—	—	—	—	—	116	Luleå.
—	—	—	—	1	—	1	5	3	—	2	—	4	2	—	—	—	2	5	3	4	—	—	—	—	—	55	Piteå.
—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	1	4	—	—	—	—	—	—	—	15	Haparanda.
139	76	1	91	639	110	481	746	881	797	1,411	167	724	165	92	87	292	475	1,216	148	441	201	12	121	16,189			

Tab. Nr 2. Sammanställning af hälsovårdsnämndernas uppgifter om *antalet döda* i rikets städer med fördelning efter *ålder och kön* år 1903.

1	2	M a n k ö n .									12	K v i n n k ö n .								22	23			
		3	4	5	6	7	8	9	10	11		Summa mankön.	13	14	15	16	17	18	19			20	21	Summa kvinnkön.
Stockholms stad .	Stockholm	477	193	42	31	54	387	544	498	7	2,233	413	169	35	32	53	283	371	819	1	2,176	4,409		
Stockholms län .	Södertälje	26	9	2	2	3	7	11	17	2	79	15	3	2	2	—	12	4	20	—	58	137		
	Vaxholm	3	1	—	—	2	4	1	5	—	16	1	—	—	1	—	3	7	—	—	12	28		
	Norrköping	3	6	2	—	—	4	3	9	—	27	2	8	3	1	—	3	6	10	1	34	61		
	Östhammar	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	1	—	—	—	—	—	1	3	—	5	8		
	Öregrund	1	—	—	—	1	4	1	1	—	8	3	—	—	—	—	—	—	2	1	6	14		
Uppsala	Sigtuna	1	—	—	—	—	—	—	4	—	5	2	—	—	—	—	1	2	3	—	8	13		
	Uppsala	20	16	3	4	2	20	31	43	—	139	20	15	5	6	3	20	34	95	—	198	337		
	Enköping	7	4	3	—	—	4	5	11	—	34	6	9	1	—	—	5	3	16	—	40	74		
Södermanlands .	Nyköping	7	—	—	—	—	9	6	18	—	40	2	4	2	—	1	5	6	28	—	48	88		
	Eskilstuna	9	13	4	1	2	17	20	20	—	86	10	8	1	6	2	14	16	27	—	84	170		
	Torshälla	1	2	—	—	—	2	4	7	—	16	—	—	—	—	2	4	2	3	—	11	27		
	Strängnäs	3	—	—	1	1	3	1	3	—	12	1	1	—	—	1	2	4	10	—	19	31		
Östergötlands .	Mariefred	4	1	—	—	—	2	3	2	—	12	4	—	—	—	—	—	—	4	—	8	20		
	Trosa	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—	2	—	3	4		
	Linköping	24	8	2	1	—	12	19	34	—	100	13	6	4	1	5	15	21	57	—	122	222		
Jönköpings . . .	Norrköping	77	47	4	6	9	44	42	100	—	329	49	44	12	4	10	33	43	123	—	318	647		
	Söderköping	—	1	1	—	—	—	1	8	—	11	1	—	—	—	—	—	1	11	—	13	24		
	Motala	3	—	—	1	—	1	8	4	—	17	1	1	—	1	—	2	3	16	—	24	41		
	Vadstena	1	—	—	—	1	—	2	4	—	8	3	—	—	—	—	3	2	11	—	19	27		
Kronobergs . . .	Skeninge	1	—	—	—	—	—	2	4	—	7	—	—	—	—	—	—	1	2	—	3	10		
	Jönköping	27	26	10	12	8	27	21	62	1	194	19	16	6	5	8	16	26	79	2	177	371		
	Ekejö	3	—	—	1	—	3	3	10	—	20	1	2	—	1	—	5	1	12	—	22	42		
Kalmar	Grenna	1	—	—	—	—	—	1	6	—	8	—	—	1	—	1	2	1	9	—	14	22		
	Växjö	8	4	1	—	1	7	4	19	—	44	7	4	1	—	2	—	5	27	—	46	90		
Blekinge	Kalmar	9	6	3	3	1	7	14	38	—	81	14	7	6	1	4	8	14	42	—	96	177		
	Oskarshamn	9	6	1	—	2	4	6	13	—	41	3	7	2	2	—	4	7	18	—	43	84		
	Västervik	19	8	4	1	1	6	7	18	—	64	9	20	4	3	1	7	5	34	—	83	147		
	Vimmerby	4	2	—	—	2	2	3	16	—	29	—	—	1	1	—	—	3	8	—	13	42		
Gottlands	Borgholm	1	—	—	—	1	—	—	2	—	4	—	—	—	—	—	—	—	4	—	4	8		
	Visby	19	11	3	1	—	7	6	23	—	70	7	18	3	2	1	4	8	44	—	87	157		
	Karlskrona	20	9	6	2	11	25	28	37	—	133	21	6	3	7	2	16	27	72	—	154	292		
Kristianstads . .	Ronneby	6	1	—	1	1	3	6	11	—	29	3	—	—	—	1	1	3	11	—	19	48		
	Karlshamn	2	2	2	2	4	3	13	23	—	51	1	3	3	—	1	5	9	37	—	59	110		
	Sölvesborg	2	—	—	—	3	2	3	10	—	20	6	—	—	—	—	1	3	10	—	20	40		
Malmöhus	Kristianstad	15	6	2	5	3	15	10	24	2	82	18	1	1	2	2	8	10	30	—	72	154		
	Simrishamn	—	1	—	—	—	5	—	3	—	9	1	2	—	—	1	1	1	6	—	12	21		
	Ängelholm	2	3	1	1	—	1	4	8	1	21	5	1	1	1	2	3	—	12	—	25	46		
	Malmö	125	65	8	3	14	72	70	109	—	466	103	47	12	8	15	70	53	152	1	461	927		
Hallands	Lund	24	11	3	—	3	10	23	48	—	122	23	12	1	—	2	11	13	61	—	123	245		
	Landskrona	13	8	5	1	3	13	13	39	—	95	12	5	2	1	—	7	15	30	—	72	167		
	Helsingborg	41	17	4	1	5	21	24	42	—	155	28	4	5	4	6	14	20	50	—	131	286		
	Ystad	8	4	2	—	4	9	10	24	—	61	11	4	4	—	1	5	11	31	—	67	128		
	Trelleborg	3	2	—	—	—	2	7	15	—	29	1	1	—	—	1	6	3	3	—	15	44		
Hallands	Skanör med Falsterbo	—	—	1	1	—	1	1	7	—	11	—	—	1	1	—	2	—	3	—	7	18		
	Halmstad	25	24	8	6	4	17	15	26	—	125	13	8	4	6	4	14	12	37	—	98	223		

¹⁾ Från och med 1 år intill 5 år o. s. v.

Tab. N:r 2. (Forts.)

1	2	M a n k ö n .									12	K v i n n k ö n .									22	23		
		3	4	5	6	7	8	9	10	11		Summa mank.	13	14	15	16	17	18	19	20			21	Summa kvinnk.
Län.	Städer.																							
Hallands	Laholm	2	—	1	—	—	3	1	6	—	13	2	—	1	1	—	1	4	6	—	15	28		
	Falkenberg	4	2	—	—	—	2	3	6	—	17	2	—	1	1	1	3	4	12	—	24	41		
	Varberg	12	2	1	2	1	2	7	12	—	39	4	1	1	1	—	8	5	6	—	26	65		
	Kungsbacka	3	1	1	—	—	2	1	3	—	11	1	1	—	—	—	3	—	3	—	8	19		
Göteborgs och Bohus	Göteborg	246	174	40	22	35	173	179	240	1	1,110	150	178	42	25	44	151	162	329	—	1,081	2,191		
	Kungälf	—	2	1	—	1	3	3	1	—	11	—	—	—	—	—	2	3	5	—	10	21		
	Marstrand	—	1	—	—	1	1	2	6	—	11	1	2	—	—	—	1	3	6	—	13	24		
	Lysekil	4	6	1	1	—	3	6	3	—	24	3	2	—	1	2	1	5	4	—	18	42		
Älfsborgs	Uddevalle	12	15	1	3	3	6	10	22	—	72	10	15	3	2	6	14	8	33	—	91	163		
	Strömstad	2	—	—	—	—	5	2	12	—	21	3	1	—	—	2	3	3	9	—	21	42		
	Vänernsberg	6	4	3	—	1	3	6	20	4	47	5	5	3	—	—	8	8	28	5	62	109		
	Alingsås	1	1	—	—	1	1	4	7	—	15	—	—	—	1	1	3	4	17	—	26	41		
Skaraborgs	Borås	14	18	4	2	1	6	4	24	6	79	17	14	4	2	6	23	17	29	5	117	156		
	Ulricehamn	2	3	—	—	—	3	2	6	—	16	—	—	—	—	1	2	1	8	—	12	28		
	Åmål	—	—	—	1	—	2	2	3	—	8	1	1	—	—	—	2	3	13	—	20	28		
	Mariestad	4	4	1	—	—	4	3	6	—	22	—	6	—	—	1	2	2	13	—	24	46		
Värmlands	Lidköping	4	6	1	—	1	4	8	18	—	42	1	3	5	3	2	5	10	23	—	52	94		
	Skara	4	1	1	1	2	3	6	13	—	31	1	4	—	1	—	1	6	16	—	29	60		
	Sköfde	5	1	—	1	—	1	5	12	—	25	2	—	—	—	—	1	4	17	—	24	49		
	Hjo	—	—	—	—	—	1	1	7	—	9	1	—	—	—	—	—	1	4	—	6	15		
Örebro	Falköping	3	7	1	1	1	—	5	7	—	25	2	3	1	—	1	—	4	10	—	21	46		
	Karlstad	15	6	3	4	3	11	9	23	—	74	13	6	—	3	2	12	9	38	—	83	157		
	Kristinehamn	6	7	1	4	1	3	13	25	1	61	8	9	7	2	—	6	11	31	1	75	136		
	Filipstad	8	—	1	—	1	—	7	15	—	32	7	1	1	—	1	2	4	16	—	32	64		
Västmanlands	Örebro	37	16	2	2	9	16	17	48	—	147	22	6	4	1	1	17	10	62	—	123	270		
	Askersund	2	—	—	—	1	1	3	6	—	13	—	2	—	—	—	2	3	10	—	17	30		
	Nora	2	1	—	—	—	—	6	5	—	14	2	1	—	—	—	—	7	5	—	15	29		
	Lindesberg	2	5	—	1	—	2	3	7	—	20	3	3	—	1	1	5	2	9	—	24	44		
Kopparbergs	Västerås	17	8	6	3	2	7	13	17	—	73	8	9	2	5	3	8	13	37	—	85	158		
	Sala	8	3	2	2	3	5	5	15	2	45	6	6	1	1	—	2	6	16	1	39	84		
	Köping	4	3	3	1	1	2	6	4	—	24	1	2	1	1	2	2	7	7	—	23	47		
	Arboga	5	3	1	2	3	4	2	11	—	31	3	2	—	—	—	5	1	15	—	26	57		
Gälleborgs	Falun	14	4	1	2	2	8	15	24	—	70	9	1	1	1	3	9	5	34	—	63	133		
	Säter	—	—	—	—	—	—	2	1	—	3	—	—	—	—	—	—	2	4	—	6	9		
	Hedemora	3	—	—	—	1	4	1	9	—	18	2	—	—	—	—	3	—	9	—	14	32		
	Gäffe	46	15	6	4	7	26	36	59	1	200	35	26	4	4	4	28	29	78	—	208	408		
Västernorrlands	Söderhamn	17	7	7	2	2	11	10	16	—	72	17	6	3	1	6	3	7	23	—	66	138		
	Hudiksvall	1	1	2	1	1	8	7	11	—	32	9	3	1	2	—	3	4	12	—	34	66		
	Hernösand	24	4	1	1	2	8	17	19	—	76	15	8	4	—	3	5	10	17	—	62	138		
	Sundsvall	17	19	4	1	4	14	25	25	—	109	5	11	3	5	1	18	16	34	—	93	202		
Jämtlands	Örnsköldsvik	5	2	1	—	—	3	5	2	—	18	2	3	—	1	—	1	2	2	—	11	29		
	Östersund	8	4	2	1	—	8	11	8	—	42	11	2	2	1	2	6	7	10	—	41	83		
Norrbottens	Umeå	3	7	—	—	—	3	4	6	—	23	3	3	—	—	—	4	2	10	—	22	45		
	Skellefteå	—	1	1	—	1	1	3	1	—	8	2	—	—	—	—	—	1	4	—	7	15		
Norrbottens	Luleå	16	8	2	3	3	1	11	12	—	56	14	9	6	—	5	10	5	11	—	60	116		
	Piteå	7	—	1	3	1	1	8	11	—	32	5	2	2	2	—	3	3	6	—	23	55		
	Haparanda	—	—	—	1	—	—	1	—	—	2	1	2	3	—	—	—	3	3	1	13	15		
	Summa	1,649	889	231	160	242	1,157	1,496	2,243	28	8,095	1,263	795	232	167	234	1,000	1,199	3,185	19	8,094	16,189		

1) Från och med 1 år intill 5 år o. s. v.

Tab. Nr 3. Öfversikt öfver dödsorsakerna i rikets städer enligt hälsovårdsnämndernas uppgifter år 1903.

Dödsorsak. (Enligt K. Med. styrs cirk. den 9 dec. 1891.)	M a n k ö n.										Summa mankö.	K v i n n k ö n.										Summa kvinnkö.	Summa summarer.
	Under 1 år.	1-5 år.)	5-10 år.	10-15 år.	15-20 år.	20-40 år.	40-60 år.	60 år och däröfver.	Okänd ålder.	Summa mankö.		Under 1 år.	1-5 år.	5-10 år.	10-15 år.	15-20 år.	20-40 år.	40-60 år.	60 år och däröfver.	Okänd ålder.	Summa kvinnkö.		
Medfödd syfilis	11	1	—	—	1	1	—	—	—	14	16	1	—	1	—	—	—	—	—	18	32		
Andra medfödda sjukdomar och bildningsfel	444	5	—	—	—	—	—	—	—	449	316	3	—	1	—	—	—	—	320	769			
Ålderdomssjukdomar	—	—	—	—	—	—	—	2	442	444	—	—	—	—	—	—	—	849	1	850	1,294		
Smittkoppor	51	91	7	2	—	—	—	—	—	151	41	109	10	3	1	—	—	—	165	316			
Mässling	2	28	10	5	—	—	—	—	—	45	1	25	12	—	—	—	—	—	38	83			
Scharlakansfeber	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Fläcktyfus	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Tarmtyfus	—	—	—	1	3	23	4	—	—	31	—	2	1	1	1	15	3	1	24	55			
Rödsot	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	2			
Asiatisk kolera	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Inhemsk kolera, barnkolera	93	11	1	—	—	1	—	—	—	106	75	9	—	—	—	—	—	—	84	190			
Epidemisk hjärnfeber	2	2	1	—	2	1	—	—	—	8	—	1	1	—	—	—	—	1	3	11			
Kikhosta	49	26	2	—	—	—	—	—	—	77	48	50	3	—	—	—	—	—	101	178			
Epidemisk influensa	4	1	—	—	—	—	4	6	1	16	—	—	—	—	—	2	2	28	32	48			
Difteri och stryepsjuka	8	90	19	3	1	—	—	—	—	121	5	83	29	1	—	2	—	—	120	241			
Varfeber	18	8	4	—	4	7	13	4	—	58	14	2	—	1	4	11	8	4	45	103			
Barnsängsfeber	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19	2	—	21	21			
Ros	9	1	—	1	—	4	5	10	—	30	8	—	—	—	—	3	5	11	27	57			
Stelkramp	4	—	—	—	1	—	—	1	—	6	3	—	—	—	—	—	—	1	4	10			
Andra akuta infektionssjuk- domar	1	—	—	1	1	—	—	—	—	3	—	1	—	—	—	—	—	—	2	5			
Tuberkelsjukdom: a) Lungsot	15	63	24	30	96	522	323	125	—	1,198	13	41	38	65	145	518	302	114	1,237	2,435			
b) Hjärttuberkulos	41	140	43	14	3	3	2	—	—	246	42	107	53	15	5	12	3	1	238	484			
c) Tuberkulos i andra organ och allmän tuberkulos	14	41	16	21	15	37	21	13	—	178	4	41	15	16	15	32	9	11	143	321			
Syfilis, förvärfvad	—	—	—	—	—	2	4	3	—	9	—	—	—	—	—	2	3	1	6	15			
Spetälska	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Frossa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	1			
Andra kroniska infektions- sjukdomar	1	—	—	—	—	—	1	1	—	3	—	1	—	—	—	—	—	1	2	5			
Konstitutionella sjukdomar	14	14	5	1	3	8	9	14	—	68	10	14	1	2	2	10	21	11	71	139			
Kronisk alkoholsjukdom. Fyl- lerigalenskap	—	—	—	—	—	27	30	9	—	66	—	—	—	—	—	2	3	5	10	76			
Andra kroniska förgiftnings- sjukdomar	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1			
Sinnessjukdomar	—	1	—	—	—	11	19	12	—	43	—	2	—	—	1	3	17	25	48	91			
Hjärnslag	3	—	—	—	—	14	73	192	1	233	6	—	1	—	—	3	54	292	356	639			
Sockersjuka	—	2	4	3	2	9	20	21	—	61	—	2	1	2	—	15	12	17	49	110			
Andra sjukdomar i nervsystem samt sinnesorganens sjukdomar	92	43	9	6	8	25	46	33	—	262	53	45	13	5	5	34	27	36	219	481			
Organiskt hjärtfel	1	8	13	17	23	37	89	109	1	298	—	3	11	23	25	65	112	208	448	746			
Andra sjukdomar i cirkula- tionsorganen	1	4	6	2	5	32	136	287	2	475	2	2	4	5	2	31	63	296	406	881			
Lufttrösinflammation, akut och kronisk	192	63	3	2	—	10	21	111	—	402	131	68	6	2	—	6	16	166	395	797			
Lunginflammation	155	122	15	3	9	63	141	202	—	710	142	94	9	2	7	33	89	325	701	1,411			
Andra sjukdomar i andnings- organen	9	11	3	—	3	16	22	26	—	90	9	8	2	1	1	8	9	38	77	167			
Akut inflammation i magen och tarmarna	317	50	3	4	1	4	9	9	1	398	255	35	2	2	1	4	5	22	326	724			
Kronisk inflammation i magen och tarmarna	59	15	1	1	—	1	4	16	—	97	37	7	3	1	—	1	5	14	68	165			
Blindtarmsinflammation	—	4	2	3	7	21	9	5	—	51	—	—	4	5	2	19	8	3	41	92			
Tarmhinder och tarmbräck	5	—	—	—	2	4	6	24	—	41	3	1	1	1	1	2	10	27	46	87			
Andra sjukdomar i matsmält- ningsorganen	10	5	4	1	3	31	40	40	—	134	5	3	5	5	2	38	45	55	158	292			
Urinorganens sjukdomar	2	2	6	4	9	36	92	119	—	270	4	9	2	5	7	31	43	103	205	475			
Kräfta	—	—	—	1	1	16	159	313	1	491	—	—	—	—	—	25	250	449	725	1,216			
Svalster af andra slag	1	2	2	1	2	7	25	26	—	66	1	4	—	1	1	15	31	29	82	148			
Olyckshändelse eller våda	8	32	27	31	32	115	81	34	10	370	10	15	2	1	4	9	8	21	71	441			
Själfnord	—	—	—	—	2	55	74	32	—	163	—	—	—	—	—	10	18	10	38	201			
Mord eller dråp	2	—	—	—	1	3	1	—	—	7	1	—	—	—	—	1	1	1	5	12			
Annan dödsorsak	11	3	1	2	2	11	9	4	11	54	7	7	2	1	—	18	13	10	67	121			
Summa	1,649	889	231	160	242	1,157	1,496	2,243	28	8,095	1,263	795	232	167	234	1,000	1,199	3,185	19	8,094	16,189		

1) Från och med 1 intill 5 år o. s. v.

Tab. N:r 4. Öfversikt öfver några af de viktigaste *dödsorsakerna* i rikets städer med *fördelning på månader* enligt hälsovårdsnämndernas uppgifter år 1903.

D ö d s o r s a k.	Jan.	Febr.	Mars.	April.	Maj.	Juni.	Juli.	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Summa.
Ålderdomssjukdomar	120	98	120	106	135	103	107	92	88	97	96	132	1,294
Mässling	21	19	28	54	76	77	18	1	—	8	8	4	314
Scharlakansfeber	8	7	9	3	12	4	11	4	8	1	6	10	83
Tarmtyfus	4	6	5	7	1	3	7	5	4	1	4	7	54
Rödsot	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	2
Inhemsk kolera, barnkolera	5	6	—	3	5	20	41	53	28	17	10	2	190
Kikhosta	16	13	29	19	12	13	15	15	18	9	9	10	178
Epidemisk influensa	8	4	8	6	5	3	1	1	1	1	4	5	47
Difteri och strypsjuka	29	25	22	25	13	13	12	13	14	21	26	27	240
Lungdot	224	218	247	240	208	219	205	154	157	186	186	191	2,435
Luftrörsinflammation, akut och kronisk	98	102	104	88	72	46	42	40	39	45	51	70	797
Lunginflammation	135	153	166	169	126	102	87	61	73	96	116	127	1,411
Akut inflammation i magen och tarmarna	49	48	58	40	35	58	97	118	81	65	40	35	724
Själfmord	14	12	16	18	16	20	19	19	17	18	8	24	201

Tab. N:r 5. Öfversikt öfver sjukdomsfall i infektionssjukdomar m. m. år 1903.

S j u k d o m a r, län (stad).	I n s j u k n a d e.												Summa.
	Jan.	Febr.	Mars.	April.	Maj.	Juni.	Juli.	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	
a. Smittkoppor. ¹⁾													
Västerbottens	—	—	6	13	—	—	6	5	—	—	—	—	30
Summa	—	—	6	13	—	—	6	5	—	—	—	—	30
b. Mässling.													
Stockholms stad	180	61	48	19	7	5	1	—	—	11	9	14	²⁾ 355
Stockholms län	133	125	90	67	64	68	33	45	7	4	11	5	652
Uppsala	69	41	99	187	131	36	16	11	14	11	14	12	641
Södermanlands	22	24	218	127	94	35	62	23	36	87	73	18	819
Ostergötlands	9	31	33	62	56	53	24	8	8	18	45	132	479
Jönköpings	19	30	39	23	29	20	5	19	13	—	—	—	197
Kronobergs	1	—	—	—	—	1	—	—	—	1	20	20	43
Kalmar	42	144	50	105	170	112	74	23	19	33	47	16	835
Götlands	3	15	249	392	123	56	40	1	2	3	3	1	888
Blekinge	79	41	5	1	—	2	1	—	—	—	—	—	129
Kristianstads	3	—	—	3	5	21	5	—	—	1	2	1	41
Malmöhus	36	21	23	7	24	15	5	—	1	3	6	2	143
Malmö stad	12	9	7	1	2	—	—	—	—	1	—	—	²⁾ 32
Hallands län	28	36	34	45	29	28	42	22	13	10	7	10	304
Göteborgs och Bohus	106	34	116	147	187	194	61	32	32	95	48	20	²⁾ 1,072
Göteborgs stad	4	17	234	914	1111	614	148	5	3	1	1	—	3,052
Älfsborgs län	206	199	249	124	21	74	138	97	45	159	43	38	1,393
Skaraborgs	46	105	338	166	146	154	34	13	2	1	10	6	1,021
Värmlands	3	—	12	30	58	110	125	35	74	87	207	80	821
Örebro	4	3	3	64	127	92	62	25	154	193	160	135	1,022
Västmanlands	17	1	19	29	38	29	85	66	37	85	231	267	904
Kopparbergs	1	4	4	9	14	19	4	8	12	14	22	52	163
Gäflborgs	69	108	75	79	90	41	14	15	19	12	15	91	628
Västernorrlands	119	82	129	76	36	16	12	1	—	—	—	—	471
Jämtlands	319	298	392	103	33	37	6	2	—	—	—	—	1,190
Västerbottens	35	104	26	126	154	56	13	12	—	—	10	14	550
Norrbottnens	—	1	49	29	31	6	12	5	15	6	6	18	178
Summa	1,565	1,534	2,541	2,935	2,780	1,894	1,022	468	506	836	990	952	18,023

¹⁾ Antalet insjuknade enligt till förste provinsialläkaren inkommande halfmånadsrapporter. — ²⁾ Uppgifterna omfatta endast af distriktsläkarna vårdade sjukdomsfall bland de fattiga.

Tab. N:r 5. (Forts.) Öfversikt öfver sjukdomsfall i infektionssjukdomar m. m. år 1903.

Sjukdomar, län (stad).	I n s j u k n a d e.												Summa.
	Jan.	Febr.	Mars.	April.	Maj.	Juni.	Juli.	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	
c. Scharlakansfeber. ¹⁾													
Stockholms stad	11	9	20	7	26	20	13	17	23	50	47	65	308
Stockholms län	4	7	3	11	1	1	12	5	3	10	17	10	84
Uppsala	6	7	13	3	2	1	1	—	2	1	3	4	43
Södermanlands	10	6	18	17	12	13	19	5	7	5	14	23	149
Östergötlands	31	72	26	11	16	17	30	36	32	30	20	36	357
Jönköpings	16	43	52	55	70	99	66	39	71	58	57	29	655
Kronobergs	26	7	8	2	10	5	9	1	1	2	—	6	77
Kalmar	25	18	35	53	58	16	43	24	14	17	5	19	327
Gottlands	3	5	7	6	—	—	—	—	—	—	—	—	21
Blekinge	6	4	3	1	3	2	2	—	1	1	—	8	31
Kristianstads	7	7	3	11	3	10	3	—	9	3	6	27	89
Malmöhus	38	21	30	33	26	17	22	18	13	17	21	26	282
Malmö stad	2	3	5	7	5	2	2	1	2	4	1	4	38
Hallands län	26	32	30	39	34	14	4	8	17	19	14	8	245
Göteborgs och Bohus	100	65	34	78	79	37	40	14	30	34	76	42	629
Göteborgs stad	115	68	67	47	60	48	41	51	50	49	37	16	649
Älfsborgs län	41	21	12	38	31	6	22	18	17	66	43	41	356
Skaraborgs	50	37	63	39	30	19	21	17	25	57	72	72	502
Värmlands	23	23	46	33	25	20	30	12	28	29	15	19	303
Örebro	4	2	—	20	3	4	3	27	38	6	15	9	131
Västmanlands	19	4	7	4	8	9	7	13	5	18	16	20	130
Kopparbergs	26	8	5	9	2	5	8	5	3	6	21	16	114
Gäflborgs	56	34	34	16	10	12	30	11	9	29	36	26	303
Västernorrlands	47	38	21	30	21	13	26	12	58	42	58	126	492
Jämtlands	25	26	28	44	68	20	28	5	13	5	30	20	312
Västerbottens	35	44	25	25	9	24	9	12	14	31	21	41	290
Norrbottnens	6	19	17	12	8	3	15	3	5	22	35	19	164
Summa	758	630	612	651	620	487	506	354	490	611	680	732	7,081
d. Fläcktyfus. ¹⁾													
Östergötlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
Malmö stad	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Summa	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	2
e. Tarmtyfus. ¹⁾													
Stockholms stad	3	2	1	1	4	1	6	5	5	2	2	—	32
Stockholms län	1	4	2	2	2	1	4	5	7	10	3	10	51
Uppsala	—	2	2	—	—	—	1	2	11	2	4	2	26
Södermanlands	1	—	4	2	2	3	1	4	3	10	2	3	35
Östergötlands	6	7	1	3	8	7	5	16	8	6	8	6	81
Jönköpings	2	—	1	2	2	5	2	9	3	5	2	—	33
Kronobergs län	2	6	1	2	1	6	2	3	3	2	1	2	31
Kalmar	—	3	5	4	6	6	14	20	15	14	10	4	101
Gottlands	2	1	—	3	—	1	2	1	—	—	2	2	14
Blekinge	2	2	1	—	1	2	6	1	1	6	—	7	29
Kristianstads	6	11	7	7	4	11	13	3	10	7	7	3	89
Malmöhus	62	21	33	13	10	4	7	11	10	12	27	12	222
Malmö stad	1	1	—	—	1	—	—	2	1	2	2	—	10
Hallands län	1	1	2	1	2	8	6	2	4	5	2	—	34
Göteborgs och Bohus	4	1	11	3	6	18	22	8	9	14	15	3	114
Göteborgs stad	10	6	16	13	8	7	6	15	7	18	8	8	122
Älfsborgs län	2	2	8	9	2	6	3	5	10	7	14	2	70
Skaraborgs	5	8	1	2	3	6	2	3	2	—	2	1	35
Värmlands	5	4	2	—	4	3	9	6	7	6	2	4	52
Örebro	—	4	1	1	3	2	3	5	1	3	5	1	29
Västmanlands	5	2	2	1	7	7	7	17	3	3	4	3	61
Kopparbergs	—	—	—	1	2	6	1	14	14	14	6	16	74
Gäflborgs	2	5	25	8	2	2	6	5	6	9	11	2	83
Västernorrlands	7	8	2	5	6	5	5	12	6	4	7	2	69
Jämtlands	—	—	—	1	1	1	2	—	2	—	—	—	7
Västerbottens	—	—	—	—	—	—	1	—	4	—	1	8	14
Norrbottnens	3	—	1	—	2	2	3	5	3	4	—	9	32
Summa	132	101	129	84	89	120	139	179	155	165	147	110	1,550
f. Rödsoth. ¹⁾													
Stockholms stad	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Stockholms län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Uppsala	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Södermanlands	—	—	1	—	—	—	—	—	—	2	1	—	4
Östergötlands	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Jönköpings	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kronobergs	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	6
Kalmar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Gottlands	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

¹⁾ Antalet insjuknade enligt till förste provinsialläkaren inkommande halfmånadsrapporter.

Tab. N:r 5. (Forts.) Öfversikt öfver sjukdomsfall i infektionssjukdomar m. m. år 1903.

Sjukdomar, län (stad).	I n s j u k n a d e.												
	Jan.	Febr.	Mars.	April.	Maj.	Juni.	Juli.	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Summa.
Blekinge	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kristianstads	—	—	6	—	—	—	—	6	—	—	—	—	12
Malmöhus	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Malmö stad	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hallands län	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1
Göteborgs och Bohus	2	—	—	2	—	—	1	—	—	—	—	—	5
Göteborgs stad	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Älfsborgs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Skaraborgs	1	—	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—	7
Värmlands	5	—	—	—	—	—	3	—	—	—	1	2	11
Örebro	—	—	—	—	—	—	—	6	—	—	—	—	6
Västmanlands	—	—	1	4	—	5	7	7	—	—	7	1	32
Kopparbergs	20	4	—	1	2	1	7	9	—	—	—	—	42
Gäflborgs	—	—	—	—	—	7	—	—	—	—	—	—	9
Västernorrlands	5	1	—	—	—	3	1	2	1	—	—	—	13
Jämtlands	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	3
Västerbottens	45	19	11	2	4	—	—	18	2	11	19	10	141
Norrbottnens	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	78	24	19	9	6	16	25	52	3	13	28	19	292
<i>g. Asiatisk kolera. 1)</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>h. Inhemsk kolera, barnkolera.</i>													
Stockholms stad	—	—	—	2	2	5	6	12	3	—	—	—	2) 30
Stockholms län	—	—	—	3	4	3	10	15	3	4	—	1	43
Uppsala	—	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—	3
Södermanlands	1	—	—	—	1	—	3	1	2	—	—	—	8
Östergötlands	—	1	—	—	—	3	7	7	4	—	—	—	22
Jönköpings	—	—	—	—	—	1	5	6	7	—	—	—	19
Kronobergs	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Kalmar	1	1	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	4
Gottlands	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Blekinge	—	—	—	1	—	1	—	1	2	1	—	1	7
Kristianstads	1	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	3
Malmöhus	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Malmö stad	—	—	—	—	3	—	7	2	—	—	—	—	2) 12
Hallands län	—	—	—	1	—	2	1	7	—	—	—	—	11
Göteborgs och Bohus	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2) —
Göteborgs stad	—	—	—	2	—	1	8	3	—	—	—	—	14
Älfsborgs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Skaraborgs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Värmlands	—	—	—	1	—	—	5	6	6	—	—	—	18
Örebro	—	—	—	1	—	—	13	7	1	—	2	2	26
Västmanlands	1	1	—	—	3	2	10	1	3	3	4	2	30
Kopparbergs	—	—	—	2	9	—	—	4	2	—	1	—	18
Gäflborgs	—	—	—	1	1	2	3	12	3	5	3	—	30
Västernorrlands	—	3	—	2	2	1	4	4	—	3	2	1	22
Jämtlands	—	—	—	1	—	1	1	1	1	—	—	—	5
Västerbottens	—	—	—	—	—	2	1	2	—	—	—	—	5
Norrbottnens	—	—	—	—	—	—	2	—	1	—	—	—	3
Summa	4	6	1	17	25	26	89	93	39	16	12	7	335
<i>i. Epidemisk hjärnfeber.</i>													
Stockholms stad	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2) —
Stockholms län	1	—	—	1	—	—	1	2	—	—	—	2	7
Uppsala	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Södermanlands	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Östergötlands	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2
Jönköpings	3	—	1	1	2	—	—	—	—	1	4	—	12
Kronobergs	—	—	—	1	1	1	—	1	—	—	—	—	4
Kalmar	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	2
Gottlands	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Blekinge	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kristianstads	1	1	1	—	1	4	2	—	1	—	3	1	15
Malmöhus	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	2
Malmö stad	—	—	—	2	—	—	1	—	—	—	—	—	2) 3
Hallands län	1	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	4
Göteborgs och Bohus	—	—	—	1	1	2	—	—	1	—	—	—	5
Göteborgs stad	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2) 1
Älfsborgs län	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	2
Skaraborgs	—	2	1	1	1	3	—	2	—	—	1	1	12
Värmlands	—	1	—	—	—	2	—	1	—	2	—	—	7
Örebro	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Västmanlands	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

1) Antalet insjuknade enligt till förste provinsialläkaren inkommande halfmånadsrapporter. — 2) Uppgifterna omfatta endast af distriktsläkarna vårdade sjukdomsfall bland de fattiga.

Tab. N:r 5. (Forts.) Öfversikt öfver sjukdomsfall i infektionssjukdomar m. m. år 1903.

Sjukdomar, län (stad).	I n s j u k n a d e .												Summa.	
	Jan.	Febr.	Mars.	April.	Maj.	Juni.	Juli.	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.		
Kopparbergs	—	1	—	—	1	—	—	—	—	1	—	1	—	4
Gäflborgs	—	—	—	1	—	—	1	—	—	1	—	1	—	4
Västernorrlands	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Jämtlands	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Västerbottens	1	—	—	—	—	—	1	1	2	—	—	—	—	5
Norrbottnens	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	7	5	5	9	9	13	7	7	8	4	13	4	—	91
k. Kikhosta.														
Stockholms stad	11	14	18	10	15	4	17	6	17	10	8	9	—	²⁾ 139
Stockholms län	25	26	53	28	15	24	38	10	9	12	25	12	—	277
Uppsala	50	19	20	24	90	88	50	49	40	45	43	55	—	573
Södermanlands	22	10	—	5	3	3	6	12	16	43	47	25	—	192
Östergötlands	26	30	20	27	30	25	22	15	20	29	88	79	—	411
Jönköpings	3	17	25	23	28	26	26	17	31	41	31	12	—	280
Kronobergs	13	4	7	19	12	13	17	13	14	9	5	1	—	127
Kalmar	24	27	30	37	26	44	27	13	15	52	29	29	—	353
Gottlands	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Blekinge	27	17	15	9	5	17	12	12	7	25	35	40	—	221
Kristianstads	22	31	47	78	51	89	64	57	46	39	41	20	—	585
Malmöhus	75	40	61	80	49	55	106	86	96	108	122	104	—	982
Malmö stad	71	48	35	18	21	19	22	20	31	56	49	52	—	²⁾ 442
Hallands län	23	24	11	9	4	1	20	13	7	2	20	32	—	166
Göteborgs och Bohus	49	26	57	72	111	91	61	37	26	40	25	15	—	610
Göteborgs stad	32	25	25	19	6	2	1	2	—	—	3	2	—	²⁾ 119
Älfsborgs län	89	30	39	39	27	28	17	10	17	10	17	5	—	328
Skaraborgs	4	1	2	3	7	10	1	15	3	5	6	4	—	61
Värmlands	36	35	13	27	57	48	100	63	72	79	91	73	—	694
Örebro	75	72	51	37	25	33	61	44	50	24	7	26	—	505
Västmanlands	56	34	65	71	28	21	70	24	11	9	32	18	—	439
Kopparbergs	90	159	174	67	113	154	153	116	77	104	119	71	—	1,397
Gäflborgs	19	13	47	52	66	95	87	91	85	113	125	151	—	944
Västernorrlands	39	32	13	2	1	—	3	14	9	13	4	18	—	148
Jämtlands	16	7	3	31	76	60	92	100	59	87	37	16	—	584
Västerbottens	—	—	4	10	16	11	53	21	21	16	66	29	—	247
Norrbottnens	65	126	67	32	44	42	51	39	39	34	23	28	—	590
Summa	962	867	902	829	926	1,003	1,177	899	820	1,005	1,098	926	—	11,414
l. Influenta.														
Stockholms stad	54	91	86	70	49	14	12	10	6	22	68	191	—	²⁾ 673
Stockholms län	161	142	149	126	183	48	27	10	18	63	76	180	—	1,183
Uppsala	60	75	101	315	255	42	9	8	13	42	70	102	—	1,092
Södermanlands	102	116	111	76	31	12	8	14	16	57	70	135	—	748
Östergötlands	113	84	103	143	49	7	4	2	25	44	85	93	—	752
Jönköpings	22	36	126	81	27	6	1	1	—	1	6	12	—	319
Kronobergs	95	55	131	140	65	13	12	7	16	6	27	41	—	608
Kalmar	81	128	112	43	30	24	5	20	23	18	29	85	—	598
Gottlands	13	28	20	13	37	29	25	—	—	—	—	8	—	173
Blekinge	62	75	86	54	13	—	1	1	4	8	10	15	—	329
Kristianstads	61	54	87	76	56	7	5	10	4	3	11	19	—	393
Malmöhus	158	291	280	183	123	45	31	23	24	43	64	132	—	1,397
Malmö stad	289	281	181	317	139	65	18	49	32	112	141	179	—	²⁾ 1,803
Hallands län	83	101	99	34	19	10	4	4	—	5	19	43	—	421
Göteborgs och Bohus	74	88	127	94	39	42	9	16	8	6	43	76	—	622
Göteborgs stad	134	111	42	28	17	2	—	—	1	2	7	69	—	²⁾ 413
Älfsborgs län	66	106	78	69	45	18	6	15	17	39	43	78	—	580
Skaraborgs	42	23	58	58	18	1	2	1	—	3	4	15	—	225
Värmlands	100	170	262	158	68	42	28	11	47	82	84	170	—	1,222
Örebro	148	129	114	85	67	18	16	17	21	39	75	100	—	829
Västmanlands	95	131	210	117	189	108	16	7	15	38	41	123	—	1,090
Kopparbergs	107	187	121	91	94	36	21	34	23	19	31	39	—	803
Gäflborgs	239	233	181	318	334	134	63	41	43	62	57	107	—	1,812
Västernorrlands	143	265	225	120	86	52	55	56	49	91	93	150	—	1,385
Jämtlands	49	38	52	66	68	35	14	15	11	25	45	39	—	457
Västerbottens	101	74	96	97	50	27	47	17	28	39	33	63	—	672
Norrbottnens	105	54	40	50	57	27	9	7	192	59	43	24	—	667
Summa	2,757	3,166	3,278	3,022	2,208	864	448	396	636	928	1,275	2,288	—	21,266
m. Difteri och Strypsjuka. ¹⁾														
Stockholms stad	82	61	78	95	92	63	47	55	49	58	49	105	—	834
Stockholms län	55	39	52	42	33	56	84	47	53	98	93	67	—	719
Uppsala	17	4	7	6	4	12	11	6	8	25	27	17	—	144
Södermanlands	44	30	28	27	14	8	44	33	40	26	24	60	—	378

¹⁾ Antalet insjuknade enligt till förste provinsialläkaren inkommande halfmånadsrapporter. — ²⁾ Uppgifterna omfatta endast af distriktsläkarna vårdade sjukdomsfall bland de fattiga.

Tab. N:r 5. (Forts.) Öfversikt öfver sjukdomsfall i infektionssjukdomar m. m. år 1903.

Sjukdomar, län (stad).	I n s j u k n a d e.												Summa.
	Jan.	Febr.	Mars.	April.	Maj.	Juni.	Juli.	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	
Östergötlands	16	13	23	30	31	60	27	51	38	58	49	32	428
Jönköpings	40	54	37	30	27	18	15	21	37	68	44	41	432
Kronobergs	72	28	123	64	40	69	25	57	78	34	37	13	640
Kalmar	49	30	32	33	34	32	30	33	62	57	48	63	503
Gottlands	16	57	44	6	30	29	17	17	47	26	33	31	353
Blekinge	26	16	26	25	17	16	20	34	8	10	16	11	225
Kristianstads	54	66	64	25	39	9	13	19	15	35	53	88	480
Malmöhus	149	151	163	97	103	89	70	47	58	62	62	87	1,138
Malmö stad	28	33	26	27	15	37	22	31	19	60	46	30	374
Hallands län	22	10	17	9	4	3	3	6	21	26	10	10	140
Göteborgs och Bohus	19	19	5	20	14	12	18	28	15	7	20	17	194
Göteborgs stad	11	10	11	2	2	5	2	6	8	12	12	12	93
Älfsborgs län	26	8	8	14	22	23	33	23	33	56	28	37	311
Skaraborgs	39	19	15	10	17	22	41	24	48	23	9	30	297
Värmlands	6	4	1	8	7	6	11	3	29	59	33	25	192
Örebro	32	34	27	26	35	13	26	40	24	34	38	76	405
Västmanlands	63	46	52	23	15	20	18	43	31	73	63	55	501
Kopparbergs	112	59	83	68	45	44	41	36	81	53	33	74	729
Gäflborgs	136	82	85	83	148	136	155	81	134	127	193	143	1,503
Västernorrlands	218	134	117	140	95	117	130	99	147	200	199	197	1,793
Jämtlands	37	15	17	28	21	24	27	13	15	10	20	11	238
Västerbottens	61	50	47	27	40	31	29	31	37	19	80	69	521
Norrbottnens	36	27	10	27	9	10	42	13	50	59	23	62	368
Summa	1,466	1,099	1,198	991	953	964	1,001	897	1,173	1,370	1,358	1,463	13,933
n. Barnsängsfeber.													
Stockholms stad	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2) —
Stockholms län	1	—	—	—	1	—	2	—	—	—	1	1	6
Uppsala	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	2
Södermanlands	2	2	1	—	—	—	—	2	—	—	—	1	8
Östergötlands	—	—	3	—	1	1	1	—	1	1	1	1	10
Jönköpings	—	2	3	3	4	—	1	—	2	1	—	—	16
Kronobergs	1	1	—	—	1	1	1	—	—	—	1	—	7
Kalmar	—	1	2	—	1	—	—	1	—	—	—	2	7
Gottlands	—	—	1	—	—	—	1	1	—	—	—	1	4
Blekinge	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Kristianstads	3	6	3	2	1	1	—	—	2	1	1	—	20
Malmöhus län	3	1	2	4	2	5	1	1	—	—	1	2	22
Malmö stad	—	1	—	—	1	1	—	—	—	1	—	—	4
Hallands län	—	—	1	2	—	1	—	—	2	—	—	—	6
Göteborgs och Bohus	1	1	—	1	—	—	1	1	—	—	—	3	8
Göteborgs stad	1	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	3
Älfsborgs län	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2	3	—	6
Skaraborgs	2	—	1	1	—	—	—	—	2	—	—	1	7
Värmlands	2	—	1	—	1	—	—	—	1	1	—	1	7
Örebro	—	—	—	3	4	3	—	1	—	—	1	1	13
Västmanlands	1	1	2	—	—	2	1	—	1	—	1	—	9
Kopparbergs	2	—	3	1	2	1	—	—	1	1	—	3	14
Gäflborgs	1	2	1	1	—	2	—	1	2	—	—	—	12
Västernorrlands	1	—	1	—	1	1	—	—	—	1	—	—	5
Jämtlands	1	—	1	—	—	1	1	—	—	—	—	—	4
Västerbottens	1	1	—	1	3	1	—	1	—	1	1	1	11
Norrbottnens	—	1	—	—	—	2	—	—	—	1	—	3	7
Summa	24	20	26	20	24	23	11	10	14	14	11	22	219
o. Frossa.													
Stockholms stad	1	1	1	2	3	—	2	1	2	2	1	—	2) 16
Stockholms län	—	—	—	1	3	2	1	—	—	—	—	2	9
Uppsala	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Södermanlands	2	1	1	1	2	—	3	2	—	3	—	1	16
Östergötlands	—	—	2	—	—	2	—	1	1	—	—	—	6
Jönköpings	—	2	—	—	2	—	—	1	—	—	—	—	5
Kronobergs	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
Kalmar	8	13	16	12	6	10	10	7	6	10	5	7	110
Gottlands	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Blekinge	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kristianstads	3	1	—	1	—	1	2	—	—	—	1	1	10
Malmöhus	5	1	—	2	1	3	2	—	—	—	—	1	15
Malmö stad	—	3	2	5	2	1	3	—	—	4	1	3	2) 24
Hallands län	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1
Göteborgs och Bohus	—	—	—	—	1	1	—	—	—	1	—	—	3
Göteborgs stad	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2) —
Älfsborgs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

1) Antalet insjuknade enligt till förste provinsialläkaren inkommande halfmånadsrapporter. — 2) Uppgifterna omfatta endast af distriktsläkarna vårdade sjukdomsfall bland de fattiga.

Tab. Nr 5. (Forts.) Öfversikt öfver sjukdomsfall i infektionssjukdomar m. m. år 1903.

Sjukdomar, län (stad).	I n s j u k n a d e .												Summa.
	Jan.	Febr.	Mars.	April.	Maj.	Juni.	Juli.	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	
Skaraborgs	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Värmlands	—	—	—	—	—	—	1	1	—	2	—	—	4
Örebro	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Västmanlands	—	2	—	1	1	—	—	—	—	1	—	1	6
Kopparbergs	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Gäflborgs	1	—	1	—	—	1	1	—	—	—	—	—	5
Västernorrlands	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Jämtlands	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Västerbottens	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Norrbottnens	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	20	24	23	26	22	21	25	13	10	24	9	16	233
p. Smittosam ögonsjukdom (trachom).													
Stockholms stad	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Stockholms län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Uppsala	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Södermanlands	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Östergötlands	2	1	4	2	1	—	—	—	—	—	—	—	10
Jönköpings	—	—	28	—	—	2	—	9	1	1	2	1	44
Kronobergs	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1
Kalmar	—	1	2	—	1	4	2	1	2	1	1	—	15
Gottlands	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Blekinge	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
Kristianstads	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Malmöhus	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	2
Malmö stad	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	2
Hallands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
Göteborgs och Bohus	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Göteborgs stad	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Älfsborgs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Skaraborgs	—	—	6	—	2	—	—	—	—	—	—	—	8
Värmlands	—	2	1	2	—	—	—	1	1	—	—	—	7
Örebro	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	2
Västmanlands	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Kopparbergs	—	2	1	4	3	—	—	—	—	—	—	—	10
Gäflborgs	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	2
Västernorrlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Jämtlands	1	1	2	—	—	1	1	—	—	—	1	—	7
Västerbottens	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	2
Norrbottnens	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
Summa	4	7	44	10	8	11	4	12	5	6	5	1	117
q. Lunginflammation (och lungsäcksinflammation).													
Stockholms stad	40	39	44	33	39	28	13	19	18	27	32	36	1) 370
Stockholms län	60	63	71	78	63	40	17	12	19	33	45	73	574
Uppsala	53	41	73	53	47	33	20	19	20	35	69	66	529
Södermanlands	50	45	66	70	42	39	27	20	17	37	29	50	492
Östergötlands	59	55	65	58	54	39	22	29	28	38	40	60	547
Jönköpings	44	67	74	66	38	53	19	20	28	26	35	40	510
Kronobergs	24	22	44	44	27	17	17	14	10	10	26	26	281
Kalmar	53	79	84	76	74	64	42	23	26	31	45	58	655
Gottlands	6	11	9	26	15	11	5	—	5	5	8	10	111
Blekinge	41	54	49	63	60	29	23	16	13	18	30	42	438
Kristianstads	61	70	58	83	52	38	27	20	23	23	21	32	513
Malmöhus	128	112	119	107	96	67	51	25	34	37	66	58	900
Malmö stad	46	44	31	33	35	28	18	14	17	21	30	31	1) 348
Hallands län	36	35	69	35	42	28	17	15	16	33	20	39	385
Göteborgs och Bohus	72	78	66	85	59	38	38	21	23	40	57	100	677
Göteborgs stad	46	57	46	69	90	76	57	24	54	51	47	61	1) 678
Älfsborgs län	64	63	83	93	75	41	32	23	27	50	43	56	650
Skaraborgs	41	30	47	62	55	42	25	23	19	30	25	41	440
Värmlands	63	57	60	94	89	38	57	40	31	72	55	61	717
Örebro	75	53	71	72	65	48	35	34	22	34	52	51	612
Västmanlands	46	61	95	67	74	41	44	17	23	43	52	80	643
Kopparbergs	171	173	154	150	123	84	60	37	42	61	54	81	1,190
Gäflborgs	219	167	136	179	164	102	77	39	34	58	78	106	1,359
Västernorrlands	93	81	82	76	92	42	36	29	41	63	92	87	814
Jämtlands	69	51	43	39	46	44	22	25	33	29	37	40	478
Västerbottens	70	71	82	87	58	36	35	21	16	45	53	63	637
Norrbottnens	84	64	62	60	60	43	26	22	21	51	50	52	595
Summa	1,814	1,743	1,883	1,958	1,734	1,189	862	601	660	1,006	1,191	1,502	16,143

1) Uppgifterna omfatta endast af distriktsläkarne vårdade sjukdomsfall bland de fattiga.

Tab. N:r 5. (Forts.) Öfversikt öfver sjukdomsfall i infektionssjukdomar m. m. år 1903.

Sjukdomar, län (stad).	I n s j u k n a d e.												Summa.
	Jan.	Febr.	Mars.	April.	Maj.	Juni.	Juli.	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	
r. Akut inflammation i mage och tarmar.													
Stockholms stad	123	102	84	94	91	139	171	238	204	174	108	77	1) 1,605
Stockholms län	100	86	82	82	69	108	179	231	208	99	67	98	1,409
Uppsala	56	54	56	52	65	84	142	243	124	95	50	63	1,084
Södermanlands	84	85	88	87	79	86	211	264	191	146	94	101	1,516
Östergötlands	66	100	90	70	111	131	209	262	177	87	106	115	1,524
Jönköpings	45	47	55	57	58	56	76	97	62	48	34	43	678
Kronobergs	26	30	25	24	24	40	36	40	37	41	41	32	396
Kalmar	70	45	68	56	58	60	60	82	79	69	50	60	757
Gottlands	12	13	7	29	19	12	9	9	4	10	8	20	152
Blekinge	71	56	54	55	64	82	90	105	86	88	78	73	902
Kristianstads	80	90	87	74	80	98	104	191	140	105	92	65	1,206
Malmöhus	222	183	195	187	209	226	278	326	219	258	237	229	1) 2,769
Malmö stad	77	80	74	72	61	76	148	211	130	99	66	54	1,148
Hallands	49	30	43	36	39	48	80	92	55	62	48	45	627
Göteborgs och Bohus	35	38	39	26	40	80	73	100	57	56	33	41	618
Göteborgs stad	317	193	149	157	178	187	402	342	359	229	170	194	1) 2,877
Älfsborgs län	98	62	65	87	68	93	95	112	108	90	78	84	1,040
Skaraborgs	44	26	17	37	40	45	47	56	60	46	29	26	473
Värmlands	95	109	107	99	100	111	165	165	136	120	115	122	1,444
Örebro	127	136	146	123	116	132	218	188	137	164	131	126	1,744
Västmanlands	112	112	90	122	95	208	219	196	182	113	101	125	1,675
Kopparbergs	135	104	119	109	121	163	208	282	173	151	112	113	1,790
Gäddleborgs	133	117	85	112	146	222	238	297	218	144	117	100	1,929
Västernorrlands	88	88	94	103	81	135	143	186	136	120	91	114	1,379
Jämtlands	71	63	46	54	68	81	86	122	101	78	58	69	897
Västerbottens	85	68	87	56	70	79	115	182	99	93	68	55	1,057
Norrbottnens	105	78	83	84	72	120	122	146	262	126	89	64	1,351
Summa	2,526	2,195	2,135	2,144	2,222	2,902	3,924	4,765	3,744	2,911	2,271	2,308	34,047

1) Uppgifterna omfatta endast af distriktsläkarna vårdade sjukdomsfall bland de fattiga.

Tab. N:r 6. Af vederbörande läkare verkställda ämbetsresor för farsoters och smittosamma sjukdomars hämmande m. m. samt utgifter för allmän hälso- och sjukvård år 1903.

Län.	Ä m b e t s r e s o r .																Kostnad för försäkringsprovisialläkarnas inspektionssesor.	U t g i f t e r f ö r							
	Smittkoppor.	Scharlakansfeber.	Flickekyfus.	Tarmkyfus.	Rödsot.	Asiatisk kolera.	Difteri och stryfsjuka.	Spektiska.	Venerisk sjukdom.	Snarssjukdom.	Andra sjukdomar.	Vaccination.	För allmän hälsovård.	För mottagningar och sjukvård.	Summa resor.	Resor för hälsosjukvård.		Resor för hälsosjukvård.	Resor för hälsosjukvård.	Resor för hälsosjukvård.	Summa.				
Stockholms län	—	4	—	6	—	—	74	1	1	41	—	—	2	—	129	889	65	618	13	3,481	65	865	75	5,855	18
Uppsala	—	8	—	9	—	—	14	—	—	37	—	—	—	—	69	741	—	1,793	53	969	75	2,022	—	5,526	28
Södermanlands	—	9	—	2	—	—	33	—	—	39	11	—	—	—	94	689	67	1,323	03	1,242	27	816	—	4,070	97
Östergötlands	—	16	—	9	—	—	40	—	1	45	10	—	—	—	121	889	99	1,510	22	5,484	22	1,230	35	9,114	78
Jönköpings	—	66	—	7	—	—	57	—	—	60	13	—	—	—	203	736	19	2,422	04	4,058	21	438	30	7,654	74
Kronobergs	—	15	—	6	—	—	115	—	—	57	12	—	—	—	206	519	53	2,411	24	4,184	87	443	—	7,558	64
Kalmar	—	78	—	42	—	—	133	—	—	58	24	—	—	—	335	588	66	2,931	55	8,733	27	4,873	50	17,126	98
Gottlands	—	7	—	1	—	—	76	—	—	25	17	—	—	—	126	233	59	643	04	1,958	43	28	20	2,863	26
Blekinge	—	2	—	1	—	—	8	—	1	—	—	—	—	—	12	820	44	1,298	23	636	26	381	90	3,136	83
Kristianstads	—	10	—	22	—	2	44	—	2	69	1	—	—	—	150	629	90	1,107	93	1,764	78	1,149	80	4,652	41
Malmöhus	—	5	—	4	—	—	60	—	—	59	1	—	—	—	129	809	68	2,169	—	1,822	06	168	—	4,968	74
Hallands	—	19	—	20	—	—	5	—	—	12	8	—	—	—	64	463	35	306	75	2,062	35	—	—	2,832	45
Göteborgs och Bohus	—	96	—	43	—	1	31	—	3	99	6	—	—	—	279	921	02	2,548	98	5,533	50	502	90	9,506	40
Älfsborgs	—	61	—	8	—	—	67	—	—	128	4	—	—	—	268	1,165	84	2,640	46	6,497	29	706	20	11,009	79
Skaraborgs	—	59	—	9	—	1	25	—	—	49	7	—	—	—	150	587	49	1,476	80	3,244	78	1,915	—	7,224	07
Värmlands	—	11	—	8	—	1	17	—	—	55	7	—	—	—	100	670	65	354	40	1,443	92	600	90	3,069	87
Örebro	—	7	—	2	—	—	63	—	—	18	—	—	—	—	90	807	36	1,078	33	1,680	52	467	40	4,033	61
Västmanlands	—	4	—	4	—	—	15	—	—	—	—	—	—	—	23	468	45	164	80	755	80	—	—	1,359	05
Kopparbergs	—	4	—	4	—	3	59	—	1	149	1	—	—	—	221	957	04	953	80	3,230	62	407	04	5,548	50
Gäddleborgs	—	12	—	6	—	—	109	—	—	—	—	—	—	—	123	723	53	728	03	4,964	89	2,011	90	8,428	35
Västernorrlands	—	21	—	11	—	—	156	—	—	—	4	—	1	—	194	1,163	65	1,257	16	7,119	30	638	20	10,178	31
Jämtlands	—	9	—	2	—	—	39	—	—	12	2	—	—	3	67	1,100	16	3,425	82	2,223	03	481	82	7,230	83
Västerbottens	—	8	—	2	—	28	178	—	9	131	17	—	—	8	475	1,063	81	3,927	32	13,004	15	3,046	05	21,041	33
Norrbottnens	—	15	—	6	—	—	21	—	—	16	2	—	—	—	69	968	95	3,280	77	1,476	52	2,253	94	7,980	18
Summa	9	632	—	234	37	—	1,439	3	18	1,159	148	—	4	19	3,702	18,609	60	40,371	36	87,572	44	25,448	15	172,001	55

Tab. Nr 7. Provinsial-, extra provinsial-, stads- och stadsdistriktsläkare samt andra praktiserande läkare, tandläkare, barnmorskor och af kommun eller landsting anställda sjuksköterskor inom hvarje län vid 1903 års slut.

1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
Provinsial- (prld) och extra provinsial- (exprld) läkardistrikt samt städer.	1:e prov., prov., extra och bitr. prov.-läkare samt stads- och stads-distr.-läk.	Andra praktiserande läkare.	Tandläkare.	Barnmorskor.	Sjuksköterskor.	Provinsial- (prld) och extra provinsial- (exprld) läkardistrikt samt städer.	1:e prov., prov., extra och bitr. prov.-läkare samt stads- och stads-distr.-läk.	Andra praktiserande läkare.	Tandläkare.	Barnmorskor.	Sjuksköterskor.
Stockholms stad	18	220	98	179	—	Julita exprld	1	—	—	4	—
Stockholms län:						Kungsörs » (länsdel)	—	—	—	1	—
Stockholms prld	2	4	—	29	3	Nyfors »	1	—	—	2	1
Norrtälge »	1	—	—	13	1	Oxelösunds »	1	—	—	2	—
Sigtuna »	1	—	—	11	1	Summa å länets landsbygd	15	5	1	83	7
Sotholms »	1	2	—	7	1	Nyköping	2	2	2	5	4
Östhammars »	1	1	—	10	1	Eskilstuna	2	2	3	15	5
Botkyrka exprld	1	—	—	1	—	Torshälla	1	—	—	3	1
Dalarö »	1	—	—	3	1	Strängnäs	1	1	1	4	2
Djursholms »	1	—	—	2	—	Mariefred	1	—	—	1	1
Gräsö »	1	—	—	1	—	Trosa	1	—	—	1	2
Rimbo »	1	—	—	9	1	Summa i länets städer	8	5	6	29	15
Skebo »	1	1	—	2	1	Summa för hela länet	23	10	7	112	22
Sundbybergs »	1	1	—	2	—	Östergötlands län.					
Värmdö »	1	—	—	5	1	Linköpings prld	2	2	1	25	1
Österåkers »	1	—	—	2	1	Boxholms »	1	—	—	7	2
Summa å länets landsbygd	15	9	—	97	12	Kisa »	1	1	—	9	1
Södertälge	2	3	2	3	1	Söderköpings »	1	1	—	22	1
Vaxholm	1	3	—	2	—	Tjällmo »	1	—	—	6	1
Norrtälge	1	1	1	1	1	Ödeshögs »	1	—	—	3	2
Östhammar	—	1	—	—	—	Motala östra exprld	1	—	—	1	1
Öregrund	—	—	—	1	—	Reijmyre »	1	—	—	2	1
Sigtuna	—	1	—	—	—	Stegeborgs »	1	—	—	3	1
Summa i länets städer	4	9	3	7	2	Torpa »	1	—	—	—	1
Summa för hela länet	19	18	3	104	14	Valdemarsviks »	1	—	—	2	1
Uppsala län:						Åtvidabergs »	1	—	—	3	1
Uppsala prld	2	—	—	22	1	Summa å länets landsbygd	13	4	1	83	14
Enköpings »	1	—	—	15	1	Linköping	3	6	6	6	—
Tibble »	1	—	—	7	1	Norrköping	3	13	7	18	—
Tierps »	1	—	—	5	1	Söderköping	1	1	1	2	—
Dannemora exprld	1	—	—	2	—	Motala	1	1	2	6	—
Löfsta »	1	—	—	3	—	Vadstena	1	2	1	2	—
Ålfkarleö »	1	—	—	5	—	Skeninge	1	—	—	3	1
Summa å länets landsbygd	8	—	—	59	4	Summa i länets städer	10	23	17	37	1
Uppsala	3	14	6	8	3	Summa för hela länet	23	27	18	120	15
Enköping	1	1	1	4	5	Jönköpings län:					
Summa i länets städer	4	15	7	12	8	Jönköpings prld	2	1	—	11	—
Summa för hela länet	12	15	7	71	12	Eksjö »	1	2	—	8	—
Södermanlands län:						Gislaveds »	1	—	—	7	—
Nyköpings prld	2	—	—	14	—	Hvetlanda »	1	—	—	5	—
Daga »	1	1	—	2	—	Vrigstads »	1	1	—	11	—
Eskilstuna »	1	—	—	11	—	Värnamo »	1	—	—	8	—
Katrineholms »	1	1	1	8	1	Hvetlanda exprld	1	—	1	2	—
Malmköpings »	1	2	—	9	4	Mulseryds »	1	—	—	2	—
Strängnäs »	1	—	—	11	—	Nässjö »	1	2	1	3	—
Trosa »	1	—	—	4	—	Södra Unnaryds »	1	—	—	3	—
Vingåkers »	1	1	—	5	1	Tranås »	1	2	1	3	—
Aspa	1	—	—	4	—	Värnamo »	1	—	1	5	—
Björkviks exprld	1	—	—	3	—	Summa å länets landsbygd	13	8	4	68	—
Björnlunda »	1	—	—	3	—						

Tab. N:r 7. (Forts.) **Provinsial-, extra provinsial-, stads- och stadsdistriktsläkare samt andra praktiserande läkare, tandläkare, barnmorskor och af kommun eller landsting anställda sjuksköterskor inom hvarje län vid 1903 års slut.**

1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
Provinsial- (prld) och extra provinsial- (exprld) läkardistrikt samt städer.	I:e prov., prov., extra och bitr. prov.-läkare samt stads- och stads-distr.-läk.	Andra praktiserande läkare.	Tandläkare.	Barnmorskor.	Sjuksköterskor.	Provinsial- (prld) och extra provinsial- (exprld) läkardistrikt samt städer.	I:e prov., prov., extra och bitr. prov.-läkare samt stads- och stads-distr.-läk.	Andra praktiserande läkare.	Tandläkare.	Barnmorskor.	Sjuksköterskor.
Jönköping	2	8	4	12	—	Blekinge län:					
Eksjö	1	2	1	3	—	Karlskrona prld	2	—	—	13	1
Grenna	1	—	—	2	—	Jämshögs	1	1	—	17	3
Summa i länets städer	4	10	5	17	—	Ronneby	1	—	—	9	1
Summa för hela länet	17	18	9	85	—	Summa å länets landsbygd	4	1	—	39	5
Kronobergs län:						Karlskrona	1	10	4	10	3
Värjö prld	2	3	—	22	1	Ronneby	1	2	—	1	1
Lenhofda	1	1	—	7	1	Karlshamn	2	2	2	2	1
Ljungby	1	3	—	17	1	Sölvesborg	1	2	1	1	1
Tingsås	1	—	—	7	1	Summa i länets städer	5	16	7	14	6
Elmhults exprld	1	—	—	6	2	Summa för hela länet	9	17	7	53	11
Grönskåra . . . . . (länsdel)	—	—	—	1	—	Kristianstads län:					
Ryds	1	—	—	3	1	Kristianstads prld	2	1	—	30	4
Åsheda	1	—	—	1	—	Broby	1	1	—	12	2
Summa å länets landsbygd	8	7	—	64	7	Brösarps	1	—	—	15	2
Värjö	1	1	3	4	—	Hammenhögs	1	2	—	34	1
Summa för hela länet	9	8	3	68	7	Hessleholms	1	1	2	28	4
Kalmar län:						Ångelholms	1	1	—	26	2
Kalmar prld	2	—	—	12	1	Båstads exprld	1	—	—	4	—
Högsby	1	1	—	5	2	Klippans	1	2	—	12	3
Målilla	1	1	—	3	1	Västra Vrams	1	—	—	8	1
Oskarhamns	1	—	—	5	—	Åhus	1	—	—	3	—
Söderåkra	1	1	—	5	2	Summa å länets landsbygd	11	8	2	172	19
Tjusts	1	2	—	15	2	Kristianstad	2	6	3	5	—
Vimmerby	1	1	—	8	1	Simrishamn	1	1	1	1	—
Ölands norra	1	—	—	6	1	Ångelholm	—	5	1	2	—
Ölands södra	1	—	—	9	1	Summa i länets städer	3	12	5	8	—
Grönskåra exprld	1	—	—	2	—	Summa för hela länet	14	20	7	180	19
Mörtfors	1	—	—	2	1	Malmöhus län:					
Nybro	1	—	—	6	1	Malmö prld	2	—	—	44	4
Stranda	1	1	—	3	3	Anderslöfs	1	—	—	18	1
Valdemarsviks . . . . . (länsdel)	—	—	—	1	—	Helsingborgs	1	—	—	35	1
Summa å länets landsbygd	14	7	—	82	16	Hörby	1	2	1	15	1
Kalmar	2	4	2	4	1	Åsums	1	2	—	27	1
Oskarshamn	1	1	1	4	1	Bjufs exprld	1	—	—	2	1
Västervik	1	4	1	4	1	Eslöfs	1	2	1	10	1
Vimmerby	1	1	1	1	1	Hvellinge	1	—	—	14	1
Borgholm	—	1	—	—	—	Höganäs	1	1	1	15	2
Summa i länets städer	5	11	5	13	4	Kjedlinge	1	—	1	15	1
Summa för hela länet	19	18	5	95	20	Limhamns	1	—	1	4	—
Gottlands län:						Löberöds	1	—	—	9	1
Visby prld	2	—	—	14	1	Skurups	1	1	1	6	1
Hemse	1	—	—	14	1	Svedala	1	1	—	7	1
Slite	1	—	—	9	1	Teckomatorps	1	—	—	11	1
Klintehamns exprld	1	—	—	5	—	Trelleborgs	1	—	—	12	1
Summa å länets landsbygd	5	—	—	42	3	Veberöds	1	—	—	10	1
Visby	1	4	2	2	1	Summa å länets landsbygd	18	9	6	254	20
Summa för hela länet	6	4	2	44	4	Malmö	4	27	9	61	—
						Lund	2	22	3	24	—

Tab. N:r 7. (Forts.) Provinsial-, extra provinsial-, stads- och stadsdistriktsläkare samt andra praktiserande läkare, tandläkare, barnmorskor och af kommun eller landsting anställda sjuksköterskor inom hvarje län vid 1903 års slut.

1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
Provinsial- (prld) och extra provinsial- (exprld) läkardistrikt samt städer.	1:e prov.-, prov.-, extra och bitr. prov.-läkare samt stads- och stads-distr.-läk.	Andra prakti-serande läkare.	Tand-läkare.	Barn-mor-skor.	Sjuk-sköter-skor.	Provinsial- (prld) och extra provinsial- (exprld) läkardistrikt samt städer.	1:e prov.-, prov.-, extra och bitr. prov.-läkare samt stads- och stads-distr.-läk.	Andra prakti-serande läkare.	Tand-läkare.	Barn-mor-skor.	Sjuk-sköter-skor.
Landskrona	2	5	3	6	1	Marks prld	1	—	—	8	1
Helsingborg	3	12	7	16	—	Melleruds >	1	1	—	4	1
Ystad	2	4	3	6	1	Norra Dalslands >	1	1	—	7	1
Trelleborg	1	3	1	3	—	Svenljunga >	1	—	—	8	1
Skanör med Falsterbo	—	—	—	—	—	Ulricehamns >	1	—	—	8	1
Summa i länets städer	14	73	26	116	2	Bjerke exprld	1	—	—	1	—
Summa för hela länet	32	82	32	370	22	Eds >	1	—	—	6	1
Hallands län:						Herrljunga >	1	—	1	10	1
Halmstads prld	2	1	—	19	3	Högsäters >	1	—	—	4	1
Falkenbergs >	1	—	—	25	4	Kinna >	1	—	—	4	1
Kungsbacka >	1	—	—	11	1	Lilla Edets >	1	—	—	1	1
Båstads exprld (länsdel)	—	—	—	1	—	Trollhättans >	2	—	1	3	3
Oskarströms >	1	—	—	3	1	Summa å länets landsbygd	17	3	2	111	20
Summa å länets landsbygd	5	1	—	59	9	Vänersborg	1	1	2	4	1
Halmstad	2	8	4	6	3	Alingsås	1	1	1	2	1
Laholm	1	1	—	1	—	Borås	2	7	3	10	1
Falkenberg	1	2	1	2	—	Ulricehamn	1	1	—	3	—
Varberg	1	2	3	5	1	Åmål	1	2	1	1	1
Kungsbacka	1	2	—	2	—	Summa i länets städer	6	12	7	20	4
Summa i länets städer	6	15	8	16	4	Summa för hela länet	23	15	9	131	24
Summa för hela länet	11	16	8	75	13	Skaraborgs län:					
Göteborgs och Bohus län:						Mariestads prld	2	—	—	19	—
Göteborgs prld	2	2	—	23	2	Falköpings >	1	—	—	16	—
Håby >	1	—	—	15	1	Hjo >	1	4	—	13	—
Jörlanda >	1	—	—	5	1	Hofva >	1	—	—	9	—
Orusts >	1	—	—	4	1	Lidköpings >	1	—	—	19	—
Tanums >	1	—	—	5	1	Vara >	1	1	1	14	—
Uddevalla >	1	—	—	4	—	Gröstorps exprld	1	—	—	7	—
Fiskebäckskils exprld	1	—	—	3	—	Tidaholms >	1	1	1	1	—
Fjällbacka >	1	—	—	4	—	Töreboda >	1	—	—	2	—
Fässbergs >	1	—	—	2	—	Summa å länets landsbygd	10	6	2	100	—
Kungshamns >	1	—	—	4	—	Mariestad	1	1	1	3	—
Ljungskile >	1	—	—	3	—	Lidköping	1	3	1	6	—
Lysekils >	1	1	—	7	—	Skara	2	2	1	4	—
Orusts västra >	1	—	—	4	1	Sköfde	1	4	2	4	—
Strömstads >	1	—	—	4	1	Hjo	1	—	1	1	—
Styrsö >	1	—	—	3	—	Falköping	1	5	1	4	—
Tjörns >	1	—	—	4	—	Summa i länets städer	7	15	7	22	—
Summa å länets landsbygd	17	3	—	94	8	Summa för hela länet	17	21	9	122	—
Göteborg	12	65	23	81	—	Värmlands län:					
Kungälf	1	—	—	1	—	Karlstads prld	2	1	—	12	1
Marstrand	1	—	—	1	—	Arvika >	1	—	—	10	1
Uddevalla	2	2	1	6	—	Dalby >	1	—	—	5	1
Strömstad	1	1	1	1	—	Filipstads >	1	—	—	10	1
Summa i länets städer	17	68	25	90	—	Nedre Fryksdalens >	1	2	1	9	1
Summa för hela länet	34	71	25	184	8	Näs >	1	1	—	6	1
Älfsborgs län:						Silbodals >	1	—	—	7	1
Vänersborgs prld	2	—	—	15	2	Visnums >	1	—	—	7	1
Alingsås >	1	—	—	17	3	Öfre Fryksdalens >	1	1	—	6	1
Borås >	1	1	—	15	2	Arvika exprld	1	2	2	5	—
						Charlottenbergs >	1	—	—	3	—

Tab. N:r 7. (Forts.) Provinsial-, extra provinsial-, stads- och stadsdistriktsläkare samt andra praktiserande läkare, tandläkare, barnmorskor och af kommun eller landsting anställda sjuksköterskor inom hvarje län vid 1903 års slut.

1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
Provinsial- (prld) och extra provinsial- (exprld) läkardistrikt samt städer.	1:e prov., prov.-, extra och bitr. prov.-läkare samt stads- och stads-distr.-läk.	Andra praktiserande läkare.	Tandläkare.	Barnmorskor.	Sjuksköterskor.	Provinsial- (prld) och extra provinsial- (exprld) läkardistrikt samt städer.	1:e prov., prov.-, extra och bitr. prov.-läkare samt stads- och stads-distr.-läk.	Andra praktiserande läkare.	Tandläkare.	Barnmorskor.	Sjuksköterskor.
Gillberga exprld	1	—	—	3	—	Kopparbergs län:					
Glafva >	1	—	—	2	—	Falu prld	2	—	—	14	3
Järnskogs >	1	—	—	4	—	Grängärde >	1	—	—	2	2
Kils >	1	—	—	6	—	Hedemora >	1	1	—	5	2
Molkoms >	1	—	—	4	—	Leksands >	1	—	—	9	2
Ransätters >	1	—	—	4	—	Mora >	1	1	1	5	2
Töcksmarks >	1	—	—	1	—	Nås >	1	1	—	9	2
Uddeholms >	1	—	—	8	1	Avesta exprld	1	—	1	5	1
Summa å länets landsbygd	20	7	3	112	10	By >	1	—	—	2	—
Karlstad	2	6	4	12	2	Grängesbergs >	1	—	—	2	1
Kristinehamn	2	1	2	6	1	Husby >	1	—	—	5	—
Filipstad	1	2	2	2	1	Lima >	1	—	—	4	1
Summa i länets städer	5	9	8	20	4	Ludvika >	1	—	1	2	1
Summa för hela länet	25	16	11	132	14	Malungs >	1	—	—	2	—
Örebro län:						Orsa >	1	—	—	5	2
Örebro prld	2	—	—	12	1	Rättviks >	1	1	—	4	1
Askersunds >	1	—	—	6	—	Smedjebackens >	1	1	—	4	1
Grythytte >	1	—	—	6	1	Stora Tuna >	1	2	1	7	1
Karlskoga >	1	1	1	6	2	Svärdsjö >	1	—	—	4	—
Nora >	1	—	—	6	1	Särna >	1	—	—	2	—
Askers exprld	1	—	—	4	—	Alfdalens >	1	—	—	3	2
Edsbergs >	1	—	—	6	—	Summa å länets landsbygd	21	7	4	95	23
Fellingsbro >	1	—	—	2	1	Falun	1	4	3	5	5
Hallsbergs >	1	2	—	10	1	Säter	1	—	—	1	—
Hjortkvarns >	1	—	—	2	—	Hedemora	1	—	1	2	2
Lindesbergs >	1	—	—	3	1	Summa i länets städer	3	4	4	8	7
Ljusnarsbergs >	1	2	—	5	1	Summa för hela länet	24	11	8	103	30
Ramsbergs >	1	—	—	4	—	Gälleborgs län:					
Ämmebergs >	1	—	—	4	2	Gälle prld	2	—	—	11	3
Summa å länets landsbygd	15	5	1	76	11	Alfta >	1	—	—	2	1
Örebro	3	10	5	14	—	Järfö >	1	2	1	7	1
Askersund	1	—	—	1	—	Hudiksvalls >	1	—	—	5	1
Nora	1	—	1	2	1	Söderhamus >	1	1	—	16	1
Lindesberg	1	—	1	1	—	Arbrå exprld	1	—	—	1	—
Summa i länets städer	6	10	7	18	1	Bergsjö >	1	—	—	5	—
Summa för hela länet	21	15	8	94	12	Bollnäs >	1	1	1	5	1
Västmanlands län:						Delsbo >	1	—	—	3	—
Västerås prld	2	1	—	29	—	Enångers >	1	—	—	2	—
Heby >	1	1	—	15	1	Färila >	1	—	—	2	—
Norbergs >	1	1	—	5	2	Gysinge >	1	—	—	2	1
Kungsörs exprld	1	—	—	3	—	Hofors >	1	—	—	7	2
Ramnäs >	1	—	—	3	—	Ljusne >	1	—	—	3	—
Skinnskattebergs >	1	—	—	3	—	Loos >	1	—	—	1	—
Västanfors >	1	—	—	2	—	Ockelbo >	1	—	—	3	1
Öster-Våla >	1	—	—	3	1	Ovnanåker >	1	—	—	2	—
Summa å länets landsbygd	9	3	—	63	4	Sandviken >	1	—	—	4	—
Västerås	1	2	3	10	1	Summa å länets landsbygd	19	4	2	81	12
Sala	2	2	2	4	1	Gälle	3	9	7	22	—
Köping	1	2	1	5	1	Söderhamn	2	3	2	6	1
Arboga	2	1	1	3	—	Hudiksvall	1	3	1	3	—
Summa i länets städer	6	7	7	22	3	Summa i länets städer	6	15	10	31	1
Summa för hela länet	15	10	7	85	7	Summa för hela länet	21	19	12	112	13

Tab. N:r 7. (Forts.) Provinsial-, extra provinsial-, stads- och stadsdistriktsläkare samt andra praktiserande läkare, tandläkare, barnmorskor och af kommun eller landsting anställda sjuksköterskor inom hvarje län vid 1903 års slut.

1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
Provinsial- (prld) och extra provinsial- (exprld) läkardistrikt samt städer.	1:e prov., prov., extra och bitr. prov.-läkare samt stads- och stads-distr.-läk.	Andra prakti-serande läkare.	Tand-läkare.	Barn-mor-skor.	Sjuk-sköter-skor.	Provinsial- (prld) och extra provinsial- (exprld) läkardistrikt samt städer.	1:e prov., prov., extra och bitr. prov.-läkare samt stads- och stads-distr.-läk.	Andra prakti-serande läkare.	Tand-läkare.	Barn-mor-skor.	Sjuk-sköter-skor.
Västernorrlands län:											
Hernösands prld	2	1	—	9	1	Bjurholms exprld	1	—	—	3	—
Fjällsjö >	1	1	—	4	3	Burträsk >	1	—	—	6	—
Skogs >	1	1	—	10	1	Bygdeå >	1	—	—	3	—
Sollefteå >	1	4	1	11	3	Byske >	1	—	—	5	—
Sundsvalls >	1	2	—	9	3	Degerfors >	1	—	—	5	—
Torps >	1	2	—	10	3	Dorotea >	1	—	—	2	—
Örnsköldsviks >	1	1	—	15	1	Jörns >	1	—	—	6	—
						Löfångers >	1	—	—	2	—
Alnö exprld	1	—	—	2	1	Malå >	1	—	—	1	—
Anundsjö >	1	—	—	3	—	Norsjö >	1	—	—	4	—
Gudmundrå >	1	—	—	2	1	Sorsele >	1	—	—	1	—
Indals-Liden >	1	—	—	2	—	Stensele >	1	—	—	2	—
Ramsle >	1	—	—	2	1	Tärna >	1	—	—	2	—
Ytterlännäs >	1	—	—	3	—	Vilhelmina >	1	—	—	5	—
Vifsta varfs >	1	1	—	12	1						
Summa å länets landsbygd	15	13	1	94	19	Summa å länets landsbygd	21	1	—	95	—
Hernösand	2	4	3	7	2	Umeå	1	4	1	4	1
Sundsvall	2	4	3	9	1	Skellefteå	1	1	1	2	—
Örnsköldsvik	—	3	2	2	1	Summa i länets städer	2	5	2	6	1
Summa i länets städer	4	11	8	18	4	Summa för hela länet	23	6	2	101	1
Summa för hela länet	19	24	9	112	23	Norrbottnens län:					
Jämtlands län:						Neder-Luleå prld	2	1	—	4	—
Östersunds prld	2	1	—	18	1	Haparanda >	1	—	—	3	—
Bergs >	1	—	—	5	—	Neder-Kalix >	1	1	—	7	—
Hede >	1	—	—	4	1	Pajala >	1	—	—	3	1
Ragunda >	1	—	—	5	1	Piteå >	1	1	—	10	1
Ströms >	1	—	—	4	1	Råneå >	1	—	—	4	1
Svegs >	1	—	—	4	1	Vittangi >	1	—	—	2	—
Undersåkers >	1	1	—	7	—	Öfver-Kalix >	1	—	—	3	—
						Öfver-Luleå >	1	2	1	4	1
Frostvikens exprld	1	—	—	1	—	Arjepluogs exprld	1	—	—	1	—
Föllinge >	1	—	—	3	—	Arvidejurs >	1	—	—	4	—
Hammerdals >	1	—	—	1	—	Edefors >	1	—	—	1	—
Näskotts >	1	—	—	2	—	Gellivare >	1	1	—	5	—
Rütans >	1	—	—	3	—	Jockmocks >	1	—	—	4	—
Stuguns >	1	—	—	2	—	Kiruna >	1	—	—	2	—
Summa å länets landsbygd	14	2	—	59	5	Ålfsby >	1	—	—	2	1
Östersund	1	4	3	8	2	Öfver-Torneå >	1	—	—	2	1
Summa för hela länet	15	6	3	67	7	Summa å länets landsbygd	18	6	1	61	6
Västerbottens län:						Luleå	1	1	2	6	1
Umeå prld	2	—	—	17	—	Piteå	1	1	1	2	1
Lycksele >	1	—	—	8	—	Haparanda	1	1	—	2	1
Nordmalings >	1	1	—	5	—	Summa i länets städer	3	3	3	10	3
Nysätra >	1	—	—	2	—	Summa för hela länet	21	9	4	71	9
Skellefteå >	1	—	—	12	—	Summa å rikets landsbygd	*) 325	119	30	2,143	234
Asele >	1	—	—	4	—	Summa i rikets städer	149	577	283	727	73
						Summa i hela riket	474	696	313	2,870	307

*) Provinsialläkardistriktens antal uppgår till 139 och extra provinsialläkardistriktens till 161. Af de 24 förste provinsialläkarna äro 4 tillförordnade; 2 af dessa sistnämnda äro jämval provinsialläkare. Biträdande provinsialläkarnas antal är 22.
De provinsialläkare och extra provinsialläkare, som äro bosatta i stad, hafva här räknats till landsbygden inom sina resp. distrikt.

Tab. N:r 8. Sammandrag af rapporterna om läkarbesiktningarna å värnpliktige, år 1903.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Arméfördelningsområden.	Vid förrättningen pröfvade.	Icke inskrifna.						Inskrifna.						Summa.			
		Frikallade		Erhållet uppskof med inskrifningen				Summa icke inskrifna.	Utan personlig inställelse.	Närvarande.			Summa inskrifna.	21-åriga.	Öfveråriga.	Underåriga.	Summa sammanr.
		på grund af förlust af medborgerskap eller på grund af kroppslig eller sjukdom (äfven Vpl. § 19 mom. 1 c).	Summa.	på grund af hälsoskäl.	på grund af familjeskäl.	Summa.	Vapenföra			Icke vapenföra.							
							i all vapenfjänst.				i viss vapenfjänst.						
I. Arméfördelningsområdet.																	
21-åriga	6,187	1,074	—	1,074	92	20	112	1,186	79	4,019	135	768	5,001	6,187	—	—	
Öfveråriga	599	147	—	147	5	13	18	165	26	308	13	87	434	—	599	—	
Underåriga	793	—	—	—	—	—	—	—	4	777	10	2	793	—	—	793	7,579
II. Arméfördelningsområdet.																	
21-åriga	4,614	861	—	861	204	9	213	1,074	17	2,674	257	592	3,540	4,614	—	—	
Öfveråriga	447	125	—	125	25	12	37	162	—	211	23	51	285	—	447	—	
Underåriga	411	—	—	—	—	—	—	—	—	394	17	—	411	—	—	411	5,472
III. Arméfördelningsområdet.																	
21-åriga	5,106	862	—	862	157	44	201	1,063	109	3,312	157	465	4,043	5,106	—	—	
Öfveråriga	610	161	—	161	16	24	40	201	16	318	16	59	409	—	610	—	
Underåriga	395	—	—	—	—	—	—	—	—	386	8	1	395	—	—	395	6,111
IV. Arméfördelningsområdet.																	
21-åriga	4,839	880	—	880	111	15	126	1,006	46	3,029	102	656	3,833	4,839	—	—	
Öfveråriga	522	159	1	160	5	7	12	172	29	256	5	60	350	—	522	—	
Underåriga	765	—	—	—	—	—	—	—	6	766	—	4	776	—	—	776	6,137
V. Arméfördelningsområdet.																	
21-åriga	5,014	1,101	—	1,101	111	37	148	1,249	10	3,037	86	632	3,765	5,014	—	—	
Öfveråriga	345	103	1	104	3	24	27	131	2	161	6	45	214	—	345	—	
Underåriga	413	—	—	—	—	—	—	—	—	412	—	1	413	—	—	413	5,772
VI. Arméfördelningsområdet.																	
21-åriga	5,669	1,109	—	1,109	119	55	174	1,283	66	3,450	195	675	4,366	5,669	—	—	
Öfveråriga	637	131	1	132	19	26	45	177	3	367	18	72	460	—	637	—	
Underåriga	314	—	—	—	—	—	—	—	—	288	26	—	314	—	—	314	6,620
Gottlands militärområde.																	
21-åriga	264	19	—	19	—	2	2	21	3	205	4	31	243	264	—	—	
Öfveråriga	24	5	1	6	—	—	—	6	—	16	—	2	18	—	24	—	
Underåriga	44	—	—	—	—	—	—	—	—	44	—	—	44	—	—	44	332
Summa	38,023	6,737	4	6,741	867	288	1,155	7,896	416	24,430	1,078	4,203	30,127	31,693	3,184	3,146	38,023

Tab. Nr 9 a). Sammandrag af rapporterna om läkarbesiktningarna å värnpliktige, år 1903.
Kassationsorsaker hos 21-åriga.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
Inskriftningsområden.	Vid förrättningen pröfvade.	Däraf frikallade på grund af kroppsfel eller sjukdom.																				S u m m a.
		Bildnings- och utvecklingsfel.		Kroniska infektions-sjukdomar.		Konstitutionella sjukdomar.	Sinnessjukdomar.	Nerv-systemets sjukdomar.		Öron-sjukdomar.	Cirkulationsorganens sjukdomar.	Andningsorganens sjukdomar.	Matsmält-ningsorga-nens sjukdomar.		Urin- och könsorganens sjukdomar.	Bensystemets och rörelseorganens sjukdomar.	Hudsjukdomar och sjukdomar i bindväfen.	Srunster.				
		Forträrande allmän svaghet.	Öfriga utbildnings- och utvecklingsfel.	Tuberkelsjukdom.	Öfriga kroniska infektionssjukdomar.			Öfriga sjukdomar i nervsystemet.	Fallandesot.				Öfriga öronsjukdomar.	Döfhet och öfriga öronsjukdomar.					Öfriga matsmältningsorganens sjukdomar.	Blåsk.		
Malmöhus södra inskr.område	1,451	45	11	—	10	—	3	12	4	—	26	—	16	57	4	3	4	1	45	4	—	245
» norra »	1,305	10	10	—	14	—	—	10	7	—	24	4	20	41	8	3	3	2	44	9	—	209
Hallands »	1,280	26	9	1	21	2	2	18	8	1	17	1	13	47	13	3	2	1	52	2	1	240
Blekinge »	1,107	23	9	3	13	—	—	11	4	4	16	—	26	15	7	2	3	3	23	3	—	165
Kronobergs »	1,044	22	13	1	16	—	6	11	6	1	18	1	19	32	—	1	2	6	50	6	2	213
Kalmar »	1,203	4	15	3	10	—	2	12	5	5	16	2	17	36	2	5	7	4	49	4	—	198
Jönköpings »	1,063	11	5	4	7	—	—	10	4	—	12	—	6	25	5	1	3	5	27	3	—	128
Östergötlands västra »	1,209	13	8	3	20	—	—	16	3	4	26	3	22	132	5	12	2	6	47	5	1	328
» östra »	1,139	19	11	—	12	—	1	15	—	4	11	1	26	39	3	5	9	6	45	1	—	208
Göteborgs och Bohus »	1,933	22	8	4	26	—	—	8	9	1	36	1	28	70	9	2	4	7	53	2	—	290
Älfsborgs södra »	1,004	21	8	3	20	3	—	13	2	8	10	2	18	47	12	5	4	2	41	3	—	222
» norra »	1,107	8	3	4	13	2	—	12	5	3	17	3	19	36	3	4	10	5	28	5	1	181
Skaraborgs »	1,062	3	5	3	12	1	—	13	6	5	14	3	19	23	6	4	10	2	40	—	—	169
Örebro »	1,065	16	9	1	6	—	1	14	4	2	17	1	19	46	5	5	6	6	24	4	2	188
Södermanlands »	1,034	22	3	—	19	—	—	8	3	5	6	1	14	86	2	5	4	3	45	2	—	228
Stockholms »	2,740	39	9	2	26	7	1	8	6	8	69	4	44	113	8	5	5	4	94	12	—	464
Värmlands »	1,277	25	9	5	5	1	—	34	4	1	9	1	13	30	9	6	8	3	38	8	—	209
Västmanlands »	1,239	32	8	4	9	—	1	12	4	9	15	2	24	29	7	4	6	6	58	7	—	237
Uppsala »	1,178	30	15	5	43	—	1	15	5	3	38	3	17	71	8	4	5	10	70	4	—	347
Kopparbergs »	1,320	31	7	7	15	—	1	12	8	2	31	5	23	46	27	3	5	5	67	10	3	308
Gäflleborgs »	1,040	21	1	1	11	—	1	11	2	3	24	1	30	36	5	5	2	4	35	2	—	195
Jämtlands »	1,129	9	6	6	12	1	—	15	4	2	26	2	17	52	6	9	13	5	67	3	—	255
Västernorrlands »	1,602	18	12	3	12	—	1	18	6	16	24	5	21	57	13	—	6	6	83	9	—	310
Västerbottens »	1,084	13	12	9	25	—	3	7	2	4	15	3	17	47	6	7	3	3	37	—	—	213
Norrbottens »	814	3	8	3	20	—	2	8	4	2	10	2	17	21	5	6	—	—	21	3	1	136
Gottlands »	264	—	—	1	2	—	—	—	—	—	1	2	1	4	2	—	—	2	4	1	—	20
Summa	31,693	486	214	76	399	17	26	323	115	93	528	53	506	1,238	180	109	126	107	1,187	112	11	5,906
Kassation % af samtliga kasserade		8.2	3.6	1.3	6.8	0.3	0.4	5.5	1.9	1.6	8.9	0.9	8.6	21.0	3.1	1.8	2.1	1.8	20.1	1.9	0.2	
» %oo » » besiktigade		15.3	6.8	2.4	12.6	0.5	0.8	10.2	3.6	3.0	16.7	1.7	15.9	39.1	5.7	3.4	4.0	3.4	37.5	3.6	0.3	186.5

Tab. N:r 9 b). Sammandrag af rapporterna om läkarbesiktningarna å värnpliktige, år 1903.
Kassationsorsaker hos öfveråriga.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
Inskriftningsområden.	Vid förtäningen pröfvade.	Däraf frikallade på grund af kroppsfel eller sjukdom.																				Summa.
		Bildnings- och utvecklingsfel.		Kroniska infektions-sjukdomar.		Konstitutionella sjukdomar.	Sinnessjukdomar.	Nerv-systemets sjukdomar.		Ögonsjukdomar.	Öron-sjukdomar.	Cirkulationsorganens sjukdomar.	Andningsorganens sjukdomar.	Matsmältningens sjukdomar.		Urin- och könsorganens sjukdomar.	Bensystemets och rörelseorganens sjukdomar.	Hudsjukdomar och sjukdomar i bindväven.	Svulster.			
		Öfriga bildnings- och utvecklingsfel.	Öfriga kroniska infektions-sjukdomar.	Öfriga sjukdomar i nervsystemet.	Öfriga sjukdomar i Fallandesot.			Döfhet och öfriga öronsjukdomar.	Döfsumhet.					Öfriga matsmältningens sjukdomar.	Brick.							
Malmöhus södra inskr.område	88	2	1	—	2	—	—	1	1	—	4	—	1	2	1	—	—	—	2	—	—	17
» norra »	99	1	—	—	5	—	3	1	—	—	3	1	1	1	2	—	1	—	5	—	—	23
Hallands »	147	8	—	—	4	2	—	3	—	3	3	—	—	17	2	—	—	—	5	2	—	49
Blekinge »	172	1	4	—	3	—	—	2	1	2	—	—	1	2	2	1	—	—	7	1	—	27
Kronobergs »	93	1	—	—	4	—	—	4	1	2	1	1	3	4	2	—	1	2	2	—	—	28
Kalmar »	131	1	2	—	2	—	—	3	—	2	—	—	—	10	2	1	2	1	5	—	—	31
Jönköpings »	89	1	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	1	6	1	2	—	1	3	1	—	18
Östergötlands västra »	89	2	—	—	4	—	—	1	—	1	—	—	1	14	1	2	—	1	2	—	—	29
» östra »	138	20	—	—	4	—	—	—	—	1	5	—	1	6	2	1	2	—	3	—	—	45
Göteborgs och Bohus »	280	5	—	1	4	—	—	—	—	3	1	2	2	9	2	3	2	3	14	2	—	53
Älfsborgs södra »	124	15	—	—	3	—	—	1	—	3	3	—	—	8	1	—	3	—	7	—	—	44
» norra »	129	—	1	—	7	—	—	1	—	2	2	—	6	10	1	—	1	—	6	3	—	40
Skaraborgs »	77	2	—	—	2	—	—	2	2	2	4	—	1	1	1	—	—	3	3	—	—	23
Örebro »	73	3	—	1	2	—	—	1	1	—	1	—	1	2	—	—	3	2	2	1	—	20
Södermanlands »	66	8	—	—	3	—	—	1	—	—	—	—	—	10	1	—	1	—	6	1	—	31
Stockholms »	383	9	1	1	2	1	—	3	3	1	4	1	11	20	3	3	6	1	32	6	—	108
Värmlands »	142	10	—	—	3	1	—	1	—	3	2	—	—	4	—	1	—	—	6	—	—	31
Västmanlands »	70	5	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	1	1	—	1	2	—	4	—	—	16
Uppsala »	41	1	—	—	4	—	—	—	—	1	1	—	—	2	1	—	2	—	4	1	—	17
Kopparbergs »	92	2	—	—	—	—	1	—	—	—	3	—	1	16	2	2	2	1	8	1	—	39
Gäflleborgs »	109	—	—	—	2	—	—	1	2	—	—	—	2	4	1	—	—	2	2	2	—	18
Jämtlands »	138	5	—	1	5	—	—	6	—	1	2	—	1	4	—	4	—	1	7	1	—	38
Västernorrlands »	195	14	—	1	2	—	—	1	—	—	4	—	1	4	3	—	1	3	6	2	—	42
Västerbottens »	53	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	3	3	1	—	—	2	—	—	10
Norrbottens »	142	—	3	1	4	—	—	3	—	—	—	—	4	3	—	1	1	—	3	—	—	23
Gottlands »	24	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	2	—	—	5
Summa	3,184	116	13	6	72	4	3	38	11	27	46	5	44	163	32	22	30	21	148	24	—	825
Kassation % af samtliga kasserade		14.1	1.6	0.7	8.7	0.5	0.4	4.6	1.3	3.3	5.6	0.6	5.3	19.8	3.9	2.7	3.6	2.5	17.9	2.9	—	
» %o » » besiktigade		36.4	4.1	1.9	22.6	1.3	0.9	11.9	3.5	8.5	14.4	1.6	13.8	51.2	10.1	6.9	9.4	6.6	46.5	7.5	—	259.1

Tab. Nr 10. Inskriftningsområdenas ordningsföljd med hänsyn till antalet på grund af kroppsfel eller sjukdom frikallade värnpliktige, år 1903.

1		2	1		2
21-åriga.		% frikallade.	Öfveråriga.		% frikallade.
1	Gottlands inskrifningsområde	7.58	1	Blekinge inskrifningsområde	15.70
2	Jönköpings »	12.04	2	Norrbottnens »	16.20
3	Blekinge »	14.91	3	Gäflborgs »	16.51
4	Göteborgs och Bohus »	15.00	4	Västerbottnens »	18.87
5	Skaraborgs »	15.91	5	Göteborgs och Bohus »	18.93
6	Malmöhus norra »	16.02	6	Malmöhus södra »	19.32
7	Älfsborgs »	16.35	7	Jönköpings »	20.22
8	Värmlands »	16.37	8	Gottlands »	20.83
9	Kalmar »	16.46	9	Västernorrlands »	21.54
10	Norrbottnens »	16.71	10	Värmlands »	21.83
11	Malmöhus södra »	16.88	11	Västmanlands »	22.86
12	Stockholms »	16.93	12	Malmöhus norra »	23.23
13	Örebro »	17.65	13	Kalmar »	23.66
14	Östergötlands östra »	18.26	14	Örebro »	27.40
15	Hallands »	18.75	15	Jämtlands »	27.54
16	Gäflborgs »	18.75	16	Stockholms »	28.20
17	Västmanlands »	19.13	17	Skaraborgs »	29.87
18	Västernorrlands »	19.35	18	Kronobergs »	30.11
19	Västerbottnens »	19.65	19	Älfsborgs norra »	31.01
20	Kronobergs »	20.40	20	Östergötlands västra »	32.58
21	Södermanlands »	22.05	21	Östergötlands östra »	32.61
22	Älfsborgs södra »	22.11	22	Hallands »	33.33
23	Jämtlands »	22.59	23	Älfsborgs södra »	35.48
24	Kopparbergs »	23.33	24	Uppsala »	41.46
25	Östergötlands västra »	27.13	25	Kopparbergs »	42.39
26	Uppsala »	29.46	26	Södermanlands »	46.97
Hela riket		18.71	Hela riket		26.16

Tab. N:r 11. Sammandrag af rapporterna öfver ändringar i förut inskrifnas värnpliktsförhållanden, år 1903.

Inskrifningsområden.	Frikallade.				Icke vapenföra.			
	Inskrifna 1902.	Inskrifna 1901.	Inskrifna före 1901.	Summa.	Inskrifna 1902.	Inskrifna 1901.	Inskrifna före 1901.	Summa.
	Malmöhns södra inskrifningsområde	69	14	13	96	32	1	1
» norra	38	9	12	59	31	1	—	32
Hallands	35	5	18	58	23	3	3	29
Blekinge	39	16	10	65	28	20	5	53
Kronobergs	57	20	10	87	25	6	1	32
Kalmar	94	10	10	114	39	5	4	48
Jönköpings	57	11	15	83	51	9	7	67
Östergötlands västra	74	14	14	102	50	10	3	63
» östra	73	5	11	89	55	9	1	65
Göteborgs och Bohus	22	4	12	38	17	4	2	23
Älfsborgs södra	40	10	11	61	26	2	2	30
» norra	47	8	8	63	53	2	1	56
Skaraborgs	35	9	11	55	46	12	2	60
Örebro	62	3	13	78	31	1	2	34
Södermanlands	63	13	9	85	15	5	—	20
Stockholms	151	25	34	210	63	10	5	78
Värmlands	56	13	10	79	32	5	2	39
Västmanlands	62	10	23	95	37	1	1	39
Uppsala	67	6	20	93	33	6	1	40
Kopparbergs	84	16	12	112	66	7	2	75
Gäflleborgs	58	9	14	81	49	5	3	57
Jämtlands	136	14	21	171	62	11	4	77
Västernorrlands	96	8	13	117	22	2	5	29
Västerbottens	106	9	23	138	32	1	1	34
Norrbottnens	65	11	13	89	36	10	3	49
Gottlands	13	2	8	23	19	2	2	23
Summa	1,699	274	368	2,341	973	150	63	1,186

Tab. N:r 12. Kassationsorsaker hos förut inskrifna värnpliktige, år 1903.

1	2	1	2
Sjukdomar.	% frikallade.	Sjukdomar.	% frikallade.
Bildnings- och utvecklingsfel: fortvarande allmän svaghet	9:00	Öronsjukdomar: döfstumhet	Transport 37:87
otillräcklig kroppslängd	0:04	döfhed och öfriga öronsjukdomar	5:42
öfriga bildnings- och utvecklingsfel	0:13	Cirkulationsorganens sjukdomar	20:19
Kroniska infektionssjukdomar: tuberkelsjukdom	11:30	Andningsorganens sjukdomar	6:87
öfriga kroniska infektionssjukdomar	0:08	Matsmältningsorganens sjukdomar: bräck	3:03
Konstitutionella sjukdomar	0:64	öfriga matsmältn.-org. sjukdomar	3:24
Sinnessjukdomar	4:95	Urin- och könsorganens sjukdomar	2:60
Nervsystemets sjukdomar: fallandesot	1:62	Bensystemets och rörelseorganens sjukdomar	18:78
öfriga sjukdomar i nervsystemet	2:56	Hudsjukdomar och sjukdomar i bindväfven	1:66
Ögonsjukdomar	7:55	Svulster	0:34
Transport	37:87	Summa	100:00

Tab. Nr 13. Öfversikt af de viktigaste

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	
Sjukdomar. (Siffrorna hänvisa till gällande sjukdomsnomenklatur.)	I. Arméfördelningen.												II. Arméfördelningen.									
	Karlskrona grenadjärregemente.	Kronobergs regemente.	Hallands regemente.	Norra Skånska infanteriregementet.	Södra Skånska infanteriregementet.	Skånska husarregementet.	Skånska dragonregementet.	Kronprinsens husarregemente.	Vendes artilleriregemente.	Vendes Göta trängkårer.	Volontärskolan h. Värberg.	S u m m a.	Första lifgrenadjär- regementet.	Andra lifgrenadjär- regementet.	Jönköpings regemente.	Kalmar regemente.	Smålands husarregemente.	Andra Göta artilleriregemente.	Volontärskolan i Norrköping.	Fälartilleriets skyttekolor.	S u m m a.	
III. Akuta infektionssjukdomar:																						
4. Varicellæ	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	3	—	—	—	2	—	—	1	—	—	3
5. Morbilli	—	—	—	10	—	—	—	4	—	15	—	29	26	4	21	—	—	—	7	1	—	59
6. Scarlatina	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	2	1	1	—	4
7. Rubeola	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	11	—	—	—	—	57	—	—	—	68
10. Febricula	18	22	37	19	73	2	9	3	7	—	15	205	69	86	25	40	—	21	45	1	—	287
11. Febris thypoides	—	—	—	—	—	2	—	—	—	1	1	4	2	—	1	—	—	—	—	—	—	3
15. Parotitis epid.	—	1	—	—	—	—	1	—	2	14	—	18	87	32	—	22	31	17	—	—	—	189
16. Influenza epid.	1	2	—	16	—	34	—	26	1	3	20	103	2	18	20	—	13	2	—	—	—	55
17. Pertussis	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18. Diphtheria	—	—	—	5	—	1	—	—	—	—	—	6	1	—	7	—	—	1	22	—	—	31
20. Erysipelas	1	1	1	1	2	1	2	2	4	2	—	17	8	1	1	4	—	1	—	—	—	15
21. Pyæmia. Septicæmia	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1
23. Chancre (med följsj.)	1	—	1	—	—	1	1	1	3	—	—	8	—	—	1	1	—	—	—	—	—	2
24. Gonorrhæa (»)	3	4	8	7	19	4	3	11	7	3	1	70	—	9	2	2	1	2	1	—	—	17
25. Meningitis cerebr. spin. epid.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
26. Tetanus	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
IV. Kroniska infektionssjukdo- mar:																						
32. Tuberculosis (pulmon)	2	1	21	—	1	1	2	4	2	—	1	35	2	8	1	4	—	4	1	—	—	20
» (org. cet.)	1	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	3	1	1	—	—	—	1	—	—	—	3
33. Syphilis acquisita	—	1	3	—	—	—	—	2	—	—	—	6	—	2	—	1	—	1	—	—	—	4
35. Febris intermittens	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
36. Actinomycosis	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
V. Konstitutionella sjukdomar	15	7	35	1	8	—	3	—	—	—	12	81	1	2	10	5	1	2	—	—	—	21
VI. Kroniska förgiftningsjuk- domar (alkohol)	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
VII. Sinnessjukdomar	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2	1	—	—	—	—	—	—	4
VIII. Nervsystemets sjukdomar	30	18	9	11	2	3	3	—	3	2	8	89	4	18	9	34	6	27	1	—	—	99
IX. Ögonsjukdomar	15	10	17	3	9	3	5	3	3	4	6	78	21	19	15	19	1	7	1	—	—	83
X. Öronsjukdomar	—	10	4	3	3	9	12	1	1	1	8	52	13	5	6	4	3	15	1	—	—	47
XI. Circulationsorganens sjuk- domar	8	48	97	22	11	10	9	1	7	4	8	225	38	15	33	25	2	17	1	—	—	131
XII. Andningsorganens sjukdomar Pneumonia vel Pleuritis ac. (2) (8) (10) (4) (4) (15) (18) (4) (4) (5) (6) (80) (7) (1) (14) (13) (3) (6) (2) — (46)	35	96	77	44	29	45	48	11	34	45	79	543	180	91	38	104	69	107	27	1	—	617
XIII. Matsmältningsorganens sjuk- domar	153	195	235	215	57	79	124	39	112	297	103	1,609	291	211	144	437	48	345	93	7	—	1,576
XIV. Urin- och könsorganens sjuk- domar	1	4	8	5	1	9	—	1	4	1	1	35	6	3	4	1	3	1	—	—	—	18
XVI. Rörelseorganens och bensyste- mets sjukdomar	75	191	179	62	217	34	21	13	51	14	77	934	335	122	186	330	6	77	26	3	—	1,055
XVII. Hud- och bindväfssjukdomar Parasitära hudsjukdomar . . . . . (9) (4) (6) (11) (2) (5) (5) (5) (5) (3) — (55) (4) (5) (3) (4) — (1) (1) — (18)	84	61	65	91	81	37	78	22	41	21	31	612	106	88	85	82	40	94	28	4	—	527
XVIII. Svulster	—	2	—	3	1	2	—	—	1	1	2	12	—	4	1	5	—	—	—	—	—	10
XIX. Genom våld och olyckshän- delse uppkomna skador samt akuta förgifningar	158	240	116	200	314	99	76	32	95	41	155	1,526	50	221	186	265	74	222	40	11	—	1,069
Summa	604	914	915	720	828	377	398	176	379	469	531	6,311	1,256	962	797	1,388	298	1,023	296	29	—	6,049

sjukdomarna vid hären, år 1903.

23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48
III. Arméfördelningen.											IV. Arméfördelningen.														
Västgöta regemente.	Skarborgs regemente.	Älfsborgs regemente.	Bohuslans regemente.	Lifregementets husarer.	Första Göta artilleriregemente.	Boden-Karlsborgs artilleriregemente.	Göta ingenjörkår.	Första Göta trängkår.	Volontärskolan & Karlsborg.	S u m m a.	Svea lifgarde.	Göta lifgarde.	Lifregementet till fot.	Södermanlands regemente.	Värholms grenadjärregemente.	Lifgardet till häst.	Första Svea artilleriregemente.	Positionsarilleri-regementet.	Svea ingenjörkår.	Fälttelegrafkåren.	Första Svea trängkår.	Andra Svea trängkår.	Krigsskolan.	Volontärskolan i Sockholm.	S u m m a.
1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2	1	4	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	6
28	38	15	8	—	—	21	11	7	2	130	17	30	2	—	—	18	1	—	25	5	12	3	—	7	120
2	5	1	—	—	7	2	—	—	—	17	—	—	—	—	—	4	3	—	—	—	—	—	—	—	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	3	1	4	—	1	—	—	3	1	6	1	—	10	32
21	—	10	11	19	14	26	20	23	40	184	25	13	21	24	8	7	—	8	15	5	30	15	9	—	180
—	—	2	—	—	—	—	2	—	—	4	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2
—	—	15	—	1	28	—	15	12	30	101	5	9	—	38	—	2	37	—	27	14	—	—	—	1	133
—	—	—	12	—	16	—	—	—	1	31	5	16	—	2	1	48	4	2	8	2	34	13	—	92	227
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	1	1	—	—	—	—	1	28	—	31	44	19	—	3	—	—	—	—	8	1	114	21	—	—	210
—	—	2	—	—	1	—	—	—	—	3	4	3	—	—	—	6	—	—	3	—	1	2	—	1	20
—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	3	2	1	—	—	—	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	5	1	—	2	1	3	—	—	—	1	1	2	—	19
4	5	8	17	2	11	3	2	1	2	55	30	31	7	7	6	18	19	5	17	5	8	5	10	9	177
—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	2	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	5	—	—	—	4	1	1	—	—	14	11	7	6	—	—	4	6	1	6	1	—	—	—	1	43
—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	1	2	—	—	—	—	4
1	—	1	2	—	2	—	—	—	—	6	4	3	—	—	—	—	2	2	2	—	3	4	—	—	20
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
—	2	—	7	—	2	—	2	—	1	14	1	10	2	2	3	1	2	—	—	—	1	1	—	—	23
1	3	—	—	—	1	—	—	1	—	6	5	2	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	9
1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
14	12	7	15	1	4	1	3	3	2	62	2	4	8	13	3	1	4	—	4	1	6	—	2	1	49
10	6	5	6	3	9	—	5	—	1	45	3	17	1	17	8	5	6	2	9	6	2	2	1	4	83
7	1	1	2	4	6	2	5	3	3	34	20	36	1	9	2	9	13	3	17	10	9	—	—	6	135
28	11	7	20	7	23	7	6	6	—	115	13	36	9	23	9	20	17	5	6	6	10	5	1	3	163
100	86	77	33	29	80	22	42	22	46	537	102	165	39	132	47	93	68	27	66	37	43	30	3	36	888
(4)	(5)	(2)	(4)	—	(6)	(4)	(4)	(3)	(3)	(35)	(16)	(47)	(7)	(9)	—	(23)	(22)	(5)	(20)	(5)	(13)	(6)	—	(6)	(179)
143	179	85	214	127	172	54	59	90	101	1,224	232	315	182	505	83	128	173	78	82	18	133	85	15	92	2,121
4	1	6	6	1	3	2	4	—	7	34	1	6	2	4	1	5	8	5	2	—	1	2	3	—	40
125	69	70	73	30	44	16	35	25	25	512	83	194	78	137	46	26	46	18	34	11	21	16	4	26	740
46	42	60	53	53	47	32	39	11	14	397	50	97	51	98	18	37	66	16	40	11	41	12	13	21	571
(2)	(1)	(7)	(1)	—	(5)	(3)	(1)	(1)	—	(21)	(5)	(6)	(5)	—	(3)	(2)	(1)	(1)	(2)	—	(2)	—	—	(4)	(31)
—	4	—	—	—	—	—	2	—	—	6	2	4	—	—	—	2	3	1	—	—	2	—	—	3	17
160	99	88	197	128	167	21	37	15	44	956	87	64	117	198	100	44	82	57	87	18	48	21	14	11	948
701	569	462	676	405	643	211	291	249	319	4,527	752	1,096	528	1,219	339	480	564	232	466	156	528	239	77	325	7,001

Tab. Nr 14. Sjukligheten inom arméns truppförband, år 1903.

1 Truppförband och förläggnings- orter.	2 Personals styrka. ¹⁾	3 Kvarliggande från 1902.	4-10 Insjuknade.							11-12 Vårdade		13 Summa sjuka.	14 Priska och förbättrade.	15 Afsked på grund af invaliditet.	16 Döde.	17 Kvarliggande till 1904.	18 Antal sjukdagar.	19 Insjuknade % af styrkan.
			5-7 Ålder.			8-10 Årstid.				11 i kasern, kvarter.	12 å sjukhus. ²⁾							
			Under 21 år.	21-25 år.	Öfver 25 år.	Jan.-mars.	April-juni.	Juli-sept.	Okt.-dec.									
I. Arméfördelningen.																		
Karlskrona grenadjärregemente (korpralskola i Ronneby, beväringsskrytskola å Bredåkra, regementsöfningar dels å Ränneslätt, dels å Bredåkra)	331	—	35	511	58	16	267	303	18	556	48	604	574	28	1	1	2,769	1,824.8
Kronobergs regemente (beväringsskrytskola och regementsöfningar å Kronobergshed)	507	—	20	602	292	—	195	705	14	747	167	914	870	44	—	—	5,048	1,802.8
Hallands regemente (beväringsskrytskola och regementsöfningar dels å Grunnebohed, dels å Skedalahed)	452	—	77	657	181	—	328	587	—	811	104	915	884	31	—	—	4,187	2,024.3
Norra Skånska infanteriregementet (beväringsskrytskola och regementsöfningar å Ljungbyhed)	579	—	128	483	109	—	185	535	—	629	91	720	704	15	—	1	4,008	1,243.5
Södra Skånska infanteriregementet (beväringsskrytskola och regementsöfningar å Refvinge)	475	—	94	640	94	—	251	577	—	758	70	828	819	9	—	—	4,325	1,743.2
Skånska husarregementet (korpralskola och volontärskrytskola i Hälsingborg, beväringsskrytskola och regementsöfningar å Ljungbyhed)	366	6	185	153	39	44	88	180	65	203	180	383	378	3	2	—	3,222	1,046.4
Skånska dragonregementet (Ystad)	459	1	219	163	16	121	113	119	45	118	281	399	393	5	1	—	3,446	856.2
Kronprinsens husarregemente (Malmö, regementsöfningar å Bonarps hed)	477	—	91	64	21	41	33	38	64	11	165	176	169	1	1	5	2,067	371.3
Vendes artilleriregemente (Kristianstad)	827	4	181	177	21	77	114	115	73	201	182	383	372	5	2	4	3,931	463.1
Vendes trängkår (Landskrona)	523	3	96	358	15	77	132	202	58	442	30	472	472	—	—	—	2,465	902.5
Andra Göta trängkår (Landskrona)	430	—	328	171	32	152	194	97	88	530	1	531	522	9	—	—	2,059	1,234.9
Volontärskolan i Varberg	430	—	328	171	32	152	194	97	88	530	1	531	522	9	—	—	2,059	1,234.9
Summa	5,423	14	1,454	3,979	878	528	1,900	3,458	425	5,006	1,319	6,325	6,157	150	7	11	37,527	1,163.7
II. Arméfördelningen.																		
Första lifgrenadjärregementet (beväringsskrytskola o. regementsöfningar å Malmen)	440	—	3	974	279	—	338	905	13	1,039	217	1,256	1,242	14	—	—	5,852	2,854.5
Andra lifgrenadjärregementet (beväringsskrytskola o. regementsöfningar å Malmen)	437	—	244	483	235	—	206	751	5	813	149	962	899	62	1	—	4,092	2,201.4
Jönköpings regemente (beväringsskrytskola och regementsöfningar å Skillingaryd)	412	—	59	516	222	—	194	601	2	639	158	797	781	15	1	—	5,128	1,934.5
Kalmar regemente (beväringsskrytskola och regementsöfningar å Hultsfred)	439	—	105	1,057	230	—	446	939	7	1,186	206	1,392	1,351	38	3	—	5,962	3,102.5
Smålands husarregemente (Ränneslätt)	165	—	84	166	48	37	104	126	31	268	30	298	288	9	—	1	2,205	1,806.1
Andra Göta artilleriregemente (Jönköping)	707	6	406	595	22	161	467	286	109	618	411	1,029	1,012	11	4	2	9,535	1,448.4
Volontärskolan i Norrköping	206	—	188	98	10	107	76	36	77	263	33	296	293	2	1	—	1,325	1,436.9
Fältartilleriets skjutsolor (Skillingaryd)	34	—	—	26	3	—	29	—	—	21	8	29	31	—	—	—	79	911.8
Summa	2,840	6	1,089	3,915	1,049	305	1,860	3,644	244	4,847	1,212	6,059	5,897	151	10	3	34,178	2,131.3
III. Arméfördelningen.																		
Västgöta regemente (beväringsskrytskola och regementsöfningar å Axvall)	410	—	120	455	126	—	272	428	1	624	77	701	666	34	1	—	4,247	1,709.8
Skaraborgs regemente (beväringsskrytskola och regementsöfningar å Axvall)	394	—	130	324	115	—	159	395	15	481	88	569	555	13	1	—	3,429	1,444.2
Ålfsborgs regemente (beväringsskrytskola och regementsöfningar å Fristad hed)	482	—	2	385	75	—	220	239	3	302	160	462	443	18	1	—	2,643	958.5
Bohusläns regemente (beväringsskrytskola och regementsöfningar å Backamo)	398	—	23	533	120	—	209	465	2	437	239	676	654	22	—	—	3,497	1,698.5
Lifregementets husarer (volontärrekryt- och remontskolor i Sköfde, beväringsskrytskola till den 15/6 i Örebro, beväringsskrytskola från den 15/6, befäls- och regementsöfningar å Sanna hed)	148	1	56	295	55	38	166	162	40	317	90	407	402	3	—	2	1,959	2,743.2
Första Göta artilleriregemente (Göteborg)	654	4	300	336	7	131	228	217	67	125	522	647	636	6	4	1	4,598	983.2
Boden—Karlsborgs artilleriregemente (Karlsborg)	285	—	71	131	9	25	71	81	34	111	100	211	203	2	1	5	1,766	740.4
Göta ingenjörkår (Karlsborg)	465	2	113	168	10	49	127	92	23	145	148	293	286	5	—	2	2,680	625.8
Första Göta trängkår (Karlsborg)	256	—	74	161	14	22	80	127	20	83	166	249	246	2	—	1	2,169	972.7
Volontärskolan å Karlsborg	326	—	188	113	18	156	114	—	49	167	152	319	318	—	1	—	1,959	978.5
Summa	3,818	7	1,077	2,901	549	421	1,646	2,206	254	2,792	1,742	4,534	4,409	105	9	11	28,947	1,185.7

1) Talen i denna kolumn angifva medelpresensstyrkan för hela året af all i tjänst varande personal. — 2) Å militärt eller civilt sjukhus.

Tab. N:r 14. (Forts.) Sjukligheten inom arméns truppförband, år 1903.

1	2	3	4 5 6 7 8 9 10							11 12		13	14	15	16	17	18	19
			Insjuknade.							Vårdade								
			Ålder.			Årstid.				i kashärn, kvarter.	å sjukhus. 2)							
			Under 21 år.	21—25 år.	Öfver 25 år.	Jan.—mars.	April—juni.	Juli—sept.	Okf.—dec.									
Truppförband och förläggningsorter.	Personals styrka. 1)	Kvarliggande från 1902.										Summa sjuka.	Friska och förbättrade.	Afsked på grund af invaliditet.	Döde.	Kvarliggande till 1904.	Antal sjukdagar.	Insjuknade % af styrkan.
IV. Arméfördelningen.																		
Svea lifgarde (Stockholm)	936	17	319	425	8	174	213	278	87	577	192	769	734	30	—	5	5,633	809.8
Göta lifgarde (Stockholm)	1,036	15	491	581	24	229	274	413	180	787	324	1,111	1,031	69	1	10	10,088	1,057.8
Lifregementet till fot (beväringsskrytskola och regementsöfningar å Sanna hed)	346	—	34	372	122	—	157	371	—	409	119	528	511	17	—	—	3,128	1,526.0
Södermanlands regemente (beväringsskrytskola och regementsöfningar å Malma hed)	421	—	268	651	300	—	254	960	5	947	272	1,219	1,217	—	2	—	6,017	2,895.5
Vaxholms grenadjärregemente (beväringsskrytskola och regementsöfningar i Stockholm)	210	—	66	241	32	—	49	289	1	311	28	339	339	—	—	—	1,586	1,614.3
Lifgardet till häst (Stockholm)	513	5	290	184	6	114	112	114	140	337	148	485	464	10	—	11	4,713	935.7
Första Svea artilleriregemente (Stockholm)	732	5	179	365	20	118	182	186	78	419	150	569	548	13	3	5	5,257	770.5
Positionartilleriregementet (Stockholm)	258	—	20	209	3	—	60	168	4	209	23	232	232	—	—	—	1,441	899.2
Svea ingenjörkår (Stockholm)	526	1	243	220	3	112	118	184	52	254	213	467	447	13	2	5	4,401	885.9
Fälttelegrafkåren (Stockholm)	197	1	79	77	—	43	55	38	20	76	81	157	149	6	—	2	1,495	791.9
Första Svea trängkår (Stockholm)	258	3	99	392	37	63	233	171	61	407	124	531	523	—	2	6	5,131	2,046.5
Andra Svea trängkår (Stockholm)	119	2	110	115	14	35	80	102	22	195	46	241	240	—	—	1	1,948	2,008.4
Krigsskolan (Karlberg)	128	—	13	64	—	26	13	2	36	—	77	77	75	—	—	2	701	601.6
Volontärskolan i Stockholm	214	—	207	104	14	116	76	30	103	266	59	325	315	—	1	9	2,410	1,518.7
Summa	5,894	49	2,418	4,000	533	1,030	1,876	3,306	789	5,194	1,856	7,050	6,825	158	11	56	53,949	1,187.8
V. Arméfördelningen.																		
Upplands regemente (beväringsskrytskola och regementsöfningar å Polacksbacken)	409	—	128	543	144	—	166	649	—	714	101	815	785	29	1	—	3,942	1,992.4
Dalregementet (beväringsskrytskola och regementsöfningar å Romme hed)	375	—	24	807	213	—	350	694	—	999	45	1,044	1,037	6	1	—	3,529	2,784.0
Västmanlands regemente (beväringsskrytskola och regementsöfningar å Salbo hed)	380	—	77	521	178	—	180	595	1	750	26	776	772	4	—	—	4,024	2,042.1
Värmlands regemente (beväringsskrytskola och regementsöfningar å Trossnäs fält)	402	—	30	606	133	—	204	552	13	691	78	769	758	11	—	—	4,225	1,912.9
Lifregementets dragoner (Stockholm)	200	—	127	156	34	87	110	72	48	181	136	317	309	4	—	4	3,460	1,585.0
Andra Svea artilleriregemente (Uppsala)	751	3	276	427	17	179	255	191	95	673	50	723	706	4	4	9	7,137	954.9
Volontärskolan i Gäfve	203	6	253	67	7	153	66	39	69	314	19	333	327	—	—	6	2,187	1,610.8
Kavallerivolontärskolan (Stockholm)	63	2	75	64	5	93	23	—	28	109	37	146	144	—	—	2	1,371	2,285.7
Summa	2,786	11	990	3,191	731	512	1,354	2,792	254	4,431	492	4,923	4,838	58	6	21	29,875	1,763.1
VI. Arméfördelningen.																		
Hälsinge regemente (beväringsskrytskola och regementsöfningar å Mohed)	412	—	44	575	133	—	239	513	—	702	50	752	717	35	—	—	4,812	1,825.2
Norrbottnens regemente (Notviken)	625	—	376	1,262	143	52	858	832	39	1,687	94	1,781	1,753	24	3	1	8,402	2,849.6
Västerbottens regemente (beväringsskrytskola och regementsöfningar å Vännäs läger) 3)	587	—	331	949	102	136	579	601	66	1,348	34	1,382	1,295	85	1	1	9,387	2,354.5
Jämtlands fältjägarregemente (beväringsskrytskola och regementsöfningar å Frösö läger)	369	—	56	441	57	—	160	385	9	366	188	554	533	21	—	—	3,898	1,501.4
Västernorrlands regemente (volontärrekryt- och korpralskola i Härnösand, beväringsskrytskola och regementsöfningar å Sollefteå läger)	656	—	424	911	31	225	525	577	39	1,285	81	1,366	1,358	4	4	—	8,343	2,082.5
Norrlands dragonregemente (Umeå)	305	8	325	151	49	155	152	115	103	506	27	533	495	27	2	9	6,232	1,747.5
Norrlands artilleriregemente (Östersund)	649	4	199	408	35	135	270	169	68	110	536	646	640	—	3	3	4,886	989.2
Norrlands trängkår (Sollefteå)	232	3	46	120	19	32	62	78	13	167	21	188	186	1	—	1	1,384	797.4
Volontärskolan i Umeå 3)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	3,835	15	1,801	4,817	569	735	2,845	3,270	337	6,171	1,031	7,202	6,977	197	13	15	47,344	1,874.1
Gottlands trupper.																		
Gottlands infanteriregemente (Visborgs slätt)	561	4	537	655	60	184	535	460	73	1,024	232	1,256	1,236	17	1	2	8,716	2,231.7
Gottlands artillerikår (Visby)	176	3	118	81	9	53	95	35	25	163	48	211	208	2	1	—	1,848	1,181.8
Summa	737	7	655	736	69	237	630	495	98	1,187	280	1,467	1,444	19	2	2	10,564	1,981.0
Summa summarum 4)	25,333	109	9,484	23,539	4,428	3,765	12,111	19,171	2,401	29,628	7,932	37,560	36,547	838	58	119	242,384	1,474.4

1) Talen i denna kolumn angifva medelpresensstyrkan för hela året af all i tjänst varande personal. — 2) Å militärt eller civilt sjukhus. — 3) I de här meddelade talen från Västerbottens regemente ingå jämväl motsvarande uppgifter från Volontärskolan i Umeå. — 4) Högsta på en gång i tjänst varande styrkan utgjorde under 2:a kvartalet (pågående beväringsskrytskolor) 40,558 samt under 3:e kvartalet (pågående regements- och repetitionsöfningar) 58,256.

Tab. N:r 15. Sammanställning af uppgifterna från lasaretten angående intagna, döda, underhållsdagar samt utrymme år 1903.

1	2		3	4	5	6	7	8	1	2		3	4	5	6	7	8
	Län (stad), lasarett.									Antal patienter							
	in-tagna.	döda.								in-tagna.	döda.						
Stockholms stad:																	
Kungl. Serafimerlasarettet	4,143	283	125,967	399	345	397	30		Kristianstads lasarett	1,210	69	38,138	146	104	135	32	
Sabbatsbergs sjukhus ¹⁾	3,876	267	121,270	428	332	368	31		Simrishamns »	725	30	24,239	77	66	89	33	
Sjukhuset St Göran	1,622	109	95,879	357	263	320	59		Ängelholms »	567	25	19,769	71	54	76	35	
Maria sjukhus	1,484	96	36,674	153	100	137	25		Summa	2,502	124	82,146	294				
Provisoriska sjukhuset ²⁾	867	87	25,179	100	69	91	29		Malmöhus län (utom Malmö stad):								
Stockholms stads och läns kurhus	1,088	4	32,716	141	90	—	30		Helsingborgs lasarett	946	48	30,114	90	82	94	32	
Summa	13,080	846	437,685	1,578					Hörby »	520	24	11,939	54	33	47	23	
Stockholms län:																	
Löwenströmska lasarettet	396	23	8,892	29	24	—	22		Landskrona »	425	28	15,765	58	43	55	37	
Norrhälje lasarett	589	43	17,374	58	48	60	29		Lunds » ⁴⁾	3,387	190	95,498	323	261	310	28	
Södertälje »	237	7	7,533	24	21	27	32		Trelleborgs »	485	17	16,784	60	46	60	35	
Osthammars »	245	17	6,808	27	19	28	28		Ystads »	350	26	13,634	40	37	49	39	
Summa	1,467	90	40,607	138					Summa	6,113	333	183,784	625				
Uppsala län:																	
Akademiska sjukhuset i Uppsala	2,196	169	73,576	274	202	—	34		Malmö stad:								
Södermanlands län:																	
Eskilstuna lasarett	607	36	19,101	68	52	66	31		Allmänna sjukhuset	1,656	49	44,741	125	123	132	27	
Flens »	578	23	17,532	64	48	68	30		Hallands län:								
Nyköpings »	884	34	23,388	74	64	76	26		Halmstads lasarett	317	16	11,048	81	30	44	35	
Strängnäs »	244	15	6,792	23	19	26	28		Varbergs »	722	21	19,970	54	55	58	28	
Summa	2,313	108	66,813	229					Summa	1,039	37	31,018	135				
Östergötlands län (utom Norrköpings stad):																	
Finspånge lasarett	365	11	9,381	25	26	36	26		Göteborgs och Bohus län (utom Göteborgs stad):								
Kisa »	216	10	5,166	24	14	20	24		Kungälfvs lasarett	321	28	10,612	45	29	41	33	
Linköpings »	951	65	43,905	151	120	138	46		Strömstads »	378	11	8,358	36	23	36	22	
Söderköpings »	625	33	22,460	68	62	72	36		Uddevalle »	818	34	29,477	118	81	105	36	
Vadstena »	199	24	9,415	68	26	32	47		Summa	1,517	73	48,447	199				
Summa	2,356	143	90,327	336					Göteborgs stad:								
Norrköpings stad:																	
Norrköpings sjukhus	1,018	64	33,112	155	91	128	33		Allmänna och Sahlgrenska sjukhuset ⁷⁾	2,628	219	111,819	410	306	—	43	
Jönköpings län:																	
Jönköpings lasarett	1,031	35	35,741	153	98	122	35		Holtermannska sjukhuset	707	1	17,568	98	48	69	25	
Ulfspårre—Hägerflychtska lasarettet i Eksjö	604	18	21,384	76	—	77	35		Summa	3,335	220	129,387	508				
Summa	1,635	53	57,125	229					Älfsborgs län:								
Kronobergs län:																	
Ljungeby lasarett	412	13	12,484	47	34	43	30		Borås lasarett	1,056	60	39,083	121	107	117	37	
Växjö »	937	49	32,531	140	89	109	33		Vänersborgs »	996	53	32,545	114	89	111	33	
Summa	1,409	62	45,015	187					Summa	2,052	113	71,628	235				
Kalmar län:																	
Borgholms lasarett	399	23	12,879	28	35	42	32		Skaraborgs län:								
Kalmar »	747	23	25,775	83	71	82	34		Falköpings lasarett	1,490	71	36,294	158	—	—	—	
Oskarshamns »	312	6	10,022	46	27	40	32		Lidköpings »	1,105	38	33,449	120	92	112	30	
Västerviks »	604	42	27,617	82	76	84	46		Mariestads »	681	36	17,416	63	48	75	26	
Summa	2,062	94	76,293	239					Summa	3,276	145	87,159	341				
Gottlands län:																	
Visby lasarett	706	26	21,954	85	60	75	31		Värmlands län:								
Blekinge län:																	
Karlsbarns lasarett	770	42	20,232	64	55	68	26		Filipstads lasarett	195	16	8,910	50	24	40	46	
Karlskrona »	1,238	52	35,535	106	97	109	29		Karlstads »	1,090	55	40,543	108	111	129	37	
Summa	2,008	94	55,767	170					Summa	1,285	71	49,453	158				
Örebro län:																	
Västmanlands län:																	
Örebro lasarett	1,235	49	45,959	172	126	155	37		Köpings lasarett	506	21	15,468	50	42	50	30	
Älfsborgs län:																	
Norbergs »	339	9	12,414	38	34	42	37		Norbergs »	339	9	12,414	38	34	42	37	
Sala »	405	32	13,132	32	36	43	32		Sala »	405	32	13,132	32	36	43	32	
Västerås »	955	26	29,804	108	82	102	31		Västerås »	955	26	29,804	108	82	102	31	
Summa	2,205	88	70,818	228					Summa	2,205	88	70,818	228				

¹⁾ Sabbatsberg: En konvalecentafdelning med 60 sängar öppnades i mitten af juli. Utom det anförda sängantalet finnas 48 sängar i tvänne evakuationspaviljonger, 8 i en isoleringspaviljong, 2 för nyopererade samt 3 celler. — ²⁾ Uppsala: Sedan den 16 sept. Af dessa platser tillhöra 16 barnbördsafdelningen. — ³⁾ Provisoriska sjukhuset flyttades från Katarina sjukhus den 12 febr. — ⁴⁾ Lund: Uppgifterna omfatta ej upptagningsanstalten för sinnessjuka vid Lunds hospital. — ⁵⁾ Däraf 20 å barnbördsafdelningen. — ⁶⁾ Uddevalla: Under Jan.—Juni: 112. — ⁷⁾ Sahlgrenska sjukhuset: En konvalecentafdelning med 60 sängar öppnades den 1 juli. — ⁸⁾ Vänersborg, Västerås: Däraf 6 å isoleringsrum.

Tab. N:r 15. (Forts.) Sammanställning af uppgifterna från lasaretten angående intagna, döda, underhållsdagar samt utrymme år 1903.

1	2		3	4	5	6	7	8	1	2		3	4	5	6	7	8								
	Län (stad), lasarett.	Antal patienter								Uderhållsdagar.	Antal sjuk-sängar.							Medel-tal vårdade för dag.	Högsta antalet vårdade för dag.	Medel-längd af sjukhusvistelsen, dagar.	Län (stad), lasarett.	Antal patienter		Uderhållsdagar.	Antal sjuk-sängar.
	in-tagna.	döda.								in-tagna.	döda.														
Kopparbergs län:																									
Falu lasarett	1,369	95	59,523	195	163	186	43		Jämtlands län:																
Gälleborgs län:																									
Gäfle och Gästriklands lasarett ¹⁾	1,384	78	44,542	172	122	150	32		Östersunds lasarett									885	43	30,836	118	84	110	35	
Hudiksvalls	870	50	23,737	112	65	80	27		Västerbottens län:																
Söderhamns	514	36	17,838	66	49	70	35		Skellefteå lasarett									272	12	6,130	38	17	31	23	
Summa	2,768	164	86,117	350					Umeå									576	43	23,883	68	65	72	41	
Västernorrlands län:																									
Backe lasarett	163	9	4,203	25	12	20	26		Summa									848	55	30,013	106				
Hernösands	916	38	28,038	98	77	95	31		Norrbottnens län:																
Sollefteå	536	18	18,564	62	51	60	35		Haparanda lasarett									173	6	4,085	31	11	21	24	
Sundsvalls	1,292	85	37,266	120	102	—	29		Luleå									508	32	15,899	70	44	—	31	
Örnsköldsviks	292	9	7,969	41	22	34	27		Piteå									309	17	7,718	32	21	35	25	
Summa	3,199	159	96,040	346					Summa									990	55	27,702	133				
									För hela riket									66,524	3,622	2,173,045	7,888	5,954	—	327	

¹⁾ Gäfle: Uppgifterna omfatta jämväl afdelningen för epidemiska sjukdomar med 20 sängar.

Tab. N:r 16. Öfversikt öfver antalet intagna, döda, underhållsdagar samt utrymme å de särskilda lasarettens olika afdelningar samt å upptagningsanstalterna för sinnessjuka år 1903.

1	2		3	4	5	6	7	8	1	2		3	4	5	6	7	8								
	Landstingsområde, sjukvårds-inrättning.	Antal patienter								Uderhållsdagar.	Antal sjuk-sängar.							Medel-tal vårdade för dag.	Högsta antalet vårdade för dag.	Medel-längd af sjukhusvistelsen, dagar.	Landstingsområde, sjukvårds-inrättning.	Antal patienter		Uderhållsdagar.	Antal sjuk-sängar.
	in-tagna.	döda.								in-tagna.	döda.														
A. Lasarettens afdelningar.																									
Stockholms stad:																									
Kungl. Serafimerlasarettet	3,113	202	92,908	319	255	—	30		Nyköpings lasarett									878	34	23,190	70	64	76	26	
Stockholms stads och läns kurhus	251	1	8,925	26	24	37	36		Strängnäs									244	15	6,792	23	19	26	29	
Sabbatsbergs sjukhus	3,876	267	118,732	368	325	—	31		Summa									2,294	108	66,600	219				
konval.-hem.	168	—	2,488	60	14	25	15		Östergötlands län:																
Sjukh. S:t Görän, tuberkulosafd.	244	98	36,726	111	101	111	151		Finspångs lasarett									365	11	9,381	25	26	36	26	
af d. f. hudsjukd.	355	2	14,572	1)	40	61	41		Kisa									216	10	5,166	24	14	20	24	
Maria sjukhus	1,484	96	36,674	153	100	137	25		Linköpings									951	65	43,905	151	120	138	46	
Provisoriska sjukhuset	867	87	25,179	100	69	91	29		Söderköpings									625	33	22,460	68	62	72	36	
Summa	10,190	753	336,254	1,137					Vadstena									164	23	5,983	30	16	22	36	
Stockholms län:																									
Kungl. Serafimerlasarettet	1,030	81	33,059	80	91	98	32		Summa									2,321	142	86,895	298				
Stockholms stads och läns kurhus	123	3	5,512	22	15	24	45		Norrköpings stad:																
Löwenströmska lasarettet	396	23	8,892	29	24	—	22		Norrköpings sjukhus									892	64	26,800	123	73	111	30	
Norrälje lasarett	577	43	14,855	50	41	52	26		Jönköpings län:																
Södertälje	237	7	7,533	24	21	27	32		Jönköpings lasarett									1,017	35	35,229	137	97	—	35	
Östhammars	245	17	6,808	27	14	28	28		Ulfspärre—Hägerlychtska lasarettet i Eksjö									585	18	17,401	56	48	55	30	
Summa	2,608	174	76,659	232					Summa									1,602	53	52,630	193				
Uppsala län:																									
Akademiska sjukhuset i Uppsala ²⁾	1,923	168	70,016	233	192	—	36		Kronobergs län:																
Södermanlands län:																									
Eskilstuna lasarett	594	36	19,086	62	52	65	32		Ljungby lasarett									412	13	12,484	41	34	43	30	
Flens	578	23	17,532	64	48	68	30		Växjö									992	49	32,389	130	89	109	33	
Summa	1,401	62	44,873	171					Summa									1,401	62	44,873	171				

¹⁾ S:t Görän: Fördelningen af sängantalet för veneriskt sjuka och för hudpatienter kan växla. Som antalet veneriskt sjuka öfverväger, upptages hela sängantalet (246) å afdeln. C. — ²⁾ Antalet intagna å konvalescenthemmet ingå ej i denna summa. — ³⁾ Uppsala: Uppgifterna omfatta ej barnbördsafdelningen (se Tab. N:r 21).

Tab. N:r 16. (Forts.) Öfversikt öfver antalet intagna, döda, underhållsdagar samt utrymme å de särskilda lasarettens olika afdelningar samt å upptagningsanstalterna för sinnessjuka år 1903.

1	2		3	4	5	6	7	8	1	2		3	4	5	6	7	8
	Landstingsområde, sjukvårdsinrättning.	in-tagna.								döda.	Landstingsområde, sjukvårdsinrättning.						
Kalmar läns norra lands- tingsområde:								Skaraborgs län:									
Västerviks lasarett	594	42	24,851	64	68	77	42	Falköpings lasarett	1,475	71	35,639	138	98	136	24		
Kalmar läns södra lands- tingsområde:								Lidköpings »	1,094	38	33,128	110	91	110	30		
Borgholms lasarett	392	22	12,631	25	35	42	32	Mariestads »	677	36	16,323	60	45	72	24		
Kalmar »	709	22	23,836	66	65	76	34	Summa	3,246	145	85,090	308					
Oskarshamns »	306	6	9,882	38	27	39	32	Värmlands län:									
Summa	1,407	50	46,349	129				Filipstads lasarett	195	16	8,910	50	24	40	46		
Gottlands län:								Karlstads »	1,058	55	38,775	83	106	129	37		
Visby lasarett	702	26	21,852	81	60	75	31	Summa	1,253	71	47,685	133					
Blekinge län:								Örebro län:									
Karlshamns lasarett	752	40	19,386	56	53	67	26	Örebro lasarett	1,187	49	40,048	138	110	142	34		
Karlskrona »	1,187	52	33,216	91	91	105	28	Västmanlands län:									
Summa	1,939	92	52,602	147				Köpings lasarett	506	21	15,468	50	42	50	30		
Kristianstads län:								Norbergs »	339	9	12,414	38	34	42	37		
Kristianstads lasarett	1,165	69	34,915	125	96	120	30	Sala »	405	32	13,132	32	36	43	32		
Simrishamns »	710	30	23,059	70	63	83	32	Västerås »	865	22	22,697	72	62	76	26		
Angelholms »	562	24	18,439	63	51	72	33	Summa	2,115	84	63,711	192					
Summa	2,437	123	76,413	258				Kopparbergs län:									
Malmöhus län:								Falu lasarett	1,271	90	53,131	166	146	166	42		
Helsingborgs lasarett	946	48	30,114	90	83	94	32	Gäflleborgs län o. Gäfle stad:									
Hörby »	520	24	11,939	54	33	47	23	Gäfle och Gästriklands lasarett *)	1,266	77	36,365	114	100	117	29		
Landakrona »	425	28	15,765	58	43	55	37	Hudiksvalls lasarett	855	54	23,342	100	64	74	27		
Lunds » 1)	2,824	190	85,286	273	233	267	30	Söderhamns »	501	36	17,523	55	48	69	35		
Trelleborgs »	485	17	16,784	60	46	60	35	Summa	2,622	167	77,230	269					
Ystads »	350	26	13,684	40	37	49	39	Västernorrlands län:									
Summa	5,550	333	173,572	575				Bäcke lasarett	162	9	4,166	19	11	20	26		
Malmö stad:								Hernösands »	870	38	26,812	88	73	90	31		
Allmänna sjukhuset	1,442	49	37,399	104	102	110	26	Sollefteå »	524	18	18,235	54	50	60	35		
Hallands län:								Sandsvalla »	1,201	85	33,118	100	91	112	28		
Halmstads lasarett	305	16	10,452	71	29	43	34	Örnsköldsviks »	290	9	7,889	31	22	34	27		
Varbergs »	719	21	19,007	50	52	56	26	Summa	3,047	159	90,220	292					
Summa	1,024	37	29,459	121				Jämtlands län:									
Göteborgs och Bohus län:								Östersunds lasarett	851	43	27,843	100	76	100	33		
Kungälfvs lasarett	321	28	10,612	45	29	41	33	Västerbottens län:									
Strömstads »	378	11	8,358	36	23	36	22	Skellefteå lasarett	261	12	4,488	32	12	25	17		
Uddevalla »	769	34	24,333	94	67	89	32	Umeå »	539	41	20,034	48	55	62	37		
Summa	1,468	73	43,353	175				Summa	800	53	24,522	80					
Göteborgs stad:								Norrbottnens län:									
Allm. o. Sahlgrenska sjukhuset	2,628	219	104,503	350	286	349	40	Haparanda lasarett	161	6	3,892	25	11	20	24		
» konvalescentafdeln.	247	—	7,316	60	39	58	30	Luleå »	438	32	13,557	53	37	50	31		
Holtermannska sjukhuset, afd. för hudsjukd.	91	1	2,085	16	6	11	23	Piteå »	292	17	7,261	28	20	35	25		
Summa	2,719	220	113,904	426				Summa	891	55	24,710	106					
Älfsborgs län:								För hela riket	61,801	3,597	1,971,799	6,669	5,402	—	31	9	
Borås lasarett	1,029	60	36,626	105	100	107	36	B. Afdelningar och upp- tagningsanstalter för sinnessjuka. 4)									
Vänerns »	973	52	30,502	94	84	101	31	Stockholms stad:									
Summa	2,002	112	67,128	199				Afdelningen för sinnessjuka vid Allm. försörjningsinrättningen 5)	21	1	11,895	30	32	51	566		

1) Lund: Uppgifterna omfatta ej barnbördsafdelningen (se Tab. N:r 21). — 2) Antalet intagna å konvalescentafdelningen ingår ej i denna summa. — 3) Gäfle: Uppgifterna omfatta ej afdelningen för epidemiska sjukdomar (se Tab. N:r 20). — 4) Med undantag af uppgifterna från upptagningsanstalterna i Stockholm, Nyköping, Lund, Falkenberg, Göteborg, Kristinehamn och Hernösand ingå samtliga de under denna rubrik meddelade uppgifterna å Tab. N:r 15. — 5) Stockholms stads allm. försörjningsinrättning: Å afdelningen för obotligt sinnessjuka hafva dessutom under året intagits 129 patienter. Vid årets slut vårdades därstädes 267 personer. Sängarnes antal är 277.

Tab. N:r 16. (Forts.) Öfversikt öfver antalet intagna, döda, underhållsdagar samt utrymme å de särskilda lasarettens olika afdelningar samt å upptagningsanstalterna för sinnessjuka år 1903.

1	2		3	4	5	6	7	8	1	2		3	4	5	6	7	8
	Landstingsområde, sjukvårdsinrättning.	Antal patienter								Landstingsområde, sjukvårdsinrättning.	Antal patienter						
	in-	döda.	Underhållsdagar	Antal sjuk-sängar.	Medel-tal vär-dade för dag.	Högsta antalet vårdade för dag.	Medel-längdaf sjuk-hus-vistel-sen, dagar.		in-	döda.	Underhållsdagar.	Antal sjuk-sängar.	Medel-tal vär-dade för dag.	Högsta antalet vårdade för dag.	Medel-längdaf sjuk-hus-vistel-sen, dagar.		
Sinnessjukhuset n:r 71 Brännkyrkogatan o. Katarina sjukhus	245	15	33,303	172	91	109	186	Göteborgs stad:									
Summa	266	16	45,198	202				Sinnessjukafdelningen vid fattigvårdsanst. Gibraltar ¹⁰⁾	162	13	10,260	156	28	—	63		
Stockholms län:								Älfsborgs län:									
Norrälte lasarett	12	—	2,497	8	7	8	208	Borås lasarett	12	—	1,764	6	5	6	147		
Uppsala län.¹⁾								Vänersborgs »	4	—	1,454	8	4	8	364		
Södermanlands län.								Summa	16	—	3,218	14					
Upptagningsanstalten i Nyköping ²⁾	20	—	905	20	—	—	—	Skaraborgs län:									
Östergötlands län:								Falköpings lasarett ¹¹⁾	15	—	11)655	20	—	—	—		
Vadstena lasarett	16	1	2,833	8	8	8	177	Mariestads »	4	—	1,093	3	3	3	273		
Norrköpings stad:								Summa	19	—	1,748	23					
Norrköpings sjukhus	44	—	3,754	14	10	14	85	Värmlands län:									
Jönköpings län:								Karlstads lasarett	4	—	79	5	1	1	20		
Ulfsparr-Hägerflychtska lasarettet i Eksjö ³⁾	19	—	3,983	20	22	22	209	Upptagningsanstalten vid Kristinehamns hospital ¹²⁾	17	—	7,118	20	20	21	419		
Kronobergs län.⁴⁾								Summa	21	—	7,197	25					
Kalmar läns norra landstingsområde:								Örebro län:									
Västerviks lasarett	4	—	2,429	6	7	7	607	Örebro lasarett	4	—	4,680	12	13	13	1,170		
Kalmar läns södra landstingsområde:								Västmanlands län:									
Borgholms lasarett	5	1	186	1	1	1	37	Västerås lasarett	38	3	4,915	14	13	15	129		
Kalmar »	16	—	840	3	2	3	53	Kopparbergs län:									
Summa	21	1	1,026	4				Falu lasarett	31	4	4,288	12	12	12	138		
Gottlands län.⁵⁾								Gäflleborgs län o. Gäflle stad:¹³⁾									
Blekinge län:⁴⁾								Gäflle och Gästriklands lasarett	28	1	4,084	14	11	14	146		
Karlshamns lasarett	8	2	219	2	1	2	27	Västernorrlands län:									
Karlskrona »	7	—	1,113	3	3	4	159	Hernösands lasarett	25	—	768	4	2	4	31		
Summa	15	2	1,332	5				Sundsvalls »	15	—	1,994	6	5	6	132		
Kristianstads län:								Upptagningsanstalten vid Hernösands hospital ¹⁴⁾	45	2	5,391	20	15	20	119		
Kristianstads lasarett	15	—	2,224	7	6	8	148	Summa	85	2	8,153	30					
Simrishamns »	9	—	1,005	3	3	3	112	Jämtlands län:									
Angelholms »	4	1	1,169	4	3	4	292	Östersunds lasarett ¹⁵⁾	12	—	2,332	8	6	9	194		
Summa	28	1	4,398	14				Västerbottens län:									
Malmöhus län:								Skellefteå lasarett	14	—	1,642	6	4	6	117		
Upptagningsanstalten vid Lunds hospital ⁶⁾	12	4	7,252	20	20	20	604	Umeå »	14	2	2,94	8	8	10	200		
Malmö stad:								Summa	28	2	4,436	14					
Allmänna sjukhuset ⁷⁾	4	—	151	2	—	1	38	Norrbottnens län:									
Hallands län:								Haparanda lasarett	1	—	16	1	—	1	16		
Upptagningsanstalten i Falkenberg ⁸⁾	16	—	7,317	20	20	21	458	Luleå »	7	—	141	1	—	1	20		
Halmstads lasarett	4	—	432	2	1	2	108	Piteå »	16	—	411	2	1	2	26		
Varbergs »	—	—	730	2	2	—	—	Summa	24	—	568	4					
Summa	20	—	8,479	24				För hela riket	961	50	143,633	686	394	—	149 ⁵⁾		
Göteborgs och Bohus län:								C. Afdelningar för vene-riskt sjuka.¹⁶⁾									
Uddevalle lasarett ⁹⁾	15	—	3,517	8	10	13	236	Stockholms stad:									
								Sjukhuset S:t Görän	1,023	9	44,581	246	122	171	44		
								Stockholms stads och läns kurhus	612	—	14,394	75	39	55	24		
								Summa	1,635	9	58,975	321					

1) Å Uppsala hospitals område uppför Uppsala läns landsting en upptagningsanstalt för 24 patienter; se nåd. bref d. 6/6 1902. — 2) Se nåd. bref d. 23/11 1902; anstalten började beläggas under Okt. 1903. — 3) Anstalten belagd endast under tiden 1 Jan.—1 Aug.; anstalten utvidgas. — 4) Kronobergs läns och Blekinge läns landsting hafva under året gjort und. ansökan att få å Växjö hospitals område uppföra en för båda länen gemensam upptagningsanstalt för tillsammans 40 patienter. — 5) Landstinget har ännu ej vidtagit några åtgärder för inrättande af upptagningsanstalt för sinnessjuka. — 6) Se nåd. bref d. 12/6 1891. — 7) Vid allmänna sjukhuset uppföres en särskild paviljong för sinnessjuka. — 8) Se nåd. bref d. 23/6 1898. — 9) Anstalten utvidgas. — 10) Å asylafdelningen med 64 platser hafva under året intagits 58 och aflidit 24 patienter; underhållsdagarnas antal har varit 73,323. — 11) Anstalten belagd endast under tiden 1 Jan.—1 April; anstalten utvidgas. — 12) Se nåd. bref d. 29/6 1896. — 13) Landstinget har beslutat att vid Söderhamns lasarett uppföra en upptagningsanstalt för 20 sinnessjuka. Vid Hudiksvalls lasarett är en anstalt med 14 platser under uppförande. — 14) Se nåd. bref d. 19/6 1899. — 15) Anstalten utvidgas. — 16) Samtliga under denna rubrik meddelade uppgifter ingå å Tab. N:r 15.

Tab. N:r 16. (Forts.) Öfversikt öfver antalet intagna, döda, underhållsdagar samt utrymme å de särskilda lasarettens olika afdelningar samt å upptagningsanstalterna för sinnessjuka år 1903.

1	2	3	4	5	6	7	8	1	2	3	4	5	6	7	8
Landstingsområde, sjukvårds- inrättning.	Antal patienter		Under- hålls- dagar.	Antal sjuk- sängar.	Medel- tal vår- dade för dag.	Högsta antalet vårdade för dag.	Medel- längd af sjuk- hus- vistel- sen, dagar.	Landstingsområde, sjukvårds- inrättning.	Antal patienter		Under- hålls- dagar.	Antal sjuk- sängar.	Medel- tal vår- dade för dag.	Högsta antalet vårdade för dag.	Medel- längd af sjuk- hus- vistel- sen, dagar.
	in- tagna.	döda.							in- tagna.	döda.					
Stockholms län:								Hallands län:							
Stockholms stads och läns kurhus	132	—	3,885	18	11	21	29	Halmstads lasarett	8	—	164	8	1	2	20
Uppsala län:								Varbergs '	3	—	233	2	1	2	78
Akademiska sjukhuset i Uppsala	28	—	1,216	25	3	10	43	Summa	11	—	397	10			
Södermanlands län:								Göteborgs och Bohus län:							
Eskestuna lasarett	13	—	615	6	2	6	47	Uddevalle lasarett	34	—	1,577	16	4	8	46
Nyköpings '	6	—	198	4	1	—	33	Göteborgs stad:							
Summa	19	—	813	10				Holtermannska sjukhuset	616	—	15,483	82	42	62	25
Östergötlands län:								Älfsborgs län:							
Vadstena '	19	—	599	30	2	5	32	Borås lasarett	15	—	693	10	2	4	46
Norrköpings stad:								Vänersborgs '	19	1	589	12	2	5	31
Norrköpings sjukhus	82	—	2,558	18	7	13	31	Summa	34	1	1,282	22			
Jönköpings län:								Skaraborgs län:							
Jönköpings lasarett	14	—	512	16	1	—	37	Lidköpings lasarett	11	—	321	10	1	2	29
Kronobergs län:								Värmlands län:							
Ljungby lasarett	—	—	—	6	—	—	—	Karlstads lasarett	28	—	1,689	20	5	13	60
Växjö '	5	—	142	10	1	2	28	Örebro län:							
Summa	5	—	142	16				Örebro lasarett	44	—	1,231	22	3	9	28
Kalmar läns norra lands- tingsområde:								Västmanlands län:							
Västerviks lasarett	6	—	337	12	1	2	56	Västerås lasarett	53	1	2,192	16	6	12	41
Kalmar läns södra lands- tingsområde:								Kopparbergs län:							
Borgholms lasarett	2	—	62	2	—	1	31	Falu lasarett	67	1	2,104	17	6	11	31
Kalmar '	22	1	1,099	14	3	9	50	Gäffleborgs län o. Gäfle stad:							
Oskarshamns '	6	—	140	8	—	3	23	Gäfle och Gästriklands lasarett	93	—	3,170	24	9	16	34
Summa	30	1	1,301	24				Hudiksvalls lasarett	15	—	395	12	1	6	26
Gottlands län:								Söderhamns '	13	—	315	11	1	4	24
Visby lasarett	4	—	102	4	—	2	26	Summa	121	—	3,880	47			
Blekinge län:								Västernorrlands län:							
Karlshamns lasarett	15	—	627	6	2	5	42	Backe lasarett	1	—	37	6	—	1	37
Karlskrona '	44	—	1,206	12	3	9	27	Hernösands '	21	—	458	6	1	4	22
Summa	59	—	1,833	18				Sollefteå '	12	—	329	8	1	4	27
Kristianstads län:								Sundsvalls '	76	—	2,154	14	6	12	28
Kristianstads lasarett	24	—	999	14	3	9	41	Örnsköldsviks '	2	—	80	10	—	—	40
Simrishamns '	6	—	175	4	1	3	29	Summa	112	—	3,058	44			
Ängelholms '	3	—	161	4	1	1	54	Jämtlands län:							
Summa	33	—	1,335	22				Östersunds lasarett	22	—	661	10	2	6	30
Malmöhus län:								Västerbottens län:							
Lunds lasarett	159	—	4,851	30	13	23	30	Umeå lasarett	23	—	1,055	12	3	8	46
Malmö stad:								Norrbottens län:							
Allmänna sjukhuset	210	—	7,191	19	20	27	34	Haparanda lasarett	11	—	177	5	1	2	16
								Luleå '	66	—	2,201	16	6	11	33
								Piteå '	1	—	46	2	—	1	46
								Summa	78	—	2,424	23			
								För hela riket	3,689	13	123,004	924	337	—	333

Tab. Nr 17. Sammanställning af uppgifterna angående lasarettens inkomster år 1903.

1	2						7	1	2						7
	I n k o m s t e r .								I n k o m s t e r .						
	Landstingsområde (stad), lasarett.	Summa.	D ä r a f g e n o m						anslag af kommun.	Landstingsområde (stad), lasarett.	Summa.	D ä r a f g e n o m			
patient-af-gifter.			afkastning af donationer.	personl. sjukvårds-avgift.	anslag af landsting.	patient-af-gifter.	afkastning af donationer.	personl. sjukvårds-avgift.				anslag af landsting.			
Stockholms stad:	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Blekinge län:	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.		
Kungl. Serafimerlasarettet †)	344,162	68,105	33,281	—	44,092	69,737	Karlshamns lasarett	142,075	9,613	113	9,705	121,670	—		
Sabbatsbergs sjukhus	261,328	43,324	—	—	—	215,633	Karlskrona »	71,885	19,227	745	13,816	36,772	—		
Sjukhuset S:t Göran	247,356	23,074	—	—	—	224,000	Summa	213,960	28,840	858	23,521	158,442	—		
Maria sjukhus	100,203	11,623	—	—	—	88,209	Kristianstads län:	Kristianstads lasarett	77,233	14,660	300	24,510	37,700	—	
Provisoriska sjukhuset	98,054	2,942	—	—	—	91,879	Simrishamns »	58,444	10,137	—	7,771	40,239	—		
Stockholms stads o. läns kurhus †)	58,774	—	798	31,552	13,821	7,500	Ängelholms »	44,499	8,238	—	11,446	24,815	—		
Summa	1,109,877	149,068	34,079	31,522	57,913	699,958	Summa	180,176	33,035	300	43,727	102,754	—		
Stockholms län:	Löwenströmska lasarettet	69,239	5,093	2,800	—	61,100	—	Malmöhus län:	Helsingborgs lasarett	86,074	21,198	576	—	5) 64,300	—
Norrälta lasarett	38,798	15,384	200	—	23,163	—	Hörby »	40,616	4,906	250	—	—	34,300	—	
Södertälje »	14,571	4,246	—	—	10,300	—	Landskrona »	46,055	8,078	—	—	—	37,800	—	
Osthammars »	16,231	4,503	17	—	8,400	—	Lunds » †)	786,455	64,309	17,473	70,091	—	118,200	—	
Summa	138,839	29,226	3,017	—	102,963	—	Trelleborgs »	39,454	8,654	—	—	—	30,800	—	
Uppsala län:	Akademiska sjukhuset i Uppsala †)	133,533	39,795	12,748	24,591	34,612	1,000	Ystads »	37,042	7,349	—	—	—	29,500	—
Södermanlands län:	Eskilstuna lasarett	37,543	10,169	—	1) —	2) 27,268	—	Summa	1,035,696	114,494	18,299	70,091	314,900	—	
Flens »	27,798	9,729	—	1) —	2) 17,688	—	Malmö stad:	Allmänna sjukhuset	113,755	39,425	—	11,211	—	60,218	
Nyköpings »	40,760	13,112	—	1) —	2) 27,164	—	Hallands län:	Halmstads lasarett	33,420	4,866	1,721	1) —	2) 25,000	—	
Upptagningsanstalten i Nyköping	1,405	905	—	1) —	2) 500	—	Varbergs »	48,185	8,928	1,148	1) —	2) 37,930	—		
Strängnäs lasarett	13,317	3,561	553	1) —	2) 9,065	—	Summa	81,605	13,794	2,869	1) —	2) 62,930	—		
Summa	120,823	37,476	553	1) —	2) 81,685	—	Göteborgs och Bohus län:	Kungälfvs lasarett	18,310	3,245	—	1) —	2) 15,000	—	
Östergötlands län:	Finspångs lasarett	16,706	4,606	—	1) —	2) 12,000	—	Strömstads »	26,602	2,570	—	1) —	2) 24,000	—	
Kisa »	9,778	2,225	—	1) —	2) 7,500	—	Uddevalle »	75,758	9,548	188	1) —	2) 65,733	—		
Linköpings »	84,343	23,069	2,255	1) —	2) 58,125	—	Summa	120,670	15,363	188	1) —	2) 104,733	—		
Söderköpings »	41,470	10,608	—	1) —	2) 30,500	—	Göteborgs stad:	Allm. o. Sahlgrenska sjukhuset	271,014	54,367	14,007	—	—	195,633	
Vadstena »	20,572	5,027	—	1) —	2) 15,500	—	» konvalescentafld.	40,884	847	—	—	—	40,000		
Summa	172,869	45,535	2,255	1) —	2) 123,625	—	Holtermannska sjukhuset	46,328	990	—	9,330	—	35,700		
Norrköpings stad:	Norrköpings sjukhus	93,508	21,508	—	6,717	—	65,283	Summa	358,226	56,204	14,007	9,330	—	271,333	
Jönköpings län:	Jönköpings lasarett	114,148	23,578	—	38,562	4) 50,600	—	Älfsborgs län:	Borås lasarett	76,826	21,069	—	28,088	26,560	—
Ulfsparr-Hägerflychtska lasarettet i Eksjö	78,086	17,093	3,046	—	57,760	—	Vänersborgs »	84,939	18,126	56	23,649	42,000	—		
Summa	192,234	40,671	3,046	38,562	108,360	—	Summa	161,765	39,195	56	51,737	68,560	—		
Kronobergs län:	Ijunnby lasarett	22,037	5,325	152	7,500	8,395	—	Skaraborgs län:	Falköpings lasarett	87,846	32,637	1,333	—	52,700	—
Växjö »	117,821	13,175	—	21,918	82,040	—	Lidköpings »	81,118	26,711	—	11,650	42,650	—		
Summa	139,858	18,500	152	29,418	90,435	—	Mariestads »	47,617	11,331	1,035	—	34,750	—		
Kalmar läns norra landstingsområde:	Västerviks lasarett	41,462	16,953	—	17,351	6,900	—	Summa	216,581	70,679	2,368	11,650	130,100	—	
Kalmar läns södra landstingsområde:	Borgholms lasarett	19,601	4,763	—	—	14,773	—	Värmlands län:	Filipstads lasarett	24,067	5,924	—	1) —	2) 17,825	—
Kalmar »	41,986	8,199	763	13,560	19,082	—	Karlstads »	65,018	23,005	—	1) —	2) 41,207	—		
Oskarshamns »	22,838	3,565	—	—	19,184	—	Summa	89,085	28,929	—	1) —	2) 59,032	—		
Summa	84,425	16,527	763	13,560	53,039	—	Örebro län:	Örebro lasarett	110,566	41,870	—	40,000	28,696	—	
Gottlands län:	Visby lasarett †)	50,257	20,857	—	11,401	17,000	—								

Tab. N:r 17. (Forts.) Sammanställning af uppgifterna angående *lasarettens inkomster* år 1903.

1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6	7
Landstingsområde (stad), lasarett.	I n k o m s t e r .						Landstingsområde (stad), lasarett.	I n k o m s t e r .					
	Summa.	D ä r a f g e n o m						Summa.	D ä r a f g e n o m				
		patient- af- gifter.	afkast- ning af dona- tioner.	personl. sjuk- vårds- afgift.	anslag af landsting.	anslag af kommun.			patient- af- gifter.	afkast- ning af dona- tioner.	personl. sjuk- vårds- afgift.	anslag af landsting.	anslag af kommun.
Västmanlands län:	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Örnsköldsviks lasarett	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Köpings lasarett	34,112	9,560	—	—	8,215	16,040	Upptagningsanstalten vid Hernösands hospital	19,468	4,928	—	¹⁾ —	²⁾ 14,500	—
Norbergs »	24,046	6,499	—	3,818	13,438	—		11,727	5,727	—	¹⁾ —	6,000	—
Sala »	37,895	7,908	—	7,069	22,918	—	Summa	254,974	75,993	4,671	¹⁾ —	²⁾ 171,970	—
Västerås »	86,914	18,050	—	9,603	58,860	—	Jämtlands län:	59,311	29,022	569	21,750	²⁾ 6,700	—
Summa	182,967	42,017	—	20,490	103,431	16,040	Östersunds lasarett						
Kopparbergs län:							Västerbottens län:						
Falu lasarett	123,636	39,563	623	43,759	39,594	—	Skellefteå lasarett	14,044	4,953	285	¹⁾ —	²⁾ 8,600	—
Gäflleborgs län o. Gäfle stad:							Umeå »	44,092	17,007	—	¹⁾ —	²⁾ 26,500	—
Gäfle och Gästriklands lasarett . .	104,032	42,299	1,310	17,760	⁶⁾ 38,350	—	Summa	58,136	21,960	285	¹⁾ —	²⁾ 35,100	—
Hudiksvalls »	75,783	21,429	—	13,453	40,284	—	Norrbottnens län:						
Söderhamns »	52,502	14,366	1,042	14,266	21,503	—	Haparanda lasarett	11,579	3,058	531	6,905	800	—
Summa	232,317	78,094	2,352	45,479	100,137	—	Luleå »	48,586	12,333	—	6,847	26,200	—
Västernorrlands län:							Piteå »	16,459	5,687	545	9,086	4,100	—
Backe lasarett	14,743	3,288	—	¹⁾ —	²⁾ 11,000	—	Summa	76,624	21,078	1,076	22,838	31,100	—
Hernösands »	75,311	20,588	762	¹⁾ —	³⁾ 53,792	—	För hela riket	5,947,765	1,225,671	105,134	2,782,416	1,113,832	—
Sollefteå »	49,612	13,988	440	¹⁾ —	²⁾ 33,878	—							
Sundsvalls lasarett	84,113	27,474	3,469	¹⁾ —	²⁾ 52,800	—							

†) I den anförda summan inkomster ingår *anslag af staten*: till *Serafimerlasarettet* 120,000 kr., till *Stockholms stads och läns kurhus* 2,000 kr., till *Akad. sjukhuset i Uppsala* 3,500 kr., till *lasarettet i Visby* 600 kr., *Lund* 215,070 kr., summa 341,170 kr. — ¹⁾ Sjukvårdsafgift ej uppgifven. — ²⁾ Häri ingår äfven sjukvårdsafgiften. — ³⁾ *St Görans*: Däraf afgifter för ljusbehandling 5,969 kr. — ⁴⁾ *Jönköping*: Häri ingår 21,000 kr. för inköp af inventarier år 1901. — ⁵⁾ *Helsingborg*: Däraf till nybyggnad af bostad åt portvakt och syssloman 18,500 kr. — ⁶⁾ *Gäfle*: Häri ingår äfven anslag från Gäfle stad.

Tab. N:r 18. Sammanställning af uppgifterna angående *lasarettens utgifter* år 1903.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Län (stad), lasarett.	U t g i f t e r .													
	Summa.	D ä r a f f ö r												
		läke- medel.	mineral- vatten, is o. dylika förbruk- nings- artiklar.	för- bands- artik- lar.	patien- ternas utspis- ning.	annat kosthäll.	afföning- par- och pensioner.	upp- värm- ning och belys- ning.	tvätt och renhäll- ning, vatten.	kläder.	instru- ment och appa- rater.	inven- tarier af andra slag.	¹⁾ un- derhåll och mindre repara- tioner.	nybygg- nader och större repara- tioner.
Stockholms stad:	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Kungl. Serafimerlasarettet	330,402	14,039	16,967	20,000	66,063	40,097	57,435	38,777	12,000	13,035	5,000	4,537	20,010	20,000
Sabbatsbergs sjukhus	269,086	9,079	5,252	14,125	58,496	25,126	48,981	32,776	24,871	13,101	3,073	9,758	8,330	4,097
Sjukhuset St Göran	²⁾ 251,239	17,193	3,199	2,935	69,481	18,447	42,304	26,808	17,254	8,987	308	10,399	10,686	13,590
Maria sjukhus	100,338	1,682	611	5,037	15,205	10,434	26,863	10,911	5,983	492	—	2,373	3,174	7,583
Provisoriska sjukhuset	96,413	1,622	1,204	856	17,616	7,602	23,292	13,698	7,206	495	50	5,839	5,055	1,082
Stockholms stads och läns kurhus	48,806	1,167	89	300	10,262	2,713	20,143	6,617	1,358	898	5	1,261	793	841
Stockholms län:														
Löwenströmska lasarettet	66,308	1,260	138	301	4,385	1,000	4,768	1,895	902	275	240	10,093	1,165	39,045
Norrälja lasarett	35,377	3,122	669	1,191	11,639	1,746	6,393	4,242	2,228	1,090	283	626	936	—
Södertälje »	15,088	1,011	221	580	3,692	1,100	4,170	1,313	823	468	219	470	214	—
Östhammars »	14,148	986	71	290	3,484	1,000	3,640	1,124	845	—	707	392	—	1,108
Uppsala län:														
Akademiska sjukhuset i Uppsala	148,858	10,754	5,807	9,047	39,657	13,201	26,403	17,577	3,912	3,834	3,177	5,190	3,643	—
Södermanlands län:														
Eskilstuna lasarett	33,157	1,888	358	829	9,101	1,971	6,812	3,216	1,780	360	557	3,004	1,061	1,064
Flens »	27,569	609	113	1,500	6,797	2,553	5,460	2,957	1,688	512	723	663	1,952	600
Nyköpings »	41,765	2,255	25	1,653	8,943	3,058	8,402	4,362	1,388	500	3,349	3,830	2,415	—
Strängnäs »	13,868	1,179	106	803	3,503	821	3,889	1,018	679	—	261	820	408	—
Upptagningsanstalten i Nyköping	1,604	—	—	—	518	218	488	302	—	—	—	5	—	—

Tab. Nr 18. (Forts.) Sammanställning af utgifterna angående lasarettens utgifter år 1903.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
	U — t — g — i — f — t — e — r.													
	D ä r a f f ö r													
Län (stad), lasarett.	Summa.	läke- medel.	mineral- vatten, is o. dylika förbruk- nings- artiklar.	för- bands- artik- lar.	patien- ternas utspis- ning.	annat kosthåll.	aflönnin- gar och pen- sioner.	upp- värm- ning och belys- ning.	tvätt och renhåll- ning, vatten.	kläder.	instru- ment och appa- rater.	inven- tarier af andra slag.	¹⁾ un- derhåll och mindre repara- tioner.	nybygg- nader och större repara- tioner.
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Östergötlands län														
(utom Norrköpings stad):														
Finspångs lasarett	15,177	1,155	36	486	4,624	149	3,838	1,584	658	264	802	657	495	—
Kisa »	9,282	712	86	202	2,643	154	3,632	789	67	127	87	409	294	—
Linköpings »	80,023	4,653	1,182	3,521	18,245	4,560	16,473	⁴⁾ 16,627	—	1,193	769	2,921	2,475	6,209
Söderköpings »	40,030	2,602	79	789	12,275	2,628	8,374	4,467	2,060	1,958	463	1,265	862	1,253
Vadstena »	20,442	971	337	18	5,330	1,080	6,720	1,735	541	491	175	924	312	1,214
Norrköpings stad:														
Norrköpings sjukhus	92,803	3,205	968	1,638	18,785	4,920	22,968	11,685	9,437	1,046	2,848	2,930	2,137	7,676
Jönköpings län:														
Jönköpings lasarett	498,657	2,602	245	2,999	23,366	7,824	16,986	17,028	1,206	454	—	⁷⁾ 28,637	2,160	⁸⁾ 391,451
Ulfspårre-Hägerflychtska lasarettet i Eksjö	74,756	1,296	622	2,912	11,152	2,847	11,338	⁵⁾ 14,783	847	1,010	602	2,623	1,512	19,795
Kronobergs län:														
Ljungby lasarett	27,300	1,716	190	909	6,435	1,580	3,950	2,136	664	478	53	1,064	1,561	4,882
Växjö »	120,832	2,306	282	1,134	14,134	5,882	10,876	12,098	2,219	674	202	1,095	4,204	61,320
Kalmar län:														
Borgholms lasarett	21,704	1,358	141	2,154	⁹⁾ 8,330	—	4,800	1,422	810	474	698	299	490	—
Kalmar »	42,733	2,555	479	744	12,847	1,870	8,844	4,053	1,470	1,346	231	1,973	2,575	—
Oskarshamns »	20,995	1,342	87	782	⁶⁾ 6,733	—	5,493	1,566	891	1,395	249	579	803	810
Västerviks »	40,595	2,176	690	1,014	14,185	1,804	7,261	3,292	2,195	955	116	843	2,812	—
Gottlands län:														
Visby lasarett	46,814	1,750	457	1,791	11,108	4,526	11,698	7,357	2,734	591	652	701	1,159	—
Blekinge län:														
Karlshamns lasarett	132,186	1,912	1,790	1,322	8,415	1,626	8,539	3,214	1,560	975	599	590	1,185	99,515
Karlskrona »	77,200	3,564	1,586	2,347	⁹⁾ 23,290	—	11,074	8,376	3,936	3,805	637	3,253	4,931	6,034
Kristianstads län:														
Kristianstads lasarett	76,279	2,761	709	2,691	20,555	5,600	15,006	12,524	3,121	3,917	955	2,763	3,599	—
Simrishamns »	59,302	2,939	722	2,285	12,856	4,627	9,644	9,854	2,627	831	841	5,635	1,920	—
Ängelholms »	45,040	1,196	92	711	13,037	3,313	9,612	9,411	1,243	723	305	1,767	1,445	—
Malmöhus län														
(utom Malmö stad):														
Helsingborgs lasarett	88,005	3,537	873	3,242	15,983	4,039	13,362	9,003	2,030	1,554	671	1,084	3,705	23,902
Hörby »	42,379	1,704	502	530	5,446	3,551	7,492	3,878	676	268	378	769	10,430	4,423
Landskrona »	40,314	1,783	571	603	8,456	3,832	10,365	6,815	1,175	386	2,830	325	2,146	—
Lunds »	533,449	14,313	4,370	9,476	59,865	24,770	35,725	29,421	11,238	1,977	1,974	18,713	14,239	289,698
Upplysningsanstalten vid Lunds hospital .	18,145	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Trelleborgs »	37,833	2,701	890	1,304	9,994	2,628	9,345	4,502	1,082	—	544	1,845	1,282	534
Ystads »	32,616	1,937	—	795	6,151	2,074	8,471	4,095	1,399	1,313	604	1,346	1,385	1,600
Malmö stad:														
Allmänna sjukhuset	115,681	5,142	2,948	2,456	26,479	10,349	24,990	14,679	4,961	4,234	861	4,919	4,098	5,088
Hallands län:														
Halmstads lasarett	30,569	1,193	499	946	5,095	1,516	9,431	5,326	598	329	767	542	1,426	2,224
Varbergs »	43,511	4,303	1,126	2,234	⁹⁾ 13,582	—	8,385	5,778	2,129	232	470	365	1,426	—
Göteborgs och Bohus län														
(utom Göteborgs stad):														
Kungälfvs lasarett	18,468	1,616	257	123	5,663	1,169	5,577	1,612	640	469	89	354	422	—
Strömstads »	26,492	923	295	1,011	4,919	2,158	6,224	2,950	1,941	536	385	1,417	606	1,900
Uddevalla »	76,791	3,515	382	1,315	18,234	3,772	12,613	4,808	1,684	4,652	246	5,977	1,485	15,463
Göteborgs stad:														
Allmänna och Sahlgrenska sjukhuset . .	232,471	13,336	6,288	6,691	42,810	30,229	⁹⁾ 57,064	24,112	18,341	3,919	3,031	7,713	7,466	4,383
» » konvalescenthem	15,394	479	13	384	3,820	1,070	2,298	1,800	1,049	—	12	—	1,150	—
Holtermanska sjukhuset	46,292	1,887	2,281	—	6,947	5,282	8,409	8,219	902	2,928	—	734	6,008	—

Tab. N:r 18. (Forts.) Sammanställning af uppgifterna angående lasarettens utgifter år 1903.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
	U t g i f t e r													
	D ä r a f f ö r													
Län (stad), lasarett.	Summa.	läke- medel.	mineral- vatten, is o. dylika förbruk- nings- artiklar.	för- bands- artik- lar.	patien- ternas utspis- ning.	annat kosthåll.	afönin- gar och pen- sioner.	upp- värm- ning och belys- ning.	tvätt och renhåll- ning, vatten.	kläder.	instru- ment och appa- ra- ter.	inven- tarier af andra slag.	¹⁾ un- derhåll och mindre repara- tioner.	nybygg- nader och större repara- tioner.
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Älfsborgs län:														
Borås lasarett	75,605	2,997	754	1,739	21,418	3,614	15,910	13,492	1,053	2,496	995	730	6,653	—
Vänersborgs »	78,348	3,548	1,043	3,556	17,840	6,378	11,512	9,175	2,437	1,585	4,087	587	2,490	—
Skaraborgs län:														
Falköpings lasarett	81,548	2,092	4,264	4,730	16,346	6,947	18,307	14,186	2,941	1,259	3,765	2,372	2,709	—
Lidköpings »	66,248	2,058	472	2,541	15,549	3,225	12,148	9,016	1,468	2,226	748	812	10,120	3,990
Mariestads »	44,626	1,298	374	1,056	9,900	2,833	11,490	6,365	1,291	1,543	1,249	1,585	522	3,095
Värmlands län:														
Filipstads lasarett	24,563	1,531	24	621	3,905	2,019	6,525	4,574	378	584	149	1,301	1,581	—
Karlstads »	66,721	2,354	466	3,664	²⁾ 19,520	—	17,626	7,958	1,577	1,295	1,453	3,138	383	—
Örebro län:														
Örebro lasarett	94,588	4,897	1,416	1,585	³⁾ 31,916	—	21,074	16,629	2,899	2,977	609	3,251	5,396	—
Västmanlands län:														
Köpings lasarett	34,112	1,782	377	888	8,590	1,332	4,992	4,578	1,286	258	200	2,549	1,961	1,641
Norbergs »	23,806	1,348	66	1,396	4,704	1,750	5,653	2,725	341	1,206	455	934	314	1,807
Sala »	40,758	2,100	105	1,677	6,508	1,976	5,952	2,055	281	449	261	1,700	1,134	13,303
Västerås »	86,857	1,206	92	1,359	11,259	2,770	13,203	7,911	2,395	2,574	658	5,053	3,963	33,020
Kopparbergs län:														
Falu lasarett	113,446	5,471	2,317	5,370	25,831	10,629	31,288	14,674	4,247	3,156	549	2,944	2,726	—
Gälleborgs län:														
Gäffe och Gästriklands lasarett	109,277	6,085	2,465	3,385	⁴⁾ 33,862	—	24,141	12,652	1,417	4,656	870	2,666	2,603	4,700
Hudiksvalls lasarett	91,059	2,979	702	2,742	⁵⁾ 13,955	—	13,541	6,099	1,095	1,140	295	516	1,342	41,851
Söderhamns »	80,349	2,214	500	996	11,376	2,811	8,628	7,020	1,304	300	500	1,740	7,300	30,656
Västernorrlands län:														
Backe lasarett	13,952	823	—	215	3,697	1,498	4,320	1,512	247	100	221	269	305	—
Hernösands »	78,184	4,796	613	1,766	20,234	6,052	17,105	10,061	764	1,040	681	1,646	5,496	¹⁰⁾ 6,815
Sollefteå »	42,500	3,674	—	2,009	⁶⁾ 18,596	—	7,155	3,346	999	3,010	274	—	686	—
Sundsvalls »	75,287	3,339	134	1,514	⁷⁾ 33,240	—	18,820	5,692	980	1,606	316	1,513	358	800
Örnsköldsviks »	21,060	1,400	200	600	4,900	800	6,219	1,800	700	1,000	500	750	1,200	—
Upptagningsanstalten i Hernösand.	13,478	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Jämtlands län:														
Östersunds lasarett	62,569	2,417	601	2,872	⁸⁾ 21,202	—	13,425	13,069	994	1,127	294	580	821	—
Västerbottens län:														
Skellefteå lasarett	12,375	1,156	32	96	2,589	1,165	4,415	1,055	155	346	205	172	311	—
Umeå »	42,423	1,393	108	2,193	12,565	3,024	10,919	3,665	705	597	2,992	1,441	595	—
Norrbottnens län:														
Haparanda lasarett	11,837	411	—	72	⁹⁾ 2,782	—	3,328	793	670	53	⁶⁾ 437	—	793	1,973
Luleå »	46,695	1,797	—	822	7,893	2,738	8,559	9,355	1,458	1,150	235	2,899	4,905	1,611
Piteå »	15,913	708	169	793	4,662	894	4,100	839	842	159	427	393	498	—
För hela riket	5,982,800													1,183,651

¹⁾ Häri ingår äfven underhåll af gård, park och vägar. — ²⁾ St Görans: I denna summa ingår 4,254 kr. för Finsens ljusbehandling. — ³⁾ Häri ingår äfven betjäningens kosthåll. — ⁴⁾ Häri ingår äfven kostnaden för tvätt och renhållning. — ⁵⁾ Häri ingår äfven kostnaden för vatten. — ⁶⁾ Samtliga inventarier. — ⁷⁾ Jönköping: Häri ingår kostnaden för anskaffning af nya inventarier 1902. — ⁸⁾ Under åren 1896—1902. — ⁹⁾ Sahlgrenska sjukhuset: Uppgiften i förra årets berättelse rättas härmed till 57,278. — ¹⁰⁾ Hernösand: Till upptagningsanstalten för sinnessjuka.

Tab. N:r 19. Sammanställning af uppgifterna från *sjukstugorna* angående intagna, döda, underhållsdagar, utrymme samt inkomster och utgifter för år 1903.

1 Landstingsområde, sjukstuga.	2 Antal patienter		4 Underhållsdagar.	5 Antal sjuk-sängar.	6 Medeltal vårdade för dag.	7 Högsta antalet vårdade för dag.	8 Medel-längd af sjukhusvistelsen, dagar.	9-12 I n k o m s t e r.				13-15 U t g i f t e r.		
	3 in-tagna.	döda.						Summa.	D ä r a f			Summa.	D ä r a f	
			patient-afgifter.	anslag af lands-ting.	anslag af kom-mun.	patienternas utspisning.	nybygg-nader o. större repara-tioner.							
Stockholms län:														
Sjukstugan i Vaxholm	70	3	2,398	9	6	14	34	Kr. 4,766	Kr. 2,266	Kr. 800	Kr. —	Kr. 5,500	Kr. 1,572	—
Uppsala län:														
Enköpings sjukhus	267	15	10,624	28	29	42	40	*20,874	13,992	6,000	150	19,909	7,116	—
Södermanlands län:														
Sjukstugan i Mariefred	127	4	2,550	12	7	13	20	3,706	1,306	2,400	—	4,174	1,284	—
» » Trosa	102	2	2,475	20	7	12	24	5,304	1,304	2,500	1,500	4,788	1,237	—
Summa	229	6	5,025	32				9,010	2,610	4,900	1,500			
Östergötlands län.														
Sjukstugan i Rejmyra	79	2	1,760	10	5	9	22	3,891	894	3,000	—	4,102	792	—
» » Åtvidaberg	99	—	1,606	8	4	9	16	3,482	982	2,500	—	3,520	883	—
Summa	178	2	3,366	18				7,376	1,876	5,500	—			
Jönköpings län:														
Sjukstugan i Gislaved	212	6	4,266	14	11	17	20	7,294	2,773	4,520	—	6,570	3,038	—
» » Hvetlanda	236	10	5,515	21	15	21	23	9,809	3,702	6,054	53	9,966	2,725	—
» » Säfsjö	117	8	2,606	11	7	13	22	6,104	1,463	4,324	317	5,610	1,509	—
» » S. Unnaryd	91	6	2,086	10	6	10	23	5,940	1,235	4,626	78	5,865	1,147	1,229
» » Tranås	107	7	3,958	12	11	14	37	6,042	2,132	3,910	—	6,651	1,974	—
» » Värnamo	248	12	5,938	20	16	24	24	10,015	3,889	5,553	573	11,200	3,514	708
Summa	1,011	49	24,369	88				*45,204	15,194	28,987	1,021			
Kronobergs län:														
Sjukstugan i Lenhofda	93	6	1,876	10	5	8	20	3,276	736	2,540	—	4,198	949	—
» » Tingsryd	134	5	3,610	10	10	14	26	5,371	1,228	4,000	—	5,274	1,664	—
Summa	227	11	5,486	20				8,647	1,964	6,540	—			
Kalmar läns norra landstingsområde:														
Sjukstugan i Vimmerby	89	3	2,261	6	6	10	25	4,278	1,278	3,000	—	4,264	1,631	—
Kalmar läns södra landstingsområde:														
Sjukstugan i Högsby	45	—	550	4	2	4	12	2,724	204	2,500	—	2,660	304	1,500
» » Mönsterås	133	3	1,991	10	5	10	15	4,772	1,051	3,721	—	3,709	1,394	—
» » Söderåkra	41	2	757	6	2	6	18	1,198	189	1,000	—	1,421	439	—
Summa	219	5	3,298	20				8,694	1,444	7,221	—			
Hallands län:														
Falkenbergs sjukstuga	295	9	7,701	24	21	26	25	*31,185	9,499	21,590	—	*34,193	6,901	—
Kungsbacka sjukstuga	154	3	4,187	18	11	18	27	9,160	1,860	7,300	—	8,433	2,176	—
Laholms	209	5	3,691	23	10	21	18	9,541	1,541	8,000	—	8,676	2,897	—
Summa	658	17	15,579	65				49,886	12,900	36,890	—			
Göteborgs och Bohus län:														
Sjukstugan i Mölndal	286	14	9,206	24	25	29	32	19,438	4,902	14,460	76	18,232	4,606	—
Göteborgs stad:														
Majornas sjukhus**	247	25	7,349	24	20	28	27	13,087	686	—	12,401	13,087	1)4,379	—
Älfsborgs län:														
Sjukstugan i Billingsfors	41	2	1,745	10	5	9	42	3,384	862	1,900	22	2,992	789	—
» » Svenljunga	74	1	1,354	10	4	10	18	3,226	585	1,500	—	3,213	803	—
» » Ulricehamn	148	5	2,410	8	6	11	16	5,120	1,544	3,000	556	5,420	1,683	—
» » Åmål	154	10	4,070	22	11	21	26	11,706	2,512	9,025	—	11,434	2,581	1,166
Summa	417	18	9,579	50				23,436	5,503	15,425	578			

1) Betjäningens utspisning inräknad. 2) Falkenberg: Uppgifterna angående inkomster och utgifter omfatta såväl sjukstugan som upptagningsanstalten för sinnessjuka.

Tab. Nr 19. (Forts.) Sammanställning af uppgifterna från sjukstugorna angående intagna, döda, underhållsdagar, utrymme samt inkomster och utgifter för år 1903.

Landstingsområde, sjukstuga.	Antal patienter		Underhållsdagar.	Antal sjuk-sängar.	Medeltal vårdade för dag.	Högsta antalet vårdade för dag.	Medel-längd af sjukhusvistelsen, dagar.	I n k o m s t e r .				U t g i f t e r .		
	in-tagna.	döda.						D ä r a f			Summa.	patient-afgifter.	anslag af lands-ting.	anslag af kom-mun.
			Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.					
Värmlands län:														
Sjukstugan i Arvika	101	5	2,337	21	6	11	23	9,169	1,470	7,300	—	14,956	1,402	8,185
» Dalby	140	7	2,743	10	8	65	20	7,348	1,519	5,829	—	7,412	1,728	—
» Kristinehamn	121	8	3,699	20	10	16	31	7,447	2,412	5,000	—	8,447	2,219	865
» Silbodalen	84	3	4,263	16	12	16	51	7,496	2,422	4,983	—	8,199	2,558	1,445
» Sunne	158	7	3,392	10	9	16	21	6,301	1,943	2,400	1,843	6,594	1,943	957
» Torsby	139	7	2,542	18	7	15	18	6,275	1,549	4,726	—	5,830	1,744	—
» Uddeholm	176	9	3,520	14	10	16	20	4,968	2,036	2,932	—	5,074	1,456	—
Summa	919	46	22,496	109				49,004	13,351	33,170	1,843			
Örebro län:														
Sjukstugan i Askersund	103	6	2,067	9	6	9	20	4,565	1,777	1,375	1,413	4,565	1,769	—
» Grythyttan	67	4	869	17	2	6	13	3,128	553	1,126	1,450	3,294	453	—
» Karlskoga	206	7	5,691	17	16	19	28	*10,489	3,512	3,877	2,600	10,492	3,716	—
» Lindsberg	291	20	6,366	21	17	22	22	9,396	5,259	4,097	—	10,481	3,529	—
» Ljusnarsberg	267	5	6,985	19	19	25	26	*11,760	5,291	3,648	2,460	11,755	3,038	—
» Nora	180	12	6,723	20	18	24	34	*11,403	5,425	3,474	2,440	11,529	4,152	—
» Ramsberg	57	2	997	6	3	6	17	1,202	504	698	—	1,223	592	—
Summa	1,171	56	29,698	109				51,943	22,361	18,295	10,363			
Kopparbergs län:														
Sjukstugan i Grangärde	116	3	1,945	12	5	10	17	*3,126	1,178	1,875	—	3,496	761	—
» Hedemora	182	4	3,529	14	10	16	19	5,115	1,757	3,200	—	5,408	1,495	—
» Leksand	140	7	4,037	14	11	14	29	4,279	2,279	2,000	—	5,403	2,348	—
» Lima	117	7	2,653	6	7	9	23	4,647	1,675	2,900	—	—	2,351	—
» Mora	139	3	2,796	12	8	13	20	5,978	1,768	4,210	—	5,399	2,097	—
» Nås	84	2	1,945	12	5	13	23	3,632	1,173	2,400	—	3,447	752	—
» Smedjebacken	276	17	7,030	17	19	26	25	*16,479	5,213	11,126	—	16,067	4,699	3,188
» Orsa **	65	3	3,261	10	9	10	50	9,364	1,364	—	8,000	13,824	1,703	—
Summa	1,119	46	27,196	97				52,620	16,407	27,711	8,000			
Jämtlands län:														
Sjukstugan i Hede	60	1	1,723	11	5	12	29	6,597	1,335	4,762	—	5,903	1,130	869
» Ström	84	8	3,337	12	9	13	40	*7,794	3,102	4,450	—	7,509	2,254	500
» Sveg	85	5	1,959	12	5	13	23	5,914	2,430	3,398	—	5,659	1,220	—
Summa	229	14	7,019	35				20,305	7,367	12,610	—			
Västerbottens län:														
Sjukstugan i Burträsk	79	—	1,240	8	3	8	15	3,464	833	2,600	—	2,688	744	—
» Byske	84	5	984	8	3	8	12	2,776	758	1,970	—	3,098	743	—
» Degerfors	123	5	2,941	13	8	17	24	6,821	2,079	4,674	—	6,326	2,059	—
» Lyckeå	133	8	3,262	12	9	17	25	6,909	2,459	4,450	—	6,956	2,447	—
» Nordmaling	77	5	1,210	10	3	8	16	3,650	850	2,800	—	3,046	508	—
» Norsjö	71	7	1,934	8	5	8	27	4,360	1,410	2,950	—	3,806	1,257	—
» Nysätra	59	7	1,853	8	5	10	31	*3,940	1,390	2,500	—	3,880	1,112	—
» Åsele	143	8	4,876	16	13	18	34	9,214	3,712	5,100	402	9,210	3,569	—
Summa	769	45	18,300	83				41,134	13,491	27,044	402			
Norrbottnens län:														
Sjukstugan i Gällivare	122	18	5,139	20	14	21	42	11,826	3,756	1,500	6,570	10,835	3,250	—
» Neder-Kalix	154	13	3,458	16	9	16	22	*6,083	2,466	1,500	2,000	7,933	2,031	—
» Öfver-Kalix	19	—	367	6	1	3	19	1,701	1,105	800	600	1,103	200	—
» Jockmock**	52	4	847	8	2	6	16	5,193	1,096	—	4,097	5,193	762	1,288
Summa	347	35	9,811	50				24,803	8,423	3,800	13,266			
För hela riket	8,452	410	213,060	867	584	—	25·2	454,505	146,015	252,353	49,600	461,103	130,778	21,900

* I de anförda inkomstsummorna ingår afkastning af donationer samt gåvor vid sjukstugorna i:

Vaxholm	1,700 kr.	Karlskoga	500 kr.	Ström	98 kr.
Enköping	732 »	Ljusnarsberg	200 »	Nysätra	50 »
Billingsfors	600 »	Nora	64 »	Neder-Kalix	116 »
Svenljunga	770 »	Grangärde	45 »		
Sunne	113 »	Smedjebacken	140 »		
				Summa 5,128 kr.	

** I denna tabell äro äfven upptagna smärre sjukvårdsinrättningar, som underhållas af kommun, men till hvilka landsting ej lämna bidrag, nämligen: Majornas sjukhus, Orsa och Jockmocks sjukstugor. — Sigtuna sjukstuga upptages ej vidare här, enär densamma egentligen är att anse som enskildt sjukhus. Förslag föreligger att ändra densamma till epidemisjukhus.

1) Betjäningens kosthåll inräknadt.

Tab. Nr 20. Sammanställning af uppgifterna från *epidemisjukhusen* angående intagna, döda, underhållsdagar, utrymme samt inkomster och utgifter för år 1903.

1 Län (stad), epidemisjukhus.	2		3	4	5	6	7	8			9		10		11		12
	Antal patienter							Inkomster.	Utgifter.								
	in-tagna.	döda.	Underhållsdagar.	Antal sjuk-sängar.	Högsta antalet vårdade för dag.	Medel-längd af sjuk-hus-vistelsen, dagar.	Summa.		D ä r a f		Summa.	Däraf nybyggn. o. större reparationer.					
Stockholms stad:																	
Stockholms stads epidemisjukhus	1,920	97	42,043	375	168	22	144,999	24,639	120,000	144,773	8,634						
Allmänna barnhusets isolerigspaviljong ¹⁾	—	—	—	18	—	—	—	—	—	—	—						
Summa	1,920	97	42,043	393	—	—	144,999	24,639	120,000	144,773	8,634						
Stockholms län:																	
Södertälje stads epidemisjukhus	21	2	306	12	5	15	1,700	—	1,700	919	—						
Norrtälje » »	95	12	1,483	12	12	16	3,465	846	2,620	3,465	—						
Bromma epidemisjukstuga	99	4	1,322	16	16	13	2,839	—	2,839	2,839	—						
Brännkyrka » »	35	1	709	8	5	20	1,890	—	1,890	1,890	—						
Danderyds » »	—	—	—	8	—	—	50	—	50	50	—						
Djursholms » »	—	—	—	8	—	—	511	—	511	511	—						
Gustafsbergs » » (underhålles af ensk. bolag)	5	—	211	11	—	42	?	?	?	?	—						
Nacka » »	—	—	—	12	—	—	—	—	—	—	—						
Solna » »	73	3	1,204	11	9	16	3,341	153	3,188	3,341	—						
Tumba » »	—	—	—	12	—	—	—	—	—	—	—						
Vårdinge » »	—	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—						
Summa	328	22	5,235	116	—	—	13,796	999	12,798	13,796	999		12,798				
Uppsala län:																	
Uppsala stads epidemisjukhus	77	4	1,668	35	15	22	5,906	864	5,042	5,906	2,225						
Enköpings » »	60	3	787	10	10	13	1,000	—	1,000	882	—						
Summa	137	7	2,455	45	—	—	6,906	864	6,042	6,906	882		2,225				
Södermanlands län:																	
Nyköpings stads epidemisjukhus	39	4	535	22	12	13	4,091	563	3,500	3,383	421						
Eskilstuna » »	102	—	1,457	36	16	14	*7,519	258	1,376	7,519	1,252						
Torshälla » »	—	—	—	18	—	—	—	—	—	—	—						
Strängnäs » »	20	—	521	6	5	26	*1,119	—	—	1,214	—						
Mariefreds » »	29	3	922	6	6	32	*1,831	—	—	1,831	—						
Flens epidemisjukstuga	46	3	1,822	20	19	39	*4,839	—	—	4,839	978						
Gnesta » »	—	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—						
Katrineholms » »	20	2	352	13	6	19	*1,911	—	—	1,911	—						
Malmköpings » »	34	1	649	6	10	19	*1,825	—	—	1,825	—						
Nyfors » »	91	8	1,110	21	10	12	*5,275	—	—	5,117	—						
Summa	381	21	7,368	154	—	—	28,410	821	4,876	28,410	821		4,876				
Östergötlands län:																	
Linköpings stads epidemisjukhus	116	6	1,901	60	18	16	9,500	—	9,500	5,195	—						
Norrköpings » »	204	10	6,260	100	38	31	16,734	1,178	14,800	16,698	—						
Söderköpings » »	14	—	296	9	5	21	1,280	—	1,280	1,280	—						
Motala » »	1	1	9	8	1	9	236	—	236	236	—						
Borgs sockens epidemisjukstuga	—	—	—	6	—	—	200	—	200	200	—						
Boxholms bruks » » (tillh. ensk. bolag)	1	—	17	10	1	17	?	—	—	?	—						
Finspångs » » (» » »)	?	?	?	?	?	?	?	—	—	?	—						
Grebo » »	—	—	—	?	—	—	?	—	—	?	—						
Kvillinge sockens » »	19	—	507	12	12	27	1,776	26	—	2,005	—						
Mjölby kommuns » » (Hulje)	14	—	490	14	8	35	776	—	776	776	—						
Åtvids » »	62	2	1,867	6	29	30	1,810	—	1,810	1,810	—						
Östra Eneby » »	11	2	326	16	3	30	1,768	—	1,768	1,768	—						
Summa	442	21	11,673	241	—	—	34,080	1,204	30,370	34,080	1,204		30,370				
Jönköpings län:																	
Jönköpings stads epidemisjukhus	219	5	6,514	50	43	30	13,638	668	12,970	12,966	557						
Eksjö epidemisjukstuga	75	—	2,506	17	25	33	2,350	—	2,350	4,490	—						
Gretna » »	2	—	32	4	—	16	?	?	?	?	—						
Hvetlanda epidemisjukstuga	52	—	988	10	10	19	2,329	—	2,329	2,329	957						
Nässjö » »	1	—	42	10	1	42	540	—	540	540	—						
Tranås » »	2	—	60	6	2	30	355	—	355	355	—						
Summa	351	5	10,142	97	—	—	19,212	668	18,544	19,212	668		18,544				
Kronobergs län:																	
Växjö stads epidemisjukstuga	57	1	1,413	20	12	25	2,272	172	2,100	5,098	—						

Tab. Nr 20. (Forts.) Sammanställning af uppgifterna från *epidemisjukhusen* angående intagna, döda, underhållsdagar, utrymme samt inkomster och utgifter för år 1903.

1 Län (stad), epidemisjukhus.	2 Antal patienter		4 Underhållsdagar.	5 Antal sjuk-sängar.	6 Högsta antalet vårdade för dag.	7 Medel-längd af sjuk-hus-vistelsen, dagar.	8 Inkomster.			11 Utgifter.		12
	in-tagna.	döda.					Summa.	D ä r a f		Summa.	Däraf nybyggn. o. större reparationer.	
								patient-afgifter.	anslag af kommun.			
Kalmar län:							Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	
Kalmar stads epidemisjukhus	50	5	1,529	30	11	30	6,208	417	5,791	6,208	—	
Oskarshamns »	12	3	114	24	3	10	2,040	40	2,000	1,527	—	
Västerviks »	9	1	274	40	3	30	**1,258	125	500	1,599	—	
Vimmerby » epidemisjukstuga	3	—	57	10	2	19	90	—	90	90	—	
Mönsterås köpings »	28	—	315	8	5	11	843	6	837	843	—	
Summa	102	9	2,289	112			10,439	588	9,218			
Gottlands län:												
Visby stads epidemisjukhus	58	3	913	32	8	16	10,775	166	10,500	10,885	4,022	
Blekinge län:												
Karlskrona stads epidemisjukhus	82	6	1,817	36	17	22	78,858	1,033	77,825	76,035	67,225	
Ronneby »	7	—	171	19	4	28	700	—	700	627	278	
Karlshamns »	13	—	212	16	3	16	1,912	113	1,799	1,912	—	
Sölvesborgs » epidemisjukstuga	8	—	75	5	3	9	191	—	191	191	—	
Summa	110	6	2,275	76			81,661	1,146	80,515			
Kristianstads län:												
Kristianstads stads epidemisjukhus	24	1	387	28	11	16	605	—	605	605	—	
Simrishamns »	2	—	45	20	2	22	164	—	164	164	—	
Summa	26	1	432	48			769	—	769			
Malmöhus län (utom Malmö stad):												
Lunds stads epidemisjukhus	49	3	1,090	36	10	22	4,703	60	4,643	4,703	1,425	
Landskrona »	49	1	1,345	20	12	27	3,834	—	3,834	3,834	—	
Helsingborgs »	97	8	2,561	32	22	26	7,783	—	7,783	7,783	—	
Ystads »	38	3	622	20	2	17	8,440	140	8,300	4,375	405	
Trelleborgs stads och landsförsamlings epidemisjukhus	21	2	364	12	4	17	2,500	150	2,350	2,357	—	
Bjufs epidemisjukstuga (Höganäs-Billesholms bolag)	11	—	344	20	?	31	?	?	?	?	—	
Eslöfs »	3	—	60	9	1	20	175	—	175	175	—	
Furulunds » (tillhör enskildt bolag ³)	5	—	93	4	3	18	***5,143	—	60	5,223	5,000	
Höganäs bruksförsaml. » (Höganäs-Billesholms bolag)	33	2	?	14	12	?	?	—	?	?	—	
Kjeflinge »	12	—	168	10	3	14	369	—	369	369	122	
Limhamns (Hyllie) »	2	—	48	12	2	24	64	—	64	64	—	
Lomma »	18	2	261	14	14	15	1,079	—	1,079	1,079	—	
Skromberga » (tillhör enskildt bolag)	2	—	46	30	2	23	***6,000	—	—	6,000	—	
Väsby (Höganäs mun.) »	7	1	50	8	4	7	179	92	—	535	28	
Summa	347	22	7,052	241			40,269	442	28,657			
Malmö stad:												
Malmö stads epidemisjukhus	495	26	11,615	68	58	23	22,705	2,015	20,691	22,705	—	
Hallands län:												
Halmstad stads epidemisjukhus	114	8	3,166	40	26	27	3,606	609	2,997	3,606	—	
Laholms »	—	—	—	10	—	—	200	—	200	200	—	
Falkenbergs »	21	1	719	10	10	34	1,048	—	1,048	1,048	—	
Varbergs »	19	1	298	16	4	16	2,546	46	2,500	2,299	—	
Kungälv »	—	—	—	6	—	—	50	—	50	50	—	
Summa	154	10	4,183	82			7,450	655	6,795			
Göteborgs och Bohus län: (utom Göteborgs stad)												
Marstrands stads epidemisjukstuga	3	—	13	8	1	4	409	9	400	400	—	
Lysekils »	21	1	208	10	7	17	1,500	—	1,500	2,252	1,272	
Uddevalle » epidemisjukhus	58	4	1,020	17	9	18	1,568	—	1,568	1,508	—	
Strömstads » epidemisjukstuga	14	1	205	12	3	15	858	127	731	858	—	
Summa	96	6	1,446	47			4,335	136	4,199			
Göteborgs stad:												
Göteborgs stads epidemisjukhus	909	59	30,574	126	137	30	71,143	4,104	66,956	71,143	5,329	

Tab. Nr 20. (Forts.) Sammanställning af uppgifterna från *epidemisjukhusen* angående intagna, döda, underhållsdagar, utrymme samt inkomster och utgifter för år 1903.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Län (stad), epidemisjukhus.	Antal patienter		Underhållsdagar.	Antal sjuk-sängar.	Högsta antalet vårdade för dag.	Medel-längd af sjukhusvistelsen, dagar.	Inkomster.			Utgifter.	
	in-tagna.	döda.					Summa.	D ä r a f		Summa.	Däraf nybyggn. o. större reparationer.
						patient-avgifter.		anslag af kommun.			
Älfsborgs län:											
Vänersborgs stads epidemisjukhus	4	—	74	24	9	18	816	16	800	816	—
Alingsås » epidemisjukstuga	8	—	79	16	4	10	928	—	928	504	—
Borås » epidemisjukhus	37	5	580	34	5	15	3,000	—	3,000	2,716	—
Ulricehamns » epidemisjukstuga	13	1	450	8	7	35	299	—	299	299	—
Åmåls » »	10	—	124	10	3	12	1,036	—	1,036	1,036	196
Trollhättans kommun »	21	1	358	18	5	17	1,381	151	1,230	1,423	—
Summa	93	7	1,665	110			7,460	167	7,293		
Skaraborgs län:											
Maricestads stads epidemisjukhus	23	2	224	10	10	10	600	—	600	569	—
Lidköping » »	10	1	221	10	7	22	880	—	880	880	—
Skara » »	28	4	464	14	5	17	1,862	579	1,200	1,672	227
Sköfde » »	13	—	266	20	5	20	2,082	—	2,082	2,082	208
Falköpings » epidemisjukstuga	6	—	127	8	2	21	669	32	636	669	—
Summa	80	7	1,302	62			6,093	611	5,398		
Värmlands län:											
Stagnellska sjukhuset i Karlstad	28	—	932	26	18	33	3,317	390	2,895	3,317	—
Kristinchamns stads epidemisjukhus	26	2	896	18	13	34	2,048	—	2,047	2,048	—
Filipstads » epidemisjukstuga	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—
Arvika köpings » »	30	1	1,070	12	8	36	2,370	—	2,370	2,371	—
Summa	84	3	2,898	60			7,735	390	7,312		
Örebro län:											
Örebro stads epidemisjukhus	20	—	545	*) 53	5	27	262,049	—	262,049	262,049	255,000
Askersunds » epidemisjukstuga	—	—	—	5	—	—	61	—	61	61	—
Nora » »	6	—	155	4	4	25	228	—	228	228	—
Lindesbergs » »	3	1	40	10	2	13	1,252	—	1,252	1,292	951
Karlskoga » »	53	2	1,045	6	14	20	1,440	—	1,440	1,440	—
Ljusnarsbergs » »	57	1	907	12	10	16	3,820	—	3,800	2,057	—
Summa	139	4	2,692	90			268,850	—	268,830		
Västmanlands län:											
Västerås	171	10	4,086	68	39	24	*15,928	38	9,575	15,928	8,416
Sala	98	2	2,833	50	20	29	*6,910	263	—	9,609	—
Köping	202	11	5,052	38	42	25	*32,166	313	74,493	79,592	66,625
Arboga	36	2	309	21	6	9	1,124	231	867	1,124	135
Heby (ny)	20	—	462	12	11	23	*17,119	—	—	*)17,119	15,514
Kolbäck	—	—	—	12	—	—	—	—	—	197	—
Norberg (ny)	1	—	21	15	1	21	*20,731	—	500	*)20,100	19,959
Summa	528	25	12,763	216			143,978	845	85,435		
Kopparbergs län:											
Falu stads epidemisjukhus	52	3	1,063	32	15	20	3,067	184	2,883	3,067	—
Hedemora » »	5	—	71	8	2	14	812	14	796	812	—
Avesta epidemisjukstuga	2	—	47	8	1	23	442	28	414	442	—
Domnarfvets » (tillh. Kopparbergs Bergslags aktiebol.)	252	2	2,894	15	38	12	***5,313	—	—	5,313	306
Grängesbergs » (tillh. Grängesbergs grufbolag)	78	3	1,049	12	10	13	***2,743	—	—	2,743	—
Mora sockens » »	—	—	—	12	—	—	—	—	—	—	—
Stjärnsunds » (tillh. Klosters aktiebol.)	—	—	—	?	—	—	120	—	—	120	—
Sunnansjö » (tillh. Grangärdes kommun)	46	1	428	6	6	9	3,454	—	3,454	3,454	2,458
Ålfadalens » »	—	—	—	?	—	—	—	—	—	—	—
Summa	435	9	5,552	93			15,951	226	7,547		

Tab. Nr 20. (Forts.) Sammanställning af uppgifterna från *epidemisjukhusen* angående intagna, döda, underhållsdagar, utrymme samt inkomster och utgifter för år 1903.

1	2		4	5	6	7	8			10		11	12				
	Antal patienter						Underhållsdagar.	Antal sjuk-sängar.	Högsta antalet vårdade för dag.	Medel-längd af sjuk-hus-vistelsen, dagar.	Inkomster			Utgifter.			
	in-tagna.	döda.									Summa.			D ä r a f		Summa.	Däraf nybyggn. o. större reparationer.
Län (stad), epidemisjukhus.																	
Gäflleborgs län:																	
Afdelningen för smittosjuka å Gäfle lasarett	37	—	923	20	11	25	—	—	—	—	—	—	—				
Gäfle stads epidemisjukhus	61	—	1,360	50	—	—	10,825	205	10,620	9,831	4,907	—	—				
Söderhamns » »	82	2	1,723	36	21	21	11,836	159	11,677	11,836	4,826	—	—				
Hudiksvalls » »	17	—	212	12	3	12	3,008	133	2,875	3,008	1,155	—	—				
Ljusdals epidemisjukstuga	61	1	332	5	5	5	1,061	—	1,061	1,061	—	—	—				
Ljusne o. Ala epidemisjukhus (tillh. ensk. bolag)	8	—	136	23 16	4	17	?	—	—	?	—	—	—				
Summa	266	3	4,686	162			26,730	497	26,233								
Västernorrlands län:																	
Hernösands stads epidemisjukhus	86	2	1,384	20	29	16	2,967	270	2,697	4,303	—	—	—				
Sundsvalls » »	179	7	2,234	20	22	14	4,503	—	—	4,503	—	—	—				
Örnsköldsviks » »	11	—	100	9	3	9	456	85	371	456	—	—	—				
Sollefteå epidemisjukstuga	25	—	158	10	5	6	*2,460	272	1,968	1,984	302	—	—				
Summa	301	9	3,876	59			10,386	627	5,036								
Jämtlands län:																	
Östersunds stads epidemisjukhus	51	2	1,305	24	8	26	7,825	918	6,957	7,875	3,006	—	—				
Brunflo och Frösö kommuners epidemisjukhus	33	1	785	13	5	24	*2,051	251	1,500	1,622	—	—	—				
Summa	84	3	2,090	37			9,876	1,169	8,457								
Västerbottens län:																	
Umeå stads epidemisjukhus	25	1	347	20	7	14	1,446	71	1,375	1,375	—	—	—				
Skellefteå » »	1	—	10	10	1	10	163	—	163	163	—	—	—				
Summa	26	1	357	30			1,609	71	1,538								
Norrbottens län:																	
Luleå stads epidemisjukhus	34	3	619	16	11	18	4,193	471	3,722	4,193	—	—	—				
Piteå » »	1	—	15	8	1	15	160	—	160	136	—	—	—				
Haparanda » »	34	2	398	6	6	12	1,187	187	1,000	891	—	—	—				
Summa	69	5	1,032	30			5,540	658	4,882								
För hela riket	8,018	392	180,021	2,847	—	22 5	1,003,429	43,880	850,991	991,604	484,321	—	—				

* I inkomstsommen ingår anslag af landsting vid epidemisjukhusen i:

Eskilstuna	5,886 kr.	Malmköping	1,825 kr.	Heby	17,119 kr.
Strängnäs	1,199 »	Nyfors	5,259 »	Norberg	20,231 »
Mariefred	1,831 »	Vesterås	6,315 »	Sollefteå	200 »
Flen	4,839 »	Sala	6,557 »	Brunflo	300 »
Katrineholm	1,911 »	Köping	7,361 »	Summa	80,833 kr.

** I inkomstsommen ingår afkastning af donationer samt gåfomedel:

Västervik . . . . . 300 kr.

*** I inkomstsommen ingår anslag af enskilda bolag:

Furulund	5,083 kr.	Domnarfvet	5,313 kr.	Stjärnsund	120 kr.
Skromberga	6,000 »	Grängesberg	2,743 »		

¹) Från *Allmänna barnhusets* isoleringspeviljong hafva ej några uppgifter erhållits. — ²) *Eksjö*: Dessutom 33 sängar i tillfällig lokal. — ³) *Furulunds* sjukstuga, som tillhör Malmö Yllefabriks bolag, öppnades den 4 sept. 1904. — ⁴) *Örebro*: I det nya epidemisjukhuset som öppnades den 15 dec. 1903. — ⁵) *Heby*, *Norberg*: Anläggningskostnaderna (anslagen) äro upptagna i föregående års berättelse.

Tab. N:r 21. Sammanställning af uppgifter från *enskilda sjukhus, barnsjukhus m. fl. sjukvårdsanstalter* angående antalet intagna, döda, underhållsdagar och utrymme samt inkomster och utgifter år 1903.

1 Anstalt	2 Antal patienter		4 Underhållsdagar.	5 Antal sjuk-sängar.	6 Medel-tal vär-dade för dag.	7 Högsta antalet vär-dade för dag.	8 Medel-längd af sjuk-hus-vistel-sen.	9 Inkomster.				13 Utgifter.		
	3 in-tagna.	döda.						10 Summa.	11 D ä r a f			12 Sum.ma.	14 D ä r a f	
									10 patient-afgifter.	11 afkast-ning af donatio-ner, gåf-vomedel	12 anslag af kom-mun.		14 patien-ternas utspis-ning.	15 nybygg-nader o. större repara-tioner.
A. Enskilda sjukhus, som till sin verksamhet äro jämförbara med lasarett eller sjukstugor.														
<i>Stockholms stad.</i>														
Diakonissanstaltens sjukhus	520	20	18,479	60	51	59	35	?	?	?	3,000	?	?	?
Sofiahemmet	772	28	18,892	68	52	68	24	?	?	?	?	?	?	?
Röda korsets sjukhem	274	9	?	18	—	—	—	29,375	29,375	—	—	21,694	7,565	—
Hemmet för ögonsjuka, Klara V. Kyrkogata 12	234	—	5,025	18	14	—	21	:	?	—	—	?	?	—
<i>Uppsala län.</i>														
Samariterhemmet, Dragarbrunnsg. 74, Uppsala .	253	9	12,039	60	33	60	48	?	?	?	—	?	?	—
Dannemora sjukstuga	12	1	200	6	1	—	17	?	?	?	?	?	?	?
<i>Blekinge län.</i>														
Sölvesborgs sjukhus	191	—	2,408	13	7	—	12	?	?	?	—	?	?	?
<i>Göteborgs stad.</i>														
Dr Carlsons kir. privatklinik	124	11	2,404	9	7	9	—	13,012	13,012	—	—	13,046	3,954	—
Dr Per Neumans privatklinik	46	?	776	7	—	—	—	?	?	—	—	?	?	?
Dr Emil Strandmans privata sjukhus	57	1	872	4	3	4	15	5,206	5,206	—	—	5,246	1,800	—
Emma Mathiesens sjukhem	183	?	3,070	15	—	—	—	?	?	—	—	?	?	—
Ögonsjukhuset	542	—	7,082	40	19	—	13	?	?	—	—	?	?	—
<i>Örebro län.</i>														
Åmmebergs sjukhus	14	—	339	20	1	3	24	?	?	—	—	?	?	?
<i>Västmanlands län.</i>														
Heijkensjöldska sjukhuset i Arboga	100	5	1,200	12	4	9	12	3,002	1,689	1,263	—	3,156	753	274
<i>Kopparbergs län.</i>														
Grängesbergs sjukstuga	27	—	391	6	1	6	15	?	?	?	?	?	?	?
<i>Gästeborgs län.</i>														
Ljusne sjukstuga	48	2	985	5	3	5	21	?	?	?	?	?	?	?
Summa	3,397	86	74,162	361	207		23,7							
B. Barnsjukhus och sjukafdelningar vid barnhus.														
<i>Stockholms stad.</i>														
Allmänna Barnhuset, dibarnsafdelningen	847	82	73,257	250	200	242	86	?	?	?	?	?	?	?
„ „ sjukafdelningen för äldre barn	247	11	31,635	150	86	111	128	?	?	?	?	?	?	?
Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn	727	66	37,957	145	104	127	52	* 94,679	6,818	55,801	26,400	99,256	19,647	—
Barnsjukhuset Samariten	196	14	6,125	20	17	22	29	53,864	460	53,404	—	13,281	—	—
<i>Uppsala län.</i>														
Gillbergiska barnhusinrättningen (dibarnsafd.) . .	39	—	5,577	?	15	—	143	?	—	?	—	?	?	?
<i>Malmöhus län.</i>														
Helsingborgs barnsjukhus	77	2	3,570	12	10	12	46	4,334	—	4,334	—	3,850	1,600	—
<i>Malmö stad.</i>														
Malmö barnsjukhus	184	8	9,697	26	27	—	52	?	?	?	?	?	?	?
<i>Göteborgs stad.</i>														
Göteborgs barnsjukhus	219	9	14,445	44	40	44	65	* 48,827	16	16,547	6,000	24,487	17,362	1,150
Summa	2,536	192	182,263	647	499		71,9							

Tab. N:o 21. (Forts.) Sammanställning af uppgifter från *enskilda sjukhus, barnsjukhus m. fl. sjukvårdsanstalter* angående antalet intagna, döda, underhållsdagar och utrymme samt inkomster och utgifter år 1903.

Anstalt.	Antal patienter		Underhållsdagar.	Antal sjuk-sängar.	Medeltal vårdade för dag.	Högsta antalet vårdade för dag.	Medellängd af sjukhusvistelsen.	Inkomster.			Utgifter.			
	in-tagna.	döda.						Summa.	Däraf		Summa.	Däraf		
									patient-avgifter.	afkastning af donationer, gåfvomedel.		anslag af kommun.	patienternas utspisning.	nybyggnader o. större reparationer.
C. Barnbördshus.														
Allm. barnbördshuset i Stockholm	1,322	3	10,420	30	29	38	7,9	*38,778	—	10,350	—	37,857	5,657	—
Södra	2,099	5	18,896	63	52	73	9,0	55,749	6,840	—	48,259	55,055	10,072	—
Barnbördshuset Pro Patria i Stockholm	361	1	4,512	24	14	26	12,0	24,696	7,592	9,449	—	21,324	273	—
i Uppsala ⁵⁾	245	1	2,404	16	7	14	9,8	—	—	—	—	—	—	—
Norrköping	374	3	4,465	18	12	18	11,6	14,245	2,545	—	11,700	14,170	2,456	—
Lund ⁵⁾	404	—	5,361	20	15	20	13,3	—	—	—	—	—	—	—
Göteborg	966	14	9,707	53	27	46	9,0	*48,563	10,491	—	28,000	49,281	10,517	—
Summa	5,771	27	55,765	224	153		9,7							
D. Sjukhus vid försörjningsinrättningar.														
Stockholms stads försörjningsinrättning ⁶⁾	2,071	533	221,670	677	607	711	107	299,834	1,497		2269,013 22,053	299,834	80,222	36,675
Uppsala	51	26	32,321	101	88	95	231	51,731	—	—	—	51,731	9,050	32,700
Norrköpings	240	42	39,203	110	107	110	163	29,042	2,381	—	—	29,042	11,800	—
Karlskrona	130	96	34,450	130	94	120	265	2,694	—	—	—	2,694	—	—
Malmö	398	68	68,352	217	187	196	172	25,295	—	—	—	25,295	19,049	—
Landskrona	108	25	10,836	31	30	—	100	—	779	—	—	—	—	—
Anstalten Gibraltar i Göteborg (sjukafdeln.)	616	198	95,161	316	261	302	154	?	?	—	?	?	?	?
Klaraborgs sjukhus i Karlstad	21	9	9,194	26	25	—	437	?	?	—	?	?	?	?
Västerås stads fattiggård (Karlslund)	35	?	4,659	16	?	?	?	?	?	—	?	?	?	?
Sala stads försörjningsinrättning (Nystrand)	19	?	5,651	16	?	?	?	?	?	—	?	?	?	?
Falu	70	13	4,928	27	14	22	70	7,453	495	—	6,958	7,453	1,909	500
Gäffe	180	68	15,556	?	42	—	86	?	?	—	?	?	?	?
Söderhamns	28	?	2,010	10	5	—	72	?	?	—	?	?	?	?
Ostersunds fattiggård	17	8	919	10	3	5	54	?	?	—	?	?	?	?
Summa	3,984	1,086	544,910	1,687	1,493		136,8							
E. Sjukhem (vårdanstalter för obotligt sjuka).														
Stockholms sjukhem	49	38	77,704	215	213	217	4 år	285,291	91,928	212,904	—	161,562	87,684	—
Diakonissanstaltens sjukhem	2	2	7,416	21	21	21	10 år	?	?	?	—	?	?	—
Södermanlands läns sjukhem i Flen	20	7	8,698	33	24	29	1 år	7,719	4,305	1,961	—	7,719	2,972	—
John och Matilda Lennings sjukhem i Norrköping	8	8	25,148	73	69	72	8 år	32,529	4,486	28,053	—	32,093	9,602	—
Karlskrona sjukhem	7	1	10,001	30	28	30	4 år	35,402	8,007	26,695	—	11,437	5,576	—
Hemmet för obotligt sjuka i Skåne, Lund	5	2	2,337	8	6	8	1 år	5,248	2,537	2,711	—	4,950	2,023	—
Uddevalla sjukhem	2	2	4,171	12	11	12	5 år	4,978	2,010	1,968	—	5,470	2,799	—
Göteborgs	7	2	20,440	58	56	58	8 år	73,679	543	73,136	—	438,104	13,832	403,000
Skaraborgs läns sjukhem i Sköfde	6	8	4,094	13	12	13	2 år	7,722	897	6,877	150	29,227	2,261	24,060
Adolf Grapes sjukhem i Gäffe	2	4	6,281	19	18	18	9 år	15,346	3,204	12,141	—	15,257	6,520	—
Summa	108	74	166,290	482	456		4-2 år							
F. Lungsotssanatorier.														
Hälshult	282	6	40,037	104	109	126	134	109,380	60,818	44,000	—	100,301	32,430	4,938
Hässelby	333	4	40,995	104	112	127	123	111,456	60,719	47,000	—	105,659	46,195	5,434
Österåsen	311	1	38,448	112	104	112	139	143,003	57,482	80,525	—	147,806	47,395	3,563
Summa	926	11	119,480	320	327		129							
G. Tuberkulosehem.														
Linköpings tuberkulosehem ¹⁰⁾	12	6	924	20		5		?	—	—	?	?	?	—
Göteborgs ¹¹⁾	129	44	16,055	51	44	51	124	37,287	—	—	37,287	37,287	9,151	3,515
»Haralds minne». Alingsås	12	?	983	12				?	?	?	?	?	?	—
Summa	153	50	17,962	83	44									
H. Asyl för spetälske.														
Järfö sjukhus	10	3	14,519	50	41	44	315	18,149	—	—	—	18,328	8,573	—
I. Alkoholisthem.														
Stockholms alkoholisthem Eolshäll	28	—	4,926	17	14	18	289	*20,739	15,956	—	—	22,949	5,949	—
Kuranstalten Sans Souci, Uppsala	17	—	2,756	12	8	11	162	* 9,215	5,485	—	—	9,190	2,078	—
Summa	45	—	7,682	29	21		171							

* I den anförda inkomstsumman ingår anslag af staten till
Kronpr. Lovisas vårdanst. . . . . 900 kr. Barnbördshuset i Göteborg . . . . . 9,871 kr. Alkoholisthemmet Eolshäll . . . . . 4,000 kr.
Allm. barnbördshuset i Stockholm . . . . . 25,000 » Järfö sjukhus . . . . . » Sans Souci . . . . . 3,000 »
¹⁾ Häri ingår äfven betjäningens utspisning. — ²⁾ Göteborgs barnsjukhus: Häri ingår en donation å 25,000 kr. — ³⁾ Uppgifterna från barnbördshuset i Uppsala och Lund ingå i uppgifterna från resp. lasarett å tab. nr 15, 17, 18. — ⁴⁾ Göteborgs barnbördshus: Däraf 878 för sådana som utgått oförlösta. — ⁵⁾ Stockholms stads försörjningsinrättning. Uppgifterna omfatta äfven afdelningen för obotligt sinnessjuka. — ⁶⁾ Af Stockholm stad. — ⁷⁾ Af andra kommuner. — ⁸⁾ Stockholms sjukhem: Däraf 26,200 kr. afgifter betalda på en gång. — ⁹⁾ Hälshult, Hässelby. Under den varma årstiden: 124. — ¹⁰⁾ Linköpings tuberkulosehem öppnades den 15 Maj 1903. Omkostnaderna bestridas af fattigvården. — ¹¹⁾ Göteborgs tuberkulosehem öppnades den 21 Nov. 1902.

Tab. N:r 22 A. Å lasarett, sjukstugor och epidemisjukhus †) *intagna sjukdomsfall* äfvensom *döda ††)* år 1903.

*)	Sjukdom.	Intagna.		Döda.		*)	Sjukdom.	Intagna.		Döda.	
		m.	kv.	m.	kv.			m.	kv.		
I. Bildningsfel och medfödda sjukdomar.						IV. Kroniska infektionssjukdomar.					
	Syphilis	29	25	5	2	32	Tuberculosis ¹⁾	3,464	3,066	370	308
	Spina bifida	5	11	2	5		» pulmonum	1,160	932	223	182
	Cataracta	14	13	—	—		» cerebri et meningum	70	52	62	44
	Labium leporinum	63	35	2	—		» ossium et articulationum	1,022	755	16	15
	Palatoschisis	38	32	—	—		» cutis. Lupus vulgaris	114	94	—	—
	Hernia inguinalis	187	10	—	—		» glandularum lymph.	768	937	3	5
	» umbilicalis	2	13	—	—		» apparatus urogenitalis	376	92	10	9
	Atresia ani	7	3	1	—		» laryngis	81	52	—	4
	Ectopia vesicæ urinariæ	4	2	1	—		» peritonei	86	198	12	23
	Phimosi	145	—	—	—		» intestinatorum	69	63	7	3
	Hypospadiasi	11	1	—	—		» miliaris acuta, universalis	34	24	29	22
	Epispadiasi	4	—	—	—	33	Syphilis acquisita ¹⁾	759	591	5	5
	Kryptorchismus	61	—	—	—		Syphilis cerebri vel med. spin.	45	38	2	2
	Hymen imperforatus	—	8	—	—	34	Lepra	—	—	—	—
	Atresia vaginæ	—	5	—	—	35	Febris intermittens	8	2	—	—
	Luxatio femoris	3	13	—	—		Actinomycosis	34	26	1	6
	Pes varus vel varo-equinus	44	35	—	—	V. Konstitutionella sjukdomar.					
	Syndactylia	16	6	—	—	37	Arthritis vera	13	10	—	—
	Digitus supernumerarius	12	6	—	—	39	Rachitis	28	23	—	—
	Telangiectasia	11	22	—	—	40	Scorbutus	10	4	1	—
II. Ålderdomssjukdomar.						41	Chlorosis. Anæmia	147	935	—	—
1	Marasmus senilis	65	69	39	27	42	Morbus macul. Werlhofii. Purpura	22	8	3	1
2	Gangræna senilis	120	52	22	10	43	Leuchæmia. Pseudoleuchæmia	29	21	7	3
III. Akuta infektionssjukdomar.						44	Anæmia perniciosa progressiva	39	49	16	21
3	Variola	—	—	—	—	45	Hæmophilia	8	3	—	1
5	Morbilli **)	135	134	2	4		Hæmoglobinuria	6	1	2	1
6	Scarlatina **)	1,025	1,152	33	35		Lipomatosis	2	9	—	—
8	Typhus exanthematicus	3	—	—	—	VI. Kroniska förgiftnings-					
11	Febris typhoides **)	384	287	45	33	sjukdomar.					
12	Dysenteria	2	14	—	—	47	Phosphorismus ¹⁾	5	3	—	—
13	Cholera asiatica	—	—	—	—		Necrosis ossium	4	1	—	—
14	Cholera nostras	2	1	1	—	48	Arcenicismus	—	—	—	—
15	Parotitis epidemica	47	20	—	—	49	Plumbismus	2	—	—	—
16	Influenza epidemica	164	152	—	—	50	Mercurialisimus	1	2	1	—
17	Pertussis	35	27	1	1	51	Narcotismus ¹⁾	6	4	—	—
18	Diphtheria. Croup **)	1,936	2,093	131	107		Morphinismus	3	3	—	—
20	Erysipelas	301	264	24	15		Cocainismus	1	—	—	—
21	Pyæmia. Septicæmia	199	121	90	56	52	Nicotinismus	2	1	—	—
22	Sepsis puerperalis	—	65	—	18		Alcoholismus ¹⁾	887	112	49	5
23	Ulcus molle	271	102	—	—		Dipsomania	30	1	—	—
24	Gonorrhœa ¹⁾	1,302	805	2	1		Delirium tremens	321	19	9	—
	Urethritis gonorrhœica acuta	800	333	—	—		Epilepsia potatorum	51	1	—	—
	» » chronica	179	99	—	—		Neuritis alcoholica	57	10	—	—
	Cystitis	40	10	—	—		Hæmorrhagia cerebri	6	—	1	—
	Epididymitis	394	—	—	—		Cor adiposum. Arteriosclerosis	84	2	8	—
	Prostatitis	106	—	—	—		Gastritis	71	7	—	—
	Strictura urethræ gonorrhœica	95	—	1	—		Cirrhosis hepatis	55	10	4	4
	Kolpitis, Vulvitis, Bartholin.	—	302	—	—		Nephritis	56	7	9	1
	Endomet., Salping., Peritonit.	—	210	—	1	VII. Siinessjukdomar.					
	Conjunctivitis gonorrhœica	29	27	—	—	54—57	Insania simplex	319	326	3	4
	Lymphadenitis	48	3	—	—	58	Dementia paralytica	20	3	—	—
	Rheumatismus	79	25	—	—	59	Insania epileptica	8	7	—	—
25	Meningitis cerebrospinalis epidem.	11	4	7	1	60	Idiotia	14	7	—	—
26	Tetanus	13	3	5	2						
28	Pustula maligna	11	3	1	—						
	Beri-Beri	1	—	—	—						

¹⁾ Samtliga fall.

Tab. N:r 22 A. (Forts.) Å lasarett, sjukstugor och epidemisjukhus †) *intagna sjukdomsfall äfvensom döda ††) år 1903.*

1	2	3		4		5	6	1	2	3		4		5	6
		Intagna.		Döda.						Intagna.		Döda.			
*)	Sjukdom.	m.	kv.	m.	kv.			*)	Sjukdom.	m.	kv.	m.	kv.		
VIII. Nervsystemets sjukdomar.															
62, 63, 66 }	Hæmorrhagia cerebri et meningum, Hemiplegia ¹⁾	248	227	60	38			147	Affectiones cordis nervosæ	15	15	—	—		
64	Encephalitis. Abscessus cerebri	27	26	19	6			148	Endarteritis. Arteriosclerosis ¹⁾	443	143	49	16		
65	Meningitis cerebri	48	17	34	15			149	Aneurysma	19	13	2	3		
67	Paralysis glosso-labio-laryngea	4	4	1	1			150	Varix	718	540	—	—		
68	Myelitis et meningitis spinalis	55	30	9	2			152	Thrombosis. Embolia	152	243	13	17		
69	Tabes dorsalis	38	14	1	—			XII. Andningsorganens sjukdomar.							
70	Sclerosis disseminata	19	11	—	—			156}	Morbi cav. nas. et cav. acces. nas.	162	146	—	—		
71	Polyomyelitis anterior acuta	13	17	—	—			157}	Laryngo-tracheitis	87	79	2	—		
72	Atrophia muscularis progressiva	15	6	—	—			158	Oedema laryngis. Oedema glottidis	14	3	5	—		
	Syringomyelia	8	3	2	—			159	Pleuritis. Empyema	969	508	27	13		
	Paralysis agitans	10	5	—	—			160	Pneumothorax	17	9	1	1		
74	Neuritis. Polyneuritis ¹⁾	105	45	1	2			161	Bronchitis acuta	329	233	5	3		
75	Neuralgia trigemini	64	66	—	—			162	" chronica	475	270	6	5		
	" ischiadica	435	190	—	—			164	Hyperæmia et oedema pulmonum	4	8	1	1		
76	Paralysis facialis	26	34	—	—			166	Pneumonia acuta	923	390	184	97		
	" radialis	21	5	—	—				Bronchopneumonia	154	128	45	23		
78	Mogigraphia	—	—	—	—			168	Gangræna pulmonum	37	11	15	5		
79	Epilepsia	83	74	1	—				Abscessus pulmonum	5	7	2	3		
80	Eclampsia	1	20	—	7			169	Emphysema pulmonum	262	80	3	1		
82	Chorea	48	113	—	—			170	Asthma	47	41	—	—		
84	Hysteria	42	636	1	2			XIII. Matsmältningsorganens sjukdomar.							
86	Neurasthenia	662	866	—	—			174	Angina tonsillaris	539	664	—	—		
	Neurosis traumatica	22	9	—	—				Hypertrophia tons. Veget. aden.	178	177	—	—		
88	Diabetes mellitus	104	49	18	10			177	Gastritis acuta	147	189	—	—		
	" insipidus	4	5	—	—				" chronica ¹⁾	513	722	—	—		
87	Morbus Basedowi	4	66	—	3			178	Ulcus ventriculi vel duodeni	196	815	14	31		
	Myxoedema	1	7	—	1			180	Neuroses ventriculi	123	227	—	—		
	Acromegalia	2	1	—	—			179	Dilatatio ventriculi	82	56	1	4		
	Hyperemesis gravidarum	—	7	—	1			181	Enteritis et Colitis acuta	194	151	9	7		
IX. Ögonsjukdomar.															
97	Conjunctivitis catarrhalis	62	70	—	—				" " chronica	134	179	3	2		
	" " phlyctænulosa	192	239	—	—			182	Typhlitis, peri- et paratyphlitis	1,043	907	64	47		
	" " trachomatosa	30	45	—	—			183	Neuroses intestinales. Obstipatio	106	97	—	—		
98	Keratitis	335	284	—	—			184	Ileus. Volvulus. Invaginatio	146	100	62	31		
99	Ulens corneæ serpens	306	147	—	—			185	Hernia non incarcerata	1,570	443	2	—		
101	Episcleritis. Scleritis	9	25	—	—				" " incarcerata	253	368	30	48		
105}	Iritis. Cyclitis	193	121	—	—			186	Fistula intestin. Anus præternat.	23	17	1	—		
107}	Ophthalmia sympathica	10	3	—	—			188	Periproctitis et Fistula ani	210	64	—	—		
108	Chorioiditis	14	12	—	—			189	Prolapsus ani vel recti	31	30	—	1		
109	Glaucoma	64	51	—	—			192	Helminthiasis	127	167	—	—		
110	Cataracta	202	225	—	—				Echinococcus abdominis	1	—	1	—		
113	Retinitis pigmentosa	—	3	—	—			193	Peritonitis	277	238	112	78		
114	Amotio retinae	14	10	—	—			194	Icterus catarrhalis	58	47	4	1		
120	Panophthalmitis	61	36	—	—			195	Cholelithiasis	76	245	3	9		
123	Strabismus	26	35	—	—			196	Hepatitis, Abscessus hepatis	18	14	9	4		
								197	Cirrhosis hepatis ¹⁾	39	21	1	2		
									Pancreatitis	5	1	4	—		
X. Öronsjukdomar.															
138	Otitis media ²⁾	512	389	8	5			XIV. Urinorganens och manliga könsorganens sjukdomar.							
	" " cum osteitide processus mastoidei	275	203	8	4			199	Nephritis acuta	255	212	15	12		
XI. Cirkulationsorganens sjukdomar.															
143}	Pericarditis. Endocarditis. Myocarditis	229	168	42	21				" " chronica ¹⁾	732	465	98	73		
144}	Cor adiposum ¹⁾	57	57	16	17				Pyelitis. Pyelonephrit. Pyonephros	108	91	49	7		
145	Vitium organicum cordis	610	787	71	93				Abscessus para- et perinephriticus	10	9	—	—		
146								201	Lithiasis renalis	44	39	1	2		
								202	Ren mobilis	3	95	—	—		
								203	Cystitis ²⁾ acuta	119	226	1	—		
									" " chronica	370	179	11	—		
								204	Lithiasis vesicalis	47	9	—	—		
								205	Neuroses vesicæ urinariæ	33	29	—	—		

¹⁾ På alkoholism eller syfilis beroende fall upptagas ej här. — ²⁾ Samtliga fall. — ³⁾ På dröppel beroende fall upptagas ej här.
Bilagor till Kungl. Medicinalstyrelsens berättelse för år 1903.

Tab. N:r 22 A. (Forts.) Å lasarett, sjukstugor och epidemisjukhus †) *intagna sjukdomsfall äfvensom döda ††)* år 1903.

1	2	3		4		1	2	3		4	
		Intagna.		Döda.				Intagna.		Döda.	
		m.	kv.	m.	kv.			m.	kv.	m.	kv.
207	Hypertrophia prostatae	797	—	15	—	246	Anchylosis	60	34	—	—
211	Retentio urinæ	701	15	5	1	247	Pseudarthrosis	18	3	—	—
212	Fistula urinaria	18	2	—	—	248	Corpus mobile in articulo	51	9	—	—
217	Hydro-, Hæmato-, Pyocele	433	4	—	—	249	Osteomyelitis. Osteitis. Periostitis	697	359	15	5
	Morbus Addisonii	4	6	2	2	250	Necrosis	109	86	—	—
XV. Kvinnliga könsorganens sjukdomar.						XVII. Hudsjukdomar och sjukdomar i bindväfven.					
222	Metritis. Endometritis	—	1,347	—	—	252	Erythema multiforme et nodosum	42	123	—	—
223	Flexio et versio uteri	—	62	—	—	253	Urticaria	12	12	—	—
	Prolapsus uteri et vaginae	—	200	—	—	254	Herpes zoster	41	39	—	—
226	Parametritis, Pelveoperitonitis	—	574	—	9	255	Psoriasis	86	42	—	—
227						257	Eczema	740	689	1	—
229	Abortus. Hæmorrhag. post abortum	—	481	—	—	259	Acne. Acne rosacea	15	11	—	—
230						260	Sycosis	50	2	—	—
231	Hæmorrhagia post partum	—	55	—	—	264	Favus	15	5	—	—
232	Mola hydatidosa	—	11	—	1	265	Trichophytia. Herpes tonsurans	18	10	—	—
233	Graviditas extraterina	—	55	—	2	266	Scabies	305	88	—	—
238	Hæmatocele retro-uterina	—	15	—	—		Lichen ruber	1	3	—	—
234	Placenta prævia	—	3	—	2		Pemphigus	5	4	—	1
235	Ruptura uteri	—	4	—	1	268	Phlegmone. Abscessus	1,640	988	6	4
236	Fistula urogenitalis	—	17	—	—	269	Furunculus	112	58	—	—
237	» rectovaginalis	—	3	—	—	270	Carbunculus	149	70	1	2
	Pelvis justo minor	—	21	—	1	271	Ulcus	602	550	—	—
	Ruptura perinei completa	—	24	—	—	272	Gangræna	80	29	3	2
	Retentio placenta	—	19	—	—	XVIII. Svulster.					
	Mastitis	1	173	—	—		Adenoma	19	84	—	—
XVI. Rörelseorganens och ben-systemets sjukdomar.						274	Angioma	29	68	—	—
239	Myitis acuta	261	134	—	—	275	Cancer ¹⁾	1,091	1,269	225	183
	» chronica	308	188	—	—	276	» lingue	21	18	2	2
240	Tendovaginitis	185	134	3	—		» ventriculi	504	296	144	81
241	Bursitis. Hygroma	249	235	—	—		» recti	80	92	16	18
242	Scoliosis. Kyphosis	19	23	—	—		» genitalium virilium	31	—	8	—
	Genu valgum	17	2	—	—		» » feminarum	—	277	—	24
	Pes varus vel varo-equinus	17	17	—	—		» mammæ	4	305	—	8
	» planus	28	25	—	—	278	Kystoma ovarii	—	296	—	11
243	Synovitis. Arthrosis	395	217	1	1	283	Lymphoma	155	171	—	1
244	Rheumatismus articularis acutus	867	754	1	—	284	Myoma uteri	—	367	—	7
	» chron.	356	343	—	—	289	Sarcoma	154	156	16	29
245	Arthritis deformans	54	77	—	—	290	Struma	15	115	—	—
						292	Tumor cerebri	60	33	13	11
							» abdominis	52	93	6	5
							» ej spec.	23	14	7	3

Anm. Om en patient varit intagen för flera sjukdomar, upptages han i denna tabell för hvar och en af dessa.

Ingen upptages såsom död mer än på ett ställe.

En person, som intagits flera gånger för samma sjukdom, upptages i denna tabell endast en gång, försävidt det ej kan auses, att personen för hvarje gång ånyo ådragit sig sjukdomen.

†) I denna tabell ingå de i Tab. N:r 15, 16, 19, 20 upptagna sjukvårdsinrättningar med undantag af följande: Upptagningsanstalterna för sinnessjuka vid Allmänna försörjningsinrättningen och sinnessjukhuset 71 Brännkyrkogatan i Stockholm, vid försörjningsinrättningen Gibraltar i Göteborg samt vid Lunds och Kristinehamns hospital; barnbördsafdelningarna vid sjukhusen i Uppsala och Lund.

††) Skador och akuta förgiftningar upptagas i Tab. N:r 25 A.

*) Siffrorna hänvisa till sjukdomsnomenklaturen enl. Med.-styrs cirk. d. 28 dec. 1891.

**) Antalet å epidemisjukhusen intagna fall af morbilli, scarlatina, febris typhoides, diphteria, se textafdeln. sid. 28.

Tab. Nr 22 B. Å enskilda sjukhus och barnsjukhus †) *intagna sjukdomsfall* äfvensom *döda* ††) år 1903.

1	2	3		4		5	6	1	2	3		4		5	6
		Intagna.		Döda.						Intagna.		Döda.			
		m.	kv.	m.	kv.					m.	kv.	m.	kv.		
*)	Sjukdom.							*)	Sjukdom.						
	I. Bildningsfel och medfödda sjukdomar.														
	Syphilis	8	5	1	2			43	Leuchæmia. Pseudoleuchæmia	1	2	—	—		
	Spina bifida	2	—	—	—			44	Anæmia perniciosa progressiva	—	4	—	3		
	Cataracta	—	1	—	—			45	Hæmophilia	3	—	1	—		
	Labium leporinum	3	—	—	—				Lipomatosis	—	1	—	—		
	Palatoschisis	5	2	—	—				VI. Kroniska förgiftnings- sjukdomar.						
	Hernia inguinalis	6	—	1	—			51	Narcotismus ¹⁾	1	—	—	—		
	umbilicalis	16	1	10	—				Morphinismus	1	—	—	—		
	Ectopia vesicæ urinariæ	1	—	—	—			52	Alcoholismus ¹⁾	7	1	—	—		
	Phimosi	3	—	—	—				Delirium tremens	1	—	—	—		
	Hypospadiasi	3	—	—	—				VII. Sinnessjukdomar.						
	Kryptorchismus	1	—	—	—			54-57	Insania simplex	—	8	—	—		
	Luxatio femoris	2	7	—	—			60	Imbecillitas	3	5	—	—		
	Pes varus vel varo-equinus	3	—	1	—				VIII. Nervsystemets sjukdomar.						
	Syndactylia	—	1	—	—			62, 63,	Hæmorrhagia cerebri et meningum, Hemi- plegia ²⁾	1	3	—	—		
	Teleangiectasia	1	—	—	—			66	Encephalitis. Abscessus cerebri	3	1	1	—		
	Atrophia	2	2	2	2			64	Meningitis cerebri	5	2	5	1		
	Hydrocephalus	4	1	1	—			65	Tabes dorsalis	—	2	—	—		
	Microcephalus	—	1	—	—			69	Poliomyelitis anterior acuta	4	1	—	—		
	Hypertrophia thymi	2	—	2	—			71	Atrophia muscularis progressiva	—	1	—	—		
	Icterus neonatorum	19	16	—	—			72	Neuritis. Polyneuritis ²⁾	5	—	—	—		
	Debilitas congenita	4	1	1	—			74	Neuralgia trigemini	—	2	—	—		
	II. Ålderdomssjukdomar.							75	ischiadica	4	—	—	—		
1	Marasmus senilis	—	2	—	—			79	Epilepsia	10	2	1	—		
2	Gangræna senilis	1	—	—	—			80	Eclampsia	2	—	—	—		
	III. Akuta infektionssjukdomar.							82	Chorea	7	13	—	—		
5	Morbilli	38	18	3	1			84	Hysteria	3	21	—	—		
6	Scarlatina	13	6	1	—			86	Neurasthenia	9	41	—	—		
11	Febris typhoides	2	6	—	—				Neurosis traumatica	1	1	—	—		
14	Cholera nostras. Cholera infantum	14	13	7	2			88	Diabetes mellitus	6	1	4	—		
15	Parotitis epidemica	1	2	—	—			87	Morbus Basedowi	—	1	—	—		
16	Influenza epidemica	6	5	—	—				Myxœdema	—	2	—	—		
17	Pertussis	12	4	—	—				Paralysis agitans	1	—	—	—		
18	Diphtheria. Croup	23	15	1	—			97	Conjunctivitis catarrhalis	11	13	—	—		
20	Erysipelas	7	6	—	1				phlyctænulosa	38	42	—	—		
21	Pyæmia. Septicæmia	15	20	9	15				trachomatosa	—	1	—	—		
22	Sepsis puerperalis	—	1	—	1			98	Keratitis	18	18	—	—		
24	Gonorrhœa ¹⁾	11	6	—	—			99	Ulcus cornæ serpens	1	—	—	—		
	Urethritis gonorrhœica acuta	3	—	—	—			105}	Iritis. Cyclitis	6	2	—	—		
	Cystitis gonorrhœica	1	1	—	—			106}	Choroiditis	1	—	—	—		
	Epididymitis	2	—	—	—			108	Glaucoma	4	4	—	—		
	Strictura urethræ	2	—	—	—			109	Cataracta	5	19	—	—		
	Kolpitis, Vulvitis, Bartholin.	—	3	—	—			110	Amotio retinæ	—	1	—	—		
	Rheumatismus gonorrhœica	3	—	—	—			114	Strabismus	3	5	—	—		
25	Meningitis cerebrospinalis epidem.	1	—	—	—				X. Öronsjukdomar.						
26	Tetanus	—	1	—	—			138	Otitis media ¹⁾	175	134	1	—		
	IV. Kroniska infektionssjukdomar.								cum osteitide processus ma- stoidei	65	51	1	—		
32	Tuberculosis ¹⁾	205	168	42	32				XI. Cirkulationsorganens sjuk- domar.						
	pulmonum	29	34	11	4			143}	Pericarditis. Endocarditis. Myocarditis	9	9	2	—		
	cerebri et meningum	14	16	17	17			144}	Vitium organicum cordis	18	33	1	4		
	ossium et articulationum	102	64	1	—			146	Endarteritis. Arteriosclerosis ²⁾	3	6	—	—		
	cutis. Lupus vulgaris	15	6	—	—			148	Varix	14	16	—	—		
	glandularum lymph.	40	43	—	—			150	Hæmorrhoides	5	13	—	—		
	apparatus urogenitalis	6	3	—	—			152	Thrombosis. Embolia	2	18	—	1		
	laryngis	1	—	—	—				XII. Andningsorganens sjukdomar.						
	peritonei	12	8	1	4			156}	Morbi cav. nas. et cav. acces. nas.	30	22	—	—		
	intestinorum	—	1	—	—			157}	Laryngo-tracheitis	139	112	1	—		
	miliaris acuta, universalis	9	4	12	7			158	Pleuritis	49	23	2	3		
33	Syphilis acquisita ¹⁾	2	3	—	—			160							
	Syphilis cerebri vel med. spin.	—	2	—	—										
	Actinomyces	—	1	—	—										
	V. Konstitutionella sjukdomar.														
39	Rachitis	105	61	1	—										
40	Scorbutus	2	—	1	—										
41	Chlorosis. Anæmia	48	70	—	—										
42	Morbus macul. Werlhofii. Purpura	2	1	—	—										

¹⁾ Samtiliga fall. — ²⁾ På alkoholism eller syfilis beroende fall upptagas ej här.

Tab. N:r 22 B. (Forts.) Å enskilda sjukhus och barnsjukhus †) *intagna sjukdomsfall* äfvensom *döda ††)* år 1903.

1	2	3				4					
		Intagna.		Döda.		Intagna.		Döda.			
		m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.		
162	Bronchitis acuta	124	93	7	4	231	Hæmorrhagia post partum	—	1	—	—
	» chronica	21	26	—	—	233	Graviditas extrauterina	—	8	—	1
166	Pneumonia acuta	56	37	2	4	228	Hæmatocele retro-uterina	—	1	—	—
	Bronchopneumonia	29	21	10	5		Pelvis justo minor	—	1	—	—
168	Gangræna pulmonum	—	1	—	—		Ruptura perineæ completa	—	8	—	—
	Abscessus pulmonum	—	1	—	1		Refectio placente	—	1	—	—
169	Emphysema pulmonum	5	1	—	—		Mastitis	—	2	—	—
170	Asthma	2	1	—	—						
	XIII. Matmältningsorganens sjukdomar.						XVI. Rörelseorganens och ben-systemets sjukdomar.				
174	Angina tonsillaris	26	24	—	—	239	Myitis acuta	2	3	—	—
	Hypertrophia tons. Veget aden.	56	41	—	—		» chronica	1	2	—	—
177	Gastritis acuta	14	9	—	—	240	Tendovaginitis	—	2	—	—
	» chronica ²⁾	5	7	—	—	241	Bursitis. Hygroma	1	4	—	—
178	Ulcus ventriculi vel duodeni	16	43	—	1	242	Scoliosis. Kyphosis	2	—	—	—
180	Neuroses ventriculi	—	4	—	—		Genu valgum	2	1	—	—
	Dyspepsia	120	90	—	—		Pes varus vel varo-equinus	9	1	—	—
179	Dilatatio ventriculi	1	3	—	—	243	Synovitis. Arthritus	9	7	—	—
181	Enteritis et Colitis acuta	48	36	—	1	244	Rheumatismus articularis acutus	8	16	—	—
	» » chronica	39	31	4	1		» » chronicus	1	12	—	—
182	Typhlitis, peri- et paratyphlitis	44	74	3	1	245	Arthritis deformans	2	1	—	—
183	Neuroses intestinales. Obstipatio	6	5	—	—	248	Corpus mobile in articulo	1	—	—	—
184	Ileus. Volvulus. Invaginatio	5	8	4	2	249	Osteomyelitis. Osteitis. Periostitis	14	8	—	—
185	Hernia non incarcerata	55	22	—	—	250	Necrosis	1	—	—	—
	» incarcerata	2	4	1	1						
188	Periproctitis et Fistula ani	16	1	—	—		XVII. Hudsjukdomar och sjukdomar i bindväfven.				
189	Prolapsus ani vel recti	11	11	—	—	252	Erythema multiforme et nodosum	7	8	—	—
192	Helminthiasis	21	16	—	—	253	Urticaria	10	4	—	—
193	Peritonitis	9	11	7	4	254	Herpes zoster	1	—	—	—
194	Icterus catarrhalis	—	2	—	—	255	Psoriasis	1	5	—	—
195	Cholelithiasis	4	21	—	1	257	Eczema	130	120	—	—
197	Cirrhosis hepatis ²⁾	—	1	—	1	259	Acne. Acne rosacea	—	2	—	—
	Spasmus pylori	2	2	2	1	265	Trichophytia. Herpes tonsurans	4	2	—	—
	Stenosis »	3	1	1	—	266	Scabies	2	1	—	—
	XIV. Urinorganens och manliga könsorganens sjukdomar.					268	Phlegmone. Abscessus	61	45	—	—
199	Nephritis acuta	11	9	—	—	269	Furunculus	11	5	—	—
	» chronica ²⁾	14	30	1	2	270	Carbunculus	3	1	—	—
	Pyelitis. Pyelonephrit. Pyonephros	5	7	1	—	271	Ulcus	2	11	—	—
	Abscessus para- et perinephriticus	1	2	—	—	272	Gangræna	2	1	1	1
201	Lithiasis renalıs	2	3	—	—		Pemphigus neonatorum	4	5	—	—
202	Ren mobilis	—	2	—	—						
203	Cystitis ²⁾ acuta	4	13	—	—		XVIII. Svulster.				
	» chronica	8	3	—	—	274	Adenoma	—	5	—	—
204	Lithiasis vesicalis	6	2	—	—	275	Angioma	3	4	—	—
205	Neuroses vesicæ urinariæ	—	4	—	—	276	Cancer ¹⁾	15	83	3	4
207	Hypertrophia prostatae	3	—	—	—		» linguae	1	—	1	—
211	Retentio urinæ	5	—	—	—		» ventriculi	3	9	1	1
212	Fistula urinaria	1	—	—	—		» recti	2	5	—	2
217	Hydro-, Hæmato-, Pyocele	19	—	—	—		» genitalium virilium	2	—	—	—
							» » feminarum	—	30	—	2
	XV. Kvinnliga könsorganens sjukdomar.						» mammae	1	34	—	—
222	Metritis. Endometritis	—	117	—	—	278	Kystoma ovarii	—	49	—	—
223	Flexio et versio uteri	—	1	—	—	283	Lymphoma	5	7	—	—
	Prolapsus uteri et vaginae	—	16	—	—	284	Myoma uteri	—	65	—	—
226)	Parametritis, Pelveoperitonitis	—	48	—	1	289	Sarcoma	1	5	—	—
227)						290	Struma	—	3	—	—
229)	Abortus. Hæmorrhag. post abortum	—	15	—	—	292	Tumor cerebri	1	2	—	—
230)							» abdominis	3	6	—	—
							» ej spec.	1	3	—	—

Anm. Om en patient varit *intagen* för flera sjukdomar, upptages han i denna tabell för hvar och en af dessa sjukdomar. Ingen upptages såsom *död* mer än på ett ställe.
 En person, som *intagits* flera gånger för samma sjukdom, upptages i denna tabell endast en gång, för såvitt det ej kan anses, att personen för hvarje gång ådragit sig sjukdomen.
 †) I denna tabell ingå följande sjukvårdsinrättningar: Diakonissanstaltens sjukhus, Sofiahemmet, Dannemora sjukstuga, Dr Carlssons och Dr Strandmans privatklinik, Amnebergs sjukstuga, Ljusne sjukstuga, Hejlskjöldska sjukhuset i Arboga, Allm. barnhuset, Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn, Barnsjukhuset Samariten, Helsingborgs och Göteborgs barnsjukhus. — ††) Skador och akuta förgiftningar upptagas ej här.
 *) Siffrorna hänvisa till sjukdomsnomenklaturen enl. K. Med.-styrs cirk. d. 28 dec. 1891.

1) Samtliga fall. — 2) På alkoholism beroende fall upptagas ej här. — 3) På dröppel beroende fall upptagas ej här.

Tab. Nr 22 C. Å sjukhus, vid försörjningsinrättningar samt vårdanstalter för obotligt sjuka †)
intagna sjukdomsfall äfvensom döda år 1903.

1	2	3		4		5	6	1	2	3		4		5	6
		Intagna.		Döda.						Intagna.		Döda.			
*)	Sjukdom.	m.	kv.	m.	kv.			*)	Sjukdom.	m.	kv.	m.	kv.		
I. Ålderdomssjukdomar.								VII. Cirkulationsorganens sjukdomar.							
1	Marasmus senilis	80	155	29	47			143	Pericarditis. Endocarditis	21	24	4	5		
2	Gangræna senilis	9	8	3	5			144	Vitium organicum cordis	47	58	7	22		
II. Akuta infektionssjukdomar.								VIII. Andningsorganens sjukdomar.							
16	Influenza epidemica	5	13	—	1			146	Endarteritis. Arteriosclerosis ²⁾	61	26	14	16		
20	Erysipelas	6	2	—	1			160	Pleuritis Empyema	12	3	2	—		
21	Pyæmia. Septicæmia	—	1	—	1			162	Bronchitis chronica	113	76	9	12		
III. Kroniska infektionssjukdomar.								IX. Matsmältningsorganens sjukdomar.							
32	Tuberculosis ¹⁾	334	193	166	112			166	Pnenmonia acuta	32	23	20	9		
	pulmonum	313	177	162	108			169	Bronchopneumonia	8	9	12	10		
	cerebri et meningum	—	3	—	3				Empysema pulmonum	47	27	1	—		
	ossium et articulationum	7	4	1	—			X. Urinorganens och manliga könsorganens sjukdomar.							
	apparatus urogenitalis	3	1	—	—			177	Gastritis chronica ²⁾	23	23	1	—		
	laryngis	8	3	—	—			178	Ulcus ventriculi vel duodeni	2	8	—	—		
	peritonei	3	3	2	1			181	Enteritis et Colitis acuta	6	6	3	—		
	intestinorum	—	2	—	—				" chronica	7	8	3	3		
33	Syphilis acquisita ¹⁾	21	21	3	—			193	Peritonitis	3	1	2	1		
	Syphilis cerebri vel med. spin.	13	11	3	—			XI. Rörelseorganens och ben-systemets sjukdomar.							
IV. Kroniska förgiftningssjukdomar.								XII. Svulster.							
52	Alcoholismus ¹⁾	116	17	—	—			244	Rheumatismus articularis chron.	41	43	1	1		
	Dipsomania	7	—	—	—			245	Arthritis deformans	4	48	—	—		
	Delirium tremens	30	2	—	—			276	Cancer ¹⁾	64	109	49	11		
	Epilepsia potatorum	7	2	—	—				Linguae	2	—	1	—		
	Neuritis alcoholica	5	—	—	—				ventriculi	43	38	37	25		
	Hæmorrhagia cerebri	1	—	—	—				recti	1	7	1	2		
	Gastritis	2	—	—	—				genitalium virilium	2	—	—	—		
	Cirrhosis hepatis	10	4	—	—				" feminarum	—	33	—	20		
V. Sinnessjukdomar.								XIII. Svulster.							
54—57	Insania simplex	109	158	—	2			278	Kystoma ovarii	—	1	—	—		
58	Dementia paralytica	10	2	8	2			284	Myoma uteri	—	2	—	—		
59	Insania epileptica	5	5	—	1			289	Sarcoma	1	2	3	1		
60	Idiotia	18	18	—	—			290	Struma	—	2	—	—		
VI. Nervsystemets sjukdomar.								XIII. Svulster.							
62, 63,	Hæmorrhagia cerebri et meningum, Hemi- plegia ²⁾	49	58	10	18			292	Tumor cerebri	1	2	—	2		
66	Encephalitis. Abscessus cerebri	3	—	2	—										
64	Myelitis et meningitis spinalis	4	6	1	1										
68	Tabes dorsalis	22	13	1	2										
69	Sclerosis disseminata	2	1	1	—										
70	Atrophia muscularis progressiva	4	—	—	—										
72	Syringomyelia	2	—	—	—										
74	Neuritis. Polyneuritis ²⁾	3	1	—	—										
79	Epilepsia	12	12	—	—										
82	Chorea	1	1	—	—										
84	Hysteria	1	19	—	—										
86	Neurasthenia	22	31	—	—										
88	Diabetes mellitus	1	2	1	2										

Om en patient varit intagen för flera sjukdomar, upptages han i denna tabell för hvar och en af dessa sjukdomar. Ingen upptages såsom död i mera än en sjukdom.

En person, som intogs flera gånger för samma sjukdom, upptages ej i denna uppgift mer än en gång, försåvidt det ej kan anses, att personen för hvarje gång ånyo ådragit sig sjukdomen.

*) Siffrorna hänvisa till sjukdomsomenklaturen enl. K. Med.-styr:s cirk. d. 28 dec. 1891.

†) I denna tabell ingå följande sjukvårdsinrättningar: Försörjningsinrättningarna i Stockholm, Uppsala, Norrköping, Malmö, Landskrona, Falun och Östersund, vidare de i Tab. Nr 21 upptagna sjukhemmen med undantag af Diakonissanstaltens och Karlskrona sjukhem.

Tab. N:r 24. Öfversikt öfver operationer, utförda å patienter intagna å civila sjukhus år 1903.

Operation.	Lasarett.	Sjukstugor.	Enskilda sjukhus.	Operation.	Lasarett.	Sjukstugor.	Enskilda sjukhus.
I. Operationer å ben.				IV. Plastiska operationer.			
1. Amputation:				26. Operation för encephalocele	1	—	—
a) å öfverarm	29	6	1	27. Trepanation	30	—	—
b) å underarm	43	5	1	28. Andra operationer å kärl- och nervsystemet: Lumbalpunktion	5	—	—
c) å lår	116	12	1				
d) å underben	124	10	5	IV. Plastiska operationer.			
e) å hand, fot (finger och tår)	514	73	9	29. Å läppen:			
2. Resektion:				Harläppoperation	100	4	2
a) å öfverkåk	27	—	—	Plastisk operation	24	3	—
b) å underkåk	32	—	—	30. Å gommen:			
c) å refben	77	5	4	Uranoplastik	39	—	1
d) å andra ben	105	8	8	Stafylorafi	16	1	—
3. Osteotomi och uppnäjsling af ben	534	48	12	31. Å näsan	14	—	—
4. Sequestrotomi	265	30	19	32. Å andra delar af ansiktet	36	1	2
5. Osteoklas	20	—	3	33. Å hals, hål och extremiteter:			
6. Bensöm	64	4	2	Lambåtransplantation	41	1	—
7. Operation för pseudarthrosis	14	—	—	Transplantation efter Thiersch	257	18	4
8. Trepanation	83	5	—	Plastiska operationer, ej spec.	140	4	3
9. Andra operationer å ben:				V. Extirpation af lymfkörtlar och tumörer.			
Reamputation	10	3	—	34. Extirpation af lymfkörtlar	2,114	100	99
Utskrapning af ben	359	16	7	35. Extirpation af tumörer:			
Osteoplastik	6	1	—	a) cancer	409	35	11
Bortmätning af exostos	33	—	—	b) sarcoma	123	10	—
Operation för fractura complicata	72	10	1	c) cysta	277	44	14
				d) adenoma	53	6	3
II. Operationer å ledgångar, senor och senskidor.				e) angioma	111	6	13
10. Exartikulation:				f) lymphangioma	8	—	—
a) i skulderled	3	—	—	g) papilloma	30	5	5
b) i armbågsled	—	1	—	h) fibroma	103	12	2
c) i handled	7	1	—	i) lipoma	155	24	6
d) i höftled	7	—	1	k) chondroma	21	—	1
e) i knäled	6	—	—	l) osteoma	4	2	—
f) i fotled och fot: Pirogoff's	8	—	—	m) andra svulster	83	2	—
Lisfranc's	6	1	—	VI. Operationer å hufvud och hals.			
Chopart's	9	—	—	36. Amputation af tungan	12	1	1
ej spec.	5	—	—	Andra operationer å tungan	14	—	—
g) i mellanhands- och mellanfots- samt finger- och tåleder	454	88	7	37. Tonsillotomi	197	11	38
h) i andra leder	8	—	—	38. Operation för epulis	14	—	1
Extirpation af hälen	5	2	—	39. , , ranula	9	1	1
11. Resektion eller artrektomi:				40. , , polypus nasi	67	2	—
a) i skulderled	13	—	—	41. , , nasopharyngealis	7	—	—
b) i armbågsled	43	2	1	42. , , vegetationes adenoides	252	7	76
c) i handled	24	—	1	43. Intralaryngealoperation för tumörer	1	—	—
d) i höftled	58	4	2	44. Trakeotomi för difteri och croup	25	2	—
e) i knäled	119	1	3	45. Trakeotomi för andra orsaker	26	—	—
f) i fotled	31	2	—	46. Laryngofissur	2	—	—
g) i mellanhands- och mellanfots- samt finger- och tåleder	47	1	—	Laryngoplastik	1	—	—
12. Artrotomi och ledpunktion	491	45	15	48. Extirpation, resektion, enukleation af struma	113	—	3
13. Reposition af luxationer	175	35	7	50. Oesophagotomi	1	—	—
14. Sen- och muskelsöm	301	52	3	51. Oesophagostomi	2	—	—
15. Tenotomi och myotomi	97	4	2	Resektion af oesophagus	1	—	—
16. Operation för klumpfot	33	1	12	52. Operation för empyema sinus frontalis, sinus maxillaris	55	—	15
17. Operation å senskidor	314	22	4	, , angina Ludowici	15	2	—
18. Andra operationer å ledgångar, senor och senskidor:				, , fistula colli congenita	7	1	2
»Brisement forcé»	40	4	—	, , rhinitis hypertrophica	36	—	41
»Redressement forcé»	44	2	7	, , deformitas septi narium	12	—	3
Operation för crispatura tendinum	6	—	—	Intubation	2	1	—
, , hygroma vel bursitis	353	32	3	VII. Operationer å bröst och buk.			
Artrorafi	14	2	—	53. Amputation af bröstkörtel	275	14	34
Jodoform-glycerin-injektioner	91	13	2	54. Torakocentes	372	48	8
Utskrapning i olika leder	16	4	—	55. Torakotomi med refbensresektion	255	22	14
				56. Torakoplastik	25	—	—
III. Operation å kärl- och nervsystemet.				57. Paracentesis abdominis	153	16	1
19. Ligatur i kontinuiteten af artär	28	5	2	58. Laparotomi	637	13	29
20. Operation för aneurysma	5	—	—	59. Gastrotomi	5	—	—
21. , , varices	859	16	18	60. Gastrotomi	23	—	—
, , trombophlebitis	17	—	3	61. Gastrektomi	29	—	2
22. Nervsöm	13	—	—	Pylorusresektion	26	—	1
23. Nervresektion	53	1	1	62. Gastroenterostomi	179	2	20
24. Nervtänjning	10	—	—	63. Kolecystotomi	23	1	3
25. Operation för spina bifida	12	1	1	Kolecystostomi	74	—	10

Tab. N:r 24. (Forts.) Öfversikt öfver operationer, utförda å patienter intagna å civila sjukhus år 1903.

Operation.	Lasarett.	Sjukstugor.	Enskilda sjukhus.	Operation.	Lasarett.	Sjukstugor.	Enskilda sjukhus.
64. Kolecystektomi	43	—	7	110. Operation för inversio uteri	1	—	—
65. Kolecystoenterostomi	4	—	—	111. » » retroversio uteri	4	—	1
Hepatomi	1	—	—	112. Vaginal uterus-exstirpation	47	—	4
Resectio hepatis	1	—	—	113. Supracervikal uterus-exstirpation	118	—	48
Splenektomi	1	—	—	114. Total uterus-exstirpation medelst laparotomi	64	1	8
66. Nefrotomi	33	—	2	115. Salpingotomi och -stomi	15	—	1
Nefrostomi	2	—	—	Salpingektomi	59	—	67
67. Nefrektomi	60	—	4	116. Ovariectomi	286	6	10
68. Nefrorafi	22	—	1	117. Kastration	3	—	—
69. Tarmsöm	33	—	—	118. Kejsarsnitt	5	—	1
70. Tarmresektion	87	2	9	119. Operation för graviditas extra uterina	51	—	—
71. Operation för perityphlitis vel appendicitis	1,213	21	103	120. » » ruptura cervicis vaginae	1	—	—
72. Operation för anläggande af tarmanastomos	61	—	3	» » pelveoperitonitis	18	—	—
73. » » » » anus præternaturalis	83	1	3	» » parametritis	27	2	—
74. » » » » anus præternaturalis	34	—	—	» » hæmatocele retrouterina	5	—	—
75. Herniotomi	205	31	3	Abortoperation	200	16	14
76. Radikaloperation för bräck	2,452	53	70	Förlossningsoperationer:			
77. Operation för mastitis	86	10	1	Frånkallande af för tidig börd	20	2	—
Incision för abscesser i bukorganen	44	4	5	Perforation af hufvud	2	—	—
				Vändning och extraktion	24	—	—
				Mannellt aflägsnande af placenta	19	5	—
VIII. Operationer å bäckenorganen och manliga genitalia.				X. Ögonoperationer.			
78. Operation för fistula ani	231	15	21	121. Kantoplastik	15	1	—
79. » » hæmorrhoides	303	21	28	122. Operation för ectropium	19	2	—
80. Amputation, resektion, exstirpation af ändtarmen	70	—	1	123. » » entropium och trichiasis	58	1	—
81. Blåstick	5	2	—	124. Blefaroplastik	11	1	—
82. Blåsnitt: a) Epicystotomi	115	4	5	125. Bowman's operation	415	53	2
b) Perinealsnitt	2	—	1	126. Stilling's operation	5	—	—
83. Stenkrossning	13	—	5	127. Operation för chalazion	21	3	—
84. Operation för blåsektopi	1	—	—	128. » » pterygium	6	—	1
85. » » hypo- och episjadi	15	—	1	129. » » symblepharon	3	—	—
86. Inre uretrotomi	21	2	—	130. » » ptosis	4	2	—
87. Yttre uretrotomi	22	—	1	131. Skrapning af hornhinnan	11	—	—
88. Uretrektomi	6	—	—	132. Galvanokaustik	102	11	—
89. Dilatation af urinröret	29	—	—	133. Semisch's operation	47	6	—
Uretroplastik	5	—	—	134. Paracentes af hornhinnan	42	6	—
90. Peniaamputation	10	—	1	135. Tatuering af hornhinnan	5	—	—
91. Operation för phimosis	173	9	5	137. Operation för staphyloma	21	—	—
92. » » hydrocele testis vel funiculi spermatici	375	29	25	138. Sklerotomi	6	—	3
» » spermatocele	17	—	—	139. Iridektomi	131	1	5
» » varicocele	86	2	—	140. Iridotomi	1	—	—
93. » » » » »	—	—	—	141. Prolapsafklippning	46	3	—
94. Exstirpation af testis	184	14	6	142. Starrextirpation	367	4	6
Resektion af epididymis	14	—	—	Evakuering för cataracta	18	—	—
95. Operation för fissura et contractura ani	192	6	11	Capsulotomi för cataracta	15	—	—
» » atresia ani	8	—	—	Starrdiscision	159	3	6
» » prolapsus ani vel recti	14	2	—	143. Enukleation af bulben	212	14	1
Resektion af vas deferens	25	—	—	145. Exenteration af bulben	16	3	—
Orchidopexi	11	—	—	146. Exenteration af ögonhålan	9	—	—
Operation för ectopia testis	17	—	—	147. Operation för strabismus	54	8	—
» » abscessus periurethralis	7	—	—	148. Expression för conjunctivitis trachomatosa	11	—	—
» » polypus recti	15	1	—	Exstirpation af tarsäcken	6	1	—
» » urethrae	15	3	2	Magnetextraktion	41	—	—
				Extraktion af främmande kropp	18	2	1
				Linsdiscision för myopia	—	—	3
				Linsextraktion för luxatio lentis	1	—	—
IX. Gynekologiska operationer.				XI. Öronoperationer.			
96. Operation för hæmatokolpos, hæmatometra	11	—	—	150. Operation för polypus meatus auditorii	19	—	2
97. » » hæmatoma vulvæ	4	—	—	151. Paracentes af trumhinnan	56	9	7
98. Perineorafi	48	3	10	153. Öppnande af cellulæ mastoidæ med bioperationer	506	21	133
99. Kolporafi	46	—	—				
100. Prolapsoperation	64	—	16	XII. Operationer, som ej kunnat hänföras till ofvanstående hufvudafdelningar.			
Ventrofixation	14	—	—	Operation för hudtuberkulos	49	4	17
101. Operation för fistula vesico-vaginalis	13	—	—	» » lupus vulgaris	31	1	—
» » recto-vaginalis	4	—	—	» » tuberkulösa abscesser	298	13	14
102. Cervix-discision	37	10	1	» » actinomycosis	53	2	—
103. Cervix-excision	40	—	1	» » carbunculus	100	13	4
104. Emmets' operation för fissura oris uteri	24	—	1	Excision af antrax	7	—	—
105. Abrasion af uterus-slemhinnan	979	112	69	Extraktion af främmande kropp	123	32	1
106. » » maligna svulster i uterus	75	2	2	Operation för inväxt nagel	172	38	3
107. Operation för polypus uteri	79	14	4				
108. Enukleation af uterusmyom genom vagina	25	2	4				
109. Myotomi medelst laparotomi	31	—	5				

Tab. N:r 25 A. Öfversikt öfver å lasarett och sjukstugor intagna fall af *skador och förgifningar* med hänsyn till *skadans natur och påföljd* år 1903.

Skadans natur.	Intagna		Skadans påföljd			Skadans natur.	Intagna		Skadans påföljd		
	m.	kv.	döden.	kvarstående men.	öfvergående.		m.	kv.	döden.	kvarstående men.	öfvergående.
Sår utan komplikationer (vulnus)	1,597	235	1	20	1,808	Öppnande af bukhålan (vulnus perforans)	10	1	3	—	8
Kontusion (contusio)	412	118	2	7	521	Skada å magsäck eller tarm (vulnus perforans, ruptora)	26	4	16	—	14
Inträngd främmande kropp ¹⁾	19	12	—	—	31	» å lever, mjälte, njure, urinblåsa	49	4	9	5	39
Varbildning i följd af inträngande kropp eller skada å huden eller subkut. bindväfven (sepsis)	436	117	9	63	481	» å lunga	1	—	1	—	—
Ledvrickning (distorsio, luxatio)	430	132	1	48	513	Öppnande af lung- eller hjärtsäck (vulnus perforans)	23	1	5	—	19
Utgjutning i led (synovitis traumat., hæmarthrosis)	131	22	—	11	144	Skada å struphuvudet eller luftstrupen	25	3	9	—	19
Öppnande af någon af de större lederna (vulnus perforans)	116	7	2	28	93	Blödning i inre organ	2	1	1	—	2
Benbrott, enkelt (fractura simplex) ²⁾	2,069	742	23	312	2,473	Hjärnskakning (commotio cerebri)	125	15	5	4	131
» , kompliceradt (fractura complicata) ²⁾	479	69	23	123	399	Brott å hjärnskålens botten (fractura baseos cranii)	106	9	39	8	68
Afskärning af muskel, sena, nerv	244	32	—	61	215	Direkt skada å hjärna eller ryggmärg ³⁾	76	8	42	23	20
Skada å större kärl	27	4	2	2	29	Slag å ögat (contusio oculi)	101	15	—	58	58
Krossning, afhuggning, afslitning (amputatio traumatica, laceratio):						Skada å hornhinnan	182	34	—	87	129
af 1—2 fingrar	375	32	—	329	78	Vulnus perforans oculi	39	6	—	42	3
af 3—5 fingrar, hand	232	15	—	215	32	Främmande kropp inträngd i ögat	192	20	1	179	32
af arm	39	9	2	36	10	Öfriga skador å ögat	51	7	—	54	4
af tår eller fot	71	3	—	38	36	Öfriga skador	33	10	2	9	32
af ben	43	8	7	27	16	Förgiftning med syror eller alkalier	18	16	6	7	21
andra kroppsdelar	46	8	2	11	41	» sublimat	3	5	—	—	8
Förbränning (combustio):						» arsenik	—	1	1	—	—
fingrar, hand	37	24	1	5	55	» metallsalter	1	—	—	—	1
ansikte	90	35	1	14	110	» fosfor	2	7	6	—	4
andra kroppsdelar	146	62	28	17	163	» karbolsyra, lysol, kreolin	1	2	—	—	3
Förfrysning (congelatio):						» alkohol	5	—	—	—	5
fingrar	11	2	—	4	9	» opium, morfin	—	2	—	—	2
tår, fot	81	10	1	30	60	» atropin	2	—	—	—	2
andra kroppsdelar	4	—	1	—	3	» kloral, kloroform	2	—	1	—	1
						» jodoform	1	—	1	—	—
						» lysgas, koloxid	9	2	1	—	10
						Öfriga förgiftningar	6	3	2	1	6
						Åskslag	1	—	—	—	1
						Ormbett	38	33	—	—	71
						Summa	8,265	1,907	257	1,878	8,033

Anm. Fall, i hvilka flera af de här anförda skadorna samtidigt förekomma, upptagas under den rubrik, som motsvarar den viktigaste eller svåraste skadan. Såväl olycksfall som skador genom annans vållande eller själfmordsförsök upptagas i denna tabell. Rubriceringen efter skadans påföljd eger rum vid utskrifningen. Summan intagna och summan utskrifna behöfva ej stämma med hvarandra. Från en del sjukhus hafva primäruppgifterna till Tab. N:r 25 A och Tab. N:r 25 B ej öfverensstämt med hvarandra.

¹⁾ Här upptagas ej sådana fall som anföras under nedanstående rubriker, t. ex. öppnande af större leder, bukhålan, skada å magsäck etc. — ²⁾ Brott å hjärnskålens botten upptagas ej här. — ³⁾ Fall då ej blott skallens ben eller ryggkotorna utan äfven hjärnan eller ryggmärgen blifvit skadade.

Tab. N:r 25 B. Öfersikt öfver å lasarett och sjukstugor intagna fall af *skador och förgifningar*, fördelade efter *skadans tillkomstsätt* år 1903.

1 Skadans tillkomstsätt.	2		3			6 Öfver- gående.	1 Skadans tillkomstsätt.	2		3			6 Öfver- gående.
	Intagna		Skadans påföljd					Intagna		Skadans påföljd			
	m.	kv.	döden.	kvar- stående men.				m.	kv.	döden.	kvar- stående men.		
A. Olycksfall i yrkesarbete.							B. Olycksfall utom yrkesarbete.						
Vid handterandet af yxa	511	7	1	58	459	Vid militär tjänstgöring	4	1	1	1	3		
» » » lie	48	9	—	2	55	Öfriga	7	—	—	—	7		
» » » andra verktyg	144	8	—	26	126								
» ångmaskiner	31	—	3	13	15	Summa	4,929	371	109	1,124	4,069		
» transmissioner	23	—	1	8	14	B. Olycksfall utom yrkesarbete.							
» elektriska motorer och ledningar	5	—	—	1	4	Vid hushållsgöromål	207	479	11	120	555		
» hissar och lyftkranar	34	—	—	11	23	Under resa:							
» arbetsmaskiner inom jordbruket:						på järnväg	28	14	6	12	24		
tröskverk	155	39	3	107	84	på fartyg	6	2	—	2	6		
hackelsemaskin	82	24	—	42	64	åkning	176	80	6	33	215		
andra maskiner	63	3	1	24	41	Vid sport och gymnastik:							
» arbetsmaskiner inom:						gymnastik	37	3	—	4	36		
grufindustrien	50	—	2	14	34	jakt { skottskada	142	2	6	56	82		
stenindustrien	78	—	—	17	62	annan skada	5	—	—	3	2		
malmförädlingsindustrien	27	—	—	7	20	fiske	9	—	—	2	7		
metallindustrien	97	1	1	34	63	velocipedåkning	56	14	—	8	62		
varf och skeppsbyggeri	13	—	—	4	9	ridning	33	4	—	1	36		
träindustrien { cirkelsåg	185	4	1	133	55	skridsko-, skidåkning o. d.	50	13	1	2	60		
andra maskiner	119	1	2	64	54	lek	664	179	7	162	675		
textilindustrien	17	9	—	11	15	Vid slagsmål och öfverfall	363	26	18	35	336		
närings- och njutningsämnesindu- strien	28	2	—	9	21	Under rusets inflytande	269	18	8	32	246		
pappersindustrien	36	4	2	10	28	I följd af sjukdom (epilepsi, svimning m.m.)	43	51	4	22	68		
kemisk-tekniska industrien	17	1	—	5	13	» » » skadliga födoämnen	1	1	—	—	2		
andra industrier	58	8	—	19	47	» » » öfverkorning	67	28	3	18	74		
Genom fall från stége, afsats, ställning; ge- nom halkning, nedstörtande föremål, ras:						» » » vådaskott	44	7	2	11	38		
vid jordbruksarbete	332	42	8	33	333	Genom fall under gående, från stége, afsats, ställning; halkning; nedstörtande föremål, ras	670	418	27	132	929		
» byggnadsarbete	421	3	12	54	359	» beröring med hett vatten, lut m. m.	6	5	1	1	9		
i grufvor	65	—	2	8	55	» inträngande föremål	11	6	—	5	12		
inom träindustrien	272	2	5	32	237	» slag, stöt eller bett af djur	14	5	—	1	18		
» andra industrier	282	8	8	39	243	Vid handterande af explosiva ämnen	22	5	2	14	11		
Genom inträngande föremål, såsom träffisor, spikar, glasskärfvor	330	51	2	147	232	» eldsvåda	9	6	3	—	12		
Vid körning	427	21	10	32	406	Åkslag	1	—	—	—	1		
Genom slag, stöt eller bett af djur	337	83	11	33	376	Öfriga	133	69	17	31	154		
» beröring med hett vatten, ånga	56	23	4	2	73	Summa	3,066	1,435	122	707	3,670		
» beröring med smält eller het metall, glas m. m.	40	3	1	8	34	C. Själfmordsförsök.							
» beröring med syror eller alkalier	19	1	—	3	17	Med skärande vapen	42	16	6	—	52		
» förgiftning	5	1	3	—	3	» trubbigt vapen	14	2	7	4	5		
» bränning i kolmila	14	1	1	5	9	» skjutvapen	2	—	1	1	—		
» förfrysning vid skogsarbete o. d.	7	—	—	2	5	» hängning	4	—	2	—	2		
» sprängskott	95	—	3	39	53	» dränkning	1	1	1	—	1		
Vid handterandet af dynamit eller andra explosiva ämnen	55	7	1	15	46	» förgiftning	10	10	3	2	15		
» järnvägstrafiken	162	3	17	29	119	» krossning af järnvägståg	1	—	1	—	—		
» sjöfarten	178	1	3	23	153	» nedstörtande från höjd	2	4	1	—	5		
						Summa	76	33	22	7	80		
						D. Fosterfördrifningsförsök	—	8	5	—	4		
						Summa summaram	8,071	1,847	258	1,838	7,923		

Tab. N:r 26. Sammanställning af uppgifter angående antalet *kurgäster vid hälsobrunnar, bad- och kallvattenkuranstalter* år 1903.

	Antal kurgäster,	däraf fri-patienter.		Antal kurgäster,	däraf fri-patienter.		Antal kurgäster,	däraf fri-patienter.
<i>Stockholms stad.</i>			<i>Gottlands län.</i>					
Sabbatsberg			Visby	536	29	Torhult	116	—
<i>Stockholms län.</i>						Ulricehamn	301	—
Furusund	206		<i>Blekinge län.</i>			Årbol		
Rindö			Ronneby	2,245	205	<i>Skaraborgs län.</i>		
Södertälje			Tulseboda	318	25	Djursåtra	391	63
<i>Uppsala län.</i>			Vägga	12	—	Hjo	382	17
Dannemora	99	—	<i>Kristianstads län.</i>			Lunds brunn	752	159
<i>Södermanlands län.</i>			Båstad	253	7	Mösseberg	1,350	30
Bie	194	83	<i>Malmöhus län.</i>			<i>Värmlands län.</i>		
<i>Östergötlands län.</i>			Ramlösa	1,022	177	Kalhyttan	133	3
Kneippbaden	1,173	43	<i>Hallands län.</i>			Skagers brunn	302	8
Medevi	896	331	Gottskär	283	—	<i>Örebro län.</i>		
Söderköping	1,308	242	Särö	313	—	Loka	446	58
<i>Jönköpings län.</i>			Varberg	1,842	47	Porla	825	32
Götarp	213	—	<i>Göteborgs och Bohus län.</i>			<i>Västmanlands län.</i>		
Holsby	293	—	Fiskebäckskil	458	—	Johannisdal	171	15
Lannaskede	536	—	Grebbestad	128	1	Sätra	572	18
Tranås	754	—	Gustafsberg	291	50	<i>Kopparbergs län.</i>		
<i>Kronobergs län.</i>			Kärringön	—	—	Toftan	71	—
Grennaforsa	154	4	Ljungskile	115	9	<i>Västernorrlands län.</i>		
Ryd	490	20	Lyckorna	205	—	Sundsvall	31	2
<i>Kalmar län.</i>			Lysekil	1,917	144	<i>Jämtlands län.</i>		
Borgholm	386	3	Marstrand	738	—	Månsta	65	—
Källvik	227	—	Stenungsön	110	22	Ragunda	181	—
Nybro	336	—	Strömstad	532	80	Ytterån	195	—
Södra Vi	177	8	<i>Älfsborgs län.</i>					
			Helsjön					
			Rostock	247	3			

Tab. Nr 28. Veterinärernas antal och fördelning inom hvarje län vid slutet af år 1903.¹⁾

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Län.	Vid regementen och kårer ansatta veterinärer.	Länsveterinärer.	Stadsveterinärer.	Stuteriveterinärer.	Distriktsveterinärer.	Enskilda legitimerade veterinärer.	Privatveterinärer, ej legitimerade.	Summa.	Tillväxt eller minskning.	Län.	Vid regementen och kårer ansatta veterinärer.	Länsveterinärer.	Stadsveterinärer.	Stuteriveterinärer.	Distriktsveterinärer.	Enskilda legitimerade veterinärer.	Privatveterinärer, ej legitimerade.	Summa.	Tillväxt eller minskning.
Stockholms stad	8	—	1	—	—	15	—	24	— 3	Älfsborgs d:o	—	1	—	—	3	1	10	15	—
Stockholms län	—	1	—	—	10	1	1	13	—	Skaraborgs d:o	3	1	—	—	1	8	9	22	+ 2
Uppsala d:o	1	1	—	—	7	—	—	9	— 1	Värmlands d:o	—	2	—	—	5	8	8	17	+ 1
Södermanlands d:o	—	1	—	—	11	2	—	14	—	Örebro d:o	—	1	—	—	1	2	1	14	—
Östergötlands d:o	—	1	—	—	12	4	3	20	—	Västmanlands d:o	1	1	—	1	6	3	1	12	—
Jönköpings d:o	²⁾ 5	1	—	—	7	1	1	14	—	Kopparbergs d:o	—	2	—	—	11	3	2	16	+ 2
Kronobergs d:o	—	1	—	—	⁵⁾ 2	1	5	6	— 1	Gälleborgs d:o	—	2	—	—	6	3	1	11	—
Kalmar d:o	²⁾ 1	2	—	—	7	3	3	16	—	Västernorrlands d:o	—	2	—	—	5	3	1	11	+ 2
Gottlands d:o	1	1	—	—	2	1	—	5	—	Jämtlands d:o	1	2	—	—	5	1	—	9	+ 4
Blekinge d:o	1	1	—	—	4	1	—	7	+ 1	Västerbottens d:o	2	—	—	—	⁵⁾ 4	1	—	9	+ 4
Kristianstads d:o	³⁾ 6	1	—	—	—	9	4	20	+ 1	Norrbottnens d:o	—	2	—	—	1	—	1	4	—
Malmöhus d:o	11	1	—	1	16	10	—	39	+ 1	Summa	44	31	3	2	139	80	51	347	+ 10
Hallands d:o	1	1	—	—	4	1	—	7	—										
Göteborgs och Bohus län	2	⁵⁾ 2	⁶⁾ 2	—	7	—	2	13	+ 1										

¹⁾ Jämte lärarna vid veterinärinstitutet och föreståndaren för veterinärinrättningen i Skara. — ²⁾ En tillika distriktsveterinär. — ³⁾ Två bland dem tillika distriktsveterinärer. — ⁴⁾ En af dem tillika stadsveterinär. — ⁵⁾ En befattning vakant. — ⁶⁾ En slakthusdirektör.

Tab. Nr 29. Af veterinärer verkställda tjänsteresor för hämmande af sjukdomar bland husdjuren, år 1903.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
										Kronor.	öre.
Län.	Tjänsteresor för								Summa resor.	Utbetalt under år 1903 för veterinärernas tjänsteresor och förrättningar.	
	Mjältbrand. ¹⁾	Mjältbrände- emfysem. ¹⁾	Smittosam ml- och klöfsjuka.	Rots.	Reppest.	Svinpest och svinsjuka. ²⁾	Vårdning och nedaktning af kor, som lidit af inverterbrukna.	Mistänka sjukdomsfall.		Kronor.	öre.
Stockholms stad	—	2	—	—	—	—	—	—	2	21	—
Stockholms län	61	—	—	—	—	—	—	—	91	2,606	11
Uppsala d:o	6	—	—	—	—	14	1	13	7	190	76
Södermanlands d:o	31	4	—	—	—	5	3	5	48	1,076	52
Östergötlands d:o	30	2	—	—	—	—	—	—	33	826	22
Jönköpings d:o	11	19	—	—	—	—	—	2	32	838	99
Kronobergs d:o	—	4	—	—	—	1	—	—	11	245	75
Kalmar d:o	28	15	—	—	—	—	—	3	46	1,178	23
Gottlands d:o	10	—	—	—	—	52	—	1	63	749	12
Blekinge d:o	12	2	—	—	—	—	—	—	15	229	26
Kristianstads d:o	42	3	—	—	—	11	4	6	66	1,465	65
Malmöhus d:o	26	—	—	—	—	—	6	—	31	299	89
Hallands d:o	25	2	—	—	—	—	—	1	28	980	46
Göteborgs och Bohus d:o	4	3	—	—	—	—	—	4	10	85	72
Älfsborgs d:o	56	9	—	—	—	—	—	1	74	2,573	19
Skaraborgs d:o	22	1	—	—	—	2	—	8	34	1,017	50
Värmlands d:o	4	1	—	—	—	—	—	2	7	259	26
Örebro d:o	21	—	—	—	—	—	5	3	29	836	28
Västmanlands d:o	12	—	—	—	—	—	—	—	13	252	95
Kopparbergs d:o	6	—	—	—	—	—	—	—	6	84	26
Gälleborgs d:o	15	1	—	—	—	—	—	—	19	511	93
Västernorrlands d:o	15	—	—	—	—	—	—	—	16	251	65
Jämtlands d:o	2	—	—	—	—	—	—	—	3	134	50
Västerbottens d:o	—	—	—	—	—	—	—	—	3	117	18
Norrbottnens d:o	9	—	—	—	—	—	—	—	10	561	69
Summa	448	67	—	—	—	85	27	69	696	17,394	07
Motsvarande under 1902	411	66	—	—	—	32	11	55	575	14,368	45

¹⁾ Till hvarje af sjukdom smittad gård har i allmänhet företagits minst trenne resor, den senare för att konstatera, att sjukdomen upphört. — ²⁾ Under år 1902 har endast svinsjuka förekommit.

